आवधिक योजना

(आर्थिक बर्ष २०८०/८१ – २०८४/८५)

पहिलो

स्थानीय सरकार

शिवसताक्षी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कोशी प्रदेश – झापा

परामर्शदाता :- एन एन फाउन्डेसन,

बिर्तामोड, झापा

प्रकाशन मिति :- २०८०

सर्वाधिकार : शिवसताक्षी नगरपालिका, झापा

कार्यालय ०२३-४७०३२३, ०२३-४७०३२२
Email:-
dms.shivasatakshimun@gmail.com

शिवसताक्षी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ब्याङ्गडाँडा, झापा कोशी प्रदेश, नेपाल ।
२०७३

प. स प्रशासन ०७९/८०
च. नं

वैशाख २०८०.

मन्तव्य

मेगाहाङ्ग थोप्रा(रोशन)
नगर प्रमुख

यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको खाँचो खडकिरहेको वेला यस नगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसं स्था, स्थानीय सहभागी एवं परामर्शदाता संस्थाका अनुभवी विज्ञहरुको प्रयासवाट यो पाँच वर्षीय आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८४/८५) तयार भएको पाउँदा म हर्षविभोर भएको छु। अतः यस योजना तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिनु भएका माथि उल्लिखित महानुभावहरुप्रति सधन्यवाद आभार व्यक्त गर्दछु।

यस नगरपालिकाको यो पहिलो पञ्च वर्षीय आवधिक योजना भएको हुँदा अब यस नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका प्राथमिकताका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य र लक्ष्यलाई छिटो छरितो तरिकाले हासिल गर्न कटिवद्ध रहन प्रतिवद्ध भएका छौं। यस नगरपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासको लागि यस नगरपालिकाका सबै वासिन्दा, सरकारी/गैरसरकारी/ निजी र सहकारी क्षेत्रसँग आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, नागरिक समाज, वुद्धिजीवि, पत्रकार, राजनैतिककर्मी एवं निर्वाचित पदाधिकारीहरुको संयुक्त प्रयास अपरिहार्य हुने यथार्थ स्मरण गराउँदै यहाँहरु सबै समक्ष यस योजनालाई सफल तुल्याउन आ आफ्नो तर्फवाट—महत्वपूर्ण योगदान सक्रियरुपमा प्रदान गर्न सादर आह्वान गर्दछु।

शिवसताक्षी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ब्याङ्गडाँडा, झापा कोशी प्रदेश, नेपाल ।
कार्यालय ०२३-४७०३२३, ०२३-४७०३२२
Email:- dms.shivasatakshimun@gmail.com

२०७३

प. स प्रशासन ०७९/८०
च. नं

वैशाख २०८०,

मन्तव्य

नरमाया कार्की
नगर उप-प्रमुख

शिवसताक्षी नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेको यर्थाथ हो। आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने निर्णय गरे अनुरुप नगर प्रमुख, सम्पूर्ण वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, योजना विभाग प्रमुख, विषयगत समितिहरुका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय गैरसरकारी संस्था एवं परामर्शदाता संस्थाको प्रयासवाट यो आवधिक योजना तयार भएको पाउँदा म हृदयदेखी नै मलाई खुसी छु।

आवधिक योजना सामाजिक आर्थिक विकासका योजनाहरुको पथप्रर्दशक हो जसको आधारमा योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ। शिवसताक्षी नगरपालिकाले तय गरेका उद्देश्य, लक्ष्य र दीर्घकालीन सोच पुरा हुन एउटा यथार्थपरक आवधिक योजनाको आवश्यक थियो जुन यस प्रयास वाट पूरा भएको छ। आवधिक योजना तर्जुमा का लागि महत्वपूर्ण पहल गर्नु हुने नगरपालिका प्रमुख श्री मेगाहाङ्ग थोप्रा ज्य (रोशन)ु लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकारी र एगाह्र वटै वडाका वडा अध्यक्षहरु, सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यहरुले यस पुनित कार्यमा पुर्याउनुभएको अमूल्य योगदानका लागि सम्पूर्णलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

शिवसताक्षी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ब्याङ्गडाँडा, झापा कोशी प्रदेश, नेपाल ।
२०७३

कार्यालय ०२३-४७०३२३, ०२३-४७०३२२
Email:-
dms.shivasatakshimun@gmail.com

प. स प्रशासन ०७९/८०
च. नं

वैशाख २०८०,

मन्तव्य

अमृत बहादुर राई
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम गठन भएका स्थानीय तहहरुको आफ्नो क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ। स्थानीय जनताहरुको अर्थपूर्ण सहभागीतामा योजनाहरुको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, विकासको प्रतिफल प्रतिको सन्तुष्टी जस्ता महत्वपूर्ण कुराहरु स्थानीय सरकारका अधिकार, कर्तव्य, दायित्व हुन।

स्थानीय तहलाई संविधानतः प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीप्रति कर्तव्यको वोध गर्दै शिवसताक्षी नगरपालिकाले पञ्च वर्षीय आवधिक योजना तर्जुमा (२०८०/८१-२०८४/८५) गरेको शिवसताक्षी नगरपालिकाको यस प्रथम आवधिक योजना तयारीको क्रममा अहम भूमिका निर्वाह गर्नु भएका नगरपालिका प्रमुख र उप प्रमुख-प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। निर्देशक समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी र विषयगत समितिहरुमा बसी महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न हुने संयोजक र वडा सदस्यहरुमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। त्यसै गरी आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष सहभागिता जनाई सहयोग गर्ने विभिन्न संघ संस्था, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय वुद्धिजीवि, समाजसेवी, सरोकारवाला, नगरपालिकाका विषयगत शाखाहरुका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी लगायत यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुर्याउनु हुने सबै आदरणीय महानुभावहरुमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

संक्षिप्त रुप

आ .ब.	आर्थिक बर्ष
न .पा.	नगरपालिका
मे.ट	मेट्रिक टन
रु.	रुपैया
कृ.आ.यो	कृषि आवधिक योजना
किमि..	किलो मिटर
के त .बि .	केन्द्रिय तथ्याङ्क बिभाग
GESI	Gender and Social Inclusion
IEE	Initial Environmental Examination
HDI	Human development Index
NHDR	Nepal Human Development Report
HIMS	Health Information Management System
EIMS	Education Information Management System

शिवसताक्षी नगरपालिकाको योजनाहरु सारंशमा

सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य

दिर्घकालिन सोच

"समृद्ध नगर, सुखी नगरवासी"

लक्ष्य

"गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषिको आधुनिकीकरण, पर्यटन, उद्योग र उद्धयमशीलता तथा दिगो उत्थानशील पूर्वाधारहरुको विकास गरी आर्थिक–सामाजिक रुपान्तरण मार्फत गरीवी हटाउँदै सुखी र समृद्ध नगरपालिकाको आधार तयार गर्नु"

समस्टिगत उद्धेश्यहरू

१. आर्थिक तथा सामाजिक विकासका क्षेत्रहरूमा लगानी अभिवृद्धी गरी आत्मनिर्भर नगरपालिकाको आधार तयार गर्नु।

२. संस्थागत विकास र दीगो एवं आधुनिक उत्थानशील पूर्वाधारहरुको विकास गर्नु।

३. नीति निर्माण, विकास योजना र सार्वजनिक सेवामा नगरवासीको सरल र सहज पहुँच कायम गरी जनउत्तरदायी र सुशासनयुक्त नगरपालिकाको निर्माण गर्नु ।

४. भू-उपयोग तथा वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापन नीतिको कार्यान्वयन मार्फत वातावरण संरक्षण, जलवायू परिर्तनका असरहरू न्यूनिकरण र उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु।

५. सामाजिक तथा आर्थिक न्यायका आधारमा नगरपालिकामा समतामुलक समाजको निर्माण गर्नु।

समष्टीगत रणनीति

१. गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, उद्धोग तथा उद्धयमशीलता विकासमा लगानी वढाई रोगजार र स्वरोजगारका अवसरहरु सृजना गर्ने

२. वित्तीय संघीयता मार्फत प्राप्त वित्तीय स्रोतलाई गरीवी निवारण, रोजगारी सृजना, पूर्वाधार विकास, समावेशी विकास, संस्थागत विकास, सुशासन र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी केन्द्रीत गर्ने ।

३. स्थानीय स्रोत र साधनको महत्तम उपयोगमा तिव्रता दिई अर्थतन्त्र चलायमान वनाउँदै आन्तरिक राजस्व परिचालन अभिवृद्धी गर्ने ।

४. नीतिकानूनी तथा संस्थागत सुधार गरी नगरवासी तथा सरोकारवाला निकायहरुसँग सहकार्य गरी विकासमा तिव्रता दिदैं सामाजिक न्याय, समता र सुशासन कायम गर्ने ।

५. भू उपयोग योजना, जैविक विवधता र वातावरण संरक्षण योजना तथा विपद् व्यवस्थापन योजनालाई प्रभावकारी वनाईनेछ ।

प्रमुख उपक्षेत्रगत आयोजना तथा कार्यक्रम

१. शिक्षा

गुणस्तरीय र निशुल्क आधारभूत शिक्षाको सुनिश्चता गर्दै प्रथम आवधिक योजनामा कक्षा १२ सम्मको शिक्षालाई पूर्ण निशुल्क र सर्भुलभ वनाउने । योजना अवधिमा कम्तीमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुलाई स्मार्ट विद्यालयको निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गरी बाँकी विद्यालयहरुलाई भौतिक, शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्दै उच्च शिक्षा तथा प्राविधिक शिक्षामा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने ।

२. स्वास्थ्य

११ वटै वडाहरुमा गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पूर्ण खोपको सुनिश्चितता गर्दै मातृ तथा वालमृत्युदर घटाउँदै राष्टिय लक्ष्य भेटाउने । १५ शैयाको नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई (PHC) पुर्णरुपमा संचालन गरी विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टरहरुको सेवा सुविधा सहित अत्याधुनिक उपकरण सहतिको ल्याव सेवा, भिडियो एक्स रे, चोविसै घण्टाको ईमरजेन्सी सेवाको सुविधा तथा शल्यक्रिया समत गर्ने गरी संचालनमा ल्याउने । आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा सहित अन्य आरोग्य सेवाबाट नगरवासीलाई स्वस्थ्य जीवनका लागि प्रेरित गरी दीर्घरोगको संख्यामा कमी ल्याउने । विषादीयुक्त तरकारी, माछामासु तथा अन्य खाद्य वस्तुको उपभोग र आयातलाई निरुत्साहित गर्ने ।

३. कृषि

कृषि क्षेत्रलाई आधुनिक प्रविधिसँग आवद्ध गरी वैज्ञानिक खेती प्रणालीको विकासमार्फत खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभुतामा जोड दिइनेछ । कृषि तथा पशु उत्पादन र उत्पादकत्व वढाई खाद्य आत्मनिर्भरता पश्चात निर्यात बढाई थप आर्थिक लाभ हासिल मार्फत गरीवी निवारणमा जोड दिईनेछ । शिवगंजमा रहेको कृषि वजारलाई व्यवस्थित गर्दै पुर्ण रुपमा संचालन गरी कृषि वजार हवको रुपमा स्थापना गरिनेछ । तरकारी बाली, खाद्यन्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायतका अन्न बाली, फलफुल, अन्डा, माछामासु तथा दुधमा आत्मनिर्भर हुँदै व्यवसायिक रुपमा निर्यात गर्ने व्यवस्था गरी नगरवासी किसानहरुको आर्थिक समृद्धीमा हासिल गर्ने ।

पशुपंक्षीका लागि नस्ल सुधार कार्यक्रमहरु प्रभावकारी ढंगले अगाडी वढाउने तथा अण्डा, दुध, मासुजन्य हाईजेनिक उत्पादन र वितरणामा जोड दिन मापदण्ड तयार गरी पशुबधशालाहरु निर्माण गर्ने । पशुपंक्षी पालन तथा कृषि उत्पादनका लागि वस्तुगत आधारमा अनुदानको व्यवस्था गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वढाउने कार्यक्रम संचालनमा ल्याउने । धान सुकाउने मेशिनमा अनुदानको व्यवस्था गरी कृषकहरुको धान सुकाउने तथा समर्थन मूल्यमा खरिद गर्ने व्यवस्थाको सुनिश्चिता मिलाउने । कृषि सिचांईका लागि भूमिगत सिंचाई तथा नहरको व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।

४. पर्यटन तथा संस्कृति

धार्मिक, सांस्कृतिक, कृषि, जल पर्यटन लगायत पर्यापर्यटनको सम्भावनालाई व्यापक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई आर्थिक विकासको मेरुदण्डको रुपमा अघि वढाईनेछ । दोमुखा, सतासीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु संस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्ने । नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान गरी नगरको आन्तरिक राजश्वमा वृद्धि गर्ने । आदिबासी जनजाति बहुसंस्कृतिक संग्रहालय निर्माण गरी सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने ।

सवै जात जातीको धार्मिक, साँस्कृतिक, मौलिक जर्गेना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता गर्ने । सवै जात जातीको धार्मिक, साँस्कृतिक, मौलिक जर्गेना गर्न संस्कृतिक संग्रहालयको निर्माण गरी त्यसको प्रवर्द्धन गर्ने ।

४. युवा तथा खेलकुद

युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक तालिम, ज्ञान प्रदान गर्दै वेरोजगारहरुलाई रोजगारको सुनिश्चित गर्दै लैजाने ।पालिका स्तरिय दुधे रंगशालालाई प्यारापिट ट्र्याक एण्ड फिल्ड, दिनरात खेल संचालनका गर्न सकिने गरि फ्लड लाईड सहितको रंगशाला तयार गरि सवै वडाहरुमा एक वडा एक खेल मैदानको अवधारणालाई अगाडी बढाईने ।

५. उद्धोग

नगर औद्योगिक क्षैत्रको निर्धारण तथा औधोगिकग्रामको निर्माण गरी सानाठूला कलकारखाना उद्योग स्थापना गर्ने तथा नगर भित्र संचालन भईरहेका साना तथा मझौला उद्योगलाई प्रोत्साहन गरी रोजगारको सृजना हुने गरी कार्यक्रमहरु अगाडी वढाईने । कृषि उद्योग, पर्यटन उद्योग, निर्माण उद्योग लगायतका उद्योगहरुको स्थापना तथा संचालनमा जोड दिईनेछ ।

६. सडक तथा पूर्वाधार

आवधिक योजना भित्र ३९.४ किमी रिङरोड कालो पत्रे गरिसकिनेछ । बजार भित्रका ड्रेन तथा कालो पत्रे सडक मर्मत तथा ट्रंकरोड र मुख्य भित्री सडकहरुलाई कालोपत्रे गर्न जोड दिईनेछ । साथै झिलझिले बसपार्क तथा भवन निर्माण कार्यललाई सम्पन्न गरिनेछ । नगर भित्रका सवै बजारहरुमा सरसफाईका लागि ढलहरुको व्यवस्था गरिनेछ । मुख्य सडक तथा चोकहंरुमा सि.सी. क्यामेरा जडान गरिनेछ भने फ्लड लाईड सहितको ग्रिनरी पार्क निर्माण गरी सुन्दर स्मार्ट सिटीको रुपमा नगरको विकाश गरिनेछ ।

७. सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशीकरण

महिलाहरुलाई सीप विकासमा जोड दिँदै रोजगारमा उनीहरुको संख्या वढाईनेछ । आत्मविश्वासी आत्मनिर्भर र समाजमा स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भुमिकाका लागि पहल गर्दै महिला सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरु ल्याईनेछ । जेष्ठ जागरिकहरुको अनुभव,ज्ञान,शिक्षा,वौद्धिकतालाई ग्रहण गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण वनाई प्रत्येक वडामा जेष्ठ जागरिक चौतारी निर्माण गर्ने तथा सिमान्तकृत तथा असहाय् वर्ग र समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम मार्फत जिविकोपार्जनमा सघाउ पुर्याईने ।

नगरपालिकामा अति विपन्न, पिछडिएको क्षेत्र, दलित, अल्पसंख्यक, अपाग तथा कमजोर वर्ग र महिलाहरुका लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरिने । सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई सरल र सहज वनाउने । अशक्त, अति गरीवीमा रहेका वर्ग, दीर्घ रोगी, विपतमा परेका लगायतलाई विशेष राहत तथा सुविधा प्रदान गर्ने ।

८. खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानीको समस्या रहेको क्षेत्रहरुको पहिचान गरी प्राथमिकतका आधारमा खानेपानी आयोजना संचालनमा सहजीकरण गरिनेछ । अन्य निकाय तथा संस्थासँग सहकार्य गरी निर्रमाणाधीन खानेपानी आयोजनाहरु सम्पन्न गरी नगर भित्र स्वच्छ खानेपानी पिउने वातावरण तयार गर्ने । उपयुक्त ढलहरुको निर्माण गरी वजार क्षेत्रहरुको फोहोरहरुको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ । ल्याण्डपिल साईटको संचालन गरी फाहोरमैला तथा सरसफाई व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र समेत सहकार्य गरिनेछ ।

९. विपद व्यवस्थापन

नदि कटान तथा धरधरे नियन्त्रणलाई व्यवस्थि गर्दै लैजाने । विपद् प्रतिकार्य योजना वनाई सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनका सामाग्रीहरुको सुरक्षित उपयोग र भण्डारनको व्यवस्था मिलाइनेछ । सुरक्षित तथा खुला क्षेत्रहरुको पहिचान गरिनेछ । दमकल तथा एम्वुलेन्सको व्यवस्थालाई भरपर्दो र विश्वसनीय वनाईनेछ । हात्ती प्रभावित क्षेत्रमा हात्तीको आहारको व्यवस्था तथा नियन्त्रण गर्ने उपायहरु अवलम्वन गरिनेछ ।

बिषयसूची

परिच्छेद १ परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु २

१.३ योजना निर्माण विधि र प्रक्रियाहरु ३

१.३.१ वस्तुस्थिति विश्लेषण ३

१.३.२ योजना दस्तावेज तयारि ३

१.३.३ मस्यौदा प्रस्तुति तथा सुझाव संकलन कार्यशाला तथा अन्तिम दस्तावेज तयारि ४

१.३.४ कार्यतालिका ४

परिच्छेद २ नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय ७

२.१ नगरपालिकाको परिचय ७

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना ७

२.१.२ जनसांख्यिक विवरण तथा बनौट ८

२.१.३ भू-उपयोग ९

२.२ आर्थिक विकासको अवस्था १०

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा १०

२.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति ११

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति १२

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी, वित्तीय सेवा र सहकारी १२

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था १२

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण १२

२.३.२ शैक्षिक विकास १२

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाई १३

२.३.४ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण १३

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला १३

२.३.६ सामाजिक सुरक्षा १३

२.३.७ कला तथा संस्कृती १३
२.४ पूर्वाधार विकासको अवस्था १४
२.४.१ सडक तथा यातायात पूर्वाधार १४
२.४.२ ढल १५
२.४.३ सिंचाई १५
२.४.४ सूचना तथा संचार १५
परिच्छेद ३ समष्टिगत योजनाको अवधारणा १६
३.१ पृष्ठभूमि १६
३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती १६
३.३ प्रमुख सम्भावना तथा अवसर १६
३.४ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य १८
३.४.१ दिर्घकालिन सोच १८
३.४.२ लक्ष्य १८
३.४.३ समस्टिगत उद्धेश्यहरू १८
३.४.४ समष्टीगत रणनीति १९
३.५ प्राथमिकताका क्षेत्रहरु १९
३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य २२
३.७ रणनीति तथा कार्यनीति २६
३.८ लगानी, स्रोत अनुमान र बाँडफाँड ३०
३.८.१ लगानीको क्षेत्र तथा स्रोत अनुमान ३०
३.८.२ आन्तरिक राजस्व सुधार तथा राजस्व परिचालन ३१
३.८.३ व्ययको प्रवृति र प्रक्षेपण ३९
परिच्छेद ४ परिच्छेद चारः आर्थिक क्षेत्र ४१
४.१ कृषि विकास ४१
४.१.१ पृष्ठभूमि ४१
४.१.२ समस्या तथा चुनौती ४१
४.१.३ सम्भावना तथा अवसर ४२
४.१.४ उपक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ४२

४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ४७
४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ४७
४.२ सिंचाइ तथा जलस्रोत ४७
४.२.१ पृष्ठभूमि ४७
४.२.२ समस्या तथा चुनौती ४७
४.२.३ सम्भावना तथा अवसर ४८
४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य,रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ४८
४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि ५०
४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ५०
४.३ पर्यटन ५०
४.३.१ पृष्ठभूमि ५०
४.३.२ समस्या तथा चुनौती ५१
४.३.३ सम्भावना तथा अवसर ५१
४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ५१
४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि ५४
४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ५४
४.४ लघु उद्यमशिलता विकास र स्व-व्यवसाय प्रवर्धन ५४
४.४.१ पृष्ठभूमि ५४
४.४.२ समस्या तथा चुनौती ५४
४.४.३ सम्भावना तथा अवसर ५५
४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ५५
४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि ५७
४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ५८
४.५ श्रम तथा रोजगार र वैदेशिक रोजगार ५८
४.५.१ पृष्ठभूमि ५८
४.५.२ समस्या तथा चुनौती ५८
४.५.३ सम्भावना तथा अवसर ५८
४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ५९

४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि ६०
४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ६०
४.६ आर्थिक क्षेत्रको नतिजा खाका ६१
परिच्छेद ५ सामाजिक क्षेत्र विकास योजना ६७
५.१ स्वास्थ्य र पोषण ६७
५.१.१ पृष्ठभूमि ६७
५.१.२ समस्या तथा चुनौती ६७
५.१.३ सम्भावना तथा अवसर ६७
५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ६८
५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ७१
५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ७१
५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन ७१
५.२.१ पृष्ठभूमि ७१
५.२.२ सम्भावना तथा अवसर ७२
५.२.३ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ७३
५.२.४ अपेक्षित उपलब्धि ७८
५.२.५ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ७८
५.३ खानेपानी तथा सरसफाई ७९
५.३.१ पृष्ठभूमि ७९
५.३.२ समस्या तथा चुनौती ७९
५.३.३ सम्भावना तथा अवसर ७९
५.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ८०
५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि ८२
५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८२
५.४ महिला, वालवालिका तथा लक्षित वर्ग ८३
५.४.१ पृष्ठभूमि ८३
५.४.२ समस्या तथा चुनौती ८३
५.४.३ सम्भावना तथा अवसर ८४

५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ८४
५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि ८८
५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८८
५.५ युवा तथा खेलकुद ८८
५.५.१ पृष्ठभूमि ८८
५.५.२ समस्या तथा चुनौती ८९
५.५.३ सम्भावना तथा अवसर ८९
५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ८९
५.५.५ अपेक्षित उपलब्धि ९३
५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९३
५.६ कला, सम्पदा, संस्कृति र भाषा ९३
५.६.१ पृष्ठभूमि ९३
५.६.२ समस्या तथा चुनौती ९३
५.६.३ सम्भावना तथा अवसर ९४
५.६.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति ९४
५.६.५ अपेक्षित उपलब्धि ९५
५.६.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९५
५.७ सामाजिक विकासको नतिजा खाका ९६
परिच्छेद ६ पूर्वाधार क्षेत्र विकास योजना १०४
६.१ भू-उपयोग र भुमि व्यवस्थापन १०४
६.१.१ पृष्ठभूमि १०४
६.१.२ समस्या तथा चुनौती १०४
६.१.३ सम्भावना तथा अवसर १०४
६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति १०४
६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि १०६
६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०६
६.२ सडक र यातायात पूर्वाधार १०६
६.२.१ पृष्ठभूमि १०६

६.२.२ समस्या तथा चुनौती..१०७
६.२.३ सम्भावना तथा अवसर..१०७
६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति..१०७
६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि ११८
६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष..११८
६.३ जलश्रोत, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा...११८
६.३.१ पृष्ठभूमि..११८
६.३.२ समस्या तथा चुनौती..११९
६.३.३ सम्भावना तथा अवसर..११९
६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति..११९
६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि १२१
६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष..१२१
६.४ आवास तथा बस्ति विकास..१२१
६.४.१ पृष्ठभूमि..१२१
६.४.२ समस्या तथा चुनौती..१२२
६.४.३ सम्भावना तथा अवसर..१२२
६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति..१२२
६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि १२४
६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष..१२४
६.५ सञ्चार तथा सुचना प्रविधि..१२४
६.५.१ पृष्ठभूमि..१२४
६.५.२ समस्या तथा चुनौती..१२५
६.५.३ सम्भावना तथा अवसर..१२५
६.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति..१२६
६.५.५ अपेक्षित उपलब्धि १२८
६.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष..१२८
६.६ पूर्वाधार विकासको नतिजा खाका १२९
परिच्छेद ७ वन, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन योजना...१३३

७.१ वन क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्धन र विकास......१३३
७.१.१ पृष्ठभूमि......१३३
७.१.२ समस्या तथा चुनौती......१३३
७.१.३ सम्भावना तथा अवसर......१३३
७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति......१३४
७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि......१३६
७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष......१३६
७.२ विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन......१३६
७.२.१ पृष्ठभुमि......१३६
७.२.२ समस्या तथा चुनौती......१३६
७.२.३ सम्भावना तथा अवसर......१३७
७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति......१३७
७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि......१४१
७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष......१४१
७.३ वन तथा विपद व्यवस्थापनको नतिजा खाका......१४२
परिच्छेद ८ संस्थागत विकास तथा सुशासन योजना......१४६
८.१ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि एवं सशक्तिकरण......१४६
८.१.१ पृष्ठभूमि......१४६
८.१.२ समस्या तथा चुनौती......१४६
८.१.३ सम्भावना तथा अवसर......१४६
८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति......१४७
८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि......१५०
८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष......१५०
८.२ सुशासन विकासको नतिजा खाका......१५१
परिच्छेद ९ कार्यान्वयन व्यवस्था......१५४
९.१ योजना तर्जुमा......१५४
९.१.१ पृष्ठभूमि......१५४
९.१.२ समस्या तथा चुनौती......१५४

९.१.३ सम्भावना तथा अवसर १५४

९.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति १५५

९.२ आयोजना बैंक १५६

९.२.१ पृष्ठभूमि १५६

९.२.२ समस्या तथा चुनौती १५६

९.२.३ सम्भावना तथा अवसर १५७

९.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति १५७

९.३ योजनाको संस्थागत कार्यान्वयनको व्यवस्था १५८

९.३.१ पृष्ठभूमि १५८

९.३.२ समस्या तथा चुनौती १५९

९.३.३ सम्भावना तथा अवसर १५९

९.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्दश्य, रणनीति तथा कार्यनीति १५९

९.३.५ अपेक्षित उपलब्धि १६०

९.४ अनुगमन, मूल्याङ्कन र वार्षिक समिक्षा १६०

९.४.१ पृष्ठभूमि १६०

९.४.२ समस्या तथा चुनौती १६०

९.४.३ सम्भावना तथा अवसर १६१

९.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति १६१

परिच्छेद १०अनुसूची १६३

अनुसुचिहरु

अनुसूची १- आवधिक योजनाका विभिन्न चरणका कार्यक्रमका तस्विर तथा उपस्थितिहरु

अनुसूची २- दिगो विकास लक्ष्य २०३०

अनुसूची ३- सन्धर्भ सामग्रीहरु

अनुसूची ४- गौरवको आयोजनाहरु

अनुसूची ५- नगरपालिका तथा वडाबाट संकलित योजनाहरु

अनुसूची ६: समष्टिगत नतिजा खाका

अनुसूची ७-श्रोत नक्साहरु

तालिकासूची

तालिका :१ शिवसताक्षी नगरपालिकाको आगामी पाँच बर्षका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू............. २६
तालिका २ नगरपालिकाको बिगतका वर्षहरुको राजस्व संकलनको अवस्था.............................३३
तालिका ३: बार्षिक बजेटको प्रक्षेपण.. ३९
तालिका ४ बार्षिक ब्ययको प्रक्षेपण..४०
तालिका :५ कृषिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.. ४३
तालिका :६ सिंचाईका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू- सिचाई तथा जलश्रोत............................... ४८
तालिका :७ पर्यटनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू-पर्यटन... ५२
तालिका :८ लघु उद्यमशिलता विकास र स्व-व्यवसायको प्रवर्द्धनका रणनीति तथा कार्यनीति......... ५५
तालिका :९ श्रम तथा रोजगार र वैदेशिक रोजगारका रणनीति र कार्यनीति............................. ५९
तालिका :१० स्वास्थ्य तथा पोषणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.. ६८
तालिका ११ शिक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू ७४
तालिका :१२ खानेपानी तथा सरसफाइका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.................................. ८०
तालिका :१३ महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू... ८५
तालिका :१४ युवा तथा खेलकुदका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.. ९०
तालिका १५ कला, संस्कृति, सम्पदा र भाषा सम्बन्धि रणनीति तथा कार्यनीतिहरु..................... ९४
तालिका :१६ भूउपयोग तथा भूमी व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १०५
तालिका :१७ यातायात तथा पूर्वाधारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.................................... १०८
तालिका :१८ उर्जाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू... १२०
तालिका :१९ आवास तथा बस्ती विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १२३
तालिका :२० सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू.................................. १२६
तालिका :२१ वन तथा भूसंरक्षणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू... १३४
तालिका :२२ विपद् व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १३७
तालिका :२३ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि एवं सशक्तिकरणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू... १४७
तालिका :२४ योजना तर्जुमाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १५५
तालिका :२५ आयोजना बैंकका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १५७
तालिका :२६ योजनाको संस्थागत कार्यान्वयनको व्यवस्थाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू............ १५९
तालिका :२७ अनुगमन, मूल्याङ्कन र वार्षिक समिक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू १६१

परिच्छेद १ परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

राष्ट्रिय विकासको सैद्धान्तिक आधारको रुपमा समाजवाद उन्मुख आर्थिक विकासलाई केन्द्रमा राखिएको छ। विकासको प्रतिफललाई राज्यको लगानी र राष्ट्रिय उत्पादनको उपभोगका आधारमा विश्लेषण गर्न खोजिएको छ। त्यसैगरी प्रतिफलको वितरणलाई सामाजिक न्यायको सिद्धान्त एवं वातावरणमैत्री दिगो विकासका आधारमा मापन गर्ने अवधारणालाई अंगिकार गरिएको छ। संविधानमा विकास योजनाका अन्तरनिहित सार वस्तु स्वरुप दिगो एवं एकीकृत विकास, न्यायपूर्ण र समानतामा आधारित प्रतिफल वितरण, निजी, सामाजिक सुरक्षा र आर्थिक विकासका लागि सार्वजनिक, निजी र सहकारी साझेदारी विकास पहल गर्ने राष्ट्रिय दृष्टिकोण राखिएको छ। आर्थिक समृद्धिसँगै राज्यले सामाजिक सुरक्षा बहनको क्षेत्र व्यापक बनाउने र त्यसका आधारमा बिपन्न, गरिब, असहाय, बृद्ध, बालबालिका, पछाडि पारिएको वर्ग, क्षेत्र र लिङ्ग, लोपुन्मुख जातजाति आदिमा राज्यले सामाजिक सुरक्षा सुविधामा बृद्धि गर्ने सोच राखेको छ। राज्यले उद्यमीहरूलाई लगानीको अवसर सिर्जना गर्ने, वित्तीय स्रोत जुटाइदिने र सबै प्रकारका सेवा, उत्पादन र व्यापार क्षेत्र परिचालन गरी सामाजिक रुपान्तरण गर्न खोजको अवस्था छ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २४ अन्तर्गत गाउँ तथा नगरको आवधिक तथा गुरुयोजना निर्माण गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय बासिन्दाहरूको सहभागिता जुट्ने, स्वयं सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने, स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने र दिगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्वर्धन गर्न सघाउ पुऱ्याउने गरी एकीकृत विकासको योजना तयार गर्न निर्देशन गरेको छ। आवधिक योजना निर्माण गर्दा सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिन अनुरोध गरेको छ। नगरपालिकाले योजना तर्जुमा गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्रमाणिकरण, योजना कार्यन्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्न योजना समेत तयार गर्न, संयूक्त लगानी वा सार्वजनिक निजी साझेदारीमा योजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने गरी योजना निर्माण गर्न प्रेरित गरेको छ। योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजिवी, विषय विज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालबालिका, दलित युवा, अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायतका अन्य सरोकारवालाहरूको अधिकतम सहभागितामा र गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्घीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्न आग्रह गरेको छ।

सुशासनको मुख्य सारतत्वहरू भित्र जनउत्तरदायित्व, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, विधिको शासन, समावेशीकरण, सहज र शीघ्र सार्वजनिक सेवा प्रवाह पर्दछन्। हरेक स्थानीय सरकारले सुशासनका यी

विषयहरूलाई आफ्ना काम कारवाही र सेवाप्रवाहमा अवलम्बन गर्ने र त्यसको उपयुक्त अनुगमनको व्यवस्था गरिनु पर्दछ। कोशी प्रदेशले पहिलो आवधिक योजना निर्माण गरि स्थानीय तहहरूले गर्ने विभिन्न स्थानीय कार्यसुचिहरू तयार गरि हरेक स्थानीय सरकारले सुशासनका तत्वहरूलाई काम कार्वाही, योजना र सेवाप्रवाहमा अवलम्बन गर्न त्यसको उपयुक्त अनुगमनको सूचांक तयार पारी लागु गर्ने गरी खाका तयार गर्नु पर्ने छ। संविधानमा उल्लेखित मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, अधिकार क्षेत्रहरूको बाँडफाँड र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी वित्तिय व्यवस्थापन ऐन, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तिय आयोग ऐन र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा कार्यविधि एवं दिग्दर्शन २०७५ लाई यस आवधिक योजना निर्माणमा समेटिएको छ। संघीय पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना र कोशी प्रदेशको कार्यक्रम तथा योजनामा प्रस्तुत भएका मार्ग चित्र तथा सुचकहरूलाई यस आवधिक योजनाले पछ्याउनु शिवसताक्षी नगरपालिकाको दायित्व हुन आउँछ। देशले प्रतिवद्धता जाहेर गरेको दिगो विकासका लक्ष्यहरू र राजनीतिक दलहरूका घोषणा पत्र तथा प्रतिवद्धताहरूलाई यस आवधिक योजनामा ग्रहण गरिएको छ। नेपालको संविधान २०७२ ले सङ्घीयताको गुह्य अवधारणाका रुपमा रहेको सन्निकटताको सिद्धान्त अनुरुप स्थानीय तहलाई एकल र साझा अधिकारको व्यवस्था गरी राज्य सेवामा विविधिकरण गरिदिएको छ। संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका ऐन, नीति, कार्यविधि र योजनाहरूले स्थानीय, प्रदेश, र संघ सरकारहरूको समन्वय, सहकार्य र साझा अधिकारको कार्यान्वयन विधिहरूको बारेमा स्पष्टता गर्दै स्थानीय शासन पद्धतीलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न अधिकार तथा कर्तव्यहरूको प्रस्ताव गरेको छ। तीनवटा तहहरूको बिच हुने सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्ने र स्थानीय तहबाट प्रवाह हुने सेवाको गुणस्तरीयता, पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र जनसहभागिता सुनिश्चित गर्नु रहेको छ। सङ्घीय शासनको अभ्यासले राज्यका सेवाहरूलाई नजिक भएर तुरुन्त प्रदान गर्ने क्षमता, चुस्त र दुरुस्त नागरिकलाई प्रदान गर्दै सरकारको सन्निकटता र आफ्नोपनको महसुस गर्ने वातावरण दिन सक्नु पर्दछ।

१.२ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु

नगरपालिकाको नेतृत्वमा सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी, समुदायमा आधारित संस्था तथा निजी क्षेत्रलाई एक स्थानमा ल्याई नगरपालिकाको एकीकृत, व्यवस्थित र समष्टिगत विकास प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु आवधिक योजना तर्जुमाको मुख्य उद्देश्य हो। योजना तर्जुमाका विशिष्ट उद्देश्यहरू देहायअनुसार छन्ः

- नगरपालिकाको एकीकृत, नतिजामुलक र योजनाबद्ध विकासका लागि सम्बन्धित सरकारी, गैर सरकारी साझेदार तथा सरोकारवालालाई एकथलोमा ल्याई विकास प्रक्रिया र उपलब्धीमा साझा उत्तरदायित्व सिर्जना गर्ने।
- नगरपालिकाको विकासको संभावना, समस्या तथा स्रोत परिचालनको विद्यमान स्थिति विश्लेषण गरी नगरबासी चाहानाअनुसार लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता सहित विकास प्रारुप तथा नतिजा खाका तयार गर्ने।

- नगरपालिकाको विकास प्रयासलाई मार्गदर्शन गर्ने तथा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्ने नविन तथा प्रमुख कार्यक्रम र कार्यनीति तयार गर्ने।
- स्थानीय तहको विकासका प्रयास तथा कार्यहरु प्रक्रिया तथा नतिजाको अनुगमन तथा प्रभाव लेखाजोखा आधार तथा खाका तयार गर्ने।

१.३ योजना निर्माण विधि र प्रक्रियाहरु

नगर तथ्यांक समावेश गरि आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो। गोष्ठीमा वस्तुस्थिति विवरण, आधार सूचनाको आधारमा विषयगत वस्तुस्थिति विश्लेषण, योजनाको नतिजा, कार्यान्वयन कार्यपालिकाको आयोजना र नेतृत्व तथा विषयक्षेत्र योजना तर्जुमा समितिहरुको संयोजनमा आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो। योजना, विषय क्षेत्रगत लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्ने रणनीति तथा अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न अवलम्बन गर्ने कार्यनीति तर्जुमा गरियो। यसका साथै कार्यशालामा गत आर्थिक बर्षहरुमा उपलब्ध स्रोतको आधारमा आवधिक योजनाको अवधिमा नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत, राजस्व बााडफााटबाट प्राप्त राजस्व, संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान समेत अन्य विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त योजना, विषय क्षेत्रगत लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्ने रणनीति तथा अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न अवलम्बन गर्ने कार्यनीति तर्जुमा गरियो। यसका साथै कार्यशालामा गत आर्थिक बर्षहरुमा उपलब्ध स्रोतको आधारमा आवधिक योजनाको अवधिमा नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत, राजस्व बांडफांडबाट प्राप्त राजस्व, संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान समेत अन्य विभिन्न स्रोतबाट संकलन गरियो।

१.३.१ वस्तुस्थिति विश्लेषण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रतिवेदन, स्थानीय तह बाट तयार गरिदै गरेको पार्श्व चित्रका केहि उपलब्ध तथ्यांक लाई प्रमुख आधार मानी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण तयार गरियो। वस्तुस्थिति विवरणमा नगर कार्यापालिका कार्यालय, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय, स्थानीय संघ, संस्था र समूहबाट प्राप्त सूचना तथा अन्य द्धितिय स्रोतबाट उपलब्ध सूचना समावेश गरियो। यस आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा अन्तर्गत वस्तुस्थिति विश्लेषण गोष्ठीमा गरिने सहभागितामूलक छलफलबाट प्राप्त सूचना समेतको आधारमा वस्तुस्थिति विश्लेषण विवरण थप सूचना तथा जानकारीमूलक बनाइयो। वस्तुस्थिति विश्लेषण विवरणबाट प्राप्त सूचनालाई यस योजनाको आधाररेखा सूचनाको रुपमा उपयोग गरियो, जसलाई योजनाको आधार दस्तावेजकारुपमा लिइयो।

१.३.२ योजना दस्तावेज तयारि

योजना तर्जुमा प्राविधिक टोलीको सहयोगमा वस्तुस्थिति विवरण तथा आधार सूचना, वस्तुस्थिति विश्लेषण र योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीको नतिजा, विषयक्षेत्र योजना तर्जुमा समितिको छलफल तथा परामर्शबाट प्राप्त विवरण, सूचना तथा निष्कर्ष नतिजामूलक योजना तर्जुमाको ढाँचामा लिपिवद्ध गरी योजना दस्तावेजको

मस्यौदा तयार गरिएको छ। सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा राष्ट्रिय आवधिक योजना, साविक जिल्ला तथा स्थानीय निकायका आवधिक, विषय क्षेत्रगत गुरुयोजनाको प्रारुपलाई उपयोग गरिएको छ। साथै योजनाविद्, विषयविज्ञ तथा सरोकारवालाको समेत सुझाब लिई योजना तर्जुमा प्राविधिक टोलीद्धारा नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा स्थानीय तहका अधिकार क्षेत्रकाविषय एवं प्राविधिक पक्षहरुलाई तर्कपूर्ण एवं वस्तुनिस्ठ ढंगबाट प्रस्तुत गरी आवधिक योजनाको मस्यौदा दस्तावेज तयार गरिएको छ।

१.३.३ मस्यौदा प्रस्तुति तथा सुझाव संकलन कार्यशाला तथा अन्तिम दस्तावेज तयारि

स्थानीय तहको आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, योजनाको स्तरीय ढाँचा, सहभागितामूलक कार्यशाला, विषयविज्ञको सुझाब र परामर्शका आधारमा तयार योजनाको मस्यौदा दस्तावेजलाई नगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी सरोकारवाला माझ मस्यौदा प्रस्तुती सुझाव संकलन कार्यशालाको आयोजना गरी प्रस्तुती, छलफल तथा सुझाव प्राप्त गरियो। कार्यशालामा प्रस्तुती, विषय क्षेत्र समूह तथा वृहत समूह छलफल र परामर्श गरी आवधिक योजनालाई पूर्ण बनाउन आवयक सुझाव प्राप्त गरिएको छ। त्यस कार्यशालामा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट नगरपालिकाको दिर्घकालिन सोच (vision), विकासका निर्देशक सिद्धान्तको रुपमा योजनाको ध्येय (:Mission), योजनाको समष्टिगत लक्ष्य (Goal), उद्देश्य (Objectives) तथा रणनीति (Strategies) तर्जुमा गरियो।

यस कार्यशालाबाट योजनाको वित्तीय विश्लेषणमा जनसमुदाय, नीजि क्षेत्र, गैसस तथा समुदायिक संस्था, संघ तथा प्रदेश सरकारबाट सिधै कार्यान्वयन हुने आयोजना तथा कार्यक्रममा हुने लगानी समेत विश्लेषण गरी अपुग श्रोत परिचालन गर्ने रणनीति तय गरियो। कार्यशालामा योजनाको नतिजा खाकामा आधारित भई प्रस्तावित प्रमुख आयोजनाको प्रक्रिया अनुगमन, प्रतिफल, असर तथा प्रभावको नतिजा अनुगमन तथा लेखाजोखाको खाका प्रस्तुत तथा छलफल गरिने थियो। यस कार्याशाला गोष्ठीमा कार्यपालिकाका पदाधिकारी, सबै विषय क्षेत्र योजना तर्जुमा समिति पदाधिकारी, कर्मचारी, स्थानीय विषयविज्ञ तथा अगुवा, समाजसेवी बुद्धीजिवि, लक्षित वर्ग तथा समुदाय, राजनीतिक दल, गैसस र समुदायिक संस्थाका प्रतिनिधि ईत्यादीको उपस्थिति गरिएको छ। यस कार्यशालाको निष्कर्ष तथा कार्यशाला र सरोकारवालाबाट प्राप्त सुझाब तथा पृष्ठपोषणलाई समावेश गरी शिवसताक्षी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक विकास योजनाको दस्तावेजलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ।

१.३.४ कार्यतालिका

यस नगरपालिकामा आवधिक योजना निर्माणका विभिन्न चरणका कार्यक्रमहरु निम्न तालिका अनुसार गरियो।

मिति	कार्यक्रम	उपस्थिति
चैत्र ९, २०७९	नगरपालिका स्तरीय आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखीकरण	नगरपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, विभीन्न वडाका अध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्य, नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु

चैत्र १५., २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन,, वडा ६	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र १५, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा ७	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र १९, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा ९	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र १९, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा ११	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २०, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा १	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २०, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन,, वडा २	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २०, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन,, वडा ३	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २०, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा १०	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २१, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन,, वडा ५	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २१, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन, वडा ८	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
चैत्र २२, २०७९	वडा स्तरीय भेला तथा आयोजना संकलन,, वडा ४	वडा अध्यक्ष, सदस्य, स्थानीय सरोकारवालाहरु तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु
वैशाख ३, २०८०	विषयगत समितिसँग छलफल	नगर उपप्रमुख, विभिन्न विषयगत समितिका प्रतिनिधि. कार्यपालिका सदस्य, नगर कार्यपालिका कर्मचारी तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु

वैशाख १४, २०८०	निर्देशक समिति गठन तथा सोच निर्धारण	नगर उपप्रमुख, विभिन्न विषयगत समितिका प्रतिनिधि. कार्यपालिका सदस्य, नगर कार्यपालिका कर्मचारी तथा परामर्शदाताका प्रतिनिधिहरु

परिच्छेद २ नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ नगरपालिकाको परिचय

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना

शिवसताक्षी नगरपालिका कोशी प्रदेशको झापा जिल्लामा अवस्थित रहेको छ। यस नगरपालिका २६° ३६' ५५" उत्तरी अक्षांश र ८७° ५०' ०७" पूर्वी देशान्तरमा फ़ैलेइएको छ। यो नगरपालिका भौगोलिक १४५.४८ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फौलिएको छ। यस नगरपालिकाको ६७.५% क्षेत्र तराई क्षेत्रमा रहेको छ र यहाँको भूभागलाई सिवालिक, भावर, मध्य तराई र दक्षिणी तराई क्षेत्र गरि ४ वर्गमा विभाजन गर्न सकिन्छ। यस नगरपालिकाको उचाई समुन्द्री सतहभन्दा ८२ मि देखि ६६१ मि सम्म रहेको पाइन्छ। यस नगरपालिकामा गर्मि ग्रिष्म तथा सुख्खा जाडो याम हुने गरेको छ। यहाँको उच्च औशत तापक्रम २३-३३° सेल्सियस रहेको छ भने न्युनतम औशत तापक्रम श्रेणी ८ देखि २३ डिग्री सेल्सियस रहेको पाइन्छ।

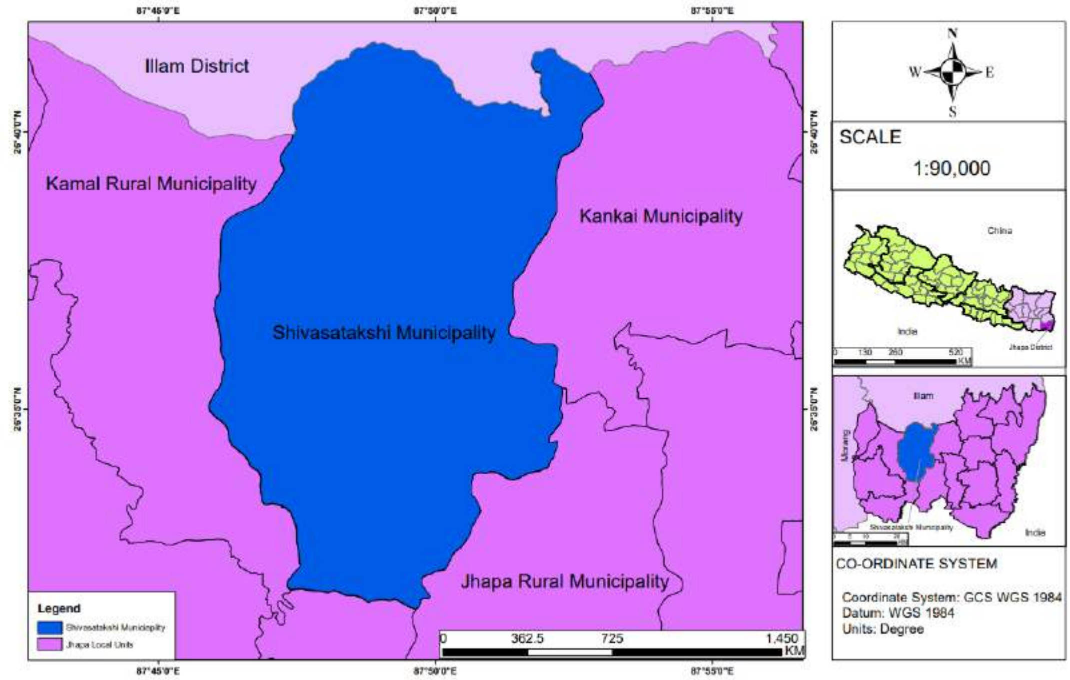

साविक धरमपुर गा.वि.स. हाल वडा नं. १, २ र ३ साविक पाँचगाछि गा.वि.स हाल वडा नं. ४ र ५ को रूपमा रहेको छ भने वडा नं. ६ र ७ ले साविक शिवगंज गा.वि.स तथा वडा नं. ८, ९, १० र ११ ले साविक सतासीधाम गा.वि.स.लाई समेटेको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा कन्काइ नगरपालिका, उत्तरमा इलाम जिल्ला, पश्चिममा कमल नगरपालिका र दक्षिणमा झापा गाउँपालिका र गौरीगंज गाउँपालिका रहेका छन् । यस नगरपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधि बाहेक प्रशासनिक संरचनामा प्रमुखका रुपमा कार्यकारी प्रमुख रहेका छन् भने, पालिका प्रशासनलाई विभिन्न शाखामा विभाजन गरिएको छ।

२.१.२ जनसांख्यिक विवरण तथा बनौट

नेपालमा सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा आएको सकरात्मक परिवर्तनले गर्दा जनसङ्ख्या र वृद्धिदर कम हुदै गएको छ। जनसङ्ख्या वृद्धि, आकार, वितरण, घनत्व, बसाईंसराई आदिले कुनै पनि स्थानको जनसङ्ख्या व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण प्रभाव पारेको हुन्छ। स्थानीय जनतालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार लगायत विभिन्न सुविधाहरू उपलब्ध गराएर उनीहरूको जीवनस्तर माथि उठाउन सकिन्छ। यहाँका मानिसहरूलाई आधुनिक विविध सुविधाहरू उपलब्ध गराई उनीहरूको गुणस्तरीय जीवन कायम गर्नु आजको अपरिहार्य आवश्यकता हो।

तस्विर १ शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या २०७८

वडा	पुरुष	महिला
१	२८७२	३३३१
२	२८३३	३१६४
३	२१६७	२३६८
४	२९२७	३२९४
५	२१९०	२४४३
६	२९१५	३१७३
७	३७६२	४२७२
८	४४७१	४९३८
९	३१०५	३५३७
१०	३५१६	३८२४
११	४१९७	४७७८

यस नगरपालिकाको २०६८ जनगणना अनुसार कुल १४,६९५ घरधुरीमा ६४,५९६ जनसंख्या रहेको थियो, जसमध्ये २९,७१५ पुरुष र ३४,८८१ महिला रहेका थिए। २०७५ को घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार यस नगरपालिकाको जनसंख्या ७४,३६६ रहेको छ। कुल जनसंख्या मध्ये ३७,९८० पुरुष र ३६,३८६ महिला रहेका छन्। यस नगरपालिकाको औसत परिवार आकार ४.८६ रहेको छ भने घरधुरी संख्या १२,८६५ रहेको पाईन्छ। २०७८ जनगणना अनुसार भने कुल जनसंख्या ७४,०७७ रहेको पाईन्छ र जम्मा घरधुरी भने १८,२५३ भएको देखिन्छ।

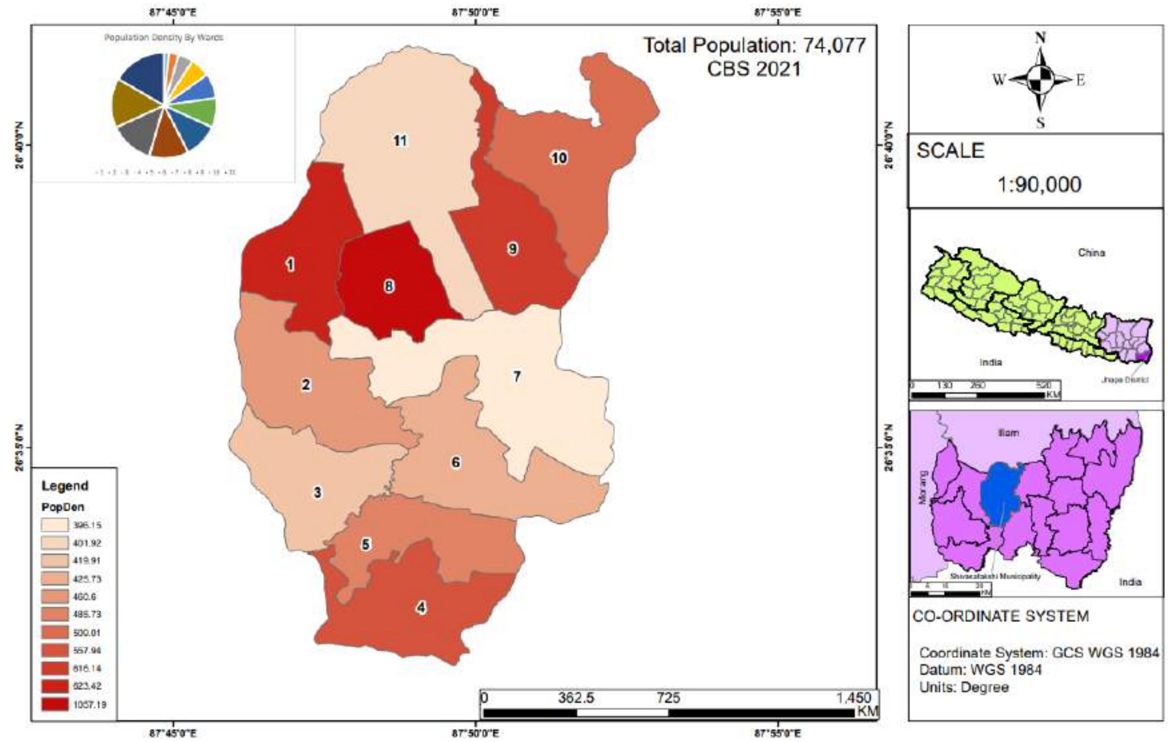

तलको चित्रमा यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको जनसांख्यिक प्रक्षेपण गरिएको छ। यस प्रक्षेपणलाई योजना निर्माणको विश्लेषणमा पनि समावेश गरिएको छ।

२.१.३ भू-उपयोग

यस नगरपालिकामा अधिकांश खेतीयोग्य जमिन रहेको पाईन्छ जसको अनुपात कुल क्षेत्रको ६२.३१% रहेको छ। त्यसैगरी १४.०२% वन क्षेत्र र ५.१७% मानव निर्मित संरचनाले ओगटेको पाईन्छ। यहाँ झाडी र घाँसक्षेत्रको अनुपात ४.३५% र ३.९५% क्रमश रहेको पाइन्छ भने जल क्षेत्र र वालुवाले ढाकेको क्षेत्रले ३.३६% र ३.८७% क्षेत्र ओगटेको पाइन्छ। यस नगरपालिकाको आवास क्षेत्रको मूल निर्धारक राजमार्ग रहेको छ। राजमार्गको उत्तरमा अधिकतम वन क्षेत्र र थोरै मात्रामा आवास विकास भएको पाईन्छ भने दक्षिणी भागको चरम वर्गीकरण भैसकेको पाइन्छ जसमा खेति, बाटाघाटा र भवनहरु रहेका छन्। यस नगरपालिकाका अधिकांश आवासीय क्षेत्रहरु सडकको छेउमा लामबद्ध विकास भएको पाईन्छ।

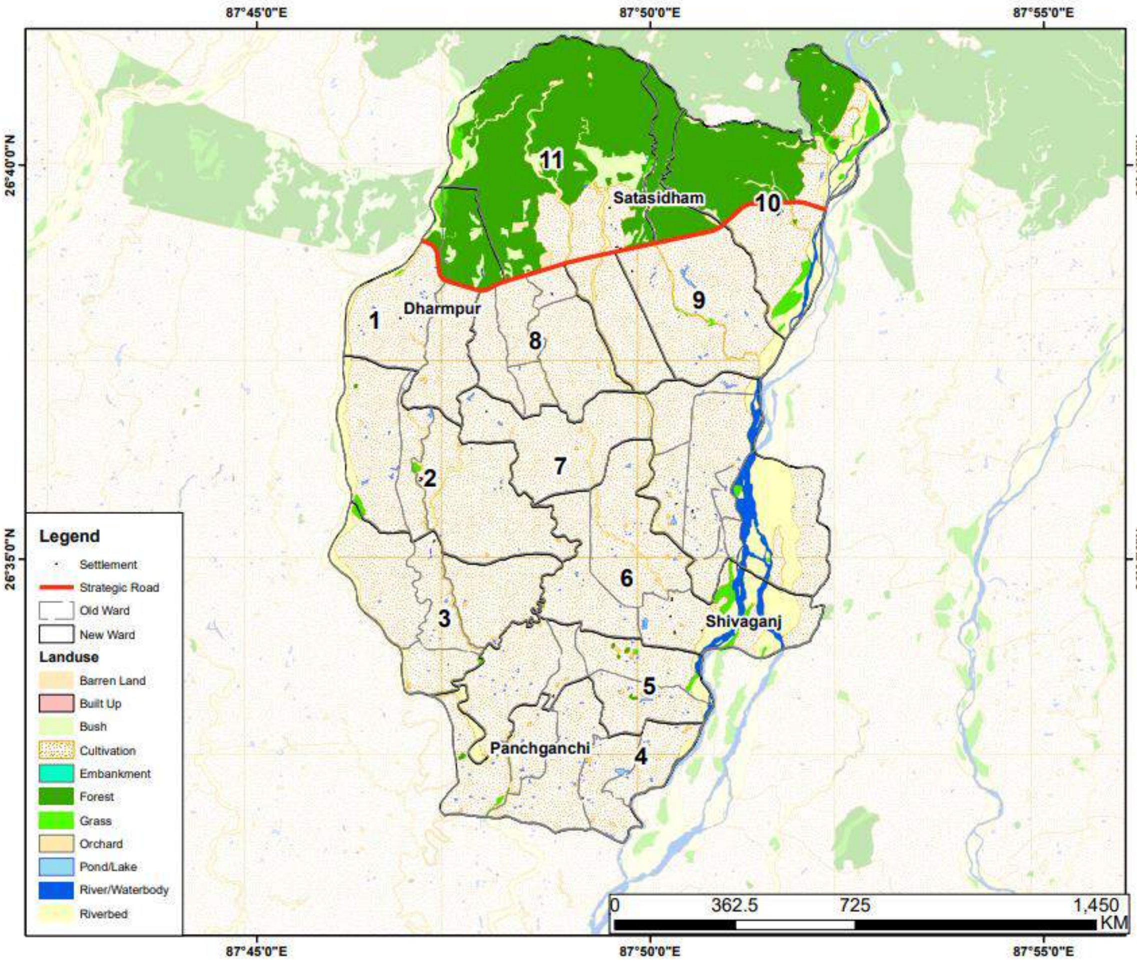

भू उपयोगको नक्सा

यस नगरपालिकामा १२.५७% रुख विरुवाले ढाकेको क्षेत्र छ, जुन नापी विभागको १९९६को प्रतिवेदन अनुसार १६% बढी रहेको थियो। २०७५ सर्वेक्षण अनुसार ४ वटा सामुदायिक वनहरू रहेका छन्, जसको कुल क्षेत्रफल २२८० हेक्टेयर रहेको छ र ४३१० जसमा बढी घरधुरीले लाभांश लिने गरेका छन्। सो वनहरुबाट १३००० के.जी दाउरा र ११००० केजी काठ उत्पादन भएको पाईन्छ भने ४५ भन्दा बढी नदि तथा खोला र सिमसारहरु रहेका छन्।

२.२ आर्थिक विकासको अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

यस नगरपालिकामा २०७५ सर्वेक्षण अनुसार १९.१४% घरधुरी कृषिमा संलग्न देखिन्छ भने ७.२% ज्याला मजदुरीमा संलग्न छन्। त्यसगरी यस नगरपालिकाको अन्नवाली उत्पादनको करिब २१.२२% बिक्रि भएको पाइन्छ। दलहन बालीको सन्धर्भमा करिब ५०% बिक्रि भएको पाईन्छ। यस नगरपालिकामा १२३ पोखरी संख्या रहेको छन् भने ४९,३६८ कुइन्टल माछा उत्पादन हुने गरेको पाईन्छ। त्यसमध्ये पनि बढी उत्पादन वडा २मा भएको पाइन्छ। मौरीपालनको सन्धर्भमा कुल २६९

घारमा ७,८५६ केजी मह उत्पादन भएको पाइन्छ। त्यसमध्ये पनि बढी उत्पादन वडा २मा रहेको पाइन्छ। पशुपन्छी उत्पादनको हकमा करिब १०,६०६ परिवार संलग्न रहेको देखिन्छ जसमा २६.९३% घरधुरीले आर्थिक लाभ लिने गरेको पाइन्छ।

यस नगरपालिकाको २०७५ सर्वेक्षण अनुसार ७३.८३ प्रतिशत घरधुरी आफ्नो उत्पादन ९ महिना देखि २ महिना पुग्ने प्रकारका छहन भने ७ देखि ९ महिना सम्म खान पुग्ने घरधुरी प्रतिशत १४.९% रहेको देखिन्छ।

२.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति

यस नगरपालिकाको मुख्य पर्यटकीय आकर्षण दोमुखा ड्याम तथा सताक्षी धाम रहेको छ। ति बाहेक यहाँ रहेका विभिन्न मठ मन्दिरहरुको पनि स्थानीय महत्त्व रहेका छन्। झरना तपोवन लगायत अन्य सिमसार क्षेत्रको उपस्थितिले पर्यटकीय सम्भावना प्रबल रहेको छ। त्यसैगरी यस नगरपालिकामा विभिन्न समयमा मेलाहरु आयोजना हुने गरेको छन् जसले स्थानीय तथा छिमेकी क्षेत्रका पर्यटक आकर्षण गर्ने गरेको पाइन्छ। होटलको विवरण अनुसार भने यस नगरपालिकामा ४ संख्यामा रहेको पाइन्छ।

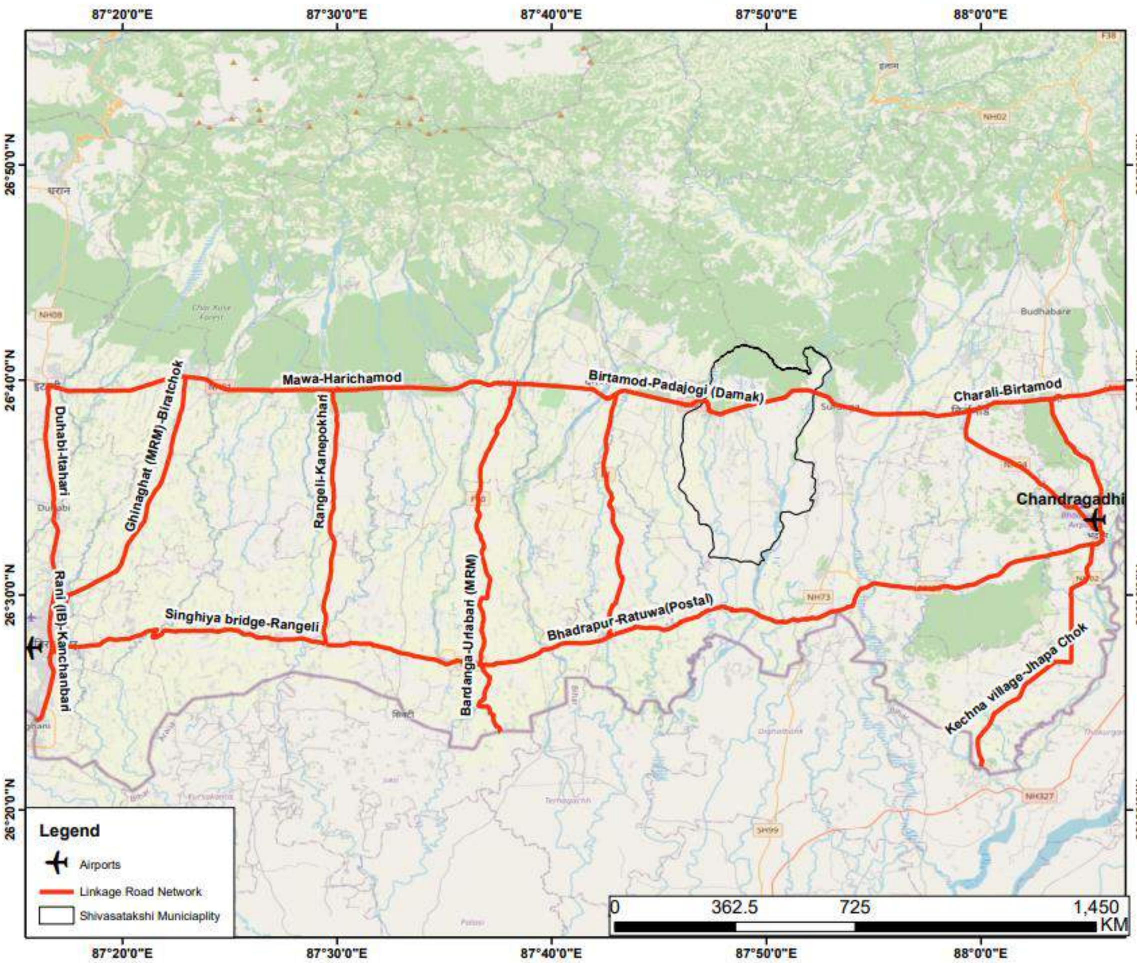

नगरपालिका जोड्ने यातायात सुविधाको नक्सा

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति

यस नगरपालिकामा ४८ उद्योग रहेको २०७५ पार्श्वचित्रले दर्शाउछ। बजार केन्द्रको रुपमा पनि करिब १८ स्थल रहेका छन् जस मध्ये झिलझिले मुख्य व्यापरिक केन्द्रको रुपमा विकास भएको छ। यस केन्द्रमा २०२ व्यवसायी रहेका छन् भने दुधे बजारमा १७५ संख्यामा रहेको देखिन्छ। त्यसगरी वेरोजगारी दर ६.९१% रहेको पाईन्छ। २०७५ आर्थिक गणना अनुसार ५७.०९% व्यापारिक स्थापनाहरु खुद्रा व्यापार केन्द्रित रहेका देखिन्छ। त्यसैगरी रहेका व्यापार मध्ये ४३.१३% घर केन्द्रित रहेको थिए भने ५९.१२% स्थापनाहरु भने २०१३-२०१८ बीच भएका थिए। तर भएका स्थापना मध्ये ५६.५५% मात्र दर्ता भएको पाइन्छ।

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी, वित्तीय सेवा र सहकारी

यस नगरपालिकामा १३ वटा बैंक रहेका छन्। यस नगरपालिकाको मुख्य आम्दानि श्रोत कृषि तथा पशुपालन रहेको पाईन्छ भने बैदेशिक रोजगारी, ज्याला मजदुरी, नोकरी आदि क्रमश रहेको पाइन्छ। आम्दानीको सन्धर्भमा अधिकांश परिवारको वार्षिक आम्दानि ५०-१५० हजार रहेको छ भने क्रमश १५०-२५० हजार, २५०-५०० हजार आम्दानि गर्ने गरेको पाइन्छ। खर्चको अनुसार ५०-१५० हजार वार्षिक खर्च ४२.१५% परिवारको रहेको छ भने ५०० हजार भन्दा बढी खर्च गर्ने परिवार केवल ६.७५% रहेको पाइन्छ। यस नगरपालिकामा ४७.४२% घरपरिवारको बैंक खाता रहेको पाइन्छ। यस नगरपालिकामा १५ कृषि सहकारी र ३५ सहकारी रहेका छन्।

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

यस नगरपालिकामा ३ वटा स्वास्थ्य चौकी, र १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र रहेको छ | यसै गरि येह २ वटा सहरी स्वास्थ्य केन्द्र, १६ वटा प्राइभेट क्लिनिक र एउटा आयुर्वेद अस्पताल रहेको छ. धरान र बिराटनगर नजिक भएकाले यस नगरपालिका नागरिक महत्त्वपूर्ण स्वास्थ्य सेवा को लागि त्यता जाने गरेको देखिन्छ| घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस नगरपालिकामा ७०३१० स्वस्थ, २४६८ सामान्य रोग लागेका , १५३८ दीर्घरोग लागेका जनता रहेका छन्|

२.३.२ शैक्षिक विकास

शिबसताशीनगरपालिका शिक्षा क्षेत्रमाविकासउन्मुखरहिआएकोछ| ५ वर्ष समूहभन्दामाथिकोउमेरअनुसार, यस नगरपालिकाकोसाक्षरता दर ८२.२७% रहेको छ| पुरुषसाक्षरता दर ८८.५५% रमहिला साक्षरता दर ७६.७६% रहेकोछ | यस नगरपालिकामा ३५ वटा सरकारी बिद्यालय रहेकाछन्.. भने २४ वटा संस्थागत विद्यालय छन् | सामुदायिक बिद्यालयमा प्रतिशिक्षक २५.९० विद्यार्थी अध्यनरत छन्र संस्थागत विद्यालयमा प्रतिशिक्षक् २३.९३ विद्यार्थी अध्यनरत रहेका छन |

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाई

यस नगरपालिकामा खानेपानी को लागि मुख्य तह ट्युवेल हेन्डपम्प प्रयोग गरिन्छ (९४.३१%). त्यसै गरि केहि प्रतिसत नगरवासी ले पाइपधारा र डीप बोरिंग को पानि प्रयोग गर्दै आएको देखिन्छ.| यस नगरपालिकामा ११ वटा सार्बजनिक स्वास्थ्य शौचालय रहेका छन्. | शिबसतक्षि नगरपालिका लाई खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोसणा गरिसकिएको छ | यस नगरपालिकामा ३९७ घरधुरी शौचालय विहिन छन् भने सामान्य शौचालय ७,३४६ घरधुरीमा छन्, ति बाहेक अरुका फ्लश सहितका छन् र अधिकांशको जानकारी छैन।

२.३.४ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

यस नगरपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण का लागि जेस्ठ नागरिक भत्ता, एकल महिला भत्ता, बिधवा भत्ता र लोपोन्मुख आदिवासी जनजाती भत्ता दिदै आहिरहेको छ | यसका साथसाथै पूर्ण अपाङ्गता भत्ता, अति असक्त अपाङ्गता भत्ता, बालबालिका सुरक्षा भत्ता —दलित, र जेस्ठ नागरिक औषधि उपचार भत्ता प्रदान गरि रहेको छ |

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला

यस नगरपालिकामा १८ वटा खेल मैदान रहेको छ र ८ जना व्यवासायिक खेलाडीहरु आफ्नो खेल प्रदशन गरिरहेका छन् | त्यसै गरि यस नगरपालिकामा ११ वटा बाल क्लब गठन भएका छन. र २८ वटा युवा क्लब गठन भएका छन् | यस नगरपालिकामा नगरबासीको प्रमुख मातृभाषा नेपाली भाषा हो जसको प्रतिशत ८३.२७ रहेको छ र त्यसपछि को प्रमुख भाषा लिम्बु रहेको छ जसको ८.४७% रहेको छ | यस क्षेत्र मा हिन्दु धर्मको जनसंख्या ७४.४२ % र बौद्ध को ५.७३% रहेको छ |

२.३.६ सामाजिक सुरक्षा

यस नगरपालिकामा ३३९९ व्यक्तिले सामाजिक सुरक्षा भत्ता लिएको पाइन्छ, जसमध्ये २४२१ वृद्ध भत्ता, १९३ दलित वृद्ध हत्त, ५११ एकल महिला भट्ट, १३८ आंशिक अपांग भत्ता र १३६ पूर्ण अपांग भत्ता लिएको पाइन्छ।

२.३.७ कला तथा संस्कृती

यस नगरपालिका संस्कृतिमा धनि रहेको पाईन्छ। विभीन्न जातजाति, धर्मका मानिस बसोबास गर्ने यस नगरपालिकामा दर्जन भन्दा बढी सांस्कृतिक चाडपर्व मनाईने गरेको छ। यस नगरपालिकामा सतासी धाम तथा दोमुखाको अलावा ९ वटा सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्त्वका क्षेत्र रहेका छन्।
सताशीधाम धार्मिक दृष्टिकोणले निकै महत्त्वपूर्ण रहेको छ र यस नगरपालिकाको नामकरण पनि सोहि स्थल तथा साविक शिवगंजको नामको आधारमा भएको हो। त्यस बाहेक चिल्लागढ तथा सिताधारा जस्ता अन्य महत्त्वपूर्ण स्थल पनि रहेका छन्।

२.४ पूर्वाधार विकासको अवस्था

२.४.१ सडक तथा यातायात पूर्वाधार

यस नगरपालिकाको २०७४ एकीकृत विकास गुरुयोजनाको अनुसार केहि सडक मात्र कालोपत्रे गरेको पाईन्छ। यहाँको सडकको औशत चौडाई ४-६ मि रहेको छ भने केहि सडकको चौडाई १०मि भन्दा माथि छ। नगरपालिकामामा ३९.४ किलोमिटर लम्वाईको चक्रपथ रहेको छ भने यसले नगरको पर्यटकीय क्षेत्र दोमुखासमेतलाई जोडेको छ । पूर्व पश्चिम हाईवे समेतलाई हेर्ने हो भने यो चक्रपथले सवै वडाहरु समेटेको छ । चक्रपथ कालोपत्रेको काम निरन्तर भईरहेको छ भने अझै करीब १३ किलोमिटर अझै कालोपत्रे हुन वाँकी छ जुन यो पहिलो आवधिक योजनामा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । यस नगरपालिकामा कुल ५६९.१३ किमी सडक विस्तार भएको देखिन्छ, जसमध्ये चक्रपथ वाहेक लगभग ५५ किमी कालोपत्रे, ४२४.१२ किमी ग्रेभेल तथा ११०.७५ किमी सडक धुले ग्रामिण सडक रहेको देखिन्छ हाल कालोपत्रे सडक । यस नगरपालिकामा आन्तरिक यात्राको मूल बाहन निजि टेम्पोहरु र रहेका छन्। यस नगरपालिकामा वास पार्कको व्यवस्था नभएको अवस्था छ र राजमार्ग अन्तर्गत दुधे र झिलझिलेमा वास विसौनी निर्माण गरिएको छ।

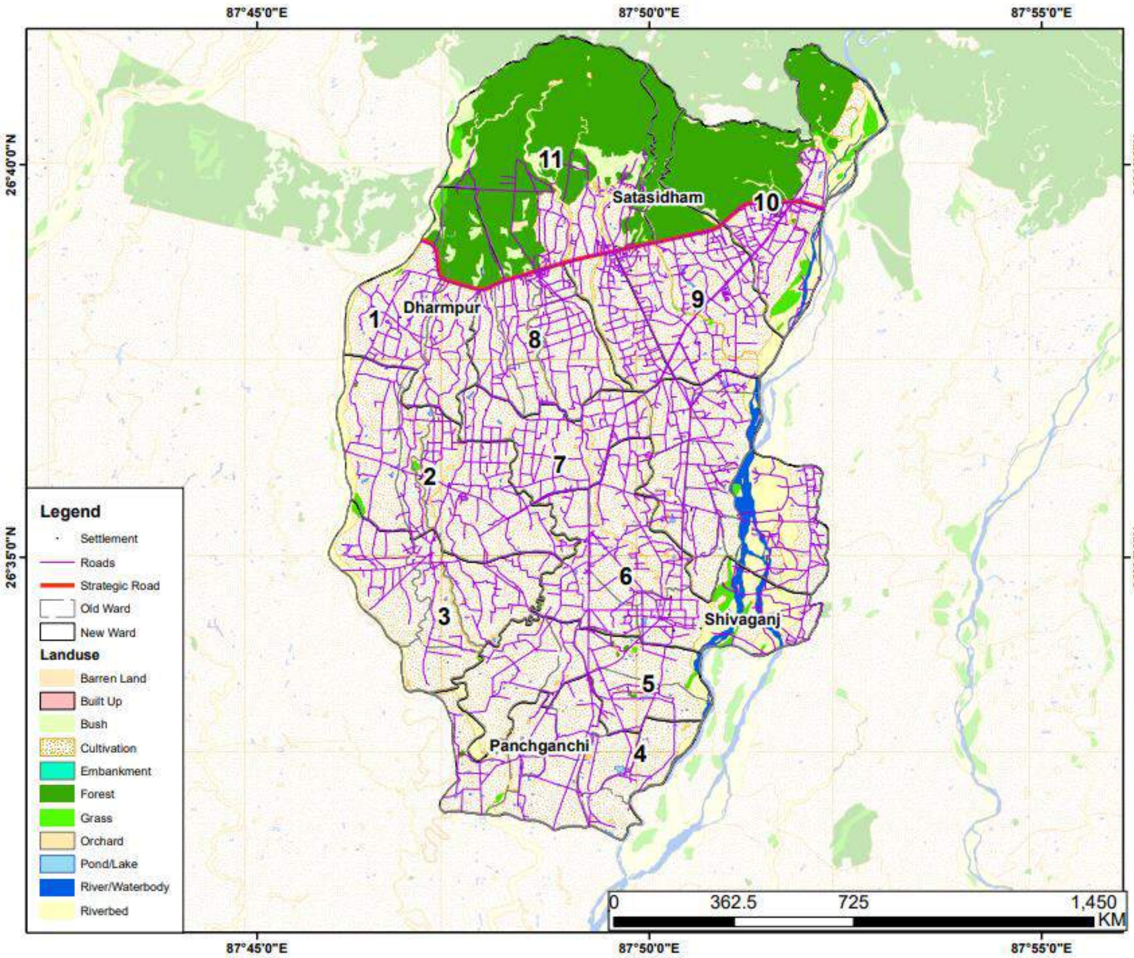

सडक संजालको नक्सा

२.४.२ ढल

यस नगरपालिकामा ढल तथा फोहोर पपनी प्रसोधन पूर्वाधार नभएको पाइन्छ। तर सतही ढल अधिकांश सडक तथा केन्द्रिय बजार क्षेत्रहरुमा विकास गरिएको छ। तर सो ढलहरुको मर्मत संहार तथा हेरचाह नभएको कारण खुला र जिर्ण अवस्थामा छन्।

२.४.३ सिंचाई

यस नगरपालिकामा कन्काई सिंचाई आयोजना बाट सिंचाई गरिन्छ भने धेरै घरधुरी निजि बोरिंग पानीमा भर पर्दछन्। अझै धेरै घरधुरी भने आकासे पानीको भर पर्नु परेको अवस्था छ। कन्काई सिंचाई आयोजनाले यस नगरपालिकाको ८ वडाका विभिन्न क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा प्रदान गर्दछ भने अन्य वडामा बोरिंग तथा आकासे पानी सिंचाई रहेका छन्।

२.४.४ सूचना तथा संचार

यस नगरपालिकामा संचार सुविधा विकासोन्मुख रहेको छ। यहाँको सूचनाका मूल आधार ईन्टरनेट नै रहेको छ भने हुलाकी सेवा, टेलिभिजन, रेडियो, पत्रपत्रिका आदिको सुविधा पनि रहेका छाना। यस नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्रमा मोबाईल नेटवर्कको पहुँच रहेको छ हने पालिका भरि करिब २००+ घरधुरीमा ल्याण्ड लाईन सुविधा रहेको छ।

परिच्छेद ३ समष्टिगत योजनाको अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

देशको कुनै पनि भूभागको विकास त्यसको योजनामा आधारित हुन्छ। योजनाबद्ध विकास गर्नु कुनैपनि नगरको प्रमुख एजेन्डा हुने गर्दछ। त्यसै अनुरुप यस आवधिक योजना निर्माण पनि योजनावद्ध विकासको अपरिहार्य कार्यका रुपमा हामीले लिएका छौं। कुनै पनि योजना को सुरुवात, त्यस नगरको दिर्घकालिन सोचमा अधिएको हुन्छ जसले योजनाको मार्ग दर्शाउने गर्दछ। दिर्घकालिन सोचको निर्माणले आवश्यक उपयुक्त नीति, सिद्धान्त, रणनीति, कार्यक्रम पहिचान गर्न सहज हुने र त्यसको स्पष्टताले योजनाले लक्षित गरेका सूचकहरुको पहिचान गरि सोच हासिल गर्न सकिन्छ। शिवसताक्षी नगरपालिकाका अग्रणी क्षेत्रहरुमा कृषि, उद्योग तथा पूर्वाधार विकासलाई मानिएको छ। यस आवधिक योजनामा पनि तिनै क्षेत्रहरुलाई नगरपालिकाको दिर्घकालिन विकासका प्रमुख पक्षहरु मानिएको छ।

३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती

- कृषि क्षेत्रमा लगानीकर्ता तथा आवश्यक दक्ष जनशक्ति उपलब्ध गराउन कठिन हुनु
- मल तथा सिंचाईको उचित व्यवस्थापन नहुनु
- उद्योग स्थापना गर्न चाहिने प्रारम्भिक लगानीको श्रोत व्यवस्था नहुनु
- पर्यटकीय स्थलहरु पूर्वाधार अपुग भएकाले प्रवर्धन गर्न अझै कठिन हुनु
- दक्ष जनशक्ति सबै क्षेत्रमा कमि हुनु
- शिक्षा विकासलाई कोषको सहि सदुपयोग हुन् नसक्नु
- स्वास्थ्य पूर्वाधारका लागि ३ तहको सरकार विच समन्वय हुन नसक्नु
- सामाजिक सुरक्षा लाभ लिने व्यक्तिहरुमा उचित अनुगमन गर्न नसक्नु
- सडक पूर्वाधार विकासलाई चाहिने कोष व्यवस्था गर्न कठिन हुनु

३.३ प्रमुख सम्भावना तथा अवसर

- युवा रोजगार कार्यक्रमहरु पूर्ण रुपमा प्रभावकारी भएको छैन।
- भोल्टेजको कमीले गर्दा पर्याप्त बिजुली उपभोग गर्न नपाइएको छ।
- स्थानीयहरुलाई संचार पूर्वाधारको सदुपयोग गर्न सकिने पक्षहरुको बारेमा उचित जानकारी नभएको देख्न सकिन्छ
- एकीकृत तथा योजनावद्ध विकास गर्न असमर्थ हुनु, जनसंख्याको वढ्दो चापलाई व्यवस्थित गर्न नसक्नु, अव्यवस्थित शहरीकरण बढ्नु
- वन सम्पदाको सदुपयोग गरेर आर्थिक लाभ लिन नसक्नु,

- यस गाउँपालिकामा खेति किसानीमा युवाहरु आकर्षित नभएको र अधिकांश कृषक पाको उमेरका भएको पाईन्छ।
- रहेका स्रोतहरुको सदुपयोग गर्न जनचेतनाको कमि तथा पशु प्राविधिकहरुलाई उचित वातावरण प्रदान नगर्नु जस्ता चुनौती हरु देखिएको छ।
- पानीका मुहानहरुलाई वेवास्ता गर्दा भविष्यमा कमि हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ।
- औद्योगिक उत्पादनमा गुणस्तरीयता कायम गर्न नसक्नु औद्योगिक क्षेत्रमा पूर्वाधारको विकास , बढ्न नसक्नु समस्याहरु छन्।
- पर्यटन सम्बन्धि स्थानीय तहबाट पनि चासो व्यक्त नभएको देखिन्छ।
- अझै पनि बचतको महत्त्वको बारेमा स्थानीय सजग छैनन्।
- स्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यक उपकरण र फर्निचर पनि नरहेको र पर्याप्त स्वास्थ्यकर्मी नहुनु
- महिला हिंसा र उत्पीडनमा परेपनि खुलेर कुरा राख्न नसकेका कारण अझै महिलाको स्थितिमा सकारात्मक परिवर्तन आउन नसकेको देखिन्छ।
- गाउँपालिकामा हाल नेतृत्व विकास, क्षमता अभिवृद्धि र सशक्तिकरणका क्षेत्रमा कार्य गर्ने अनुभवी संघ संस्थाहरू विध्यमान छैनन्
- यहाँ विद्यालय भर्ना दर रहेको पाईन्छ।
- खेलकुदलाई मनोरञ्जन भन्दा पनि व्यवसायिक र विश्व परिवेश अनुरुप प्रतिस्पर्धाको रुपमा जागरण गर्न सक्नु
- वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्धन गर्नका निम्ति विभिन्न निजि तथा सरकारी संस्थाले देशभरि विभिन्न प्रयास र सो प्रविधिलाई कार्बन परियोजनाको रुपमा विकास गर्न सकिने अवस्थाले सम्भावना सृजना गरेको छ।
- अधिकांश स्थानहरुमा न्युनतम संचार सुविधा कायम गरिएको देखिन्छ र सोअनुरूप ७,८८४ घरधुरीमा मोबाईलको सुविधा उपलब्ध रहेको देखिन्छ।
- विगतका अनुभवहरु समेत आधार लिई दिगो तथा सुरक्षित विकास सुनिश्चित गर्ने
- वन पैदावारहरू सदुपयोग गरि तथा आयुर्वेदिक वनस्पतिहरु लगाई लाभ लिन सकिन्छ
- विभिन्न गाउँपालिकाको समितिहरूले आ—आफ्ना कार्य क्षेत्रहरूको दिर्घ कालिन गुरुयोजना निर्माण गर्ने प्रयासरत छन्।
- यहाँ पशुपालनका लागि उपयुक्त चरण क्षेत्र रहेको पाईन्छ भने उपयुक्त हावापानी पनि रहेको छ।
- नदीहरु उपयोग गर्न सके सिंचाइको दायरा बढाउन सकिने अवसर रहेको पाईन्छ।
- मकै, धान र गहुँ जस्ता कृषि उपजहरुलाई प्रसोधन गर्ने उद्योगको निर्माण गर्न सके आर्थिक लाभ गर्न सकिने देखिन्छ।
- यहाँ जातिय किम्वदन्ति खोज अनुसन्धान गर्न सके नयाँ तथ्य उजागर गर्न सकिनेछ।

- सहुलियत ब्याजदर तथा दिर्घकालिन व्यावसायिक प्रयासहरुमा स्थानीय सहकारीहरूले लगानी गर्न गाउँपालिकाले सहजीकरण गरेमा आर्थिक विकासमा परिवर्तन आउने छ।
- सबै तहमा गुणस्तर शिक्षा अभिवृद्धि गर्नेको साथै रोजगारीमूलक शिक्षा विकास गर्न सकेको र अपूर्ण शिक्षक दरबन्दी छैन।

३.४ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य

३.४.१ दिर्घकालिन सोच

"समृद्ध नगर, सुखी नगरवासी"

३.४.२ लक्ष्य

"गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषिको आधुनिकीकरण, पर्यटन, उद्धोग र उद्धयमशीलता तथा दिगो उत्थानशील पूर्वाधारहरुको विकास गरी आर्थिक–सामाजिक रुपान्तरण मार्फत गरीवी हटाउँदै सुखी र समृद्ध नगरपालिकाको आधार तयार गर्नु"

३.४.३ समस्टिगत उद्धेश्यहरू

दिर्घकालीन सोचतर्फ लम्कन र नगरपालिकाको माथि उल्लेखित लक्ष्य हासिल गर्न यो प्रथम आवधिक योजनाले देहायको प्रमुख उद्धेश्यहरु राखेको छ ।

उद्धेश्यहरू

१. आर्थिक तथा सामाजिक विकासका क्षेत्रहरूमा लगानी अभिवृद्धी गरी आत्मनिर्भर नगरपालिकाको आधार तयार गर्नु।
२. संस्थागत विकास र दीगो एवं आधुनिक उत्थानशील पूर्वाधारहरुको विकास गर्नु।
३. नीति निर्माण, विकास योजना र सार्वजनिक सेवामा नगरवासीको सरल र सहज पहुँच कायम गरी जनउत्तरदायी र सुशासनयुक्त नगरपालिकाको निर्माण गर्नु ।
४. भू-उपयोग तथा वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापन नीतिको कार्यान्वयन मार्फत वातावरण संरक्षण, जलवायू परिर्तनका असरहरू न्यूनिकरण र उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु।
५. सामाजिक तथा आर्थिक न्यायका आधारमा नगरपालिकामा समतामुलक समाजको निर्माण गर्नु।

३.४.४ समष्टीगत रणनीति

१. गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, उद्धोग तथा उद्धयमशीलता विकासमा लगानी वढाई रोगजार र स्वरोजगारका अवसरहरु सृजना गर्ने
२. वित्तीय संघीयता मार्फत प्राप्त वित्तीय स्रोतलाई गरीवी निवारण, रोजगारी सृजना, पूर्वाधार विकास, समावेशी विकास, संस्थागत विकास, सुशासन र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी केन्द्रीत गर्ने ।
३. स्थानीय स्रोत र साधनको महत्तम उपयोगमा तिव्रता दिई अर्थतन्त्र चलायमान वनाउँदै आन्तरिक राजस्व परिचालन अभिवृद्धी गर्ने ।
४. नीतिकानूनी तथा संस्थागत सुधार गरी नगरवासी तथा सरोकारवाला निकायहरुसँग सहकार्य गरी विकासमा तिव्रता दिदैं सामाजिक न्याय, समता र सुशासन कायम गर्ने ।
५. भू उपयोग योजना, जैविक विवधता र वातावरण संरक्षण योजना तथा विपद् व्यवस्थापन योजनालाई प्रभावकारी वनाईनेछ ।

३.५ प्राथमिकताका क्षेत्रहरु

१. शिक्षा

गुणस्तरीय र निशुल्क आधारभूत शिक्षाको सुनिश्चता गर्दै प्रथम आवधिक योजनामा कक्षा १२ सम्मको शिक्षालाई पूर्ण निशुल्क र सर्भुलभ वनाउने । योजना अवधिमा कम्तीमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुलाई स्मार्ट विद्यालयको निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गरी बाँकी विद्यालयहरुलाई भौतिक, शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्दै उच्च शिक्षा तथा प्राविधिक शिक्षामा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने ।

२. स्वास्थ्य

११ वटै वडाहरुमा गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पूर्ण खोपको सुनिश्चितता गर्दै मातृ तथा वालमृत्युदर घटाउँदै राष्टिय लक्ष्य भेटाउने । १५ शैयाको नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई (PHC) पुर्णरुपमा संचालन गरी विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टरहरुको सेवा सुविधा सहित अत्याधुनिक उपकरण सहतिको ल्याव सेवा, भिडियो एक्स रे, चोविसै घण्टाको ईमरजेन्सी सेवाको सुविधा तथा शल्यक्रिया समत गर्ने गरी संचालनमा ल्याउने । आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा सहित अन्य आरोग्य सेवाबाट नगरवासीलाई स्वस्थ्य जीवनका लागि प्रेरित गरी दीर्घरोगको संख्यामा कमी ल्याउने । विषादीयुक्त तरकारी, माछामासु तथा अन्य खाद्य वस्तुको उपभोग र आयातलाई निरुत्साहित गर्ने ।

३. कृषि

कृषि क्षेत्रलाई आधुनिक प्रविधिसँग आवद्ध गरी वैज्ञानिक खेती प्रणालीको विकासमार्फत खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभुतामा जोड दिइनेछ । कृषि तथा पशु उत्पादन र उत्पादकत्व वढाई खाद्य आत्मनिर्भरता पश्चात निर्यात बढाई थप आर्थिक लाभ हासिल मार्फत गरीवी निवारणमा जोड दिईनेछ । शिवगंजमा रहेको कृषि वजारलाई व्यवस्थित गर्दै पुर्ण रुपमा संचालन गरी कृषि वजार हवको रुपमा स्थापना गरिनेछ

। तरकारी बाली, खाद्यन्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायतका अन्न बाली, फलफुल, अन्डा, माछामासु तथा दुधमा आत्मनिर्भर हुँदै व्यवसायिक रुपमा निर्यात गर्ने व्यवस्था गरी नगरवासी किसानहरुको आर्थिक समृद्धीमा हासिल गर्ने ।

पशुपंक्षीका लागि नस्ल सुधार कार्यक्रमहरु प्रभावकारी ढंगले अगाडी वढाउने तथा अण्डा, दुध, मासुजन्य हाईजेनिक उत्पादन र वितरणामा जोड दिन मापदण्ड तयार गरी पशुबधशालाहरु निर्माण गर्ने । पशुपंक्षी पालन तथा कृषि उत्पादनका लागि वस्तुगत आधारमा अनुदानको व्यवस्था गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वढाउने कार्यक्रम संचालनमा ल्याउने । धान सुकाउने मेशिनमा अनुदानको व्यवस्था गरी कृषकहरुको धान सुकाउने तथा समर्थन मूल्यमा खरिद गर्ने व्यवस्थाको सुनिश्चिता मिलाउने । कृषि सिचांईका लागि भूमिगत सिंचाई तथा नहरको व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।

४. पर्यटन तथा संस्कृति

धार्मिक, सांस्कृतिक, कृषि, जल पर्यटन लगायत पर्यापर्यटनको सम्भावनालाई व्यापक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई आर्थिक विकासको मेरुदण्डको रुपमा अघि वढाईनेछ । दोमुखा, सतासीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु संस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको स्पमा विकास गर्ने । नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान गरी नगरको आन्तरिक राजश्वमा वृद्धि गर्ने । आदिबासी जनजाति बहुसंस्कृतिक संग्रहालय निर्माण गरी सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने ।

सवै जात जातीको धार्मिक, साँस्कृतिक, मौलिक जर्गेना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता गर्ने । सवै जात जातीको धार्मिक, साँस्कृतिक, मौलिक जर्गेना गर्न संस्कृतिक संग्रहालयको निर्माण गरी त्यसको प्रवर्द्धन गर्ने ।

५. युवा तथा खेलकुद

युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक तालिम, ज्ञान प्रदान गर्दै वेरोजगारहरुलाई रोजगारको सुनिश्चित गर्दै लैजाने ।पालिका स्तरिय दुधे रंगशालालाई प्यारापिट ट्रयाक एण्ड फिल्ड, दिनरात खेल संचालनका गर्न सकिने गरि फ्लड लाईड सहितको रंगशाला तयार गरि सवै वडाहरुमा एक वडा एक खेल मैदानको अवधारणालाई अगाडी बढाईने ।

६. उद्धोग

नगर औद्योगिक क्षैत्रको निर्धारण तथा औधोगिकग्रामको निर्माण गरी सानाठूला कलकारखाना उद्योग स्थापना गर्ने तथा नगर भित्र संचालन भईरहेका साना तथा मझौला उद्योगलाई प्रोत्साहन गरी रोजगारको सृजना हुने गरी कार्यक्रमहरु अगाडी वढाईने । कृषि उद्योग, पर्यटन उद्योग, निर्माण उद्योग लगायतका उद्योगहरुको स्थापना तथा संचालनमा जोड दिईनेछ ।

७. सडक तथा पूर्वाधार

आवधिक योजना भित्र ३९.४ किमी रिङरोड कालो पत्रे गरिसकिनेछ । बजार भित्रका ड्रेन तथा कालो पत्रे सडक मर्मत तथा ट्रंकरोड र मुख्य भित्री सडकहरुलाई कालोपत्रे गर्न जोड दिईनेछ । साथै झिलझिले बसपार्क तथा भवन निर्माण कार्यललाई सम्पन्न गरिनेछ । नगर भित्रका सवै बजारहरुमा सरसफाईका लागि ढलहरुको व्यवस्था गरिनेछ । मुख्य सडक तथा चोकहंरुमा सि.सी. क्यामेरा जडान गरिनेछ भने फ्लड लाईड सहितको ग्रिनरी पार्क निर्माण गरी सुन्दर स्मार्ट सिटीको रुपमा नगरको विकाश गरिनेछ ।

८. सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशीकरण

महिलाहरुलाई सीप विकासमा जोड दिँदै रोजगारमा उनीहरुको संख्या वढाईनेछ । आत्माविश्वासी आत्मानिर्भर र समाजमा स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भुमिकाका लागि पहल गर्दै महिला सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरु ल्याईनेछ । जेष्ठ जागरिकहरुको अनुभव,ज्ञान,शिक्षा,वौद्धिकतालाई ग्रहण गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण वनाई प्रत्येक वडामा जेष्ठ जागरिक चौतारी निर्माण गर्ने तथा सिमान्तकृत तथा असहाय् वर्ग र समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम मार्फत जिविकोपार्जनमा सघाउ पुर्याईने ।
नगरपालिकामा अति विपन्न, पिछडिएको क्षेत्र, दलित, अल्पसंख्यक, अपाग तथा कमजोर वर्ग र महिलाहरुका लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरिने । सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई सरल र सहज वनाउने । अशक्त, अति गरीवीमा रहेका वर्ग, दीर्घ रोगी, विपतमा परेका लगायतलाई विशेष राहत तथा सुविधा प्रदान गर्ने ।

९. खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानीको समस्या रहेको क्षेत्रहरुको पहिचान गरी प्राथमिकतका आधारमा खानेपानी आयोजना संचालनमा सहजीकरण गरिनेछ । अन्य निकाय तथा संस्थासँग सहकार्य गरी निर्रमाणाधीन खानेपानी आयोजनाहरु सम्पन्न गरी नगर भित्र स्वच्छ खानेपानी पिउने वातावरण तयार गर्ने । उपयुक्त ढलहरुको निर्माण गरी वजार क्षेत्रहरुको फोहोरहरुको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ । ल्याण्डपिल साईटको संचालन गरी फाहोरमैला तथा सरसफाई व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र समेत सहकार्य गरिनेछ ।

१०. विपद व्यवथापन

नदि कटान तथा धरधरे नियन्त्रणलाई व्यवस्थि गर्दै लैजाने । विपद् प्रतिकार्य योजना वनाई सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनका सामाग्रीहरुको सुरक्षित उपयोग र भण्डारनको व्यवस्था मिलाइनेछ । सुरक्षित तथा खुला क्षेत्रहरुको पहिचान गरिनेछ । दमकल तथा एम्वुलेन्सको व्यवस्थालाई भरपर्दो र विश्वसनीय वनाईनेछ । हात्ती प्रभावित क्षेत्रमा हात्तीको आहारको व्यवस्था तथा नियन्त्रण गर्ने उपायहरु अवलम्वन गरिनेछ ।

३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य

नगर लक्ष्य, गन्तव्य, सूचक	आधार वर्ष २०७९ /८०	आधार वर्ष २०८० /८१	आधार वर्ष २०८१ /८२	आधार वर्ष २०८२ /८३	आधार वर्ष २०८३ /८४	आधार वर्ष २०८४ /८५
शिक्षातर्फ						
आधारभूत शिक्षामा खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा) प्रतिशत	९७.५	९८	९८.५	९९	९९.५	१००
माध्यमिक (९–१२) तहमा खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा) प्रतिशत खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा) प्रतिशत	६५	६८	७१	७४	७७	८०
आधारभूत शिक्षामा टिकाउदर (छात्रछात्रा) प्रतिशत	९३	९४	९५	९६	९७	९८
माध्यमिक शिक्षामा टिकाउदर (छात्रछात्रा) प्रतिशत	४५	४८	५१	५४	५७	६०
कक्षा ८ मा उत्तीण प्रतिशत	९४.११	९५.५०	९६.५०	९७.५	९८.५	९९.५
SEE उत्तीर्ण दर प्रतिशत	९३.७	९४	९४.५	९५.८	९७	९८
कक्षा १२ उत्तीर्ण दर प्रतिशत	३०	३२	३६	४०	४५	५०
स्मार्ट विद्यालय संख्या	<u>२</u>	२+१=३	३+२=<u>५</u>	५+२=<u>७</u>	७+२=<u>९</u>	९+२=<u>११</u>
ज्ञान घर संख्या	२	२+२=४	४+२=६	६+२=८	८+२=१०	१०+१=११
आधारभूत विद्यालय संख्या	२३	२३	२२	२२	२१	२०
माध्यमिक विद्यालय संख्या	१२	१२	१२	१२	११	११
स्वास्थ्य तर्फ	**आधार वर्ष २०७९ /८०**	**आधार वर्ष २०८० /८१**	**आधार वर्ष २०८१ /८२**	**आधार वर्ष २०८२ /८३**	**आधार वर्ष २०८३ /८४**	**आधार वर्ष २०८४ /८५**
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त जनसंख्या, प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००
स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउने मातृदर, प्रतिशत	१	३	६	९	१२	१५
मातृमृत्युदर प्रति १० हजारमा	०	०	०	०	०	०

शिशुमृत्युदर प्रतिहजारमा, जन्ममा	०	०	०	०	०	०
वालमृत्युदर प्रतिहजारमा ५ वर्षमुनि	०	०	०	०	०	०
मध्यम कुपोषण ५ वर्षमुनि	०.७८	०.६	०.४	०.३	०.२	०
कडा कुपोषण ५ वर्षमुनि	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०
वडा स्वास्थ्य कार्यालयहंरु	११					११
निर्माणाधीन नगर अस्पताल १५ शैयाको	१	१				१
कृषि, सिंचाई तथा पशुपंक्षी तर्फ	**आधार वर्ष २०७९ ।८०**	**आधार वर्ष २०८० ।८१**	**आधार वर्ष २०८१ ।८२**	**आधार वर्ष २०८२ ।८३**	**आधार वर्ष २०८३ ।८४**	**आधार वर्ष २०८४ ।८५**
कृषिमा संलग्न नागरिक, प्रतिशत		६५	६२	६०	५८	५५
खेतीयोग्य जमिनमध्ये १२ महिनै सिंचित जमिन प्रतिशत	६०	६२	६५	७०	७५	८०
धान उत्पादकत्व प्रति हेक्टर	४.२	४.३	४.५	४.७	४.९	५
कृषि सेवामा कार्यरत जनशक्ति	३	३	३	३+१=४	४+२=६	६
पशुपंक्षी (व्यवसायिक) पालनमा संलग्न जनसंख्या	१९	१८	१७	१६	१५	१४
पशुपंक्षी सेवामा कार्यरत जनशक्ति	२	१+२=३	१+२=३	३+२=५	५+२=६	७
पशुपंक्षी सेवा केन्द्र विस्तार	२	२+१=३	२+१=३	२+१=३	३+१=४	४
पशु स्वास्थ्य सेवा पुगेको पशपंक्षी पालक कृषक	३०	४०	४५	५०	६५	७०
नगरपालिकाको अर्थतन्त्रमा कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रको योगदान प्रतिशत		५०	५२	५५	५७	६०
भौतिक पुर्वाधार तर्फ	**आधार वर्ष २०७९ ।८०**	**आधार वर्ष २०८० ।८१**	**आधार वर्ष २०८१ ।८२**	**आधार वर्ष २०८२ ।८३**	**आधार वर्ष २०८३ ।८४**	**आधार वर्ष २०८४ ।८५**

हाईवेवाहेक कालोपत्रे सडक, किमी	५५	५८	६२	६५	७०	७५
नगर रिंगरोड कालोपत्रे	२८	३१	३४	३७	३९.४	सम्पन्न
सडक स्तरोन्नति, किमी	६०	७०	८०	९०	१००	११०
पुल तथा कलभर्ट	१५०	१५५	१६०	१६५	१७०	१७५
नगरपालिका प्रशासिनक भवन	१	१+१=२	१+१=२	१+१=२	१+१=२	१+१=२
वडा कार्यालयहंरु	१०	११				११
खोला नदी तटवन्ध, किमी, कन्काई र कमल वाहेक	५	७	१०	१२	१५	२०
पानी निका ढल, किमी	१०	१५	१८	२२	२५	३०
घरनक्सा पास, सडकवत्ती, खानेपानी, ईन्टरनेट, टेलीफोन, विदुयुत	**आधार वर्ष २०७९।८०**	**आधार वर्ष २०८०।८१**	**आधार वर्ष २०८१।८२**	**आधार वर्ष २०८२।८३**	**आधार वर्ष २०८३।८४**	**आधार वर्ष २०८४।८५**
नगरपालिकाबाट घरनक्सा पास भएको	४५६	५६०	७००	९००	११००	१४००
सडकवत्ती जडान किमी	१५	२०	२५	३०	३५	४०
आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या (ट्युववेल सहित), प्रतिशत	९०	९२	९४	९६	९८	१००
इन्टरनेट प्रयोगकर्ता, प्रतिशत		६०	६५	७०	८०	९०
१८ वर्ष माथिका स्मार्ट मोवाईल प्रयोगकर्ता, प्रतिशत		४०	४५	५०	६०	७०
१८ वर्ष माथिका मोवाईल प्रयोगकर्ता, प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००
मिटर जडान गरी विद्धुत उपयोगकर्ता घरसंख्या		८०	८२	८५	९०	९५
गरिवी निवारण, रोजगार उद्योग र उद्यमशीलता विकासतर्फ	**आधार वर्ष २०७९।८०**	**आधार वर्ष २०८०।८१**	**आधार वर्ष २०८१।८२**	**आधार वर्ष २०८२।८३**	**आधार वर्ष २०८३।८४**	**आधार वर्ष २०८४।८५**
निरपेक्ष गरिवी संख्या प्रतिशत	१५.३	१५	१४	१३	१२	१०

गैर कृषि क्षेत्र (उद्योग, व्यवसाय तथा सेवा क्षेत्र) मा संलग्न जनसंख्या प्रतिशत	२५	२७	३०	३५	४०	४५
रोजगारमूलक तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	५	५+७= १२	१२+८ =२०	२०+७= २७	२७+७= ३४	३४+८= ४२
श्रमयोग्य वेरोजगार संख्या	१६	१५	१४	१३	१२	११
साना ठुला उद्योग संख्या	१०७८	११००	१२००	१३००	१४००	१५००
आधारभूत सेवा पुगेको पर्यटकीय क्षेत्र	१	२	३	४	५	६
महिला विकास तथा समावेशीकरण	**आधार वर्ष २०७९ /८०**	**आधार वर्ष २०८० /८१**	**आधार वर्ष २०८१ /८२**	**आधार वर्ष २०८२ /८३**	**आधार वर्ष २०८३ /८४**	**आधार वर्ष २०८४ /८५**
नीति योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा महिला सहभागिता, प्रतिशत	३३	३४	३६	३७	३८	४०
नीति योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा पछि परेका वर्ग र समुदायभध्येबाट सहभागिता प्रतिशत		१०	११	१२	१३	१५
प्रत्यक्ष रोजगारमा संलग्न महिला प्रतिशत						
वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन	**आधार वर्ष २०७९ /८०**	**आधार वर्ष २०८० /८१**	**आधार वर्ष २०८१ /८२**	**आधार वर्ष २०८२ /८३**	**आधार वर्ष २०८३ /८४**	**आधार वर्ष २०८४ /८५**
खुला सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपण भएको क्षेत्रफल प्रतिशत		४०	४१	४१	४३	४४
फोहोरमैला व्यवस्थापनमा शुल्क सहित संलग्न घर धुरी	०	१०००	१२००	१५००	२०००	२५००
दमकल व्यवस्थापनमा तालिमप्राप्त जनशक्ति		२	४	६	६	६

राजस्व प्रशासन	आधार वर्ष २०७९ ।८०	आधार वर्ष २०८० ।८१	आधार वर्ष २०८१ ।८२	आधार वर्ष २०८२ ।८३	आधार वर्ष २०८३ ।८४	आधार वर्ष २०८४ ।८५
राजस्व योजना तर्जुमा तयार	१	१	१	१	१	१
आन्तरिक राजस्व वृद्धी (वाँडफाँटबाट प्राप्त वाहेक) प्रतिशत	२३	२०	२२	२०	२०	२०

स्रोत: नगरपालिकाका शाखागत तथ्यांक तथा अन्य सरकारी प्रतिवेदन

३.७ रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१ शिवसताक्षी नगरपालिकाको आगामी पाँच बर्षका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
१. गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, उद्धोग तथा उद्धयमशीलता विकासमा लगानी वढाई रोगजार र स्वरोजगारका अवसरहरु सृजना गर्ने	
१.१: निशुल्क र सर्वसुलभ आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षामार्फतशैक्षिक गुणस्तर कायम गर्ने	१ शैक्षिक पूर्वाधारमा लगानी अभिवृद्धी गरिनेछ २ शिक्षकहरुको क्षमता विकास गरिनेछ । ३ दिवा खाजालाई गुणस्तरीय र व्यवस्थित तुल्याईनेछ ४ स्मार्ट विद्यालयहरुको संख्या वढाईनेछ । ५ नतिजामा केन्द्रित शिक्षण विधि र जीवन उपयोगी शिक्षा लागू गरिनेछ। ६ प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ। ७ सवैका लागी गुणस्तरिय शिक्षाका अवसर सुनिश्चित गरिनेछ। ८ विद्यालय र अभिभावक समन्वय सुदृढ गरि सामुदायिक विद्यालयहरुको स्तर उन्नति गरिन्छ। १. शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधनको प्रोत्साहन तथा क्षमता विकास गरिन्छ।
१.२: सर्वसुलभ गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्ने।	१ आधारभूत रुपमा सामान्य चिकित्सा सेवाको शीघ्र र प्रभावकारी सेवा प्रदान गरिनेछ। २ आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली प्रवर्धनमा विशेष ध्यान पुर्याईनेछ। ३ निदानात्मक,उपचारात्मक,प्रवर्धनात्मक र प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गरिनेछ। ४ बहुपक्षीय पोषण नीतिको कार्यान्वयन गरी समग्र विकास गरिनेछ। ५ परिवार व्यवस्थापन सेवालाई थप विस्तार गरिनेछ। ६ सीमान्त एवं गरिबीको अवस्थामा रहेका समुदायलाई दीर्घजीवन सहयोग प्रदान गरिनेछ।

१.३: कृषि, वागवानी र पशुपन्छि पालन पेशालाई व्यवसायिक एवं मर्यादित बनाई रोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने।	१ कृषिमा अनुदानलाई वैज्ञानिक वनाई व्यवसायिक उत्पादन समुहको परिचालन गरिनेछ। २ कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिक सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ३ कृषि पकेट क्षेत्रको विस्तार र उत्पादन सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ४ मागका आधारमा उच्च मुल्यका वाली प्रर्वधन गरिनेछ। ५ उत्पादित वस्तुको गुणस्तर कायम गरिनेछ।
१.४: पर्यटन क्षेत्रको व्यवसायिक विकास गर्न आदिवासी जनजातीको संस्कृति झल्काउने पर्यटन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने।	१ नगरस्तरीय प्रख्यात पर्यटन क्षेत्रका संभाव्यता अध्ययन र विस्तार गरिनेछ। २ सतासीधाम, दौमुखा, चिल्लागढ़ क्षेत्रको भौतिक सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
१.५: लघु उद्यमशिलता र स्वरोजगार निर्माण गर्ने।	१ मौलिक संस्कृति एवं प्रविधिको संरक्षण गरिनेछ। २ लघु उद्यमशिलताको विकास गरिनेछ। ३ गरिवीका आधारमा लक्षित वर्ग किटान गरिनेछ।
१.६: सुरक्षित श्रम तथा रोजगारको सुनिश्चितता गर्ने।	१ सुरक्षित श्रम तथा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २ सुरक्षित वैदेशिक रोजगारको व्यवस्था मिलाइनेछ। ३ बैदेशिक रोजगारबाट फर्केकाहरुलाई स्थानीय स्तरमा आधारित परियोजनामा परिचालन गरिनेछ। ४ कृषि उद्यमशिलता र युवा रोजगारीको अन्तरमिलन हुने कार्यक्रम गरिनेछ।
१.७: वित्तिय संस्था र सहकारीको परिचालन व्यवस्थित गर्ने।	१ कानूनको अधिनमा रही वित्तीय तथा सहकारी सुस्थाहरुको नियमन गरिनेछ २ गरिवी निवारणमा सहयोग पुगेने र उत्पादनका आधारमा सहकारी तथा समूहलाई अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ। ३ एक टोल एक वचत समुह र सबै घरधुरी सहकारीमा आवद्ध हुन प्रोत्साहित गरिनेछ । ४ सहकारीहरूको व्यवस्थापन र क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
२. **वित्तीय संघीयता मार्फत प्राप्त वित्तीय स्रोतलाई गरीवी निवारण, रोजगारी सृजना, पूर्वाधार विकास, समावेशी विकास, संस्थागत विकास, सुशासन र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी केन्द्रीत गर्ने ।**	
२.१: वित्तीय संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।	१ वित्तीय अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँटको रकम निर्धारित योजना तथा कार्यक्रमहरुमा परिचालन गरिनेछ । २ उत्पादनमुलक क्षेत्रहरुमा स्रोत परिचालन गरी रोजगारी सृजना र उद्यधमशीलता विकास मार्फत गरीवी निवारण गरिनेछ ।
२.२: संस्थागत विकास र सुशासनका लागि नीतिगत तथा कानूनी सुधार गरिनेछ ।	१ आवश्यक नीति तथा कानूनहरुको तर्जुमा र संशोधन गरिनेछ । २ संस्थागत तथा कर्मचारी जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास गरिनेछ । ३ सार्वजनिक सेवलाई जनउत्तरदायी वनाउन संयन्त्रहरु परिचालन गरिनेछ ।

२.३: सबैका लागी स्वच्छ वातावरण र सफा पिउने पानीको व्यवस्था गर्ने	१ सवैलाई आधारभूत खानेपानी र सरसफाईको अवसर सुनिश्चित गरिनेछ। २ स्वच्छ वातावरण र रोग संक्रमणको जोखिमबाट सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ।
२.४: विशेष र खास समुहका नागरिकहरू अपाङ्गता), जोखिम अवस्थाका वालवालिका, हिंसा प्रभावित, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक र सिमान्त अवस्थाका नागरिक को संरक्षण र सुरक्षामा (प्राथमिकता प्रदान गर्ने।	१. सवै क्षेत्रमा लैंगिक समानता सुनिश्चित गर्न GESI को अवधारणा लिईने छ २. महिलामाथी हुने सवै प्रकारका हिंसालाई निरुत्साहित गरिनेछ। ३. जातिय समावेशिकरणको सहज पहुँच स्थापित गरिनेछ। ४. विशेष समुह, वर्ग र समुदायको विशेष संरक्षण, सहभागीता र सुरक्षालाई विकास योजनामा प्राथमिकता दिइनेछ। ५. लैंगिक समानता, राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिक जीवनमा सवै नागरिकद्धारा सार्वभौम समानता र सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ।
२.५: सडक सञ्जालहरूको विस्तार गरी दिगो सडक निर्माण गर्ने।	१. सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारसँगको साझेदारितागरिनेछ। २. नगरपालिका भित्र निर्माण हुने सडकहरूलाई मापदण्डका आधारमा निर्माण गरिनेछ। ३. बाहैं महिना सडक यातायात संचालन गरी नगरबासीलाई यातायातमा सहजता प्रदान गरिने छ। ४. सडकका स्तरोन्नती र सुरक्षित यातायातप्रबन्ध मिलाइनेछ। ५. नगर रिंगरोड कालोपत्रे सम्पन्न गरी ट्रंक रोडलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी कालोपत्रे गरिनेछ।
२.६ विद्युत र संचार संजालमा पहुँच विस्तार गर्ने।	१. सवै घरमा विद्युत उर्जा विस्तारका लागि पहल गरिनेछ। २. वैकल्पिक उर्जाका श्रोतहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गरिन्छ। ३. सबै बस्तीहरूमा ईन्टरनेट सेवाको विस्तारमा सहजीकरण गरिनेछ। ४. सोलार गाउँको विकास गरी ऊर्जा उत्पादन र पर्यटन क्षेत्रको रुपमा विकास गरिने छ।
२.७: सुरक्षित आवास र वस्ति विकास गर्ने।	१ मापण्ड अनुसारको घरनक्सा पास गरेर मात्र आवासीय तथा व्यवसियक भवनहरु निर्माण गर्न लगाईनेछ । २ एकिकृत वस्ति विकासका लागि निजी क्षेत्र र सहकारीहरूसँग साझेदारिता गरिनेछ। ३ आवास तथा वस्तिहरूको उत्थानशिलता विकास गरिनेछ।
२.८: आर्थिक गतिविधि वढाउन लगानी अभिवृद्धी गरिनेछ।	१ प्राथमिकताका क्षेत्रहरुमा सार्वजनिक, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको लगानी अभिवद्धी गरिनेछ । २ प्रतिफलयुक्त आयोजनाहरुको छनौट गरी लगानी सुनिश्चत गरिनेछ । ३ नगर आयोजना वैकको स्थापना गर्न गरिनेछ ।
३. स्थानीय स्रोत र साधनको महत्तम उपयोगमा तिव्रता दिई अर्थतन्त्र चलायमान वनाउँदै आन्तरिक राजस्व परिचालन अभिवृद्धी गर्ने ।	
३.१ : स्थानीय स्रोत परिचालनमा प्रभावकारिता हासिल गरिनेछ ।	१ स्थानीय प्राकृतिक तथा भौतिक स्रोतहंरुको सन्तुलित उपयोग गरी दिगो विकासमा जोड दिईनेछ ।

	२ आन्तरिक राजस्व परिचालनका क्षेत्रहरु पहिचान गरी राजस्व परिचालन प्रभावकारी वनाईनेछ । ३ वजार व्यवसाय र उद्धोगहरुको विस्तार गरिनेछ ।
४. नीतिकानूनी तथा संस्थागत सुधार गरी नगरवासी तथा सरोकारवाला निकायहरुसँग सहकार्य गरी विकासमा तिव्रता दिदैं सामाजिक न्याय, समता र सुशासन कायम गर्ने ।	
४.१: कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था र अध्यावधिक गर्ने।	१. आवश्यक नीति, ऐनको निर्माण र संशोधन गरिनेछ। २. नियमावली र निर्देशिकाहरू निर्माण गरिनेछ। ३. पाँच वर्षे आवधिक योजना स्वीकृत गरी कार्यान्वन गरिनेछ ४. कार्यकारिणी समिति अन्तर्गतका उप समितिको कार्यसम्पादन— निर्देशिका तयारगरिनेछ।
४.२: सेवाप्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सुधार गर्ने।	१ नगरपालिकाको सेवाहरू चुस्त र दुरुस्त बनाइनेछ। २ वडाकार्यालय विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थामा अनलाइन हाजिरी, राजस्व संकलनलाई digital माध्यमबाट सेवा प्रदान गरी सेवा प्रवाह प्रभाबकारी बनाइने छ। ३ डिजिटल तथ्याङ्कको व्यवस्थापन गरिनेछ। ४ कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४.३: सुशासन, जवाफदेहिता र पारदर्शिताको सुनिश्चितता गर्ने।	१ कार्यालयमा नागरिक सहायता कक्ष स्थापना गरिनेछ । २ सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण मार्फत सेवाको गुणस्तर नापिनेछ । ३ कार्य सम्पादन र खर्चको अवस्थालाई नियमितरुपमा सार्वजनिक गरिनेछ । ४ सार्वजनिक लेखापरीक्षण,सामाजिकपरीक्षण सार्वजनिक सुनुवाई तथा GESI परीक्षण नियमित रुपमा गरिनेछ।
४.४: सामाजिक न्यायका आधारमा लैङ्गिक, धार्मिक, साँस्कृतिक रुपमा सारभूत समानता कायम गर्ने।	१ जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव रहितका नीति,ऐन र सामाजिक जागरणका कार्यक्रम तय गरिनेछ। २ जनजाति र दलितको सशक्तिकरणका लागि अभियान सञ्चालन गरिनेछ। ३ बाल संरक्षण समितिको सबलीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ४ सङ्घीय सरकारबाट उपलव्ध सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने नागरिकको अनुगमन गरी थप व्यवस्थाको आवश्यकता ठहर भएका नागरिकका लागि थप भत्ताको व्यवस्थापन गरिनेछ। ५ जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव प्रति शून्य सहनशिलता कायम गरिनेछ। ६ बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरू माथि हुने उपेच्छा,हिंसा,दुव्यर्वहार र शोषण प्रति शून्य सशनशिलता निति अपनाइनेछ।

	७ जेष्ठ नागरिकको हेरचाह,स्याहार सुसार र उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरिनेछ। ८ विपन्न लक्षित विमा योजना सञ्चालन गरिनेछ।
५ भू उपयोग योजना, जैविक विवधता र वातावरण संरक्षण योजना तथा विपद् व्यवस्थापन प्रभावकारी वनाईनेछ	
५.१: भूउपयोग— नीति तथा वातावरण संरक्षण नीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	१. भू-उपयोग योजना तथा जग्गा वर्गीकरण गरी कार्यन्वयन गरिनेछ। २. गैर काष्ठजन्य पदार्थहरूको व्यवसायिक उत्पादनमा जोड दिइनेछ। ३. जैविक विविधताको संरक्षण गरिनेछ। ४. सिमसार क्षेत्रहरुको संरक्षण तथा प्रवर्धन गरिनेछ।
५.२: जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी वैज्ञानिक भुउपयोग व्यवस्था लागू गर्ने।	१. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको साझेदारिता गरिनेछ। २. कृतिम वाँधको निर्माण गरी पोखरी निर्माण गरिनेछ। ३. उपयोगका आधारमा जमिनको चक्लावन्दिको व्यवस्था मिलाइनेछ। ४. वाँझो जमिनको उपयोग गरिनेछ। ५. वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरिनेछ। ६. भुमि वैकको व्यवस्थापन गरिनेछ।
५.३: जलवायु अनुकुलन विधिद्धारा विपद व्यवस्थापन गर्ने।	१. जलवायू अनुकुलन कार्य योजना तर्जुमा गरिनेछ। २. परम्परागत रुपमा अभ्यास गर्दै आएका वर्षे पानी सङ्कलन पोखरीहरूको सुधार र संरक्षण गरिनेछ।
५.४: विपद् व्यवस्थापन र प्रतिकार्य क्षमताको विकास गर्ने।	१. विपद पूर्वतयारी योजना तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिनेछ। २. विपद व्यवस्थापन मैत्री तथा उत्थानशील पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ। ३. दमकल तथा एम्वुलेन्स व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी वनाइनेछ । ४. विपद् प्रतिकार्यमा खटिनेका लागि क्षमता विकास तथा विमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । ५. विपद्का समयमा गर्नु पर्ने उद्धार खोज कार्यका लागि विपद व्यवस्थापन समितिको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ।

३.८ लगानी, स्रोत अनुमान र वाँडफाँड

३.८.१ लगानीको क्षेत्र तथा स्रोत अनुमान

नेपाल संघीय स्वरुपमा गए पश्चात सम्वृद्धिको दिशामा अगाडी बढ्नका लागि स्थानीय तह देखि नै विकास र सम्वृद्धि आवश्यक छ। तसर्थ नगरपालिकाका सम्पूर्ण बस्ती, वडा तहसम्म यातायात, संचार, शिक्षा तथा स्वास्थ्य र सार्वजनिक सेवा सम्बन्धि पूर्वाधारको निर्माण तथा विस्तार गर्नका लागि लगानी विस्तार गरिनेछ। उच्च गुणस्तरको स्वास्थ्य, शिक्षा र पोषण सहितको मानव पुंजी निर्माण, कृषकमा नवीनतम ज्ञान तथा सीप विकास, यन्त्रीकरण, सिंचाई, भुमि विकास, चक्लाबन्दी र उच्च मूल्यका कृषि तथा वन पैदावारको विकास गरि कृषि क्षेत्रमा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्न आवश्यक आवश्यक पहल गरिनेछ ।

उर्जाको सहज र सुलभ उपलब्धता, आधुनिक प्रबिधिको अवलम्बन र उच्च प्रविधि तथा ज्ञानमा आधारित सेवा प्राप्त गर्न लगानीको खोजी गरिनेछ ।

उपरोक्त प्रकृतिका भौतिक पूर्वाधार तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहका लागि नगरपालिकाले आन्तरिक आयमा वृद्धि, राजस्व तथा गैरकर राजस्व संकलनमा तदारुकता देखाई श्रोत संकलनमा उल्लेख्य सुधार गर्नेछ । यसका अलावा पर्यटन क्षेत्रलाई बढोत्तरी गर्दै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन मार्फत आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धी गरिनेछ । राजस्व सुधार योजना कार्यान्वनमार्फत आन्तरिक राजस्व परिचालनमा जोड दिइनेछ भने वित्तीय अनुदानहरुको उपयुक्त परिचालनमार्फत नगरको वित्तीय व्यवस्थापन मिलाईनेछ ।

आवधिक योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्ने गरी श्रोत र साधनको बाँडफाड तथा परिचालन गरिनेछ। सम्वृद्धि आधार निर्माण गर्न सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्र बीचको सहकार्यबाट उल्लेख्य उपलब्धि हासिल हुने गरी श्रोत साधनको बाँडफाड तथा परिचालनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

योजनाले लिएको लक्ष्य हासिल गर्न सार्वजनिक लगानीलाई कृषि तथा वन, औद्योगिक पूर्वाधार निर्माण र अन्य पूर्वाधार निर्माण जस्ता क्षेत्रमा लागनी केन्द्रित गर्नमा जोड दिइनेछ। मानवपुंजी निर्माण र सोको उच्चतम उपयोगले उत्पादकत्व अभिवृद्धि, उच्चआयको आधार निर्माण र सुखको अनुभूति हुन सक्छ साथै पर्यावरण संरक्षण, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज निर्माण तथा सुशासनलाई थप सुद्रिढ बनाउनेगरि सार्वजनिक, निजी तथा सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रको श्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिईनेछ। यसको साथै श्रोत साधनको बाँडफाड गर्दा समग्र क्षेत्र, बर्ग, जातजाति बर्ण, लिंगको प्रतिनिधित्व हुने गरि सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अनुरुप चांडो प्रतिफल प्राप्त हुने, गरिबी निवारण हुने र स्थानीय श्रोत साधनको उच्चतम उपयोग हुने क्षेत्रमा श्रोत साधनलाई परिचालन गरिनेछ।

३.८.२ आन्तरिक राजस्व सुधार तथा राजस्व परिचालन

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसूची ८ अनुक्रम ४ बमोजिम नगरपालिकालाई सम्पत्ति कर, भूमिकर (मालपोत), सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, घर बहाल कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर र घर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर, पर्यटन शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर (नक्सापास दस्तुर समेत), दण्ड जरिवाना जस्ता राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छ भने संघीय कानुन स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले ती राजस्व अधिकारको थप व्याख्या गरेको अवस्था छ । जस अनुसार शिवसताक्षी नगरपालिका भित्रको घरजग्गाको मूल्यको आधारमा सम्पत्तिकर र मालपोत वा भूमिकर, घरजग्गा वहालकर, पूजिगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसायकर, रिक्सा, टांगा, अटोरिक्सा, इ रिक्सामा सवारी कर, उन, खोटो, वनकस कवाडीमाल, जीवजस्तुको हाड, सींग, प्वाख छालाको व्यवसायिक उपयोगमा जडिवुटि, कवाडी र जीवजन्तुकर, आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत वहाल विटौरी शुल्क, आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराए बापत पार्किङ शुल्क लगाउन पाउने गरी कानूनी व्यवस्था गरेको छ । त्यसै गरी आफुले निर्माण, संचालन वा ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला ब्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास,

सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदिमा, अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्याङकन र सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवामा सेवा शुल्क लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको छ । यसै गरी दस्तुर तर्फ एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, बिद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युशन, कोचिग, औषधीपसल, प्लटिड, ढुंगा, गिटी, वालुवा, माटो, खरिढुंगा, स्लेट जस्ता वस्तुको सर्वेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग, नक्सापास, पंजिकरण, सिफारिस, जग्गा नापजांच, वस्तु तथा सेवा बिक्रि, ढुङा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी कार्यको दर्ता अनुमति वा नविकरण गर्दा दस्तुर लिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यसै गरी संविधान तथा अन्तर सरकारी बित्त हस्तान्तरण ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा बित्त आयोग ऐन २०७४ अनुसार संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार बीच बाँडफाँड हुने व्यवस्था अनुसारको राजस्व अधिकार देहाय बमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ ः

क) संघ तथा प्रदेश कानुनको आधारमा स्थानीय तहमा प्राप्त हुने

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको सञ्चालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडिवुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, संकलन, प्रसोधन र वजार ब्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, सञ्चालन अनुमति
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नविकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नविकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

ख) स्थानीय तहमा संकलन भई बाँडफाँड हुने

- बिज्ञापन कर ः स्थानीय तहले विज्ञापन कर लगाउने र उठाउने । यसरी उठेको रकम स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।
- मनोरञ्जन कर ः मनोरञ्जन करको दर निर्धारण प्रदेशले गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने । यसरी संकलन भएको रकममध्ये स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।

- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर निर्धारण प्रदेशले गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने । यसरी संकलित रकममध्ये स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।

ग) प्रदेश तहबाट संकलन भई वाँडफाँड हुने

- सवारी साधन (टांगा, रिक्सा, अटो रिक्सा, विद्युतिय रिक्सा बोहक) करको दर निर्धारण तथा संकलन प्रदेशले गर्ने र संकलित रकममध्ये प्रदेशले ६० र स्थानीय तहले ४० प्रतिसत पाउने गरी बाँडफाँड हुने ।

तालिका २ नगरपालिकाको बिगतका वर्षहरुको राजस्व संकलनको अवस्था

रु. हजारमा

आय शिर्षक	२०७६/०७७ को यथार्थ आय	२०७७/०७८ को यथार्थ आय	२०७८/०७९ को यथार्थ आय	२०७९/०८० चैत्र मसान्त सम्म
क. आन्तरिक आय				
आान्तरिक राजश्व (आन्तरिक आय)	२८०६६	२७१५१	३१४३३	३८१७६८२.५५
गत वर्षको बजेट (आन्तरिक आय)				
धरौटी जम्मा	१६७८०	१०१४०	१०७८०	
धरौटी मौज्दात	१७७६८	२१७२५	२१८७४	
ख. राजस्व बाँडफाँड				
संघीय राजस्व बाँडफाँड	७९९६६	१०७७५६	१२४५४८	
रोयल्टि संघीय		२३५	४२	
प्रदेश राजस्व बाँडफाँड	८३०३	१२३२७	११७०२	
ग. वित्तीय हस्तान्तरण तथा अनुदान				
संघीय सरकार				
संघीय समानिकरण अनुदान	१७६६००	१७३०००	१८६४००	
संघीय सर्शत अनुदान	२९७६७७	३७३४८९	४११३३३	
संघीय सर्शत अनुदान (सामाजिक सुरक्षा)	२०२८२४	२०९७४८	२७९३८४	
संघीय विशेष अनुदान			२४९००	
संघीय समपुरक अनुदान		४००००	१९७००	
प्रदेश सरकार				
प्रदेश समानिकरण अनुदान	७८३२	७७९१	११०२०	
प्रदेश सर्शत अनुदान	३९४७०		१९१५५	
प्रदेश विशेष अनुदान	२०९१	१००		
प्रदेश समपुरक अनुदान	१००००	१००००	१००००	
जम्मा	८८७३७७	९९३४६२	११६२२७१	

स्रोत: शिवसताक्षी नगरपालिका, २०८०

राजस्व सुधार योजना

राजस्वका संभावनाहरुलाई कार्यान्वयन गरी शिवसताक्षी नगरपालिकाको राजस्वमा सुधार ल्याउनको लागि देहाय बमोजिमका सुधार कृयाकलापहरु संचालन गरिनेछ ।

कर राजस्व सुधार योजना तर्जुमा

कर राजस्व अन्तर्गत सम्पत्ति कर, भूमिकर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी कर र जडीवुटी, कवाडी तथा जीवजन्तु कर रहेका छन् । उपरोक्त करहरुको सुधारका लागि नगरपालिकाले देहाय वमोजिमको उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्नेछ ।

क) उद्देश्य

स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्रभित्रका करका श्रोतहरु पहिचान, दायरा विस्तार र नागरिकहरुलाई कर सञ्जालमा आवद्ध गरी कर संकलनमा प्रभावकारिता पुर्याई संकलित रकमलाई पूँजी वृद्धि क्षेत्रमा लगानी गर्दै कर राजस्वलाई नगरपालिकाको दिगो, भरपर्दो र मुख्य आय श्रोतको रुपमा स्थापित गर्नु ।

ख) रणनीतिहरु

१ कर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा पुर्याउने ।

२ कर तिर्ने अभ्यास विकास गर्न नागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने

३ राजस्व सम्वन्धी तथ्याङ्क अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने

४ कर संकलन प्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शि वनाउने

५ करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्ष वनाउने

६ संकलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमा लगानी गर्ने

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति– १ अन्तर्गतको कर राजस्व परिचालनका लागि ऐन कानुन तर्जुमा अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. नगरपालिकाको आर्थिक ऐनलाई व्यवहारिक र समय सापेक्ष वनाउन हरेक आर्थिक वर्ष अध्ययनका आधारमा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन संशोधन, परिमार्जन गरिनेछ ।

२. कर राजस्व र गैरकर राजस्व सम्वन्धी व्यवस्थापनका लागि ऐन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा पु¥याईनेछ । यसैका आधारमा जडीवुटी कवाडी तथा जीवजन्तु कर, प्राकृतिक श्रोत संकलन (वालुवा, गिट्टी, ढुङ्गा, दहत्तर वहत्तर) लगायतका लागि अलग अलग कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा पु¥याईनेछ ।

३. नगरपालिका भित्र नियमित रुपमा संचालन हुने उद्योग, व्यापार व्यवसायको अनिवार्य दर्ता र इजाजत लिनुपर्ने पक्षलाई मापदण्ड वनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

४. टयाक्टर (वालुवा, ईटा, गिट्टी, माटो संकलनका लागि) लगायत स्थानीय साना सवारी साधन सञ्चालन सम्वन्धी कार्यविधि निर्माण गरिनेछ ।

५. स्थानीय पूर्वाधार सेवा (खानेपानी, स्थानीय सडक, स्थानीय विद्युत) उपयोगवाट राजस्व संकलनका लागि कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा पु¥याईनेछ ।

रणनीति २ को कर तिर्ने अभ्यास विकासका लागि नागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. कर शिक्षा, सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

२. आर्थिक वर्षको शुरुमा एकमुष्ट कर भुक्तानीमा करछुट दिइनेछ ।

३. करदाताहरुको स्तर निर्धारण गरी ठूला करदाताहरुलाई सार्वजनिक कार्यक्रम मार्फत सम्मान गरिनेछ ।

४. ठूला करदाताहरुलाई नगरँपालिकाको सिफारिस एवं प्रमाणीकरण दस्तुर एक निश्चित अवधिका लागि छुट दिइनेछ ।

५. कर नतिर्ने, निर्धारित अवधिभित्र कर तिर्ने ढिलाई गर्ने करदातालाई दण्ड सजाय गरिनेछ ।

६. वडा एवं समुदायस्तरमा कर शिक्षा जनचेतना प्रचार सामाग्रीहरु वितरण र कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

रणनीति ३ को राजस्व सम्वन्धी तथ्याङ्क अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरु

१. करदाता पहिचानका लागि घरधुरी सर्वेक्षण एवं तथ्याङ सङ्कलन गरिनेछ ।

२. सम्पत्तिकर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी साधन कर, कवाडी एवं जीवजन्तु कर लगायतका करदाताहरुको अभिलेख खण्डीकृत र विस्तृत विवरण तयार पार्ने र लगत नियमित अद्यावधिक गरिनेछ ।

३. घर नम्वरिङ्ग गर्दै करदाताहरुलाई करदाता परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।

४. नगरपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग, व्यापार व्यवसाय, घरजग्गा वहाल विवरण संकलन गरी लगत अद्यावधिक गरिनेछ ।

५. नगरपालिका भित्र नियमित सञ्चालित स्थानीय साना सवारी साधनलाई नम्वरिङ गर्ने सोको अभिलेख राखिनेछ ।

६. राजस्व शाखामा तथ्याङ्कहरु अभिलेखका लागि कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रयोगमा पु¥याई संचालनमा रहेको विद्यमान अभिलेखीकरण प्रणालीलाई अद्यावधिक गरिनेछ ।

रणनीति ४ को कर संकलन प्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शि वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व सङ्कलनमा वैकिङ् प्रणाली अवलम्वन गरिनेछ ।

२. राजस्व संकलन तथा भुक्तानीका लागि डिजिटाइज गरिने छ ।

३. कर विवरण पेश लगायत राजस्व सम्वन्धी कार्य लागि अनलाइन सेवा उपलव्ध गराइनेछ ।

४. संकलित राजस्व विवरण कार्यपालिकाको वेवसाइट मार्फत सार्वजनीकरण गरिनेछ ।

रणनीति ५ को करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्षा वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व संकलनमा प्रगतिशिल करदर प्रणाली लागु गरिनेछ ।
२. कर वृद्धिका लागि नयाँ नयाँ क्षेत्रहरु पहिचान गरिनेछ । करको दररेटलाई सक्दो न्यून वनाउदै दायरा फराकिलो पारिनेछ ।
३. भूउपयोग, जग्गाको उपयोगता र मूल्यको आधारमा भूमि वर्गीकरण एवं रेखाङ्कन गरिनेछ र सोका आधारमा करदर निर्धारण गरिनेछ ।
४. व्यवहारिक एवं वैज्ञानिकताका लागि विद्यमान करदरलाई परिमार्जन एवं संशोधन गरिनेछ ।
५. व्यवसायको प्रकृति, स्तर, व्यवसाय सञ्चालन क्षेत्र, कारोवारको आधारमा वर्गीकरण गरी सोको आधारमा करको दररेट निर्धारण गरिनेछ ।
६. कवाडी, जीवजन्तुको छाला खुर आदिको उपलव्धता, व्यवसायिक उपयोगिता, मूल्य श्रृङ्खला चक्र र वजार मूल्यका आधारमा करदर निर्धारण गरिनेछ ।
७. करको दररेट निर्धारणका लागि स्थानीय समाजसेवी, वुद्धिजिवी, राजनीतिक दल, सरोकारवाला, संघ संस्था तथा करदाताको राय सुझाव प्रतिक्रियाका आधारमा तय गरिनेछ ।

रणनीति ६ को संकलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमा लगानी गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. संकलित राजस्वलाई आय वृद्धि हुने क्षेत्रवारे अध्ययन, अनुसन्धानवाट पहिचान गर्ने र सो क्षेत्रमा लगानी गरिनेछ ।
२. निजी क्षेत्रसंगको सहकार्यमा व्यापारिक कम्प्लेक्स, सभाहल, हाटवजार, उद्यान पार्क, प्राविधिक शिक्षालय, अस्पताल, कृषि उपज संकलन केन्द्र, पर्यटकीय स्थलहरु निर्माणहरुमा लगानी गरी राजस्व अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. वहुउद्देश्यीय उपयोगका अवधारणामा वडा कार्यालयहरुलाई प्रयोग गरी अत्यावश्यक सेवाहरु उपलव्ध गरिनेछ ।
४. कृषि र गैर वन पैदावरका क्षेत्रमा उद्यमशिलता एवं व्यवसायिकता विकास गर्ने सम्वन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी उद्योग व्यवसायहरुको स्थापनामा सहयोग गरिनेछ ।

गैरकर राजस्व सुधार योजना तर्जुमा

यस योजना अन्तर्गत नगरपालिकावाट गरिने सिफारिस, प्रमाणीकरण, संघ संस्थाहरुको दर्ता, इजाजत, अनुमति, नवीकरण, अचल सम्पत्तिको मूल्याँकन जस्ता सेवा सुविधाहरु उपलव्ध गराए वापतको शुल्क, दस्तुर एवं प्राकृतिक श्रोतको विक्रीहरु रहेका छन् । उपरोक्त गैरकरहरुको सुधारका लागि नगरपालिकाले देहाय वमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्यिन गर्नेछ ।

क) उद्देश्य ः

स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रका गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान, विस्तार गरी नागरिकहरुलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय सेवा सुविधाहरु न्यूनतम शुल्क तथा दस्तुरमा उपलव्ध गराई नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि पु¥याउनु ।

ख) रणनीति

१. गैरकर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।

२. गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान एवं विस्तार गर्ने ।

३. सेवा शुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा र नागरिकमैत्री वनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति १ को गैरकर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. प्राकृतिक श्रोतहरु ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, दहत्तर, वहत्तर आदिको उपयोग सम्वन्धी निश्चित मापदण्ड निर्धारण गर्दै कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा पु¥याइनेछ ।

२. स्थानीय व्यवसायिक तथा गैर सरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरुको दर्ता, नवीकरण, अनुमति, इजाजत सम्वन्धी कार्यविधि तयार पारी कार्यान्वयनमा पु¥याइनेछ ।

३. सरकारी एवं ऐलानी जग्गा उपयोग सम्वन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरिनेछ ।

४. स्थानीय पर्यटक क्षेत्र प्रवद्र्धन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि कार्यान्वयनमा पु¥याइनेछ ।

रणनीति २ को गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान एवं विस्तार अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्वका आधारक्षेत्र पहिचान तथा विस्तारका लागि अध्ययन अनुसन्धान गरी लगत अद्यावधिक गरिनेछ ।

२. स्थानीय व्यवसायिक, गैरसरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरु सञ्चालन अघि अनिवार्य रुपमा अनुमति तथा इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा पु¥याइनेछ ।

३. स्थानीय पर्यटकीय क्षेत्रहरु पहिचान, अत्यावश्यक पूर्वाधार एवं सेवा सुविधाको व्यवस्था गरी आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकहरुको प्रवेशमा न्यूनतम शुल्क निर्धारण गरिनेछ ।

४. निजीक्षेत्र, सहकारी संस्थासंगको सहकार्यमा फोहोरमैला व्यवस्थित गरिनेछ ।

रणनीति ३ को सेवा शुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा र नागरिकमैत्री वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. सेवा सुविधाहरुको शुल्क, दस्तुर न्यूनतम निर्धारण गर्ने र परिमार्जन गरिनेछ ।

२. स्थानीय व्यवसायिक, गैर सरकारी तथा सामुदायिक संघ संस्थाका लागि दर्ता शुल्क, नवीकरण, अनुमति एवं इजाजत शुल्क, दस्तुर अलग अलग निर्धारण गरिनेछ ।

३. भौगोलिक अवस्थिति र आर्थिक सामाजिक रुपमा अति विपन्न तथा लक्षित वर्गका आधारमा सेवा शुल्क दस्तुरहरुमा छूट व्यवस्था गरिनेछ ।

४. एकै प्रकृतिको कार्य नियमित रुपमा सेवा लिनुपर्ने करदाताहरुको पहिचान गरी आवश्यक नियम वनाई सेवा शुल्क तथा दस्तुरमा छूटको व्यवस्था गरिनेछ ।

राजस्व प्रशासन सुधार योजना

राजस्व नीति, कार्यक्रम, संगठनात्मक संरचना, प्रशासनिक संयन्त्र, जनशक्ति विकास तथा व्यवस्था एवं प्रविधिको प्रयोग जस्ता पक्षहरु रहेको देखिन्छ । उपरोक्त कार्यका लागि नगरपालिकाले देहाय वमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने छ ।

क) उद्देश्य ः

नगरपालिकाको राजस्व प्रशासनलाई सक्षम, सवल, प्रभावकारी, पारदर्शी एवं प्रविधियुक्त वनाउनु ।

ख) रणनीति

१. नगरपालिकाको राजस्व परिचालन सवल वनाउन नीति कार्यक्रम तय गर्ने ।

२. राजस्व परिचालनका लागि राजस्व प्रशासन छरितो, प्रभावकारी र पारदर्शि वनाउने ।

३. राजस्व प्रशासनलाई सरल , सहज, र प्रविधियुक्त वनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति १ को नगरपालिकाको राजस्व सम्वन्धी नीति कार्यक्रम तय गर्ने अन्तर्गका कार्यनीतिहरु ः

१. राजस्व सुधार एवं परिचालनका लागि नगरपालिकाको राजस्व परिचालनको मध्यमकालीन नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

२. मध्यमकालीन नीतिका आधारमा वार्षिक कार्यक्रम तयार पारी कार्यान्वयनमा पु¥याइनेछ ।

रणनीति २ को राजस्व परिचालनका लागि राजस्व प्रशासन छरितो, प्रभावकारी र पारदर्शि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व शाखामा अधिकृत, प्राविधिक कर्मचारी (आइटी) सहित आवश्यक कर्मचारी कार्यपालिका व्यवस्था गरिनेछ ।

२. वडा कार्यालयवाट राजस्व सङकलन गर्न थप कर्मचारीको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार राजस्व परामर्श समितिलाई क्रियाशील वनाइनेछ ।

४. नागरिकहरुको अचल सम्पत्ति मूल्याँंकनका लागि प्राविधिकहरु समेत रहने गरी नगरपालिका स्तरीय सम्पत्ति मूल्याँकन समिति गठन गरिनेछ ।

५. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।

६. राजस्व प्रशासनका विधि प्रक्रिया, ऐन, नियम तथा कार्यविधि एवं नीति कार्यक्रम वारे जनप्रतिनिधि एवं करदाताहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

७. सम्भावित करदाता, स्थानीय समुदायलाई कर सम्वन्धी कर शिक्षा, सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

८. नगरपालिकाको आय व्यय विवरण अद्यावधिक गर्दै वेवसाइडमा अपलोड गरिनेछ ।

रणनीति ३ को राजस्व प्रशासनलाई सहज, सरल र प्रविधियुक्त वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व शाखा एवं वडा कार्यालयमा समेत कम्प्युटर प्रणाली आइसिटि प्रयोगमा पु¥याइनेछ ।

२. वडा कार्यालयहरु सहित कार्यपालिकामा सुचना प्रविधिका पूर्वाधार (तिव्रगतिको इण्टरनेट, कम्प्युटर) तयार गरिनेछ ।

३. राजस्व सम्वन्धी कार्यका लागि विश्वासनिय तथा भरपर्दो अनलाइन सेवा प्रदान गरिनेछ ।

४. वित्तीय संस्थाहरुसंग सहकार्य गरी वैकिङ्ग प्रक्रिया मार्फत राजस्व सङ्कलन गर्ने र कम्प्युटर प्रिण्टेड विजक जारी गरिनेछ ।

५. मोवाइल एप्सको विकास गरी राजस्व सम्वन्धी पूर्ण जानकारी करदाताहरुलाई गराइने छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ६५ बमोजिम गठित राजस्व परामर्श समितिले राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संशोधन र सोको परिपालनका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने, राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेत विश्लेषण गरी आगामी आ.व.मा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने, राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण अनुमान गर्ने, स्थानीय उद्योग तथा व्यवसाय प्रवद्र्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा परामर्श दिने, कर राजस्व, गैर कर राजस्व, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा परामर्श दिने तथा राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य आवश्यक परामर्श दिने कार्य गरिरहेको छ र समितिको कामलाई थप अनुसन्धानमूलक वनाई राजस्व परिचालनलाई अझै प्रभावकारी वनाइनेछ ।

३.८.३ व्ययको प्रवृति र प्रक्षेपण

नगरपालिकाको समग्र आयव्यय तथा सोको प्रक्षेपण तलको तालिका र चित्रहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: बार्षिक बजेटको प्रक्षेपण

क.सं.	बजेटका श्रोतहरु	आधार वर्ष	बार्षिक प्रक्षेपण (आर्थिक वर्ष अनुसार रकम (रु. हजारमा)					
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६
१	**आय**	**१२६९९०४**	**१२१४०६६**	**१२७४२२६**	**१३०९९५६**	**१३४८२९६**	**१३८९५६६**	**१४३४१४६**
२	**राजश्व**	**२८३९११**	**२७१०९५**	**२७४८८०**	**२७८७२०**	**२८२६४०**	**२८६६३०**	**२९०६९०**
३	**आन्तरिक श्रोत**	**१३५९९०**	**१२५६००**	**१२६४६०**	**१२७३३०**	**१२८२१०**	**१२९१००**	**१३००००**
	आन्तरिक कर	९५९९०	८५६००	८६४६०	८७३३०	८८२१०	८९१००	९००००
	जनसहभागिता	४००००	४००००	४००००	४००००	४००००	४००००	४००००
४	**राजश्व बांडफांडबाट प्राप्त रकम**	**१४७९२१**	**१४५४९५**	**१४८४२०**	**१५१३९०**	**१५४४३०**	**१५७५३०**	**१६०६९०**
४.१.१	राजश्व बांडफांड - संघिय सरकार	१३५०२४	१३२३०५	१३४९६०	१३७६६०	१४०४२०	१४३२३०	१४६१००
४.१.२	राजश्व बांडफांड - प्रदेश सरकार	१२८९७	१३१९०	१३४६०	१३७३०	१४०१०	१४३००	१४५९०
५	**अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण**	**९८५९९३**	**९४२९७१**	**९९९३४६**	**१०३१२३६**	**१०६५६५६**	**११०२९३६**	**११४३४५६**
५.१	**संघिय सरकार**	**९४२३५०**	**९०९४५०**	**९६३९३०**	**९९३५४०**	**१०२५२३०**	**१०५९२३०**	**१०९५८१०**
५.१.१	शसर्त अनुदान	३५३९००	३७०३००	३८८८२०	४०८२७०	४२८६९०	४५०१३०	४७२६४०
५.१.२	समानीकरण अनुदान	१९७५००	१६८७००	१७२०८०	१७५५३०	१७९०५०	१८२६४०	१८६३००
५.१.३	समपुरक अनुदान	२००००	८०००	२००००	२४०००	२८८००	३४५६०	४१४८०
५.१.४	विशेष अनुदान		११५००	१२०८०	१२६९०	१३३३०	१४०००	१४७००
५.१.५	अन्य कार्यक्रम/आयोजना	२०९५०	९५०	२०९५०	२३०५०	२५३६०	२७९००	३०६९०
५.१.६	सामाजिक सुरक्षा	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००
५.२	**प्रदेश सरकार**	**४३६४३**	**३३५२१**	**३५४१६**	**३७६९६**	**४०४२६**	**४३७०६**	**४७६४६**
५.२.१	शसर्त अनुदान	२२६२३	९४७५	११३७०	१३६५०	१६३८०	१९६६०	२३६००
५.२.२	समानीकरण अनुदान	११०२०	११०४६	११०४६	११०४६	११०४६	११०४६	११०४६
५.२.३	समपुरक अनुदान	१००००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००

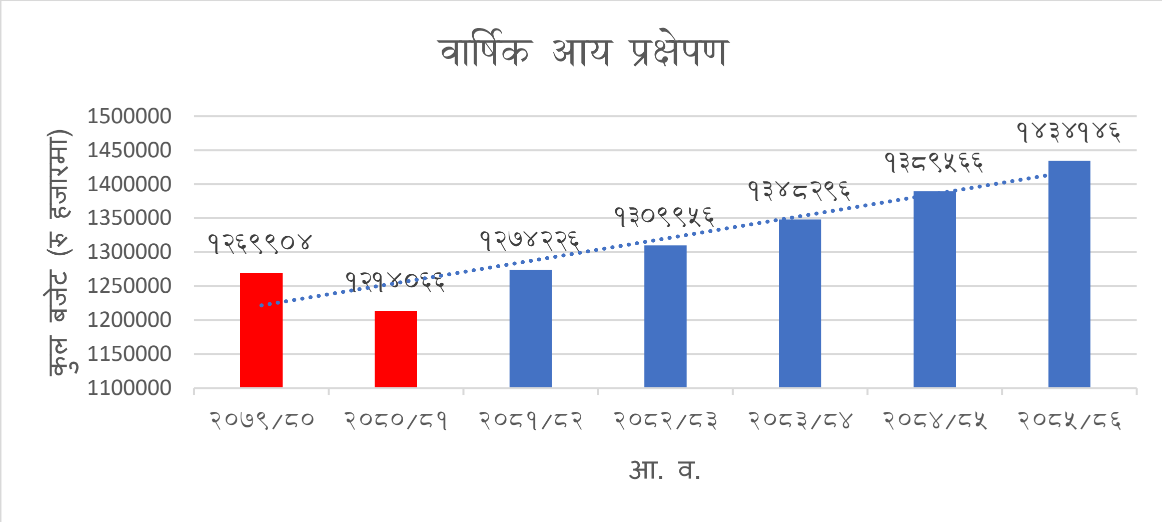

वार्षिक आय प्रक्षेपण

तालिका ४ वार्षिक व्ययको प्रक्षेपण

क.सं.	व्ययका श्रोतहरु	आधार वर्ष		वार्षिक प्रक्षेपण (आर्थिक वर्ष अनुसार रकम (रु. हजारमा)				
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६
	कुल व्यय	१२६९९०४	११७४०६६	१२७४२२६	१३०९९५६	१३४८२९६	१३८९५६६	१४३४१४६
१	**चालु खर्च**	१४७९२१	१६५४९५	१७३८००	१९१२००	२००८००	२१०९००	२२१५००
२	**पुँजीगत खर्च**	३४४५१०	२४५३४६	२८४२०६	२७४०९६	२७१९३६	२६९४१६	२६६५३६
२.१	आर्थिक विकास	१६५५०	१५९४६	२४०००	३३६००	४३७००	५२५००	५७८००
२.२	सामाजिक विकास	३४१६०	२९८००	४४७००	६७१००	९४०००	१२२२००	१३४५००
२.३	पूर्वाधार विकास	२९३७००	१९८६००	२१४००६	१७१८९६	१३२७३६	९३२१६	७२७३६
२.४	वन वातावरण विपद तथा सरसफाई			५००	५००	५००	५००	५००
२.५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन	१००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
३	**संघिय सरकार**	७४४८५०	७४०७५०	७९१८५०	८१८०१०	८४६१८०	८७६५९०	९०९५१०
३.१	शसर्त अनुदान	३५३९००	३७०३००	३८८८२०	४०८२७०	४२८६९०	४५०१३०	४७२६४०
३.३	समपुरक अनुदान	२००००	८०००	२००००	२४०००	२८८००	३४५६०	४१४८०
	विशेष अनुदान	०	११५००	१२०८०	१२६९०	१३३३०	१४०००	१४७००
	अन्य कार्यक्रम/आयोजना	२०९५०	९५०	२०९५०	२३०५०	२५३६०	२७९००	३०६९०
	सामाजिक सुरक्षा	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००	३५००००
४	**प्रदेश सरकार**	३२६२३	२२४७५	२४३७०	२६६५०	२९३८०	३२६६०	३६६००
४.१	शसर्त अनुदान	२२६२३	९४७५	११३७०	१३६५०	१६३८०	१९६६०	२३६००
	समपुरक अनुदान	१००००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००	१३०००

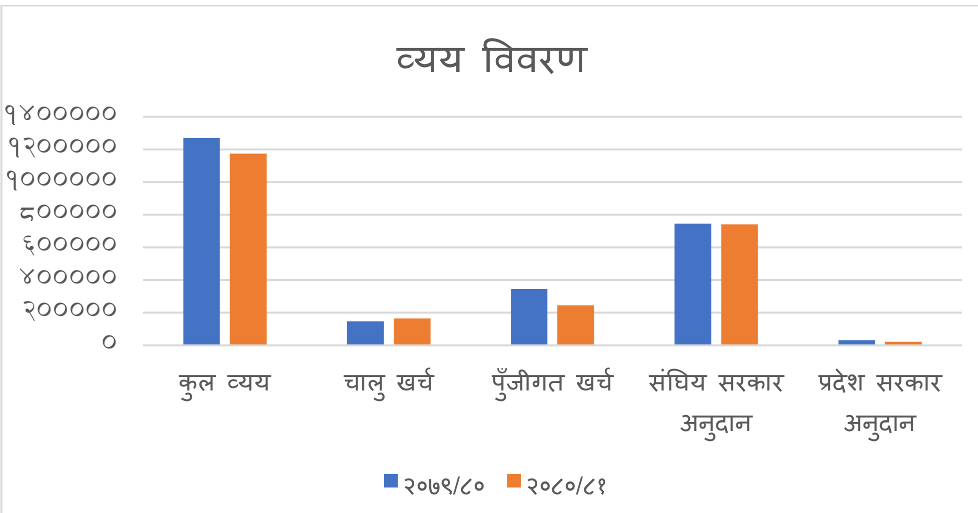

व्ययको विवरण

परिच्छेद ४ परिच्छेद चारः आर्थिक क्षेत्र

४.१ कृषि विकास

४.१.१ पृष्ठभूमि

कृषि विकासलाई यस नगरपालिकाको प्रमुख आर्थिक क्षेत्रको रुपमा लिइएको छ। यस क्षेत्रको उर्भर जमिनको उपयोग गर्नका निम्ति उपयुक्त सिप तथा प्रविधि र उन्नत विउ, विजनको आवश्यकता महशुस गरिएको छ । त्यसैगरी हावापानी र माटो सुहाउँदो दिगो कृषि प्रणालीको विकास गर्नु पनि त्यतिकै महत्वपूर्ण देखिन्छ । पशुपन्छी विकासको दृष्टिकोणले पनि यस नगरपालिकामा रहेको उर्भर जमिन र चरण क्षेत्रको उपयोग गर्दै व्यवसायिक पशुपालनमा स्थानीय कृषक तथा पशुपालकमा देखिएको उत्साहले सम्भावनाको भरपुर उपयोग हुनसक्ने देखिन्छ ।

राष्टिय कृषि गणना २०७८ अनुसार १३३७९ घरधुरी कृषिमा संलग्न देखिन्छ भने आफ्नै स्वामित्वमा रहेको घरधुरी संख्या ९४३५ रहेका छन् । दलहन बालीको सन्धर्भमा करिब ५०% बिक्रि भएको पाईन्छ। यस पशुपन्छी चौपाया पाल्ने कृषक परिवारको संख्या ११,८९३ रहेको देखिन्छ ।

४.१.२ समस्या तथा चुनौती

आम मानिसको धारणामा कृषि, वाग वानी तथा पशुपन्छीपालनलाई पेशा तथा व्यवसायका रुपमा भन्दा पनि निर्वाहमुखि जिविकोपार्जनको माध्यम मानिएको छ। यातायात र सूचना तथा संचार क्षेत्रमा आएको प्रगतिका कारण उत्पादन लागत, वस्तुको गुणस्तर, वस्तुको बजार प्रतिस्पर्धा र उत्पादनमा संलग्न जनशक्तिको सिप र प्रविधिले यहाँको उत्पादनले बजारलाई प्रतिस्पर्धा गर्न सकिराखेको छैन। तर वास्तविकतामा आम मानिसमा रहेको ज्ञान सिप र क्षमताको व्यवसायका रुपमा पनि कृषि तथा पशुपन्छीपालन नै रहेको छ। कृषकले बजारको माग र आपूर्तिको आधारमा उत्पादन गर्न भन्दा मौषमी रुपमा परम्परागत रुपमा खेति गर्दै वस्तुहरूका नै उत्पादन गर्ने गरेको पाइन्छ। उपभोक्तामा आएको जागरण स्वरुप वजारको मागका रुपमा विकास हुदै गएको स्वस्थ्य एवं विशेष प्राङ्गारिक अन्न, तरकारी र नगदेवालीको उत्पादनलाई कृषकले वजारीकरण गर्न सकिराखेको अवस्था छैन। मागलाई अवसरको रुपमा लिने र सोही अनुसार उत्पादन चक्र निर्माण गरी योजनाबद्ध उत्पादन गर्न सकिराखेको पाईदैन। हुनतः हाल सिमित सङ्ख्यामा कृषि, वागवानी तथा पशुपन्छीपालनको व्यवसायिक विकासका रुपमा केही फर्महरू स्थापना गरिएका छन् र व्यवसायिक उत्पादनमा प्रयास गरिरहेको अवस्था छ। ति व्यवसायिक फर्मको विकासका लागि प्रधानमन्त्री कृषि योजनालगायत विगतका कृषि विकासका योजनाहरूको प्रभाव रहेको देखिन्छ। नगरपालिकाले कृषि,बागवानी र पशुपन्छी व्यवसायको दर्ता गर्ने कामलाई निरन्तरता दिएको छ । नगरपालिकाले उत्पादनको पकेट क्षेत्र निर्माण र कृषि जमिनको चक्लावन्दि गर्न र कृषि सडकको विस्तार हुने गरि विशेष कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न सकेको अवस्था छैन।

४.१.३ सम्भावना तथा अवसर

राष्ट्रिय योजना आयोगले प्रकाशन गरेको पन्ध्रौं पञ्च वर्षिय योजनाको आधारपत्रले प्रथम चरणमा उत्पादन निर्यातका लागि भौतिक पुर्वाधारलाई प्राथमिकतामा राख्ने कुरा उल्लेख छ। निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनी रहेको जनसङ्ख्याको जीवननिर्वाहको मूल आधार भनेको साना किसान तथा कृषि मजदुरी रहेको छ। निर्वाहमुखी कृषिमा आश्रित जनसङ्ख्यालाई व्यवसायिक योजना अनुसार कृषि, वागवानी र पशुपन्छीपालनमा अगाडि वढाउदै प्रतिव्यक्ति आय वढाउन सकिन्छ।
यस नगरपालिकाको भूगोल, हावापानी, वातावरण र जनशक्तिको आधारमा फलफूल (बागवानी) खेतिको संभावना रहेको छ। अमिला जातका फलफूल, केरा, नास्पाती आदिको सम्भावना देखिएको छ। उच्च मूल्यका फलफूल जस्तै एभोकाडो, किवी, ड्रागनफ्रुट, स्थानीय जातका केरा, अनार र जुनारको उत्पादन बृद्धि गर्ने सम्भावना देखिन्छ। बाख्रा र गाई भैसीपालनको लागि शिवसताक्षीको हावापानी र भूगोलको अवस्था प्रचुर मात्रामा अवसरको रुपमा रहेको छ। स्थानीय रैथाने जातका कुखुरापालन, मौरीपालन तर्फ रहेको किसानहरूको रुझान र फस्टाउदै गएका अवस्थामा पर्यटन व्यवसायलाई कृषि व्यवसायको मौलिकतामा समेट्न सकिन्छ। त्यसका लागि प्राङ्गारिक खेती, एकीकृत सत्रुजीव व्यावस्थापन, एकीकृत खेती प्रणाली जस्ता विधिहरूको प्रयोग गरि रासायनिक विषादिको प्रभाव रोक्न सकिने अवस्था छ।

४.१.४ उपक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

सोच

कृषिमा आधुनिकीकरण सहितको व्यवसायीकरण

लक्ष्य

कृषि र पशुजन्य उत्पादनको गुणस्तर तथा मात्रा वृद्धि गरी व्यवसायीकरण गर्ने

उद्देश्य

१. कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी नगरपालिकालाई तरकारी बाली, खाद्यान्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायत अन्न बाली तथा कृषि उपजमा आत्मनिर्भर हुदै निर्यात गर्ने व्यवस्था मिलाई किसानहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्नु।
२. शिवगंजमा रहेको कृषि बजार को व्यवस्थापन तथा नयाँ बजारको विकास गरि निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्नु।
३. हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु।
४. पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाउन नस्ल सुधार कार्यक्रममा जोड दिई अण्डा, दुध, मासु जस्ता पशुपन्छी जन्य पदार्थको आयात घटाउँदै निर्यात प्रवर्द्धन गरि किसानको आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने।
५. नगरपालिकामा खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :५ कृषिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी नगरपालिकालाई तरकारी बाली, खाद्यान्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायत अन्न बाली तथा कृषि उपजमा आत्मनिर्भर हुदै निर्यात गर्ने व्यवस्था मिलाई किसानहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्नु।	
१.१: कृषि, बागवानी र पशुपन्छि पालन पेशालाई व्यवसायिक एवं मर्यादित बनाई रोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने।	१. कृषिमा अनुदानलाई वैज्ञानिक बनाई व्यवसायिक उत्पादन समुहको परिचालन गरिनेछ। २. कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिक सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ३. कृषि पकेट क्षेत्रको विस्तार र उत्पादन सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ४. मागका आधारमा उच्च मुल्यका बाली प्रर्वधन गरिनेछ। ५. उत्पादित वस्तुको गुणस्तर कायम गरिनेछ।
१.२: कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि र आधुनिकीकरण गर्ने।	६. दिगो कृषि विकासकालागि आवश्यक नीति, ऐन र नियमहरू तर्जुमा तथा संसोधन गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। ७. कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि जन्य वस्तुको व्यवसायिक उत्पादनका लागि उपयुक्त र दिगो सिंचाइ सुविधा लगायतका आवश्यक पूर्वाधारको पहुँच बढाइनेछ। ८. उन्नत प्रविधि (थ्रेसिंग मेशीन, जोत्ने, साइनारे आदि)मा सुलभ कृषि कर्जाको व्यवस्था मिलाइनेछ। ९. कृषिमा आधुनिकीकरणका लागि आवस्यक कृषि औजारको व्यवस्था गरिनेछ। खेती योग्य जग्गालाई बाँझो राख्ने प्रवृत्ति निरुत्साहित गर्दै बाँझो रहेका कृषि भूमिको दिगो उपयोगकालागि उपयुक्त योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।
उद्देश्य २: शिवगंजमा रहेको कृषि बजार को व्यवस्थापन तथा नयाँ बजारको विकास गरि निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्नु।	
२.१: तुलनात्मक लाभ हुन सक्ने स्थानीय बालीनाली र आधारभूत खाद्यवस्तुको उपभोगमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्ने।	१. खाद्य तथा अन्य कृषि उत्पादनमा आत्म निर्भरताकालागि उत्पादन पकेट क्षेत्र विकास गरी सघन व्यवसायिक खेती प्रणाली अघि बढाइनेछ। २. कृषि उपज उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण एवं कृषि बजार मूल्य श्रृखंला व्यवस्थापनका लागि कृषि डिजीटलाईजेसन प्रविधिको विकासको अनुसरण,अवलम्बन र आधुनिकीकरण गरिनेछ।

	३. उत्पादन र भण्डारणका क्रममा हुने हानी नोक्सानीलाई न्यूनीकरण गर्न कृषि उपज सङ्कलन तथा भण्डारण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ। ४. निजी तथा सहकारी क्षेत्रको संलग्नता बढाउँदै करार सम्झौतामा आधारित तथा सहकारी खेतीलाई प्राथमिकता दिइनेछ। ५. मूल्य शृङ्खला पद्धति अनुसार उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्मका कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। ६. खाद्यान्न उत्पादन न्युन भएका पोषण असुरक्षित स्थानहरूमा स्थानीय स्तरमै उत्पादन गर्न सकिने कृषिजन्य उत्पादन (कोदो, च्याउ, अदुवा, कफी) प्रवर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिइनेछ। ७. सुरक्षित खानपान र पौष्टिकतत्वका स्रोत तथा उपयोगबारे सचेतनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
उद्देश्य ३ः हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु।	
३.१ः जलवायु परिवर्तन र प्रकोपबाट पर्ने नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्दै वातावरणमैत्री कृषि प्रविधिको विकास र विस्तार गर्ने।	१. प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहित गरी उत्पादित वस्तुलाई बजारीकरणमा जोड दिइनेछ। २. जलवायु परिवर्तनसँगै कृषिमा अनुकूलन गरी कृषि जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन तथा उपयोगमा बृद्धि गरिनेछ। ३. लोपोन्मुख तथा रैथाने विउबिजन र बालीजन्य जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ४. कृषि अध्ययन तथा अनुसन्धानमा आधारित वातावरणमैत्री कृषि प्रविधिको विकास एवं विस्तार गरिनेछ। ५. कृषि उपजको अधिकतम उत्पादन एवं उत्पादकत्व बृद्धिकालागि स्थानीय साधन स्रोत र जैविक प्रविधिको उपयोग गरिनेछ।
उद्देश्य ४ः पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाउन नस्ल सुधार कार्यक्रममा जोड दिई अण्डा, दुध, मासु जस्ता पशुपन्छी जन्य पदार्थको आयात घटाउँदै निर्यात प्रवर्द्धन गरि किसानको आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने।	
४.१ः कृषकलाई पशुपन्छी पालन तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसायमा प्रेरित गरी आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	१. कृषकलाई पशुपन्छी पालन तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसायमा प्रेरित गरी आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. युवाको विदेश पलायन रोक्न तथा विदेशबाट फर्किएका र बेरोजगार युवालाई पशुपन्छी पालनमा युवा लाक्षित कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ। ३. पशुपन्छी पालनमा युवा सहभागिता र महिला सशक्तीकरणलाई केन्द्रित गरी व्यवसायिक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ। ४. व्यवसायिक पशुपन्छी पालनका साथै माछा पालन तथा मौरी पालनका लागि अनुदान तथा सहुलियत ऋणको व्यवस्था गरिनेछ। ५. विपन्न परिवारलाई पशुपन्छी पालनकालागि प्रोत्साहन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

	६. प्रत्येक वार्डमा पशु प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ तथा नस्ल सुधार कार्यक्रम गर्ने।
उद्देश्य ५: नगरपालिकामा खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्नु।	
५.१: नगरपालिका बासीलाई पोषणयुक्त खानेकुरा खान पाउने सुनिश्चितता गर्ने।	१. न्यून आय भएका तथा गरिबीको रेखामुनि रहेका परिवारहरूको पहिचान गरी ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूकालागि पोषणयुक्त खानेकुराहरूको प्रबन्ध मिलाइनेछ। २. स्थानीय अर्गानिक उत्पादनको महत्त्व तथा सन्तुलित आहारका बारेमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ३. नगरपालिका भित्र खाद्य सुरक्षाको अवस्था सन्तोषजनक राख्न एक घर एक टनेल/करेसाबारीको व्थवस्था गरिनेछ। ४. पोषण सुरक्षा सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ५. गर्भवती महिला तथा बालबालिकाकोलागि खोप तथा नियमित स्वास्थ्य जाँचको सुनिश्चितता गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- पशुपन्छी बजार तथा संकलन केन्द्र शिबसताक्षि -३, मा स्थापना तथा संचालन गर्ने
- शिबसतक्षि -६ , शिबगंजमा ब्यवस्तित कृषि चोक बजार स्थापना तथा संचालन गर्ने
- नगरपालिका स्तरमा वृहत माटोको परिक्षण गरि कृषि विकास गुरुयोजना तयार गर्ने
- पशुपंक्षीलाई आवश्यक दाना तथा आहारा स्थानीय तहमै तयार पार्न उद्योग स्थापना गर्ने
- कृषकहरुलाई आधुनिक कृषि सम्बन्धी वृहत तालिम व्यवस्थापन गर्ने
- कृषकहरुलाई मकै रोप्ने र गोड्ने मेसिन सहुलियतामा उपलब्ध गराउने
- कृषि विमा कार्यक्रमको नगर स्तरको ढाँचा तयार पारि कार्यन्वयन गर्ने
- Combined Harvester उपकरणको वडा स्तरमा व्यवस्था गर्ने
- कृषि उत्पादन संकलन केन्द्रको रणनीतिक स्थापना गर्ने
- मत्स्य पानका लागि प्रोत्साहन अनुदान तथा अनुगमन प्रणालीको स्थापना गर्ने
- नगर खेति कार्यक्रम प्रोत्साहन गर्ने
- मौसम परिवर्तन र सो सम्बन्धित कृषिमा प्रभावबारे चेतनामुलक कार्यक्रम तथा तालिम दिने
- गाइ तथा बाख्रा पालन को लागि गोठसुधार र तालिमका कार्यक्रम संचालन गर्ने
- उत्कृष्ट प्रदर्शनी गर्ने कृषि फर्म तथा समुहहरुलाई पुरस्कार कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- कृषि औजार संचालन तथा स्थानीय तहमा निर्माण गर्ने तालिम संचालन गर्ने
- कृषि ऋण सहुलियतमा उपलब्ध गराउन समन्वय गर्ने
- उन्नत जातका पशु तथा बिउ उत्पादन गर्ने
- कृषि औजार सम्बन्धि तालिमहरु आयोजना गर्ने र Custom Hiring Model मा hire गर्ने
- कृषि जग्गाहरुमा बिजुलीको व्यवस्थापन गर्ने
- Drier Machine (मकै सुकाउनलाई) नगरपालिकामा व्यवस्थापन गर्ने
- गोबर ग्यास तथा गोठ सुधार कार्यक्रम नगरपालिका स्तरमा संचालन गर्ने

- उत्पादन सामग्रीहरू,रासायनिक मल, प्राङ्गारिक मल, उन्नत बिउ बिजन, सिँचाइ, मेसिनरी औजार, जैविक तथा रासायनिक विषादी तथा बिमा प्रिमियममा लागतसहभागिताको आधारमा अनुदानको व्यवस्था गर्ने
- महिलाकरण हुँदै गएको कृषि र श्रमको अभावलाई सम्बोधन तथा कृषि व्यवसायीकरण गर्न यान्त्रिकीकरणमा प्रोत्साहन गर्ने
- कृषक समूह तथा सहकारीहरूलाई बिउ भण्डारण घर, उपकरण खरिद सहयोग, थ्रेसिङ फ्लोर निर्माण र बिउबिजन आत्मनिर्भर कोष स्थापना PPP MODEL मा गर्ने
- बजारको जानकारीका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग र कृषि उपज मूल्य सङ्कलन तथा लाभ लागत अध्ययन गर्ने
- कृषि भूमिको उर्वरा शक्ति र बाली उत्पादन क्षमताको आधारमा विशिष्टीकृत कृषि उत्पादन क्षेत्रलाई पकेट क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी उक्त क्षेत्रहरूमा उन्नत र गुणस्तरीय बिउ, बेर्ना, बिरुवाका अतिरिक्त कृषि यन्त्र उपकरण र औजारको सेट, स्रोत केन्द्र स्थापना, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, कृषि हाट बजार केन्द्र, प्रशोधन केन्द्र, शीतभण्डार, गोदाम घर र व्यावसायिक तालिम केन्द्र, प्राङ्गारिक मल कारखाना, जैविक विषादी उत्पादन केन्द्र, फ्लोर मिलको निमार्णका लागि पुँजीगत अनुदान PPP MODEL मा गर्ने
- कृषि अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गर्ने
- कृषि तथा पशुपन्छीसम्बन्धी आधारभूत तथ्याङ्क नियमित रूपमा सङ्कलन तथा प्रकाशन गर्ने
- गुणस्तर नियमन, मानव तथा पशु रोग व्यवस्थापन एवम् विपद् व्यवस्थापन तथा सचेतना विषादी न्यूनीकरण अभियान कार्यक्रम तथा तरकारी बालीमा विषादीको अवशेष तथा जोखिम विश्लेषण गरी प्रतिवेदन सार्वजनिक तथा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- मुख्य बजार केन्द्रहरू र बृहत् व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्रमा विषादी द्रुत परीक्षण प्रयोगशाला र घुम्ती प्रयोगशाला स्थापना तथा प्रयोग, विषादी तथा गुणस्तर मापन प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने
- गाई, भैंसी, जुमा, बाख्रा र बङ्गुरको कृत्रिम गर्भाधानबाट उन्नत नस्लका पशुहरूको सङ् ख्या वृद्धि र नस्ल सुधार अभियान कार्यक्रम संचालन गर्ने
- उन्नत नस्लका गाई, भैंसीको स्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रमको विस्तार गर्ने
- खेर गइरहेका सार्वजनिक वा अनुत्पादक वन क्षेत्रको जग्गा कबुलियत गरी करारमा उपलब्ध गराउन आवश्यक समन्वय गर्ने र जग्गा अनुसारको को खेति गर्ने
- पशुरोग अन्वेषणका लागि आधारभूत प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने
- एकीकृत कृषि प्रणाली लागु गर्ने
- बजार र उत्पादनकर्ता जोड्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने
- मार्केटलाइ डिजिटल बनाउने र मुल्य निर्धारण गरि Update गर्ने
- स्वच्छ मासु उत्पादनका लागि बधशाला निर्माण गर्ने
- वडा स्तरिय दुध संकलन केन्द्र स्थापना गर्ने
- सामुदायिक कुकुरको व्यवस्थापन गर्ने
- चिस्यान केन्द्रको रणनीतिक स्थापना गर्ने

४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

- कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि भएको हुनेछ
- नगरपालिकालाई तरकारी बाली, खाद्यान्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायत अन्न बाली तथा कृषि उपजमा आत्मनिर्भर बनाउने योजना सबल भएको हुनेछ
- कृषि उपज निर्यात गर्ने व्यवस्था मिलाई किसानहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार आउँ थाल्नेछ।
- शिवगंजमा रहेको कृषि बजार को व्यवस्थापन तथा नयाँ बजारको विकास गरि निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्न सुरु गरिनेछ।
- हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि क्षमता अभिवृद्धि हुन् थाल्नेछ।
- पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाउन नस्ल सुधार कार्यक्रममा जोड दिई अण्डा, दुध, मासु जस्ता पशुपन्छी जन्य पदार्थको आयात घटाउँदै निर्यात प्रवर्द्धन गरि किसानको आयआर्जनमा वृद्धि हुन थाल्नेछ।
- नगरपालिकामा खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता तर्फ अग्रसरता बढ्नेछ।

४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- सरकारी, गैसस र निजि क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ
- कृषि, औद्योगिक र रोजगारी क्षेत्रमा संघ, प्रदेश र विकास साझेदारको लगानी वृद्धि हुनेछ
- जलवायु परिवर्तन तथा विपद असर न्यून हुनेछ
- कृषि विकास रणनिती कार्यान्वयन हुनेछ

४.२ सिंचाइ तथा जलस्रोत

४.२.१ पृष्ठभूमि

कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा सिंचाइ महत्वपूर्ण माध्यम हो।सिचाई हाम्रो समग्र देशको सम्भावना बोकेको क्षेत्र भएपनी पर्याप्त विकास नभएको क्षेत्र हो। यस नगरपालिकामा रहेका पानीका स्रोतहरू मध्ये निकै कमले मात्रै बर्षैभरी तथा केही कुलाहरूबाट बर्षायाममा मात्र सिंचाइ सुविधा उपलव्ध हुने गरेको छ। तल्लो भागमा रहेका खोला एवं नदीहरूबाट लिफ्टिङ गरेर सिंचाइ गर्ने संभावना छ। यस नगरपालिकामा कन्काई सिंचाई आयोजना बाट सिंचाई गरिन्छ भने धेरै घरधुरी निजि बोरिंग पानीमा भर पर्दछन्। अझै धेरै घरधुरी भने आकासे पानीको भर पर्नु परेको अवस्था छ। कन्काई सिंचाई आयोजनाले यस नगरपालिकाको ८ वडाका विभिन्न क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा प्रदान गर्दछ भने अन्य वडामा बोरिंग तथा आकासे पानी सिंचाई रहेका छन्।

४.२.२ समस्या तथा चुनौती

कृषि योग्य जमिनमा न्यून सिंचाइ सुविधा हुनु, सिंचाइ विकासमा आधुनिक प्रविधि (थोपा सिंचाइ, प्लाष्टिक पोखरी, लिफ्टिङ) को प्रयोगमा कमी हुनु, प्रयाप्त सिंचाइ कुलो र पोखरी गुणस्तरीय तथा पक्की नहुनु,

भएका सिंचाइ आयोजनाहरू पनि पूर्ण क्षमतामा प्रयोगमा आउन नसक्नु, मर्मत सम्भारको कमी हुनु, सिंचाइ स्रोत मुहान सुक्दै जानु, जल उत्पन्न प्रकोपले सिंचाइ आयोजनामा क्षति पुग्नु, कृषि प्रणाली र सिंचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापित गर्न नसकिनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू रहेका छन्।

४.२.३ सम्भावना तथा अवसर

पहाडी र जटिल भू—धरातल भएकाले सिंचाइ योजना निर्माण खर्चिलो र कठिन हुनु , कृषियोग्य जमिनमा सर्वयाम सिंचाइ सुविधा उपलव्ध गराउन नसक्नु, कृषि र सिंचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापना नहुनु, सिंचाइ आयोजनाहरू पूर्ण क्षमतामा उपयोग नहुनु , धेरै श्रोतहरु सामाजीकरण गर्न नसक्नु, स्थानीय समुदायहरूद्वारा सञ्चालन भई आएका परम्परागत सिंचाइ प्रणालीका कुलाहरूको संरक्षण हुन नसक्नु तथा सिंचाइ कुलाहरूको मर्मत सम्भारमा लाभग्राही उपभोक्ता समितिहरूलाई जिम्मेवार बनाउन नसक्नु यहाँका चुनौतीहरू हुन्।

सिंचाइका लागि पर्याप्त स्रोतहरूको उपलव्धता हुनु , साना सिंचाइ नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्रमा पर्नु , नगरपालिकाको प्राथमिकतामा सिंचाइ क्षेत्र समावेश हुनु तथा सिंचाइका लागि उपयुक्त फाँटहरूको उपलव्धता हुनु अवसरहरू हुन्।

४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य,रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

सोच

"दिगो सिंचाइको पूर्वाधार, उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिको मूल आधार"

लक्ष्य

सिंचाइ प्रणालीको विकास र जलस्रोतको व्यवस्थापनबाट कृषिजन्य उत्पादनमा बृद्धि गर्ने।

उद्देश्य

१. परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार गर्दै नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ स्रोत **(भूमिगत श्रोत)** पहिचान गरि सिंचाई आयोजना निर्माण गर्नु। कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच बृद्धि गर्न दिगो सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा व्यवस्थापन गर्नु।

रणनीति र कार्यनीति

तालिका :६ सिंचाईका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू- सिचाई तथा जलश्रोत

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार गर्दै नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ स्रोत (भूमिगत श्रोत) पहिचान गरि सिंचाई आयोजना निर्माण गर्नु।	
१.१: परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार र व्यवस्थापनबाट खाद्य असुरक्षित क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकतामा राखी सिंचाइको पहुँच बृद्धि गर्ने।	१. परम्परागत स्रोतहरूको पहिचान गरि क्षमताको प्राविधिक टोलीबाट मूल्याङ्कन गराइनेछ। २. आधारभूत सिंचाइको पहुँच बृद्विकोलागि खाद्य असुरक्षित क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्राथमिकताको निर्धारण गरिनेछ। ३. संरचना निर्माणकोलागि वित्तीय स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ। ४. निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न निर्माण तथा अनुगमन समितिको गठन गरिनेछ।

१.२: आधारभूत सिंचाइको पहुँच नपुगेका कृषिजन्य क्षेत्रहरूमा वैकल्पिक स्रोतहरूको व्यवस्थापन गरी सिंचाइको पहुँच बृद्धि गर्ने।	१. पहिचान गरिएका स्रोतहरूको विज्ञ सम्मिलित टोलीबाट सम्भ्याव्यता अध्ययन गरिनेछ। २. संरचना निर्माणकोलागि आवश्यक वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ। ३. सिंचाइको पहुँच नपुगेका कृषिजन्य क्षेत्रहरूको विवरण तयार गरी प्राथमिकताको सूची तयार गरिनेछ। ४. संरचना निर्माणको निमित निजी वा अन्य क्षेत्रसँग साझेदारीको प्रयास गरिनेछ। ५. संरचना निर्माणको प्रयोजनकोलागि निर्माण तथा अनुगमन समिति गठन गरिनेछ। ६. सिंचाइ आयोजनाहरूको मर्मत सम्भारको लागि कृषक तथा समुदायको क्षमता बृद्धि गरिनेछ।
उद्देश्य २: कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच बृद्धि गर्न दिगो सिंचाइ प्रणाली को विकास तथा व्यवस्थापन गर्नु।	
२.१: खेतीयोग्य जमिन भएको तर सिंचाइको पहुँच नपुगेको वा अपर्याप्त भएको क्षेत्रमा प्राथमिकताको आधारमा सिंचाइको पहुँच बृद्धि गरिनेछ।	१. निर्माण भए तापनि समुचित प्रयोगमा नआएका सिंचाइ कुलोहरूको प्रयोगमा आउनेगरी पुनर्निर्माण गरिनेछ। २. एक योजनाबाट समुदायमा खानेपानी र सिंचाइको व्यवस्थापन गर्न सम्भब भएको अवस्थामा त्यस्ता योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ। ३. सिंचाइकोलागि प्राथमिकताको आधारमा साना जलासय, पोखरी आदि संरचना तयार गरिनेछ। ४. सिंचाइका संरचनाको मर्मत सम्भारकोलागि सामूहिक कोषको व्यवस्था गरिनेछ। ५. संरचना विस्तारकोलागि उपभोक्ताको लागत सहभागिता सुनिस्चित गरिनेछ। ६. सिंचाइको व्यवस्थापनकोलागि उपभोक्ताहरूको समितिको गठन गरिनेछ।
२.२: दिगो सिंचाइ प्रणालीको लागि संरचनाको विकास र व्यवस्थापन गर्ने।	१. जल उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत क्षमताको विकास गरिनेछ। २. सिंचाइ योजनाको सञ्चालन र व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउन सिंचाइ सेवा शुल्क निर्धारण गरी सङ्कलन र उपयोग गर्न कानुनी व्यवस्था गरिनेछ। ३. दिगो सिंचाइको व्यवस्थापनकोलागि उपभोक्ता र समुदायको दक्षतामा बृद्धि गरिनेछ। ४. सिंचाइ पुगेका क्षेत्रमा उत्पादकत्व बढाउन सकिने खालका नगदेबाली, फलफूल तथा खाद्यवस्तुको उत्पादनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। ५. सिंचाइ आयोजनाका मुहानहरूको संरक्षण गरिनेछ।
२.३: जलउत्पन्न प्रकोपको क्षति नियन्त्रण गर्नु।	१. जल उत्पन्न जोखिमको क्षेत्र पहिचान गरी न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ।

	२. नदीजन्य प्रकोपका दिगो नियन्त्रणमा स्थानीय प्रविधि र रैथाने ज्ञानको उपयोग गरिनेछ। ३. खोलाको नियन्त्रणमा बायोइन्जिनियरिङ प्रविधिको उपयोग गरिनेछ। ४. नदी किनारका जोखिमयुक्त स्थानमा बस्ती विस्तार तथा नदी खोला अतिक्रमण र अव्यवस्थित दोहनको नियन्त्रण गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्न न्यून आय वर्गका परिवारलाई विशेष कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- बाँझो जमिन निरुत्साहित गर्न खेति गरेको जमिनको क्षेत्रफल आधारमा प्रोत्साहन गर्ने
- कृषि केन्द्रित नगर स्तरीय बजार व्यवस्थापन गर्ने
- प्राङ्गारिक खेतीलाई विशेष मध्यनजर गरि प्राङ्गारिक तरकारीको प्रचार र विक्रीमा नगरपालिकाले समन्वय गरिदिने
- वैदेशिक रोजगारीबाट सिप सिकेर फर्किएका युवालाई उद्यमशिलता विकास गर्न विशेष कार्यक्रम गर्ने
- कृषि व्यवसाय र युवा रोजगारको समिश्रण गरि नगर स्तरीय कार्यक्रम आयोजना गर्ने

४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

- परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार हुनेछ
- नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ प्रणाली पहिचान गरिनेछ
- सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण कार्य सुरु हुनेछ
- कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच बृद्धि गर्न दिगो सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा व्यवस्थापन हुनेछ।

४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- "संघीय संरचना अनुसार पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय कानुन तथा नीति तर्जुमा हुनेछ
- - संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार, विकास साझेदार र निजि क्षेत्रबाट पर्यटन विकासमा लगानी वृद्धि हुनेछ"

४.३ पर्यटन

४.३.१ पृष्ठभूमि

पर्यटन विकास नेपालको अधिकांश स्थलहरुको आर्थिक विकासको चालक रहेको छ भने पर्याप्त विकास तथा सम्भावना उपयोग गर्न नासिएको अवस्था रहेको छ। यस नगरपालिकामा पनि किम्बदन्तीहरुको पर्याप्त अध्ययन नभएको अवस्था छ भने, पर्यटकीय विकासका थुप्रै बाधक रहेको छन्। यस नगरपालिकाको मुख्य पर्यटकीय आकर्षण दोमुखा ड्याम तथा सताक्षी धाम रहेको देखिन्छ। ति बाहेक यहाँ रहेका विभिन्न मठ मन्दिरहरुको पनि स्थानीय महत्त्व रहेका छन्। झरना तपोवन लगायत अन्य सिमसार क्षेत्रको उपस्थितिले पर्यटकीय सम्भावना प्रबल रहेको छ। त्यसैगरी यस नगरपालिकामा विभिन्न

समयमा मेलाहरु आयोजना हुने गरेको छन् जसले स्थानीय तथा छिमेकी क्षेत्रका पर्यटक आकर्षण गर्ने गरेको पाइन्छ। होटलको विवरण अनुसार भने यस नगरपालिकामा ४ संख्यामा रहेको पाइन्छ।

४.३.२ समस्या तथा चुनौती

पर्यटन तथा अतिथि सत्कार उद्योग क्षेत्र विकासका लागि शिवसताक्षीको ऐतिहासिक, प्राकृतिक र मौलिक विशेषताहरूलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक छ। ऐतिहासिक महत्वका सांस्कृतिक सम्पदा र जैविक विविधताहरूको संरक्षण गर्दै पर्यटकहरूलाई राम्ररी संदेश दिनु पर्दछ। जैविक विविधता र ऐतिहासिक महत्व रहेका स्थान र प्रकृतिको व्यवस्थित अध्ययन गर्न सकिएको छैन। यसका लागि साँस्कृतिक सम्पदा एवं जैविक विविधताको संरक्षण, अभिलेखन र पर्यटक गाईडहरूलाई अनुशिक्षण गर्न आवश्यक हुन्छ। सघन जैविक खेती र प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको व्यवसायिक विकास गर्दै स्थानीय ज्ञान सीप र अनुभवलाई प्रचारप्रसार गर्न सकिएको छैन। हाल पर्यटन व्यवसायमा संलग्न होटल, लज, गेष्टहाउस, रेष्टुरेण्ट र होमस्टेलाई वातावरणमैत्री विकास गर्नका लागि परिचालन हुन सकेको अवस्था छैन। गन्तव्य बिन्दुहरू, पैदलमार्ग, होमस्टेलाई कृषि संस्कृतिसँग जोड्ने वन र जलाधार क्षेत्रमा रहेका जैविक विविधतालाई संरचनागत रुपमा संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रचारप्रसार गर्न सकिएको छैन।

४.३.३ सम्भावना तथा अवसर

शिवसताक्षीको जैविक विविधता, सांस्कृतिक विविधता र पुरातात्विक महत्वका स्थानहरू छन्। जनकपुरको दर्शन गर्न आउने भारतिय पर्यटकहरूका लागि केहि दिनको समय लम्वाउन र नेपालका प्रख्यात हिम श्रृखलाहरूको अवलोकन गराउन सकिने संभावना छ। अहिले पनि मोटर सडकबाट नै विभिन्न ऐतिहासिक सम्पदा अवलोकन गर्न एवं हिम श्रृखला अवलोकन स्थलहरूमा पुग्न सकिन्छ। मनांग जस्तो महत्त्वपूर्ण पर्यटकीय स्थल जाने बाटोमा पर्ने भएको कारण छोटो समयमा पुग्न सकिने स्थलहरुलाई केन्द्रित गरेर पर्यटकीय स्थलका रुपमा विकास गर्न सकिन्छ।
होमस्टेका सबै बस्तीहरूलाई जातीय संस्कृति, मानव विकास, वातावरणमैत्री पूर्वाधारहरूको विकास गरी जनपर्यावरणमैत्री नगरका रुपमा रुपान्तरण गर्दै पर्यटन क्षेत्रबाट हुने आयलाई नगरस्तरसम्म पुऱ्याउन सकिन्छ।

४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

कृषि, संस्कृति र प्रकृतिको अन्योन्याश्रित सम्वन्धमा विकसित परम्परागत सम्पदा, मनोरम प्राकृतिक दृश्य र जैविक विविधतालाई पर्यटन आकर्षणका रुपमा विकास

लक्ष्य

अति गरिबीको रेखामुनि रहेका र खेति योग्य जमिन विहिन जनसङ्ख्याका लागि गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने।

उद्देश्य

१. पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर बृद्धि तथा पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार गर्नु।

२. दोमुखा, सताक्षीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु सांस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्न महत्वपुर्ण पूर्वाधारहरूको विकास गर्नु।
३. मानव संसाधन विकास गर्नु।
४. स्रोतसाधनको व्यवस्थापन गर्नु।
५.

<u>रणनीति तथा कार्यनीति</u>

तालिका :७ पर्यटनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू-पर्यटन

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर बृद्धि तथा पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार गर्नु।	
१.१: नगरपालिकामा हाल सञ्चालनमा रहेका होटेल र चियापसलहरूको सेवाको स्तरोन्नति गर्ने।	१. स्थानीय होटेल, लज, रेस्टुराँ र चियापसलका व्यवसायीहरूलाई विषयगत इन्स्ट्रक्टर झिकाई स्थानीय स्तरमै पेशागत तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। २. भइरहेका व्यवसायहरूको स्तरोन्नतिकालागि नगरपालिकाको पहलमा सहुलियत दरको पुँजीको खोजी गरिदिइनेछ।
१.२: नगरपालिकाभित्रका पर्यटकीय स्थलहरूको प्रचारप्रसार गर्ने।	१. पर्यटन प्रवर्द्धन बारेमा विज्ञहरूबाट संक्षिप्त अध्ययन गराइनेछ। २. विभिन्न सञ्चार माध्यमको प्रयोग गरी ठाउँहरूबारे प्रचार प्रसार गरिनेछ। ३. ब्रोस्योर तयार गरी छिमेकी जिल्लाहरूमा बितरण गरिनेछ। ४. जिल्लाका ब्याचलर्स/ मास्टर्स तहका विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानकालागि यी स्थानको फिल्ड भिजिटमा प्रोत्साहित गरिनेछ। ५. यी स्थान विशेषका बारेमा नियात्राकारहरूको भ्रमण आयोजना गर्ने र साहित्यिक लेखरचना लेखाई पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। ६. वेबसाइट, युट्युव, फेसबुक, ट्वीटर, इन्स्टाग्राम जस्ता सामाजिक सञ्जालको प्रयोग गरी आवस्यक प्रचार प्रसार गरिनेछ।
उद्देश्य २: दोमुखा, सताक्षीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु सांस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्न महत्वपुर्ण पूर्वाधारहरूको विकास गर्नु।	
२.१: पर्यटन क्षेत्रको व्यवसायिक विकास गर्न आदिवासी जनजातीको संस्कृति झल्काउने पर्यटन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने।	१. नगरस्तरीय प्रख्यात पर्यटन क्षेत्रका संभाव्यता अध्ययन र विस्तार गरिनेछ। २. सतासीधाम, दौमुखा, चिल्लागढ़ क्षेत्रको भौतिक सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२.२: पर्यटन क्षेत्रको विकासकालागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको विकास गर्ने।	३. पर्यटकीय महत्त्वका स्थानहरूमा आवागमन सहज बनाउन सडक, पदमार्ग, झोलुङ्गे पुल आदि निर्माण गरिनेछ। ४. भइरहेका सडक र पदमार्गको स्तरोन्नति गरिनेछ।

२.२: पर्यटन पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने।	१. विशेष पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरी पूर्वाधार निर्माणको विस्तृत योजना प्रतिवेदन तयार पारिनेछ। २. पूर्वाधार निर्माणकालागि आवश्यक जग्गा खरिद तथा अधिग्रहण गरिनेछ।
उद्देश्य ३: मानव संसाधन विकास गर्नु।	
३.१: नगरपालिकाभित्रका युवायुवतीलाई पर्यटन विषयको शिक्षा प्रदान गर्ने।	१. पर्यटन व्यवसायप्रति युवायुवतीको आकर्षण बढाउन आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई पर्यटन तथा अतिथि सत्कार विषयमा ब्याचलर्स डिग्रीमा अध्ययन गर्न पठाइने र आर्थिक सहयोग गरिनेछ। २. आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक युवायुवतीलाई नेपाल पर्यटन तथा होटेल व्यवस्थापन एकेडेमीबाट दिने गरिएका Food Preparation and Control, Tourist Guide, Hiking Guide लगायतका छोटो अवधिका तालिममा पठाइने र आर्थिक सहयोग गरिनेछ।
उद्देश्य ४: अध्ययन अनुसन्धान गर्नु।	
४.१: बाह्य स्रोतसाधनको खोजी गर्ने।	१. नगरपालिकाभित्र सामान्य रूपमा सम्भावना देखिएका योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिनेछ। २. नगरपालिकामा आउने गैरसरकारी संस्थाहरूलाई यस योजनामा समावेश भएका कार्यक्रमहरूमा लगानी गर्न आह्वान गरिनेछ।
४.२: आन्तरिक स्रोतसाधनको परिचालन गर्ने।	१. नगरपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमकालागि छुट्याइनेछ। २. पर्यटन क्षेत्रको विकासकालागि स्थानीय निजी क्षेत्रलाई आह्वान गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- पर्यटन क्षेत्रको सुधार र आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सम्बन्धित ऐन, नियमहरू तथा आवश्यक नयाँ नियमावलीको तर्जुमा गर्ने
- पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानको सुदृढीकरण गर्ने
- पर्यटनको प्रतिफल ग्रामीण जनस्तरसम्म पुयई गरिबी न्यूनीकरणमा सघाउन पर्या- पर्यटन, कृषि पर्यटन तथा ग्रामीण पर्यटन विकासका लागि सामुदायिक एवम् निजी होमस्टेको स्तरवृद्धि लगायतका प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि निजी तथा अन्य क्षेत्र समेतको सहभागितामा प्रचारप्रसार अभियान कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने
- लाहुरे बाध सिमसार क्षेत्र निर्माण गर्ने
- सतासीधाम , दौमुखा, चिल्लागढ़ र डुडामारी पर्यटन क्षेत्र निर्माण गर्ने
- आदिबासी जनजाती बहुसान्कृतिक संग्राहलय दोमुखा मा निर्माण गर्ने

- कन्काई माई दक्षिण घाटमा पार्किंग स्थल निर्माण गर्ने

४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

- पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर बृद्धि तथा पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार हुनेछ।
- दोमुखा, सताक्षीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु सांस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्न महत्वपुर्ण पूर्वाधारहरूको विकास हुन सुरु हुनेछन्।
- पर्यटन केन्द्रित मानव संसाधन विकास भएको हुनेछ।
- पर्यटन विकासलाई आर्थिक स्रोतसाधनको व्यवस्थापन हुनेछ।

४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- "संघीय संरचना अनुसार पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय कानुन तथा नीति तर्जुमा हुनेछ
- - संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार, विकास साझेदार र निजि क्षेत्रबाट पर्यटन विकासमा लगानी वृद्धि हुनेछ"

४.४ लघु उद्यमशिलता विकास र स्व-व्यवसाय प्रवर्धन

४.४.१ पृष्ठभूमि

मानिसको ज्ञान, सीप, चाहना, दखखल, रुची, अनुभव र स्रोतको आधारमा व्यावसायको छनौट गरिने भएपनि शिवसताक्षी नगरपालिकाको अवस्था र परिवेश भने श्रमिक आपुर्तिलाई प्राथमिकतामा राख्ने गरेको पाइन्छ। नेपाल सरकारले लघु उद्यम, व्यापार र रोजगारको मापदण्डका रुपमा मुख्यतया चारवटा आधारलाई लिएको छ। जस अनुसार (क) आफैंले नै व्यवस्थापन हेर्ने (ख) नौं जनासम्म जनशक्ति परिचालन हुने (ग) १० किलो वाट भन्दाकम जलविद्युत स्रोतवाट सञ्चालन हुने (घ) साना व्यापार भन्नाले वार्षिक रु. पाँच लाखदेखि एक करोडसम्मको व्यापार कारोवारलाई तोकिएको छ। यस नगरपालिकामा ४८ उद्योग रहेको २०७५ पार्श्वचित्रले दर्शाउछ। बजार केन्द्रको रुपमा पनि करिब १८ स्थल रहेका छन् जस मध्ये झिलझिले मुख्य व्यापरिक केन्द्रको रुपमा विकास भएको छ। यस केन्द्रमा २०२ व्यवसायी रहेका छन् भने दुधे बजारमा १७५ संख्यामा रहेको देखिन्छ। स्वरोजगारीमा भने धेरै युवाहरु आकर्षित नभएको अवस्था छ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

खुल्ला बजारको राप र तापमा पिल्सिएको हाम्रो समाजमा स्वरोजगार, व्यावसाय प्रवर्द्धन गर्न दुरुह र कठिन मेहनतको आवश्यकता पर्दछ। समग्र रुपमा उपभोगको संस्कृति मौलाई रहेको अवस्थामा नगरको गरिबीको खाडल गहिरिएर गएको अवस्था छ। अहिले देशको अर्थतन्त्रको करिब २३ प्रतिशत हिस्सा रेमिटेन्सले ओगटेको छ भने कुल ग्राहस्थमा चौथो स्थानमा रहि राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सहयोग गरिरहेको भए पनि औद्योगिक क्षेत्रको योगदान खुम्चिदै गएको अवस्था हो। विकासको अवधारणा अनुसार कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई प्रथम स्तम्भ, उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रलाई दोस्रो स्तम्भ र सेवा क्षेत्रलाई तेस्रो

स्तम्भका रुपमा विकास गर्नुपर्ने कुरामा विज्ञहरूले जोड दिएको पाइन्छ। अधिकांश स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने विकासका परियोजनाहरूले सामाजिक विकासको क्षेत्र तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रहरूमा मात्र प्राथमिकतामा राखे गरको हुदा लगानी र लगानीको वातावरणलाई नै प्रमुख समस्याको रुपमा लिइएको छ। सामाजिक विकास तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणको लागि आवश्यक लघु उद्यम विकास र साना व्यावसायको माध्यमबाट रोजगारी अभिवृद्धि गर्न पेशागत सीप र ज्ञानको विविधिकरण गर्न नसक्नुलाई अर्को समस्याको रुपमा लिइएको छ। औद्यौगिक उत्पादनलाई वजार श्रृखला तयार गर्न नसक्नु तेस्रो समस्याको रुपमा लिइएको छ।

४.४.३ सम्भावना तथा अवसर

राष्ट्रिय लक्ष्य अनुसार सरकारको कुलग्राहस्थ उत्पादनमा लघु, साना र मझौला उद्योगहरूको योगदान बढाउने र वेरोजगारी दर घटाउने कुरालाई सूचकको रुपमा लिएको छ। तर खुल्ला र प्रतिस्पर्धात्मक अर्थव्यवस्थाले राष्ट्रिय अर्थराजनीतिमा प्रभाव पारिरहेको अवस्थामा स्थानीय माग र उत्पादनको आधारमा व्यवसायिक विकास गरी आपूर्ति सन्तुलन गर्न निकै चुनौतीपुर्ण मानिएको छ। वास्तवमा शिवसताक्षी नगरपालिका भित्र व्यक्तिगत तहबाट गरिरहेका आयआर्जनको प्रयासलाई स्थानीय सरकारको तर्फबाट सहयोग, साझेदारी र सहजिकरण गर्न खोजिएको छ। लघुउद्यमको विकासबाट कृषि, बागवानी, पशुपन्छी र मौरीपालनका उत्पादनमा मुल्य थप गर्नको लागि सहयोग गर्नुको अलावा पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक वस्तु तथा सेवा आपूर्ति गर्न सहयोग मिल्ने छ। व्यवसायिक प्रवर्द्धनले मानिसहरूको उत्पादन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि हुने र स्वरोजगार सिर्जना गर्न सहयोग गर्नेछ।

४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

उद्यमशिलता र व्यवसायको प्रवर्द्धन र विकास , नगरपालिका भित्र वेरोजगारको निकास

लक्ष्य

हाल उद्यमशिलता र स्व—रोजगारमा संलग्न कुल जनसङ्ख्यालाई दोब्बर बनाउने।

उद्देश्य

१. सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन गर्नु।
२. नगर औधोगिक क्षेत्र निर्धारण गरि कलकारखाना उद्योग स्थापना गर्ने, लघु उद्यम, साना तथा मझौला उद्योग स्वव्यवसाय र व्यापारलाई प्रोत्साहन गरि रोजगारको शृजना गुने गरि संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :८ लघु उद्यमशिलता विकास र स्व-व्यवसायको प्रवर्द्धनका रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन गर्नु।	
१.१: लघु उद्यमशिलता र स्वरोजगार निर्माण गर्ने।	१. मौलिक संस्कृति एवं प्रविधिको संरक्षण गरिनेछ। २. लघु उद्यमशिलताको विकास गरिनेछ।

	३. गरिवीका आधारमा लक्षित वर्ग किटान गरिनेछ।
१.२ः बजारको मागमा आधारित उत्पादन र बजार व्यवस्थापन गर्ने।	१. बजार श्रृङ्खलामा आधारित लघु उद्यम विकासमा सहयोग गरिनेछ। २. कृषि, वागवानी तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादन सङ्कलन केन्द्र स्थापना गरिनेछ।
१.३ः वित्तीय संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।	१. १ वित्तीय अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँटको रकम निर्धारित योजना तथा कार्यक्रमहरुमा परिचालन गरिनेछ । २. २ उत्पादनमुलक क्षेत्रहरुमा स्रोत परिचालन गरी रोजगारी सृजना र उद्यधमशीलता विकास मार्फत गरीवी निवारण गरिनेछ ।
१.४ः वित्तिय संस्था र सहकारीको परिचालन व्यवस्थित गर्ने।	३. कानूनको अधिनमा रही वित्तीय तथा सहकारी सुस्थाहरुको नियमन गरिनेछ ४. गरिवी निवारणमा सहयोग पुगेने र उत्पादनका आधारमा सहकारी तथा समूहलाई अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ। ५. एक टोल एक वचत समुह र सबै घरधुरी सहकारीमा आवद्ध हुन प्रोत्साहित गरिनेछ । ६. सहकारीहरूको व्यवस्थापन र क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
उद्देश्य २ः नगर औधोगिक क्षेत्र निर्धारण गरि कलकारखाना उद्योग स्थापना गर्ने, लघु उद्यम, साना तथा मझौला उद्योग स्वव्यवसाय र व्यापारलाई प्रोत्साहन गरि रोजगारको सिर्जना गुने गरि संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गर्नु।	
२.१ः सुरक्षित श्रम तथा रोजगारको सुनिश्चितता गर्ने।	१. सुरक्षित श्रम तथा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. सुरक्षित वैदेशिक रोजगारको व्यवस्था मिलाइनेछ। ३. बैदेशिक रोजगारबाट फर्केकाहरुलाई स्थानीय स्तरमा आधारित परियोजनामा परिचालन गरिनेछ। ४. कृषि उद्यमशिलता र युवा रोजगारीको अन्तरमिलन हुने कार्यक्रम गरिनेछ।
२.२ः आर्थिक गतिविधि वढाउन लगानी अभिवृद्धी गरिनेछ।	१ प्राथमिकताका क्षेत्रहरुमा सार्वजनिक, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको लगानी अभिवद्धी गरिनेछ । २ प्रतिफलयुक्त आयोजनाहरुको छनौट गरी लगानी सुनिश्चत गरिनेछ । ३ नगर आयोजना वैकको स्थापना गर्न गरिनेछ ।

२.३: व्यवसायिक सिप र ज्ञानमा विकास गरी व्यवसायहरूको विकास र विस्तारका लागि वित्तिय पहुँचमा वृद्धि गर्ने।	१. हालको निर्वाहमुखि आर्थिक उपार्जनमा आश्रित परिवारलाई लघु उद्यमशिलतामा रुपान्तरण गरिनेछ। २. साना तथा घरेलु उद्योगमा रहेका व्यवसायको कारोवारमा बृद्धि गर्न सहजिकरण गरिनेछ। ३. लघु उद्योग र साना तथा घरेलु उद्योगहरूको विकास र क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- मंगलबारे बजारमा सडक बत्ति जडान गर्ने
- बोलोचोक बजार, रंगेथान बजार, -जनता बजार, पाचगाची बजार, ओडारी चोक बजार विकास गर्ने
- डुडामारी बजार व्यवस्थापनका लागि टहरा निर्माण गर्ने
- मकै प्रसोधन तथा उत्पादन उद्योग निर्माण गर्ने
- सबै वडामा सार्वजनिक-निजी साझेदारीमा कम्तीमा एक/एक वटाउद्योग स्थापना गर्ने
- उद्यमीहरूका लागि तालिम प्रदान गरी उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने
- महिला उद्यमशिलता विकास कोष स्थापना गरी महिला उद्यमीहरूलाई कर्जामा पहुँच वृद्धि गर्ने
- लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको स्थापना गरी नगर स स्तरमा लागु गर्ने
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई उद्यमी बन्न उत्प्रेरित गर्ने खालका तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने
- उद्योग स्थापना गर्नका निम्ति आधार तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने एवम् बजार नक्साङ्कन तयार गर्ने
- निर्यातयोग्य वस्तुहरूको कटिङ, ब्रान्डिङ, लेबलिङ र प्याकेजिङका तालिमहरू सञ्चालन गर्ने
- उन्नत जातको मल, विउ तथा प्राङ्गारिक मल सम्बन्धि सिप प्रदान गर्ने तथा नगर स्तरको उद्योग स्थापना गर्ने
- कृषि केन्द्रित नगर स्तरीय बजार व्यवस्थापन गर्ने
- साना तथा मझयौला उद्योगहरुका लागि वडागत विशेष क्षेत्र निर्धारण गरि सहुलियत प्रदान गर्ने
- नगरपालिका भरि रणनीतिक रुपले १२ मौसमी तरकारी पकेट क्षेत्र घोसणा गर्ने
- स्यानिटरी प्याड उत्पादन घरेलु उद्योग स्थापना गर्ने
- नगर स्तरमा पशु तथा कृषि विशेषज्ञ उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्ने
- नगरपालिकामा रणनीतिक हिसाबले चिस्यान केन्द्रहरु तथा भण्डारन स्थापना गर्ने

४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

- सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ
- नगर औधोगिक क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ
- साना कलकारखाना उद्योग स्थापना गरिनेछ
- लघु उद्यम, साना तथा मझौला उद्योग स्वव्यवसाय र व्यापारलाई प्रोत्साहन गरिनेछ

- औद्योगिक क्षेत्रमा रोजगारको शृजना गरिनेछ
- संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गरिनेछ

४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- संघीय संरचना अनुसार वित्तीय सेवा प्रदायकको सेवा समायोजन हुनेछ
- वित्तीय सेवा र सुविधा स्थानीय तहमा विस्तार हुनेछ

४.५ श्रम तथा रोजगार र वैदेशिक रोजगार

४.५.१ पृष्ठभूमि

श्रम तथा रोजगारी हरेक क्षेत्रको मेरुदण्ड रहेको छ भने स्थानीयको समिद्धि तथा जिवानोस्तर उत्थानका निम्ति अति आवश्यक क्षेत्र हो। उचित श्रम तथा रोजगारीको विकास गर्नका निम्ति नगरपालिकाको नीतिमा उपर्युक्त भू-उपयोगको अवधारणा विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ भने अवसर उत्पादनमा आवश्यक लगानी गर्ने तथा निम्त्याउने नीति हुनु पर्ने देखिन्छ। यस नगरपालिकाको मुख्य आम्दानि श्रोत कृषि तथा पशुपालन रहेको पाईन्छ भने बैदेशिक रोजगारी, ज्याला मजदुरी, नोकरी आदि क्रमश रहेको पाइन्छ।

४.५.२ समस्या तथा चुनौती

युवाहरूको पहिलो रोजाई वैदेशिक रोजगार रहेको अवस्थामा तयारी विना रोजगारीमा जाने हुदाँ राम्रो काम, तलव र सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुति हुन सकेको अवस्था छैन। विदेशमा विशेष गरि जोखिमयुक्त, फोहरयुक्त वातावरण र कठिन काम गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ। दैनिक ठगी, विरामी र मृत्यु सम्मका घट्नाहरूले समाचारपत्रहरू भरिने गरेको अवस्था छ। यस नगरपालिकावाट खाडीमुलुक, भारतको कोईलाखाँद र मलेशिया लगायतका अन्य मुलुकहरूमा जाने प्रचलन धेरै रहेको छ। पर्याप्त सुचनाका अभाव, तयारी विना र खासै सिप विनाका कामकालागी जाने हुदाँ राम्रो तलव र सुविधा विनानै काम गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ।

४.५.३ सम्भावना तथा अवसर

यस नगरपालिकामा युवा र आर्थिक रुपले सक्रिय जनसङ्ख्याको बाहुल्यता रहेको छ। जसको परिचालन मार्फत नगरपालिकाले स्थानीय विकासका कार्यलाई तिब्रत्तर रुपमा अगाडी बढाउन सक्दछ। त्यसैले यो सङ्ख्या आफैमा एउटा महत्वपूर्ण अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ। त्यसको अलवा विदेशमा आर्जित विप्रेषण र सिकेको सीप आफ्नो थात्थलोमा प्रयोग गर्न सकेमा आर्थिक विकासमा योगदान पुग्नुका साथै उत्पादन एवं रोजगारको अवसर समेत विस्तार हुने अवसर देखिन्छ। अर्को तर्फ बढ्दो बसाईसराई र वैदेशिक रोजगारीमा जाने प्रवृत्तिले स्थानीय स्तरमा जनशक्तिको कमी, पारिवारीक तथा सामाजिक समस्या र परनिर्भरता बढिरहेको छ। नगरमा भित्रि रहेको विप्रेषण आयको उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उपयोग हुन नसक्दा दैनिक उपभोगमा नै सिमित रहेको पाइन्छ। अन्तराष्ट्रिय बजारसँग प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने दक्ष

जनशक्तिको विकास गरी वैदेशिक रोजगारमा पठाउन नसक्नु, वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा ठगी लगायतका घटनाहरू बढ्नु, पारिवारिक तथा सामाजिक पुनःएकिरकणका सवालहरू सम्बोधन नहुनु साथै वैदेशिक रोजगारको दिगो विकल्प दिनु नसक्नु यस नगरपालिकाको लागि चुनौती देखिन्छ।

४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

सुरक्षित र सम्मानित रोजगारी सवैको सरोकार।

लक्ष्य

सुचना र सिप सहितको रोजगारीको अवसरको छनौट गर्ने क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने।

उद्देश्य

वैदेशिक रोजगारीबाट आएका ब्येक्ति तथा युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक ज्ञान सिप प्रदान गर्ने र सो को सदुपयोग गर्दै स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गर्नु।

रणनीति र कार्यनीति

तालिका :९ श्रम तथा रोजगार र वैंदेशिक रोजगारका रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वैदेशिक रोजगारीबाट आएका ब्येक्ति तथा युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक ज्ञान सिप प्रदान गर्ने र सो को सदुपयोग गर्दै स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गर्नु।	
रणनीति १.१: रोजगारी पुर्वको तयारी र अनुशिक्षण गर्ने।	१. स्थानीय तहमा स्वरोजगार तथा रोजगार सृजना हने खालका कार्यक्रमहरू प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ। २. वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिहरूको यात्रालाई सुरक्षित, मर्यादित र उपलब्धिमूलक बनाउन सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्वन्धी व्यापक सूचना प्रवाह, सीप तालिम प्रदान तथा आवश्यक कानुनी सहायता प्रदानका लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ। ३. सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यलाई बढावा दिई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धिको सेवाहरू प्रवाह गरिनेछ।
रणनीति १.२: लगानी क्षेत्रमा पुँजीको परिचालन गर्ने।	१. नगरपालिका भित्र प्राप्त विप्रेषणलाई आयमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्नका लागि वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन गर्दै उद्यम विकासमा सहयोग गर्ने साथै वैदेशिक रोजगारका कारण व्यक्ति, परिवार तथा समाजमा उत्पन्न नकारात्मक असरहरूलाई न्यूनीकरणका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गरिनेछ। २. वैदेशिक रोजगारवाट फर्किएर आएका व्यक्तिहरूको ज्ञान, सिप, पूँजीलाई व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास गरिनेछ।

	३. मनोसामाजिक परामर्श सेवालाई पालिकाको स्वास्थ्य शाखा अन्तरगत आन्तरिकीकरण गर्दै सो सम्बन्धी सेवालाई दिगो रुपमा प्रवाह गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- उद्योग स्थापनाबाट रोजगारी सिर्जना गर्ने
- शिक्षा तथा स्वास्थ्य जस्ता सामाजिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना कार्यक्रम गर्ने
- स्वरोजगारी प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गर्ने
- श्रम विकासमा नगरपालिकाबाट नीति तथा अनुगमन गर्ने

४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि

- वैदेशिक रोजगारीबाट आएका ब्येक्ति तथा युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक ज्ञान सिप प्रदान गरिनेछ
- वईदेशिक रोजगारीको सदुपयोग गर्दै स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गरिनेछ

४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- "संघीय संरचना अनुसार रोजगारी प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय कानुन तथा नीति तर्जुमा हुनेछ
- संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार, विकास साझेदार र निजि क्षेत्रबाट रोजगारी सृजनामा लगानी वृद्धि हुनेछ"

४.६ आर्थिक क्षेत्रको नतिजा खाका

आर्थिक विकास

नतिजा शृंखला	सूचक विवरण	इकाई	आधार बर्ष	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
			०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८4	०८४/८५		
प्रभाव १. कृषि, पशु जन्य औद्योगिक तथा पर्यटकीय उत्पादन एवं उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता गुणस्तर र उपयोगमा वृद्धि गरी रोजगारीको सुनिश्चिता तथा	आफ्नो उत्पादन र आम्दानी बाट बर्षभरि खान पुग्ने परिवार	प्रतिशत	७३.८३	८८	९०	९५	१००	१००	• अध्ययन/ सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • आर्थिक प्रतिवेदन	• सरकारी, गैसस र निजि क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ • कृषि, औद्योगिक र रोजगारी क्षेत्रमा संघ, प्रदेश र विकास साझेदारको लगानी वृद्धि हुनेछ
	नगरपालिकाको अर्थतन्त्रमा कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत		५०	५२	५५	५७	६०		
	धान उत्पादकत्व प्रति हेक्टर	टन	४.२	४.३	४.५	४.७	४.९	५		
	बेरोजगारी	प्रतिशत	६.९१	६	५	५	४	४		
	आर्थिक प्रतिष्ठान	सङ्ख्या	४००	४३६	४७५	५१८	५६५	६१५		

खाद्द सुरक्षा मा सुधार	रोजगारी सिर्जनामा बढोत्तरी	जना	१७२०	१७४०	१७५०	१८००	१९००	२२००		
	उत्पादनशील उद्द्योग	सङ्ख्या	६३	१२५	१४०	१५५	१६०	१७५		
	जनशक्ति तालिम प्राप्त व्यक्ति	जना	२१०८	२४२४	२७८८	३२०६	३६८७	४२४०		
	वैदेशिक रोजगारीमा गएकाको सङ्ख्या	प्रतिशत	११	१०	९	८	७	६		
	पशु सेवामा कार्यरत स्थायी जनशक्ति	सङ्ख्या	२	१+२=३	१+२=३	३+२=५	५+२=६	७		
	कृषि सेवामा कार्यरत स्थायी जनशक्ति	सङ्ख्या	३	३	३	३+१=४	४+२=६	६		
प्रतिफल १.१: कृषिजन्य उत्पादनको वृद्धि,	कृषिछेत्रमा संलग्न घरपरिवार(कृषि र पशुपंची पालन)	प्रतिशत	१६	१८	१९	२१	२३	२६	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	कृषि विकास रणनिती कार्यन्वयन हुनेछ प्रणालीको प्रयोग हुनेछ

व्यासायिकरण, विविधिकरण र औद्योगिकरण भएको हुनेछ	कृषिमा संलग्न नागरिक	प्रतिशत		६५	६२	६०	५८	५५	• आर्थिक प्रतिवेदन	• जलवायु परिवर्तन तथा विपद असर न्यून हुनेछ
	पशुपंक्षी (व्यवसायिक) पालनमा संलग्न जनसंख्या	प्रतिशत	१९	१८	१७	१६	१५	१४		
	पशु स्वास्थ्य सेवा पुगेको पशपंक्षी पालक कृषक	सङ्ख्या	३०	४०	४५	५०	६५	७०		
	पशुपंक्षी सेवा केन्द्र विस्तार	सङ्ख्या	२	२+१=३	२+१=३	२+१=३	३+१=४	४		
	गैर कृषि क्षेत्र (उद्धोग, व्यवसाय तथा सेवा क्षेत्र) मा संलग्न जनसंख्या	प्रतिशत	२५	२७	३०	३५	४०	४५		

	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना	५७१	५९०	६१०	६५०	६७५	७००		
प्रतिफल १.२ खेतियोग्य जमीनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ	खेतीयोग्य जमिनमध्ये १२ महिनै सिंचित जमिन	प्रतिशत	६०.००	६२	६५	७०	७५	८०		
	सुचारु सिंचाई आयोजना	सङ्ख्या	१८	२२	२६	३१	३७	४५	• आर्थिक प्रतिवेदन	कृषि विकास रणनिती कार्यान्वयन हुनेछ
प्रतिफल १.३. आधुनिक पशुपालन व्यवसायको माध्यमबाट पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर भएको हुनेछ	स्थानीय व्यवसायिक कृषि फार्म	संख्या	९१	१०९	१३१	१५७	१८९	२२६	वस्तुस्थिति विवरण	• नगरपालिकाका पशुपालनसम्बन्धि कार्यक्रम फलदायी भएर पशुपालनमा वृद्धि हुनेछ • पशु सेवा र प्रविधि प्रवाहमा वैकल्पिक

प्रतिफल १.४ स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्दोगको स्थापना एवं उत्पादनमा वृद्धि तथा बजारको विकास भएको हुनेछ	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न परिवार	प्रतिशत	५	६	६	७	८	९	नगर वस्तुस्थिति विवरण सर्वेक्षण प्रतिवेदन प्रगति/ अनुगमन प्रतिवेदन	उद्यम तथा व्यापार प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय प्रदेश तथा स्थानीय कानुन तथा नीति तत्काल तर्जुमा भई कार्यन्वयन हुनेछ औद्योगिक विकास नीति तर्जुमा हुनेछ
	साना ठुला उद्योग	संख्या	१०७८	११००	१२००	१३००	१४००	१५००		
	श्रमयोग्य वेरोजगार	संख्या	१६	१५	१४	१३	१२	११		
	सुचारु व्यापार व्यवसाय	संख्या	११७२	१४०६	१६८८	२०२५	२४३०	२९१६		
	चालु लघु उद्घोग	सङ्ख्या	५६	६७	८१	९७	११६	१३९		
	चालु घरेलु उद्घोग	सङ्ख्या	११२	१३४	१६१	१९४	२३२	२७९		
प्रतिफल १.५ पर्यटकीय पूर्वाधार, सेवा तथा सुबिधाको प्रवर्द्धन भई पर्यटकको आगमनमा वृद्धि हुनेछ	व्यवस्थित पर्यटकीय स्थल	सङ्ख्या	२२	२६	३२	३८	४६	५५	वस्तुस्थिति विवरण सर्वेक्षण प्रतिवेदन • समिक्षा प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	संघीय संरचना अनुसार पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय कानुन तथा नीति तर्जुमा हुनेछ - संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार, विकास साझेदार
	व्यवस्थित होमस्ते र पर्यटकीय गाउ	सङ्ख्या	२	२	३	३	४	५		
	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (वाह्य)	सङ्ख्या	१६००	१९२०	२३०४	२७६५	३३१८	३९८१		

	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	सङ्ख्या	२५००	३०००	३६००	४३२०	५१८४	६२२१		र निजि क्षेत्रबाट पर्यटन विकासमा लगानी वृद्धि हुनेछ
	पर्यटक, सेवामुलक व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	सङ्ख्या	८९०	१०६८	१२८२	१५३८	१८४६	२२१५		
प्रतिफल १.६ वित्तीय सेवा तथा सुविधाको पहुँचमा अभिवृद्धि हुनेछ	सेवा सुचारु बैंक शाखा तथा वित्तीय सेवा प्रदायक	संख्या	७	८	१०	१२	१५	१७	• आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	• संघीय संरचना अनुसार वित्तीय सेवा प्रदायकको सेवा समायोजन हुनेछ • वित्तीय सेवा र सुविधा स्थानीय तहमा विस्तार हुनेछ
	बैंकमा खाता हुने तथा सेवा उपयोग गर्ने परिवार	संख्या	२५३०	२७८३	३०६१	३३६७	३७०४	४०७५		

परिच्छेद ५ सामाजिक क्षेत्र विकास योजना

५.१ स्वास्थ्य र पोषण

५.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ मा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई निःशुल्क दावी गर्न सक्ने गरी मौलिक हकका रुपमा व्यवस्था गरिएको छ। संविधानले परिकल्पना गरेको लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणाले नागरिकको स्वास्थ्य तथा पोषण स्थितिमा सुधार गर्नका लागि लगानी गर्नु पर्ने कुरालाई केन्द्रित गर्दछ। दिगो विकास लक्ष्य नं.२ ले उन्नत पोषणको सुनिश्चित गर्ने र लक्ष्य नं.३ अन्तर्गत सबै उमेर समूहका व्यक्तिहरूको लागि स्वस्थ्य जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने भनी तोकिएको छ।यसनगरपालिकामा ५ वटा अधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, ३ वटास्वास्थ्य चौकी, र १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र रहेको छ | यसैगरी २ वटा सहरी स्वास्थ्य केन्द्र, र एउटा आयुर्वेद ओषधालय १६ वटा प्राइभेट क्लिनिक रहेको छ |

धरान र बिराटनगर नजिक भएकाले यस नगरपालिका नागरिक महत्त्वपूर्ण स्वास्थ्य सेवा को लागि त्यता जाने गरेको देखिन्छ| घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस नगरपालिकामा ७०३१० स्वस्थ, २४६८ सामान्य रोग लागेका , १५३८ दीर्घरोग लागेका जनता रहेका छन्|

५.१.२ समस्या तथा चुनौती

सबै वर्ग तथा समुदायका व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सेवाका पहुँचमा ल्याउन नसक्नु, स्वास्थ्य सेवा लिने अभ्यास कम देखिनु, संक्रमण र महामारीजन्य रोगहरूको समुचित नियन्त्रण नहुनु, प्राकृतिक विपद र दुर्घटना वा चोटपटकबाट समग्र स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनिकरण गर्ने प्रयास अव्यवस्थित बसाइँसराइ र आश्रित जनसङ्ख्याको बढ्दो अनुपात स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रमा देखा परेका प्रमुख समस्याहरू हुन्। स्वास्थ्य सेवाहरूलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी वनाउन प्रविधिमैत्रि जनशक्ति परिचालन सकिएको छैन।

नागरिकले संवैधानिक हक अन्तर्गत प्राप्त गर्ने स्वास्थ्य सेवाप्रति उत्तरदायी एवं प्रयाप्त जनशक्ति विकास गर्न नसक्नु, आवश्यकता अनुसार आधुनिक उपकरण र विशेषज्ञहरूको अभाव, विश्वव्यापी रुपमा परिवर्तन हुदै आएको खानपान तथा जीवनशैलीबाट उत्पन्न समग्र स्वास्थ्य हक बढ्दै जानु अर्को समस्याका पाटाहरू हुन्।

५.१.३ सम्भावना तथा अवसर

निःशूल्क र गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई स्थानीय तहबाट सर्वसुलभ रुपमा प्रदान गर्न, गरिव तथा सीमान्तकृत समुदायलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न र स्वास्थ्य उपचारमा लाग्ने खर्च घटाउनु पहिलो चुनौती भएको छ।

५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

स्वास्थ्य प्रति जिम्मेवार र सेवाको गुणस्तरीय सुनिश्चिता

लक्ष्य

नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने निदानात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, पुनस्थापनात्मक र प्रतिरोधात्मक उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाहरूको सर्वसुलभ निशुल्क र गुणस्तरिय सुनिश्चित सहित पहुँच अभिवृद्धि।

उद्देश्य

१. शिवसताक्षीका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउन नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई पूर्णरुपमा संचालन गरी विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टर, अत्याधुनिक उपकरण सहितको ल्याब, चौबिसै घण्टाको इमर्जेन्सी तथा शल्यक्रिया समेतको सेवा सुविधा दिन सक्ने गरि पूर्वाधार व्यवस्थापन गराउनु।
२. थप लगानी वातावरण सिर्जना गरी स्वास्थ्य सेवा सुधारकालागि स्वास्थ्य सेवालाई प्रवर्द्धन गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१० स्वास्थ्य तथा पोषणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: शिवसताक्षीका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउन नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई पूर्णरुपमा संचालन गरी विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टर, अत्याधुनिक उपकरण सहितको ल्याब, चौबिसै घण्टाको इमर्जेन्सी तथा शल्यक्रिया समेतको सेवा सुविधा दिन सक्ने गरि पूर्वाधार व्यवस्थापन गराउनु।	
१.१: सर्वसुलभ गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्ने।	१. आधारभूत रुपमा सामान्य चिकित्सा सेवाको शीघ्र र प्रभावकारी सेवा प्रदान गरिनेछ। २. आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली प्रवर्धनमा विशेष ध्यान पुर्याईनेछ। ३. निदानात्मक,उपचारात्मक,प्रवर्धनात्मक र प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गरिनेछ। ४. बहुपक्षीय पोषण नीतिको कार्यान्वयन गरी समग्र विकास गरिनेछ। ५. परिवार व्यवस्थापन सेवालाई थप विस्तार गरिनेछ। ६. सीमान्त एवं गरिबीको अवस्थामा रहेका समुदायलाई दीर्घजीवन सहयोग प्रदान गरिनेछ।
१.२: गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँच हुने गरी प्रभावकारी रूपमा सेवा उपलब्ध गर्ने।	७. आवश्यक एम्बुलेन्स, औषधी, उपकरण, प्रविधि र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरू सहितको प्रभावकारी एवं जवाफदेहीपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ।

	८. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुऱ्याउन स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम लागु गरिनेछ। ९. सर्ने वा नसर्ने रोगहरूका बारेमा प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। १०.स्वास्थ्यको सहज पहुँचकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरिनेछ। ११.स्वास्थ्य सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवं जनउत्तरदायी बनाउन सुशासनमा जोड दिइनेछ। ल्याव सेवा सञ्चालनकालागि आवश्यक पहल अघि बढाइनेछ।
१.२: पालिका मातहतका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा तोकिएका सङ्ख्यामा स्वीकृत जनशक्ति व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहको क्षमता र पहुँच विस्तार गर्ने।	१. पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वीकृत कुल दरबन्दीको सङ्ख्या यकिन गरी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ। २. दरबन्दी अनुसार माग भई प्राप्त जनशक्ति वा पालिकाको निजी स्रोतबाट नियुक्त गरिएका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई पालिकाको मातहतमा आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
उद्देश्य २ः थप लगानी वातावरण सिर्जना गरी स्वास्थ्य सेवा सुधारकालागि स्वास्थ्य सेवालाई प्रवर्द्धन गर्नु।	
२.१: स्वास्थ्य क्षेत्रमा निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको संलग्नता वृद्धि गरी ती क्षेत्रहरूबाट हुनेलगानीलाई व्यवस्थित गर्ने।	१. निजी र गैरसरकारी क्षेत्रमा स्थापित स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवसायिक सङ्घ—संस्थाहरूबीच स्वास्थ्य सेवा प्रवाह, अध्ययन, अनुसन्धान कार्यमा सहकार्यलाई बढावा दिइनेछ। २. स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा सरकारी, निजी, सामुदायिक एवं सहकारी क्षेत्रलाई समेट्दै गुणात्मक सेवा सुनिश्चित गराउन सुशासन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।
२.२: पालिका क्षेत्रमा उपलब्ध जडीबुटीको व्यवस्थापन र उपयोग गर्दै आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीको विकास विकास गर्ने।	१. आयुर्वेद पद्धतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि उपयुक्त संरचनाको विकास र विस्तार तथा स्थानीय जडीबुटीमा आधारित औषधी तयार गरी प्रयोग तथा वितरण गरिनेछ। २. आयुर्वेद प्रणालीको क्रमबद्ध विकास प्रणालीको संरक्षण, विकास एवं विस्तारका लागि दीर्घकालीन योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।
२.३: नगरपालिका भित्र आयुर्वेद चिकित्सालय तथा योग ज्ञानको प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने।	१. वडा स्तरमा आयुर्वेद औषधालय स्थापना गरि स्थानीय श्रोत साधनको प्रयोगबाट गुणस्तरीय र किफायती स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गरिनेछ। २. नगरपालिकाको आन्तरिक संसाधनलाई योग सम्बन्धि तालिम दिएर नगरपालिका भरि योगा नियमित गराउने वातावरण सिर्जना गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- आधारभूत स्वस्थ्य चौकीमा ८ कोठे भवनको निर्माण सहित शौचालयको पनि निर्माण गर्ने
- आधारभूत स्वस्थ्य चौकीको ल्याबमा (X-ray, Video X-ray) मेसिनको व्यवस्थापन गर्ने

- वडाका हरेक विध्यालयमा विद्यार्थीहरुलाई स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने
- आधारभूत स्वस्थ्य चौकीमा दरबन्दी थप्ने
- घर को फोहोर घरमै व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने
- नया स्वास्थ्य चौकीमा प्राबिधिक दरबन्दी बढाउने
- स्वास्थ्य चौकी घेरबार गर्ने
- हाल रहेको स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब को व्यवस्था गर्ने र दरबन्दी थप्ने
- मासिक स्वास्थ्य शिबिर को संचालन गर्ने
- स्वास्थ्य बिमा को व्यवस्थापन गर्ने
- स्वास्थ्य भवन निर्माण गर्ने
- स्वास्थ्य सिबिर मासिक रुपमा संचालन गर्ने
- नव्जन्म शिशु र आमालाई पोषणको कार्यक्रम संचालन गर्ने
- स्वास्थ्य चौकीमा रबिजको सुइ र snake bite को औसधि को व्यवस्थापन गर्ने
- स्वास्थ्य शिबिर मासिक रुपमा संचालन गर्ने
- न्यानो कपडा र पोषण को कार्येक्रम संचालन गर्ने
- शिव्गंजमा रहेको हस्पिटलमा आवश्यक अत्याधुनिक उपकरणहरुको व्यवस्थापन र एम्बुलेन्स खरिद गर्ने
- मधुमेह, गल ग्रन्थी आदि जाँच गर्न मिल्ने परिक्षण केन्द्र स्थापना गर्ने
- बिपन्न घर परिवार स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम संचालन गर्ने
- विद्यालयमा Health Desk को स्थापना गर्ने
- स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब को व्यवस्था गर्ने
- स्वास्थ्य चौकीमा दरबन्दी थप गर्ने
- छात्रा अध्ययन प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गर्ने
- सुत्केरी आमा र नवजात शिशुलाइ उचित पोषण को व्यवस्था गर्ने
- फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि dumping site को व्यवस्थापन गर्ने
- आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा घेरबार लगाउने, दरबन्दी थप गर्ने, र उच्च स्तरिय ल्याब को निर्माण गर्ने
- मासिक रुपमा स्वास्थ्य शिबिर को आयोजना गर्ने
- कुहिने फोहोर को व्यवस्था गरि ओर्गानिक मल उत्पादन को तालिम संचालन गर्ने
- टेकरामा स्वास्थ्य चौकी निर्माण गर्ने
- स्वास्थ्य चौकीमा -दरबन्दी थप गरि HA को व्यवस्थापन गर्ने, औषधिको व्यवस्थापन गर्ने र ल्याब को निर्माण गर्ने
- सतासीधाम स्वास्थ्य चौकीमा आधुनिक उपकरण, नयाँ भवन तथा उपर्युक्त स्थलमा स्थानाकरण गरेर विस्तार गर्ने
- बाल स्वास्थ्य तथा पोषणका कार्यक्रम संचालन गर्ने

- परिवार स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्वका कार्येक्रम संचालन गर्ने र birthing centre को स्तर उन्नति गर्ने
- रक्त सञ्चार सेवाको स्थापना तथा विस्तार गर्ने
- वडास्तरमा पूर्ण खोप घोषणा कार्य गरी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने
- मापदण्ड अनुरूप भूकम्पलगायत अन्य विपद् प्रतिरोधी तथा अपाङ्गमैत्री स्वास्थ्य संरचनाहरूको निर्माण, मर्मतसम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने
- नसर्ने रोगको रोकथाम तथा उपचारका कार्येक्रम संचालन गर्ने
- बहुवर्षीय सम्झौताका आधारमा औषधी खरिद गर्ने
- गुणस्तरीय अत्याधुनिक स्वास्थ्य औजार उपकरणको व्यवस्था, डिजीटल अभिलेखीकरण, योजनाबद्ध मर्मतसम्भार तथा प्रतिस्थापन गर्ने
- सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा दरबन्दीबमोजिम चिकित्सकको व्यवस्था गर्ने
- बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमको निरन्तरता र गुणस्तरियता कायम गर्ने
- किशोर किशोरीको बिद्यालय स्तरिय स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्ने
- महिला स्वास्थ्य जाच को व्यवस्था गर्ने
- स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा सुलभ र गुणस्तरीय औषधि व्यवस्थापन गर्ने

५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

- शिवसताक्षीका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि हुनेछ
- नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई पूर्णरुपमा संचालन गरिनेछ
- विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टर, अत्याधुनिक उपकरण सहितको ल्याब, चौबिसै घण्टाको इमर्जेन्सी तथा शल्यक्रिया समेतको सेवा सुविधा दिन सक्ने गरि पूर्वाधार व्यवस्थापन हुनेछन्
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा थप लगानी वातावरण सिर्जना गरिनेछ
- स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि स्वास्थ्य सेवालाई प्रवर्द्धन गरिनेछ

५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- जनसंख्या तथा जन्म सम्बन्धि महिला तथा सम्पूर्णमा आवश्यक चेतना वृद्धि हुनेछ
- • सरकारी, गैरसरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ

५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

५.२.१ पृष्ठभूमि

शिक्षा विकासको आधार हो। संविधानले आधारभुत तहसम्मको शिक्षामा पहुँच, आधारभुत तहसम्मको अनिवार्य र निशुल्क शिक्षा तथा माध्यमिक तहसम्मको निःशुल्क शिक्षा पाउने हक प्रत्याभुत गरेको छ।

अपांगता भएका र आर्थिक रुपले विपन्न नागरिकलाई कानुन बमोजिम निःशुल्क उच्च शिक्षा पाउने, प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानुन बमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र सञ्चालन गर्ने हक प्रत्याभुत गरेको छ। साथै शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायिक, सिपमुलक तथा रोजगारमुलक बनाउँदै शिक्षामा राज्यको लगानी अभिवृद्धि गर्दै निजी क्षेत्रको लागीनलाई नियमन र व्यवस्थापन गरी सेवामूलक बनाउने निती अवलम्बन गरेको छ। शिवसताक्षीनगरपालिका शिक्षा क्षेत्रमाविकासउन्मुखरहिआएकोछ| ५ वर्ष समूहभन्दामाथिकोउमेरअनुसार, यस नगरपालिकाको साक्षरता दर ८२.२७% रहेको छ| पुरुषसाक्षरता दर ८८.५५% रमहिला साक्षरता दर ७६.७६% रहेकोछ | यस नगरपालिकामा ३५ वटा सरकारी बिद्यालय रहेकाछन्.. भने २४ वटा संस्थागत विद्यालय तथा ३ धार्मीक शिक्षालय, २ क्याम्पस र १ CTEVT बाट सञ्चालित प्राविधिक शिक्षालय रहेका छन् | सामुदायिक बिद्यालयमा प्रतिशिक्षक २५.९० विद्यार्थी अध्यनरत छन्र संस्थागत विद्यालयमा प्रतिशिक्षक् २३.९३ विद्यार्थी अध्यनरत रहेका छन |

प्रमुख समस्या

यस नगरपालिकामा ४३ वटा सरकारी शैक्षिक संस्था सञ्चालनमा आएको भएपनि आधारभुत तहमा देश, समाज र समुदायको बारेमा पाठ्यक्रमको विकास नहुनु माध्यमिक र उच्च माध्यमिक तहमा व्यावहारिक र प्राबिधिक शिक्षाको कमी हुनु, सामुदायिक र संस्थागत बिद्यालय बिचको गुणस्तरमा फरक देखा पर्नु, शिक्षक दरवन्दी आवश्यकता अनुसार पुरा नहुनु, पुस्तकालयको व्यवस्था समय र आवश्यकता अनुसार प्रबन्ध नहुनु, शैक्षिक सामग्री आवश्यकता अनुसार उपलब्ध नहुनु, गरिव सिमान्त्कृत परिवारको बालबच्चाको लागि बिशेष छात्रबृतिको व्यवस्था नहुनु, सबै विद्यालयमा इन्टरनेट को पहुँच नहुनु, कम्प्युटरको यथोचित व्यवस्था नहुनु, कक्षाको स्तर अनुसार बिज्ञान प्रयोगशला नहुनु, स्थानीय आवश्यकता र पहिचान झल्काउने स्थानीय बिशेषतामा आधारित पाठ्यक्रम अझै सम्म पनि तयार हुन नसक्नु नगरपालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा देखा परेको समस्या हुन्। दिवा खाजा प्रभावकारी ढँगले व्यवस्था नहुनु, खेलकुद मैदानहरू सबै स्कुलहरूमा यथोचित मात्रामा व्यवस्था नहुनु, गरिव र जेहेन्दारको लागी आबासिय बिद्यालय स्थापना हुन नसक्नु, बिद्यालय भवन तथा अन्य भौतिक सुबिधाहरू यथोचित मात्रामा उपलब्ध नहुनु आदी यस नगरपालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा देखा परेका अन्य समस्याहरू हुन्।

५.२.२ सम्भावना तथा अवसर

विद्यालय भवन, फर्निचर, खेलकुद मैदान लगायत अन्य भौतिक सुविधा उपलब्ध गराउनु विद्यालयहरू समायोजन गरी शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गराउनु साक्षरता दरमा लिङ्ग, जातिगत, फरक हुंदा समानस्तरमा ल्याउनु विद्यालय छोड्ने दर शुव्यमा झार्न, समुदायलाई विद्यालय प्रति अपनत्व कायम गर्न आदि चुनौतीहरू रहेका छन्। यसै गरी विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना पूर्वप्राथमिक शिक्षालाई समुदाय एवं विद्यालयस्तरमा सञ्चालन गर्नु प्राविधिक विद्यालय स्थापना र सञ्चालन गर्न यस नगरपालिकाको लागि अन्य चुनौतीको रुपमा रहेका छन्। साथै अनुगमन पद्धतीलाई प्रभावकारी बनाउदै कमजोर विद्यालय व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित र सुदृढ गराउनु विद्यालयहरू आपसमा गाभ्न तथा मर्ज गर्न, दलित र अति गरिव समुदायका

केटाकेटीहरूलाई विद्यालय ल्याउन र टिकाउन आदी जस्ता पक्षहरू पनि चुनौती को रुपमा देखा परेका छन्।

चुनौतीका बाबजुद अधिकांश अभिभावकमा शिक्षाको जागरण रहनु, नगरपालिकाको शिक्षाको सम्पूर्ण जिम्मा स्थानीय सरकारलाई भएकाले प्रदेश र संघीय सरकारसँग समन्वय गरी शिक्षक दरवन्दी बढाउन पहल गर्न सकिने, स्थानीय सरकार सञ्चालन सम्बन्धी ऐन अनुसार नै पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री, पाठ्यक्रम, पठनपाठन, भौतिक सुविधा, खेलकुद, पुस्तकालय, विद्यालय व्यवस्थापन, अनुगमन र निरिक्षणलाई प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गर्न सकिने अवसरहरू रहेका छन्। यसै प्रकारले नगरपालिकाका वडा कार्यालय तथा वस्तिसम्म सडक संजाल जोडिनु नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाले शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तर कायम गर्न प्रतिवद्धता देखाउनु शिक्षा क्षेत्रको विकासकालागि नगरपालिकाकोलागि अवसरहरू हुन्।

५.२.३ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

<u>सोच</u>

मानव पूँजी विकास मार्फत सामाजिक तथा आर्थिक रुपान्तरण ।

<u>लक्ष्य</u>

गुणस्तरिय शिक्षा मार्फत सिर्जनशील, दक्ष प्रतिस्पर्धी, उत्पादनशील र नवप्रवर्तनशील मानव श्रोतको विकास गर्ने।

<u>उद्देश्य</u>

१. लामा स्कुल, लिम्बु भाषा स्कुल, संस्कृत गुरुकुल जस्ता धार्मिक, बहु-सांस्कृतिक तथा मौलिकता जगेर्ना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता
२. सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र उच्च-माध्यमिक तह सम्मको शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित गरी कम्तिमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयलाई स्मार्ट विद्यालय तथा निजि विद्यालयमा शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र प्रविधि मैत्री बनाउनु।
३. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित गर्दै दलित, विपन्न, आदिवासी जनजाति तथा गरिव जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नु।
४. पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, बहु-सांस्कृतिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण गर्नु।
५. स्थानीय कृषिलाई प्रवर्द्धन गर्न कृषिमा आधारित शिक्षा र तालिमको व्यवस्था गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ११ शिक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ः लामा स्कुल, लिम्बु भाषा स्कुल, संस्कृत गुरुकुल जस्ता धार्मिक, बहु-सांस्कृतिक तथा मौलिकता जगेर्ना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता गर्नु।	
१.१ः निशुल्क र सर्वसुलभ आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षामार्फतशैक्षिक गुणस्तर कायम गर्ने	१. शैक्षिक पूर्वाधारमा लगानी अभिवृद्धी गरिनेछ २. शिक्षकहरुको क्षमता विकास गरिनेछ । ३. दिवा खाजालाई गुणस्तरीय र व्यवस्थित तुल्याईनेछ ४. स्मार्ट विद्यालयहरुको संख्या वढाईनेछ । ५. नतिजामा केन्द्रित शिक्षण विधि र जीवन उपयोगी शिक्षा लागू गरिनेछ। ६. प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ। ७. सवैका लागी गुणस्तरिय शिक्षाका अवसर सुनिश्चित गरिनेछ। ८. विद्यालय र अभिभावक समन्वय सुदृढ गरि सामुदायिक विद्यालयहरुको स्तर उन्नति गरिन्छ। ९. शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधनको प्रोत्साहन तथा क्षमता विकास गरिन्छ।
१.२ः बहु-सांस्कृतिक तथा मौलिकता जगेर्ना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन गर्ने तथा पाठ्यक्रम बनाई पठनपाठनको सुनिश्चितता गर्ने।	१०. शैक्षिक सामाग्री, स्तरीय भवन, फर्निचर, प्रयोगशाला तथा सवारी साधन सहित सुविधा सम्पन्न विद्यालय बनाइनेछ। ११. प्रत्येक वडामा यस्ता स्कुल स्थापना गर्न कार्य गर्ने अहिले चलिरहेका विद्यालयहरुमा पनि स्थानीय भाषा संस्कृति, लिपिको पाठ्यक्रम अनुसार पढाउन सुरुवात गर्ने।
उद्देश्य २ः सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र उच्च-माध्यमिक तह सम्मको शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित गरी कम्तिमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयलाई स्मार्ट विद्यालय तथा निजि विद्यालयमा शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र प्रविधि मैत्री बनाउनु।	
२.१ः यस नगरपालिकाको उच्च माध्यमिक तह सम्मको शिक्षालाई निशुल्क, प्रविधि मैत्री तथा भौतिक सुबिधा सम्पन्न बनाउन पहल गर्ने तथा कार्यन्वयन गर्ने।	१२. शैक्षिक सामाग्री, स्तरीय भवन, फर्निचर, प्रयोगशाला तथा सवारी साधन सहित सुविधा सम्पन्न विद्यालय बनाइनेछ। १३. नगरपालिकामा कम्तिमा १ वटा सुविधा सम्पन्न प्राविधिक विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ। १४. सवै विद्यालयमा आधारभूत तह देखि नै अंग्रेजी, गणित, विज्ञान,कम्प्यूटर र नैतिक शिक्षा विषय अनिवार्य गर्ने नीति लिइने

	१५. सबै विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन गरिनेछ। १६. सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउन र टिकाउन आमा समूह, सामुदायिक वन समिती, क्लव तथा स्थानीय गैससलाई परिचालन गरिनेछ। १७. शिक्षा गुणस्तर वृद्धिका लागि विद्यालय तथा अभिभावक सम्बन्ध सुदृढ गर्दै सहभागितामूलक शिक्षा प्रणाली निर्माण गर्ने
उद्देश्य ३:प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित गर्दै दलित, विपन्न, आदिवासी जनजाति तथा गरिव जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नु।	
३.१: समावेशी सहितको व्यवसायिक सिप विकासको लागि प्राविधिक शिक्षाको आधारशिला तयार पार्ने।	१. महिला, दलित, अपाङ्ग, विपन्न तथा सिमान्तकृत समूहको गुणस्तरीय, प्राविधिक एवं विशेष शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ। २. भिन्न क्षमता भएका बालबालिकालाई सीपमूलक विशेष शिक्षा प्रदान गर्न अन्तर सरकार, अन्तर स्थानीय तह, गैसस र निजी क्षेत्र समेतसँग समन्वय गरी उपयुक्त विद्यालयमा छात्रवृत्ति सहित पठनपाठनको व्यवस्था गरिनेछ। ३. सवै विद्यालयमा आधारभूत तह अन्तर्‍गत शुरु देखि नै अंग्रेजी, गणित, विज्ञान,कम्प्यूटर र नैतिक शिक्षा विषय अनिवार्य गर्ने नीति लिइनेछ।
उद्देश्य ४: पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, बहु-सांस्कृतिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण गर्नु।	
४.१: शिक्षालाई वैज्ञानिक, बहु-सांस्कृतिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने।	१. आधारभूत शिक्षाबाट वञ्चित विद्यालय उमेर समूह का किशोरकिशोरीहरूलाई उनीहरूको अनुकूल अनौपचारिक सीपमूलक र डिजिटल साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरिनेछ। २. आधारभुत तहमा स्थानीय सिपको प्रतिनिधित्व हुने गरी स्थानीय पाठ्यक्रममा यस सम्बन्धी सामग्री समावेश गरिनेछ। ३. हरेक विद्यालयमा बिज्ञान प्रयोगशाला निर्माण गर्न भौतिक र प्राविधिक पक्षलाई सुदृढिकरण गरिनेछ। ४. रेक साधारण विषय पढाउने विद्यालयलाई कम्तिमा एउटा प्राविधिक र एउटा व्यवसाहिक विषय पढाउन प्रोत्साहन गर्दै जनाशक्ती र श्रोतको लागि सहयोग गरिनेछ।
उद्देश्य ५: स्थानीय कृषिलाई प्रवर्द्धन गर्न कृषिमा आधारित शिक्षा र तालिमको व्यवस्था गर्नु।	

५.१: कृषिलाई व्यवसायिकरण गर्ने खालको शिक्षा लाई प्रोत्साहन गर्ने।	१. आधारभुत तह देखी नै कृषि सम्बन्धी प्राविधिक र सैद्धान्तिक ज्ञानलाई प्रोत्साहन मिल्ने खालको शिक्षाको शुरुवात गरिनेछ। २. नगरपालिका क्षेत्र भित्रै प्रांगारिक मल तथा फलफुल र बिभिन्न तरकारीको बिउ उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न तालिम र आधारभुत तह देखी नै पाठ्य विषयको व्यवस्था गरिनेछ। ३. कृषि र दुग्ध पदार्थमा आधारित उत्पादन, प्याकिङ र स्टोरेज को लागि विद्यालय स्तरमै ऐक्षिक विषयको व्यवस्था गरिनेछ।

<u>योजना तथा कार्यक्रम</u>

- लक्ष्मी नारायण मा.वि. मा एउटा भवनको साथै शौचालयको निर्माण गर्ने
- विध्यालयमा विद्यार्थीहरुलाई फर्निचर र स्मार्ट बोडको व्यवस्थापन गर्ने
- वडाका विध्यालयमा दरबन्दी थप्ने
- लक्ष्मी नारायण मा.वि. मा विद्यार्थीहरुको लागि खेल्ने मैदान निर्माण गर्ने
- मोति मा. वि. मा CTEVT कार्यक्रम संचालन गर्ने र दरबन्दी थप गर्ने
- प्रत्यक स्कूल मा स्वच्छ व्यवस्थापन गर्ने
- प्रत्यक Pad र First Aid को व्यवस्थापन गर्ने
- विद्यालयको स्तर उन्नति गरि दरबन्दी थप गर्ने
- पाथिभरा विद्यालयमा भवन निर्माण गर्ने
- "मन्जुश्री आ वि मा-
- -भवन निर्माण गर्ने
- -घेरबार निर्माण गर्ने
- -सौचालयको निर्माण गर्ने
- -फिल्टरको व्यवस्था गर्ने"
- पाथिभरा आ. वि. मा सौचालय सहित भवन निर्माण गर्ने
- त्रिभुवन उच्च मा. वि. मा भवन निर्माण, Ground Leveling गरि घेरबार निर्माण गर्ने
- बालकल्याण आ. वि. मा भौतिक विकास गरि स्तर उन्नति गर्ने
- शिवगंज वहुमुखी भवन र घेराबार निर्माण गर्ने
- वडा भित्र रहेका मा.वि. र आधारभूत विद्यालयहरुको भवन निर्माण गर्ने
- जन आदर्श मा.वि कम्पाउण्ड निर्माण गर्ने
- मासिक रुपमा शैक्षिक संस्थाहरुको अनुगमन तथा मुल्यांकन कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- लालजोडा विद्यालयको खेल मैदान घेराबार सहित स्तरोन्नति गर्ने
- झिलझिले मा. वि. को सैक्षिक गुदस्तर सुधार तथा भौतिक पुर्बधार निर्माण गर्ने
- भगवती आ. वि. को सैक्षिक गुदस्तर सुधार तथा भौतिक पुर्बधार निर्माण गर्ने

- अरुणोदय प्रा. वि. को शैक्षिक गुणस्तर अभिबृधि विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने
- गणेशमान सिंह अध्ययन प्रतिस्थान प्राबिधिक तथा व्यवसायिक शिक्षायालय भौतिक निर्माण गर्ने
- सरस्वती प्रा. वि. को बालविकास केन्द्र को शैक्षिक गुणस्तर अभिबृधि बिकाश कार्यक्रम संचालन गर्ने
- बिद्यालयमा सफा खानेपानी को व्यवस्थापन गर्ने
- सम्पूर्ण विद्यालय दरबन्दी थप गर्ने
- सरस्वती प्रा. वि. र झिलझिले मा. वि. मा स्कूल बस को व्यवस्थापन गर्ने
- सरस्वती प्रा. वि. मा विद्यार्थीको चाप बृधि भएकाले थप बालविकास शिक्षिका थप गर्ने
- "शिव प्रा. वि. र सतासी प्रा. वि. मा पूर्वाधार निर्माण तथा दरबन्दी थप
- "
- शिव प्रा. वि. जाने झरना खोला माथि पुल निर्माण गर्ने
- बाल निकुन्ज मा. वि. मा प्राबिधिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने
- विद्यार्थीको लागि सफा खानेपानीको व्यवस्था गर्ने
- बाल निकुन्ज मा. वि. को अधुरो निर्मित भवन पूर्ण गर्ने
- बाल ज्योति प्रा. वि. को compound wall निर्माण गर्ने
- दिपेन्द्र आ. वि.र श्रीजंग प्रा. वि. मा भवन निर्माण गर्ने
- बाल निकुन्जमा साइन्स ल्याब को व्यवस्था गर्ने
- सम्पूर्ण स्कूलमा छाना फेर्ने
- बाल निकुन्ज मा. वि. मा स्कूल बसको व्यवस्था गर्ने
- वडा नं. १० का सम्पूर्ण विद्यालयमा फर्निचरको खरिद गर्ने
- बाल ज्योति मा. वि. मा smart board को व्यवस्था गर्ने
- भिम नारायण आधारभूत विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको व्यववस्था तथा स्कुल साधन, आधुनिक उपकरणहरु तथा भौतिक सामग्री व्यवस्थापन गर्ने
- राष्ट्रिय रमणीय आदर्श मा.वि मा नयाँ भवन, साधन तथा अन्य भौतिक तथा उपकरणीय सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने
- मैनाचरी प्रा.वि मा आवश्यक शिक्षक दरबन्दी पूर्ण गर्ने, खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने तथा आवश्यक मर्मत संहार सहित वाल उद्यान निर्माण गर्ने
- विद्यालयस्तरमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने
- चार वर्ष उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अवसर प्रदान गर्न विद्यालय संरचना भित्रै प्रारम्भिक बालशिक्षा सञ्चालन गर्ने
- प्रारम्भिक बालशिक्षालाई व्यवस्थित सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्री व्यवस्थापन अनुदानको व्यवस्था गर्ने
- तोकिएका क्षेत्रहरूमा विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम, छात्रवृत्तिका कार्यक्रमहरू, वैकल्पिक शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने
- समयमै निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण गर्ने

- शिक्षक व्यवस्थापन, पद तथा दरबन्दी मिलान, शिक्षक तालिम संचालन गर्ने
- बालमैत्री शिक्षण सिकाइ प्रवर्द्धनका लागि सिकाइ सामग्री अनुदान, प्रारम्भिक कक्षामा पढाइ सीप विकास कार्यक्रम, बहु वर्ग शिक्षण, मातृभाषामा शिक्षा संचालन गर्ने
- ई-पुस्तकालय, खुला विद्यालय तथा सिकाइ केन्द्र स्थापना गर्ने
- विद्यार्थी लाइ डिजिटल साक्षरता बृधि गर्ने कार्यक्रम संचलान गर्ने
- शिक्षा एन र नियमावलीका आधारमा शिक्षकको सरुवा गर्ने
- Digital Learning प्रवर्धन गर्ने
- माध्यमिक शिक्षामा गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि नमूना विद्यालयको विकास तथा सञ्चालन गर्ने
- प्रधानाध्यापकको छुट्टै पदीय व्यवस्था गर्ने
- बिद्यालयमा ICT आधारमा शिक्षाको व्यवस्थापन गर्ने
- कक्षा ९ देखि नै व्यवसायिक र प्राविधिक शिक्षाको पहुँच विस्तार गर्ने
- नगरपालिका स्तरीय उत्कृष्ट तथा विपन्न विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्ति कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- विद्यार्थीहरुलाई स्तर अनुसारको पाठ्यक्रम अतिरिक्त प्राविधिक तथा शैक्षिक तालिम प्रदान गर्ने

५.२.४ अपेक्षित उपलब्धि

- लामा स्कुल, लिम्बु भाषा स्कुल, संस्कृत गुरुकुल जस्ता धार्मिक, बहु-सांस्कृतिक तथा मौलिकता जगेर्ना गर्दै स्थानीय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता भएको हुनेछ
- सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क बनाउने प्रक्रिया अगाडी बढ्नेछ
- उच्च-माध्यमिक तह सम्मको शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित गरी कम्तिमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयलाई स्मार्ट विद्यालय तथा निजि विद्यालयमा शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र प्रविधि मैत्री बनाउने प्रक्रियाको थालनी हुनेछ
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित गर्दै दलित, विपन्न, आदिवासी जनजाति तथा गरिव जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था भएको हुनेछ
- पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, बहु-सांस्कृतिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण गरिनेछ

५.२.५ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- अभिभावक तथा सरोकारवालाको सहभागितामा अभिवृद्धि हुनेछ
- • सरकारी, गैरसरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

५.३.१ पृष्ठभूमि

आधारभूत खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सुविधा सबै नागरिकलाई प्रदान गर्नु लोककल्याणकारी राज्यको अर्को मौलिक जिम्मेवारी हो। नेपालको संविधानले खानेपानी तथा सरसफाईलाई मौलिक हक र मानव अधिकारको रुपमा स्वीकार गरेको छ। खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको सुधारबाट मात्र बालमृत्युदर कम गर्न तथा सरदर आयु बृद्धि गर्न सहयोग गर्दछ। नागरिकको समग्र स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भई उत्पादनशिल समयमा वृद्धि भएको तथा सामाजिक रहनसहन र बालबालिकाको विद्यालय उपस्थिति दरमा अनुकूल सुधार गर्न योगदान गर्न सक्दछ।
यस नगरपालिकामा खानेपानी को लागि मुख्य तह ट्युवेल हेन्डपम्प प्रयोग गरिन्छ (९४.३१%). त्यसै गरि केहि प्रतिसत नगरवासी ले पाइपधारा र डीप बोरिंग को पानि प्रयोग गर्दै आएको देखिन्छ.| यस नगरपालिकामा ११ वटा सार्बजनिक स्वास्थ्य शौचालय रहेका छन्. | शिबसतक्षि नगरपालिका लाई खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोसणा गरिसकिएको छ | यस नगरपालिकामा ३९७ घरधुरी शौचालय विहिन छन् भने सामान्य शौचालय ७,३४६ घरधुरीमा छन्, ति बाहेक अरुका फ्लश सहितका छन् र अधिकांशको जानकारी छैन।

५.३.२ समस्या तथा चुनौती

जनसङ्ख्या बसाइँसराइको चाप र जनसङ्ख्या वृद्धिसंगै बस्ती तथा शहरमा प्रदुषण वढ्दो छ। पर्यावरणीय असन्तुलन, प्लाष्टिकजन्य फोहरले शहरलाई कुरुप बनाउँदै गएको अवस्था छ। फोहरमैलाको विसर्जन र पुनःप्रयोग प्रणालीलाई कार्यान्वयन गर्न नसक्नु समग्र शहरी विकासको विकराल समस्याको रुपमा रहेको छ। समग्र सरसफाई योजनाको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अवस्था विद्यमान छ। खानेपानीको स्वच्छता र पानी जाँच गरी खानेपानी आपूर्ति हुन सकिरहेको छैन। खानेपानीको ट्रिटमेन्ट प्लानको योजना बनाउन आवश्यक देखिन्छ। बस्ती तथा बजारको ढल निकासको बृहत योजना र डिपिआर निर्माण गर्नु पर्दछ। खानेपानीलाई स्वच्छ र मध्यम स्तरको पिउनयोग्य मापदण्डको आपूर्ति हुन सकेको छैन भने आयोजनाको लाभग्राहीमा दोहोरोपना देखिन्छ। आयोजनाको प्रभावकारीता र दुरगामी प्रभावलाई आधार मानी अबका खानेपानीका आयोजनाको तर्जुमा गरिनु पर्दछ।

५.३.३ सम्भावना तथा अवसर

राष्ट्रिय तथ्याङ्कलाई आधार मान्ने हो भने ९० प्रतिशत जनसङ्ख्याले आधारभूत खानेपानीको लाभ लिएको देखिए पनि मध्यमस्तरको खानेपानी आयोजनाबाट लाभलिने जनसङ्ख्या जम्मा २० प्रतिशतको हाराहारीमा रहेको कुरा पन्ध्रौं योजनाको आधारपत्रमा उल्लेख छ। दिगो विकास लक्ष्यले सबैका लागि सरसफाई तथा खानेपानीको उपलव्धता र दिगो व्यवस्थापनको प्रत्याभूति गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। खानेपानीको अवस्थालाई हेर्दा पानीको ट्रिटमेन्ट र रसायनिक तथा जैविक जाँच गरी प्रारम्भिक स्वच्छताको सुनिश्चितता गर्न सकिएको छैन। खानेपानी निरन्तर आपूर्ति र गुणस्तरीयता कायम गर्नु यस उपक्षेत्रका चुनौतीहरू

हुन्। त्यसैगरी ढल निकासलाई सिधै खोलामा मिसाईएको अवस्था छ तिनीहरूको ट्रिटमेन्ट गरिएको छैन। जनस्वास्थ्यको प्रमुख सरोकारको विषय भएको खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छतालाई अभियान सञ्चालन गर्ने गरी जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको रहेको छ।

५.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

नगरपालिकाद्वारा उपर्युक्त व्यवस्था, गुणस्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता

लक्ष्य

खानेपानी उपभोक्ता समिति र नगरपालिकाको समन्वय र सहकार्यमा (खानेपानी बोर्ड) मार्फत मध्यम स्तरमा खानेपानीको स्तरोन्नती गर्ने।

उद्देश्य

१. आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु।
२. खानेपानीको मुख्य समस्या रहेको क्षेत्रको पहिचान गरि प्राथमिकताका आधारमा खानेपानी आयोजनाका कामलाई अगाडी बढाउदै सम्पूर्ण आयोजनाहरु सम्पन्न गरि नगर भित्र गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा बृद्धि गर्नु।
३. प्रत्येक घर तथा बजार क्षेत्रमा व्यवस्थित शौचालय तथा फोहरमैलाको व्यस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साइटलाई पूर्ण रुपमा संचालन गरि सुन्दर सफा नगरपालिका बनाउनु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१२ खानेपानी तथा सरसफाइका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु।	
१.१: सबैका लागी स्वच्छ वातावरण र सफा पिउने पानीको व्यवस्था गर्ने	१. सबैलाई आधारभूत खानेपानी र सरसफाईको अवसर सुनिश्चित गरिनेछ। २. स्वच्छ वातावरण र रोग संक्रमणको जोखिमबाट सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ।
१.२: पहुँच नभएका बस्तीहरूमा खानेपानीको सेवा विस्तार गर्न खानेपानीका स्रोतहरूको पहिचान गर्ने	१. विद्यमान तथा वैकल्पिक खानेपानीका स्रोतहरूको प्राविधिक टोलीबाट मूल्याङ्कन गराइनेछ। २. खानेपानीका स्रोतहरूको संरक्षण गरिनेछ। ३. “एकघर एक धारा” कार्यक्रम लागु गरिनेछ। ४. आधारभूत खानेपानीको पहुँच बृद्धिकोलागि ठाउँ ठाउँमा पानी ट्यांकीको सम्भ्याव्यता अध्ययन गरिनेछ। ५. नयाँ संरचनाकोलागि आवश्यक जग्गाको व्यवस्था गर्ने मिलाइनेछ।
उद्देश्य २: खानेपानीको मुख्य समस्या रहेको क्षेत्रको पहिचान गरि प्राथमिकताका आधारमा खानेपानी आयोजनाका कामलाई अगाडी बढाउदै सम्पूर्ण आयोजनाहरु सम्पन्न गरि नगर भित्र गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा बृद्धि गर्नु।	

२.१: आधारभूत खानेपानीको गुणस्तर बढाउन आवश्यक संरचनाहरू तयार गर्ने।	१. विद्यमान खानेपानीका संरचनाको क्षमता मूल्याङ्कन गरिनेछ। २. आवश्यकता अनुसार पानी शुद्धीकरण प्रक्रियाकोलागि संरचना निर्माण गरिनेछ। ३. सामूहिक कोषको निर्माण गरी उपभोक्ताको लागत सहभागिता सुनिस्चित गरिनेछ। ४. निजी वा अन्य क्षेत्रसँग साझेदारीको प्रयास गरिनेछ। ५. व्यवस्थित खानेपानीको रेखदेख र सञ्चालनकोलागि जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ।
उद्देश्य ३: प्रत्येक घर तथा बजार क्षेत्रमा व्यवस्थित शौचालय तथा फोहरमैलाको व्यस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साइटलाई पूर्ण रुपमा संचालन गरि सुन्दर सफा नगरपालिका बनाउनु।	
३.१: प्रत्येक घरपरिवारमा आधारभूत शौचालय तथा सरसफाइको व्यवस्था गर्ने।	१. निर्माण भएका शौचालयहरूको समुचित प्रयोगबारे अनुगमन गरिनेछ। २. घरबाट निस्किने अन्य फोहर व्यवस्थापन गर्न घर परिवारलाई आवश्यक प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ। ३. हरेक घरबाट निस्किने कुहिने प्रकृतिका फोहरमैलाबाट कम्पोस्ट मल बनाउन प्रत्येक परिवारलाई प्रेरित गरिनेछ। ४. घरबाट निस्किने पानीलाई सङ्कलन गरी करेसाबारीमा उपयोग गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। ५. समुदायका केही सार्वजनिक ठाउँहरूमा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री शौचालयको निर्माण गरिनेछ। ६. सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- नर बहादुर-तारा देवी स्मृति खानेपानी आयोजनामा पाईप र फिल्टर को निर्माण गर्ने (५० कि.मी. पाइप लाईन)
- नर बहादुर-तारा देवी स्मृति खानेपानी आयोजनामा चौकीदारलाई बस्न आवाश निर्माण गर्ने
- धरमपुर खानेपानी आयोजना को पाइप लाइन बिस्तार गर्ने
- भौर्लिचोंनमा रहेको निर्माणधिन् खानेपानी आयोजनालाइ पुरा गर्ने
- पुरानो धरमपुरमा ट्यांकी को निर्माण गर्ने
- वडा स्तरमा आवश्यकता मुल्यांकन गरि दुइवटा खानेपानी आयोजना निर्माण गर्ने
- खानेपानीका आयोजनाहरु निर्माण गर्ने
- लाल्जोडा र लालपानीमा खानेपानी ट्यांकी तथा पाईप निर्माण गर्ने
- विद्यालयहरुमा उचित खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने तथा सरसफाई सम्बन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- पिपलडाँडा देखि पुर्व आर्यघाट निर्माण गर्ने
- सिर्जना खानेपानी आयोजना को पाइपलाइन बिस्तार गर्ने

- झिलझिले खानेपानीमा ट्यांकी निर्माण गर्ने
- मिलन चोक, यलम्बर चोक र योंगगा चोक मा ट्यांकी को व्यवस्थापन गर्ने
- नुनमाटी खानेपानी, फागुनन्द खानेपानी, र टेकरा खानेपानीको पाइपलाइन बिस्तार गर्ने
- सतासीधाम खानेपानीको पाईप विस्तार गरि सुचारु गर्ने
- झिलझिले खानेपानी ट्यांकी जडान तथा पाईप विस्तार गर्ने
- नगरपालिका भरि रणनीतिक हिसाबले फिल्टर सहित डिप बोरिंग आयोजना निर्माण गर्ने
- नगरपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवा विस्तार, निर्माण र सञ्चालनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन तथा सुख्खाग्रस्त क्षेत्रमा खानेपानी आयोजनाहरू निर्माण गर्ने
- बर्सातको पानी सङ्कलन तथा उपयोग खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने
- सफा र स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई तथा सरसफाईको हक अधिकार सुनिश्चित गर्ने
- खानेपानी गुणस्तर सुधारका लागि खानेपानी सुरक्षा योजना, पानी प्रशोधन प्रविधि लगायतका गुणस्तर सुधारसम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने
- ठूला, मझौला र साना सबै प्रकारका खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूको मर्मतसम्भार व्यवस्थापन योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्ने
- सामाजिक अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने वातावरणीय सरसफाइ आयोजना अन्तर्गत पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- नगरभित्र संकलित फोहोरमैलाको डिपो व्यवस्थापन गर्ने
- खानेपानी सेवा नियमन तथा अनुगमन र सूचना व्यवस्थापनलाई सबलीकरण गर्ने
- ल्यान्डफिल साइट निर्माण तथा संचालन गर्ने- वडा नं. ७

५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

- आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार हुनेछ
- खानेपानीको मुख्य समस्या रहेको क्षेत्रको पहिचान गरिनेछ
- प्राथमिकताका आधारमा खानेपानी आयोजनाका कामलाई अगाडी बढाइनेछ
- सम्पूर्ण आयोजनाहरु सम्पन्न गरि नगर भित्र गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा बृद्धि गरिनेछ
- प्रत्येक घर तथा बजार क्षेत्रमा व्यवस्थित शौचालय तथा फोहरमैलाको व्यस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साइटलाई पूर्ण रुपमा संचालन गरि सुन्दर सफा नगरपालिका बनाइनेछ

५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- • सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ

५.४ महिला, वालवालिका तथा लक्षित वर्ग

५.४.१ पृष्ठभूमि

मानव अधिकारको विकास र परिभाषा अनुसार नागरिकका आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक अधिकारलाई सकारात्मक अधिकारको सूचीमा राखी राज्यले नागरिकको सुरक्षा र संरक्षणका लागि विशेष भूमिका खेल्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरिन्छ। नेपालको संविधानको भाग ३ अन्तर्गत मौलिक हकको व्यवस्था गरी समानता, जातीय छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, शोषण विरुद्धको हक, महिलाको हक, बालबालिकाको हक, दलितको हक, जेष्ठ नागरिकको हक, सामाजिक न्यायको हक र सामाजिक सुरक्षाको हकका लागि राज्यले विशेष व्यवस्था गर्ने प्रतिवद्धता उल्लेख गरिएको छ। संविधानको भाग ४ मा उल्लेखित राज्यको निर्देशक सिद्धान्तहरू अन्तर्गत सामाजिक न्याय र समावेशिकरण सम्बन्धि नीतिले असहाय अवस्थामा रहेकानागरिक, जोखिममा परेका, सामाजिक र पारिवारिक बहिष्करणमा परेका तथा हिंसा पीडित महिलाको पुनरुथापना, संरक्षण गर्ने कुरालाई जोड दिएको पाइन्छ। महिलामाथि हुने व्यवहारगत विभेद हट्न नसक्नु, अशिक्षा, हानीकारक अभ्यास, लैङ्गिक विभेद तथा हिंसालाई बढावा दिने सामाजिक संरचना, सोच, मूल्य मान्यता, प्रथा कायमै रहनु सामाजिक समस्याहरू हुन्। लैङ्गिक समानता प्रष्ट्याउने पर्याप्त खण्डिकृत तथ्याङ्कको कमि हुनु र सामाजिक रुपमा बहिष्करण र जोखिम अवस्थामा परेका समूह तथा वर्गलाई सुरक्षा र संरक्षण दिन सक्ने प्रभावकारी कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसक्नु प्रशाशनिक समस्याहरू हुन्। आर्थिक तथा सामाजिक जीवनमा सारभूत लैङ्गिक समानता कायम गर्नु, राज्यका सबै तह र निकायहरूमा लैङ्गिक दृष्टिकोणलाई मूलप्रवाहिकरण गरी लैङ्गिक उत्तरदायी शासन लागु गर्नु र लैङ्गिक भूमिकामा परिवर्तन ल्याउनु यस क्षेत्रका चुनौतीहरू हुन्।

दिगो विकास लक्ष्यले आर्थिक, सामाजिक र राजनीतिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने, आर्थिक र सामाजिक नीति अपनाउने कार्यमा राज्यको भूमिकालाई तोकिएको छ। अर्को लक्ष्य ले सबै प्रकारका हिंसा, शोषण, यातना र दुरुपयोगको नियन्त्रणका लागि प्रभावकारी, जवाफदेही र पारदर्शी नीति, कानून र निकायहरूको स्थापना गर्ने कुरा उल्लेख छ। यस नगरपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण का लागि ज्येष्ठ नागरिक भत्ता, एकल महिला भत्ता, बिधवा भत्ता र लोपोन्मुख आदिवासी जनजाती भत्ता दिदै आहिरहेको छ | यसका साथसाथै पूर्ण अपाङ्गता भत्ता, अति असक्त अपाङ्गता भत्ता, बालबालिका सुरक्षा भत्ता —दलित, र जेस्ठ नागरिक औषधि उपचार भत्ता प्रदान गरि रहेको छ |

५.४.२ समस्या तथा चुनौती

समाजको वर्ण व्यवस्था प्रणाली र पितृ सत्तात्मक सामाजिक संरचनाका कारण लिङ्ग, जात र उमेरका आधारमा नागरिकहरू माथि विभेद र उत्पीडनको अवस्था कायम छ। सिमान्त समुह र वर्गको उत्थान र सशक्तिकरणका लागि उनीहरूको अवस्था र स्थानमा समानुपातिक प्रतिनिधित्वको अवस्था नाजुक रहेको छ। राज्यले उनीहरूको सहभागीता र समावेशिकरणलाई मौलिक हकको व्यवस्था गरे पनि सारभुत रुपमा मौलिक हकको उपभोग गर्न सकिराखेको अवस्था छैन। दिगो विकास लक्ष्य नं.१० मा उल्लेखित लैङ्गिक समानता, बालबालिका र किशोरकिशोरी विरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद, शोषण,

दुव्यर्वहार र बेचबिखन तथा ओसारपसारको अन्त्य, भोकमरी अन्त्य गर्ने, जेष्ठ नागरिकका विशेष संरक्षण र सामाजिक सुरक्षाको हक सुनिश्चित गर्नु र अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको सम्मानजनक जीवनयापनको अधिकारको सुनिश्चित गर्ने विषयहरू उल्लेख गरिएको छ। वास्तवमा विकासका कार्यक्रमहरूमा उनीहरूका मुद्धाहरूको सम्वोधन हुन नसकेको अवस्थामा राज्यले प्रतिवद्धता जाहेर गरेका विषयवस्तुहरूको सुनिश्चितताका लागि सकारात्मक विभेदको कार्यक्रमहरूलाई कार्यक्रमको मुल प्रवाहमा प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन सकिराखेको छैन।

५.४.३ सम्भावना तथा अवसर

मानव विकास सूचांक सूचीको पिँधमा रहेका नागरिकहरूको विकास र समृद्धिको अवसर प्रदान गर्न स्थानीय तहको सरकारको विशेष जिम्मेवारीलाई आत्मासात गर्दै विकासको मूलप्रवाहमा प्रवाहिकरण गर्न विशेष योजनाको आवश्यकता रहन्छ। विविध कारणबाट सीमान्तकृत वर्ग वा समूहको खाद्य सुरक्षा र उन्नत पोषण प्राप्त गर्ने विषयलाई विभिन्न परिमाणत्मक सूचकहरूमा राखी योजना तर्जुमा गरिएको छ। महिलाका प्रसुतिका कारण हुने मृत्युलाई शून्य बनाउने र रक्त अल्पताको समस्याबाट मुक्त गर्नु चुनौती र अवसर रहेको छ। जातीय भेदभाव र वाल दुव्यर्वहार प्रतिको शून्य सहनशिलतालाई पालिकाले कठोर रुपमा अवलम्वन गर्नेछ। बालमैत्री र अपाङ्गतामा रहेका नागरिक मैत्री शासन पद्धती र भौतिक पूर्वाधारलाई क्रसकटिङ्ग सवालका रुपमा स्वीकार गरिएको छ। राज्यले ति खास समुह वा वर्गको अवस्था र स्थानमा सुधार गर्ने संवैधानिक र नीतिगत लक्ष्य लिइरहेको परिप्रेक्षमा व्यवहारिक प्रयोग वा अभ्यासलाई अवसरका रुपमा लिइएको छ। बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुसाँस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात् गरी विविधतावीचको एकता, सामाजिक साँस्कृतिक ऐक्यवद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्नु चुनौती पनि रहेको छ।

५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

समानुपातिक समावेशी र सहभागितामुलक विकास, समतामूलक समाजको निर्माण

लक्ष्य

नेपालको संविधानको प्रस्तावना खण्डमा गर्ने संकल्प र मौलिक हकका रुपमा रहेको सामाजिक समावेशिकरण र लैङ्गिक समानता सुनिश्चितता।

उद्देश्य

१. महिलाको हक-अधिकारको संरक्षण गर्दै साक्षरता, आत्मविश्वास, आत्मनिर्भर तथा समाजमा स्व-स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भूमिकाका लागि पहल गर्दै सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समता कायम गर्नु।
२. बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु।

३. ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप, बौद्धिकता र अनुभवको उपयोग गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण बनाई प्रत्येक वडामा जमघट स्थल स्थापना गर्नु।

४. अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवनयापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्रदान गर्नु

<u>रणनीति तथा कार्यनीति</u>

तालिका :१३ महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: महिलाको हक-अधिकारको संरक्षण गर्दै साक्षरता, आत्मविश्वास, आत्मनिर्भर तथा समाजमा स्व-स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भूमिकाका लागि पहल गर्दै सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समता कायम गर्नु।	
१.१: सामाजिक न्यायका आधारमा लैङ्गिक, धार्मिक, साँस्कृतिक रुपमा सारभूत समानता कायम गर्ने।	१ जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव रहितका नीति,ऐन र सामाजिक जागरणका कार्यक्रम तय गरिनेछ। २ जनजाति र दलितको सशक्तिकरणका लागि अभियान सञ्चालन गरिनेछ। ३ बाल संरक्षण समितिको सबलीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। ४ सङ्घीय सरकारबाट उपलव्ध सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने नागरिकको अनुगमन गरी थप व्यवस्थाको आवश्यकता ठहर भएका नागरिकका लागि थप भत्ताको व्यवस्थापन गरिनेछ। ५ जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव प्रति शून्य सहनशिलता कायम गरिनेछ। ६ बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरू माथि हुने उपेच्छा,हिंसा,दुव्यर्वहार र शोषण प्रति शून्य सशनशिलता निति अपनाइनेछ। ७ जेष्ठ नागरिकको हेरचाह,स्याहार सुसार र उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरिनेछ। ८ विपन्न लक्षित विमा योजना सञ्चालन गरिनेछ।
१.२: पालिका मातहतका सबै निकायहरूमा लैङ्गिक समानता बृद्धि गर्ने।	१. नगरपालिकाका नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा समान महिलाको समान सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वमा बढोत्तरी गरिनेछ। २. लैङ्गिक समानता प्रासिको लागि पुरुषको समेत सक्रिय सहभागितामा वृद्धि गरिनेछ।
१.३: लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने।	१. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण र विभेद नियन्त्रणको कानुनी उपचार प्रणालीलाई पहुँच योग्य बनाइनेछ।

	२. स्थानीय तहमा हिंसा प्रभावित महिलाहरूको लागि पुनर्स्थापना तथा सुरक्षा गृह स्थापना तथा सञ्चालन का साथै पालिकामा राहतकोषको सञ्चालन गरिने छ।
उद्देश्य २ः बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सृजना गर्नु।	
२.१ः विभेद, हिंसा, उत्पीडन, शोषणबाट बालबालिकालाई उचित संरक्षण गर्ने।	१. बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, यौनदुर्व्यवहार, बालश्रम, बलात्कार, बेचविखनजस्ता अपराध विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। २. हिंसा प्रभावित बालबालिकाको उचित संरक्षण तथा पुनर्स्थापनाका लागि बाल हेल्पलाइन सेवाको व्यवस्था गरिनेछ। ३. अनाथ, असहाय, पूर्ण अपाङ्गता भएका र विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको लागि पुनर्स्थापना केन्द्र तथा बालकोषको स्थापना गरिनेछ।
२.२ः बालबालिकाको सहभागिता बृद्धि गर्ने।	१. बाल क्लब तथा बाल सञ्जालको गठन, विस्तार तथा परिचालन गरी बालबालिकाको सहभागिता बढाइनेछ। २. स्थानीय नीति निर्माण तहमा बालबालिकाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ। ३. बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक र शैक्षिक विकासमा अवरोध तथा बाधा नपर्ने गरी बाल सहभागितामा बृद्धि गरिनेछ।
२.३ः बालमैत्री वातावरणको विकास गर्ने।	१. बालबालिकाहरूको सर्वाङ्गीण विकासका लागि प्रत्येक वार्डमा बाल उद्यान निर्माण गरिनेछ। २. बालमैत्री स्थानीय शासनका माध्यमबाट बाल अधिकार सूचकहरू पूरा गर्न बालमैत्री पालिका घोषणा गरिनेछ।
उद्देश्य ३ः ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप, बौद्धिकता र अनुभवको उपयोग गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण बनाई प्रत्येक वडामा जमघट स्थल स्थापना गर्नु।	
३.१ः ज्येष्ठ नागरिकको लागि हेरचाह, स्याहारसुसार र उपयुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने।	१. आफ्ना आमाबाबुलाई सन्तानले हेरचाह तथा उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने पद्धतिको प्रवर्द्धन गरिनेछ। २. आवश्यकता अनुसार ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र तथा आश्रमको व्यवस्था गरिनेछ।
३.२ः ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गरी सहभागितामा वृद्धि गर्ने।	१. ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गर्न अवसर प्रदान गर्नुका साथै अन्तरपुस्ता हस्तान्तरण गरिनेछ।
३.३ः ज्येष्ठ नागरिकको सामाजिक सुरक्षा सेवालाई वृद्धि गर्ने।	१. ज्येष्ठ नागरिकलाई सम्मान स्वरुप सेवा र सुविधामा विशेष सहुलियतको व्यवस्था गरिनेछ।

	२. ज्येष्ठ नागरिकले समाज र राष्ट्रको लागि पुर्याएको योगदानको आधारमा सम्मान गरिनेछ।
उद्देश्य ४ः अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवन यापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्रदान गर्नु।	
४.१ः विशेष र खास समुहका नागरिकहरू अपाङ्गता), जोखिम अवस्थाका वालवालिका, हिंसा प्रभावित, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक र सिमान्त अवस्थाका नागरिक को संरक्षण र सुरक्षामा (प्राथमिकता प्रदान गर्ने।	१. सवै क्षेत्रमा लैंगिक समानता सुनिश्चित गर्न GESI को अवधारणा लिईने छ २. महिलामाथी हुने सवै प्रकारका हिंसालाई निरुत्साहित गरिनेछ। ३. जातिय समावेशिकरणको सहज पहुँच स्थापित गरिनेछ। ४. विशेष समुह, वर्ग र समुदायको विशेष संरक्षण, सहभागीता र सुरक्षालाई विकास योजनामा प्राथमिकता दिइनेछ। ५. लैंगिक समानता, राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिक जीवनमा सवै नागरिकद्धारा सार्वभौम समानता र सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ।
४.२ः अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचना निर्माण तथा सुधार गरी सार्वजनिक सेवामा पहुँच बढाउने।	१. भौतिक संरचना,पूर्वाधार तथा यातायातका साधनहरू अपाङ्गमैत्री बनाई सहज हुने वातावरण निर्माण गरिनेछ। २. शिक्षण सिकाइ पद्धति अपाङ्गमैत्री बनाई गुणस्तरीय शिक्षामा सबै अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको पहुँच वृद्धि गरिनेछ। ३. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सरकारी र निजी क्षेत्रमा रोजगारीको अवसर वृद्धि गरिनेछ।
४.३ः अपाङ्ग व्यक्तिहरूप्रति गरिने हिंसाको न्यूनीकरण गर्ने।	१. अपाङ्ग व्यक्तिहरूप्रति गरिने विभेद र हिंसा निराकरण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सहभागितामा बृद्धिका लागि आवस्यक नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- महिला सामुदायिक भवनको निर्माण गर्ने
- नगरपालिकामा रणनीतिक स्थलहरुमा ज्येष्ठ नागरिक भवनहरु निर्माण गर्ने
- जेस्ठ नागरिक केन्द्रित निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर नियमित आयोजना गर्ने
- वालवालिका उद्यान र मनोरंजन स्थल निर्माण गर्ने
- महिला सशक्तिकरण तथा सिपमुलक कार्यक्रम गर्ने (सिलाई बुनाई,बुटिक तालिम, प्राविधिक तालिम आदि) र मेसिन खरिद गरि उद्योग संचालन गर्ने
- नवजन्म शिशुलाइ न्यानो कपडा र पोषणको व्यवस्था गर्ने
- महिला स्वास्थ्य सम्बन्धि सिपमुलक कार्यक्रम
- विपद् जोखिमसम्बन्धी आपत्कालीन संरक्षण सेवामा महिला समूहहरूको परिचालन गर्ने
- लैङिगक हिंसा निवारणका लागि एकीकृत विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने
- ग्रामीण समुदायमा लैङ्गिक समानता कायम गर्न महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको रोकथामका लागि वर्तमान कानुनी अवस्थाबारे सचेतना अभिवृद्धि गर्ने
- "एकल महिला सुरक्षा कोष सञ्चालन तथा एकल महिलाको क्षमता

- अभिवृद्धि गर्ने"
- महिलाहरुको लागि व्यक्तित्व तथा नेतृत्व विकास र योजना तर्जुमा तालिम को व्यवस्थापन गर्ने
- दलित ससक्तिकरण र असल बुहारी सम्मान कार्यक्रम संचालन गर्ने
- एकल महिलाह केन्द्रितसिप विकास तालिम संचालन गर्ने

५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

- महिलाको हक-अधिकारको संरक्षण गर्दै साक्षरता, आत्मविश्वास, आत्मनिर्भर तथा समाजमा स्व-स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भूमिकाका लागि पहल गर्दै सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समता कायम गरिनेछ
- बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ
- ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप, बौद्धिकता र अनुभवको उपयोग गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण बनाई प्रत्येक वडामा जमघट स्थल स्थापना गरिनेछ
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवनयापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्रदान गरिनेछ

५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ

५.५ युवा तथा खेलकुद

५.५.१ पृष्ठभूमि

हरेक मानिसको जीवनको आधार नै युवा अवस्थामा नागरिकले प्राप्त गर्ने अवसर र हासिल गरेको सफलता वा नतिजाहरूबाट तयार हुने गर्दछ। सामाजिक विकासका प्रयासहरूले युवाहरूको मन छुने र क्षमतालाई बढाउन खेलकुदमा स्थानीय सरकारले प्रतियोगिताहरूको आयोजना गर्ने, कवड हल र मैदान बनाउनको लागि लगानी गरेका छन् तर खेलाडीको क्षमता विकास एवं बृत्ति गर्ने योजनाहरू निर्माण गर्न सकिएको छैन। युवा स्वरोजगारलाई विशेष ध्यानाकर्षण गराई युवालाई कुलतबाट जोगाउन आवश्यक कदम चलाउन पर्ने देखिन्छ।

यस नगरपालिकामा १८ वटा खेल मैदान रहेको छ र ८ जना व्यवासायिक खेलाडीहरु आफ्नो खेल प्रदशन गरिरहेका छन् | त्यसै गरि यस नगरपालिकामा ११ वटा बाल क्लब गठन भएका छन. र २८ वटा युवा क्लब गठन भएका छन् | यस नगरपालिकामा नगरबासीको प्रमुख मातृभाषा नेपाली भाषा

हो जसको प्रतिशत ८३.२७ रहेको छ र त्यसपछि को प्रमुख भाषा लिम्बु रहेको छ जसको ८.४७% रहेको छ | यस क्षेत्र मा हिन्दु धर्मको जनसंख्या ७४.४२ % र बौद्ध को ५.७३% रहेको छ |

५.५.२ समस्या तथा चुनौती

युवा, खेलकुद र संस्कृतिलाई सामाजिक विकासको एक उपक्षेत्रको रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ। युवाको अहिलेको प्रमुख रोजाई भनेको रोजगारी प्राप्त गर्नु र परिवारलाई कृषिमा आधारित निर्वाहमुखी अवस्थाबाट व्यवसायिक एवं संगठित क्षेत्रमा स्थापित गराउनु रहेको छ। युवाहरूको रोजाईमा वैदेशिक रोजगार पर्नु रहर मात्र होइन वाध्यता पनि छ। युवा तथा किशोर जनशक्ति देश वाहिर रहह्दा स्थानीय स्तरमा खेलाडीहरूको उत्पादन हुन सकेको छैन। खेलकुदलाई व्यवसायको रुपमा भन्दा मनोरञ्जन र व्यक्तित्व विकासको माध्यमको रुपमामात्र लिने अभ्यास रहेको छ। विश्व परिवेशमा खेलकुद प्रति आएको धारणागत परिवर्तनले व्यवसायिक खेलको दायरा विकास हुदै गएको पाइन्छ। युवाहरूको व्यवसायिक विकासमा खेलकुदलाई व्यवसायिक धारबाट योजना बनाउनु पर्दछ।

जातीय पहिचान, भाषिक विकासप्रति नागरिकहरूमा निक्कै संवेदनशिलता बढेको छ। पालिका भित्र रहेका विभिन्न जातीय समूहलाई सांस्कृतिक विकासका योजनामा आवद्ध गर्दै जातीय सहिष्णुता, पहिचान र सम्मानको अनुभूती गर्दै राष्ट्रिय एकता र अखण्डतालाई बलियो बनाउनु पर्दछ। जातीय मौलिक संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने, भाषा र साहित्यको विकास गर्ने योजनाहरू तय गरिएका छन्।

५.५.३ सम्भावना तथा अवसर

करिब २५ मुनिका धेरै युवाहरूको रोजाईमा खेलकुद क्षेत्रमा सीप, मनमा आँट वा दृढता, हृदयमा विश्वास सृजना हुन सकेको अवस्था छैन। खेलकुदलाई मनोरञ्जन भन्दा पनि व्यवसायिक र विश्व परिवेश अनुरुप प्रतिस्पर्धाको रुपमा जागरण गर्न सक्नु पर्दछ। खेलकुदका लागि आधार तयार गर्न वा भौतिक पूर्वाधार तयार गर्न, प्रशिक्षण कक्षा र प्रतियोगीताहरूको आयोजनालाई अवसरका रुपमा लिइएको छ। जातिय पहिचानको राजनीतिक सवालले हरेक जातजातिहरूका आफ्ना ईतिहास, भाषा, संस्कृति र सम्पदाहरू प्रति आम नागरिकमा चासो अभिवृद्धि भएको अवस्था छ। शिवसताक्षीमा जातिय किम्वदन्ति र दुर्गहरूको खोज अनुसन्धान गर्न स्थानीयहरूले चासो राखिराखेको अवस्था विद्यमान छ।

५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

स्वस्थ, उद्यमशील र चुस्त युवा, स्थानीय विकासमा टेवा

लक्ष्य

खेलकुद क्षेत्र भित्र रहेको क्षमता र संभावनाहरूलाई व्यवस्थित रुपमा उजागर गर्दै भावि पुस्ताको मानसिक र शारीरिक चुस्तता विकास गर्नु।

उद्देश्य

१. युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु।
२. पालिका स्तरीय दुधे रंगशालामा प्यारापेट, ट्र्याक, फिल्ड, दिन रात खेल संचालन गर्ने फ्लड लाईट जडान जस्ता खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरि युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउन एक वडा एक खेलमैदानको अवाधाराणालाई अघि बढाइने।

<u>रणनीति तथा कार्यनीति</u>

तालिका :१४ युवा तथा खेलकुदका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी वनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु।	
१.१: विकासमा युवा सहभागिता बढाउने।	१. विकास निर्माणमा युवाहरूलाई परिचालन गर्न युवा स्वयंसेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. पालिकाका नीति-कार्यक्रम निर्माण तथा अनुगमन-मूल्याङ्कनमा युवा सहभागिता वृद्धि गरिनेछ।
१.२: युवालाई उद्यमशील, व्यवसायी र आत्मनिर्भर बनाउन वित्तीय स्रोत साधनको पहुँचमा वृद्धि गर्ने।	१. रोजगार तथा स्वरोजगार सिर्जनाका लागि सार्वजनिक, निजी, साझेदारीका वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् सहुलियत व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराइनेछ।
१.३: युवा केन्द्रित प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सीप विकासका अवसरहरू विस्तार गरी उद्यमशील बनाउने।	१. युवामा उद्यमशीलता विकासका लागि स्वदेश तथा विदेशको बजारको माग अनुरूप व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम उपलव्ध गराइनेछ। २. वैदेशिक अध्ययन तथा रोजगारीबाट आर्जन भएका पूँजी, ज्ञान, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा नै उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गरिनेछ। ३. परम्परागत पेशा र व्यवसायको जगेर्ना, आधुनिकीकरण, र व्यवसायीकरण गर्न युवाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
१.४: युवामा सकारात्मक सोच, सिर्जनशीलता र नेतृत्व क्षमताको विकास गर्ने।	१. सिर्जनात्मक अन्वेषण र नवप्रवर्तन कार्य गरी राष्ट्रको गौरव वढाउन योगदान दिन युवाहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। २. विकास वा खेलकुद सम्बन्धी विभिन्न क्लवहरूको स्थापना तथा प्रभावकारी सञ्चालन मार्फत युवाहरूको नेतृत्व र व्यक्तित्वको विकास गरिनेछ। ३. युवाहरूलाई परिवार र समाजप्रति जिम्मेवारी गराइनेछ। ४. युवाहरूलाई लागु पदार्थ दुर्व्यसन तथा नियन्त्रण सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम तयारी तथा सञ्चालनमा सहभागी गराइनेछ।

	५. वातावरण संरक्षण र दिगो विकासमा युवा सहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ। ६. विज्ञान तथा सूचना प्रविधिमा युवाको पहुँचका लागि प्रत्येक वार्डमा सूचना प्रविधि सम्पन्न युवा सूचना केन्द्रको स्थापना गरिनेछ।
उद्देश्य २ः पालिका स्तरीय दुधे रंगशालामा प्यारापेट, ट्र्याक, फिल्ड, दिन रात खेल संचालन गर्ने फ्लड लाईट जडान जस्ता खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरि युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउन एक वडा एक खेलमैदानको अवाधाराणालाई अघि बढाइने।	
२.१ः खेलकुदको समुचित विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने।	१. पालिकामा कम्तिमा एउटा न्युनतम सुविधा सम्पन्न वहुउद्देश्यीय खेलकुद रङ्गशाला निर्माण गरिनेछ। २. सार्वजनिक निजी साझेदारीमा खेलकुद पूर्वाधार निर्माण र सुदृढ गरिनेछ। ३. प्रत्येक वार्डमा कभर्डहल तथा आवस्यक खेल सामग्रीको व्यवस्था गरिनेछ।
२.२ः खेल सम्बद्ध राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी खेलकुद विकास गर्ने।	१. खेलकुद विकासका लागि सरोकारवाला राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ। २. खेलकुद पूर्वाधारको विकास र खेल क्षेत्रको उत्थानका लागि विज्ञता हाँसिल गरेका विदेशी खेलाडीसँग ज्ञान र सीपको आदानप्रदान गर्न आवश्यक समझदारीको व्यवस्था मिलाइनेछ।
२.३ः योग तथा ध्यानका साथै मनोरञ्जनात्मक, परम्परागत तथा संस्कृतिजन्य खेलकुद विकास गर्ने।	१. योग तथा ध्यान मार्फत युवाहरूमा सकारात्मक विकासका लागि योग तथा ध्यानका प्रशिक्षक तयार गरिने छ। २. प्रत्येक वार्डमा योग तथा ध्यान प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना तथा सुसञ्चालन गरिनेछ। ३. मनोरञ्जनात्मक तथा संस्कृतिजन्य खेललाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ४. लोपोन्मुख रैथाने (Indigenous) खेल उत्थान तथा विकासका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।
२.४ः प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, क्षमता विकास र प्रोत्साहन गर्ने।	१. राष्ट्र र प्रदेशको गौरव राख्न सफल खेलाडीहरूलाई सम्मान एवं पुरस्कार दिइनेछ। २. स्थानीय स्तरदेखि प्रतियोगिता सञ्चालन गर्दै प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, विकास, सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिनेछ। ३. विद्यालय तथा पालिका तहमा खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरी खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरिनेछ। ४. खेलकुदमा युवाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- चिल्ड्रेन पार्क, खुला ब्यामशाला र कबड हलको निर्माण गर्ने
- पारबारे बजार छेउमा खुला ब्याम्शाला र चिल्ड्रेन पार्क को निर्माण गर्ने
- खेलकुद मैदान को निर्माण गर्ने
- "युवाका लागि तालिम संचालन गर्ने
- -कम्प्युटर तालिम
- -repairing तालिम"
- खुल्ला ब्यामशाला र चिल्ड्रेन पार्क को निर्माण गर्ने
- बहुउपयोगी खेलकुद हल को निर्माण गर्ने
- पुरानो बजारमा रहेको खुल्ला व्यायामशालामा घेराबार र थप सामग्री खरिद र आराम गृहको निर्माण गर्ने
- केदार कडरियाको घर नजिक जन आदर्शको जमिनमा सानो रंगशाला निर्माण गर्ने
- रेडक्रसको भवन निर्माण गर्ने
- शिवगंज बजार र धरहरा चोकमा रंगशालामा बत्तिको व्यवस्थापन गर्ने
- पशुपति अधिकारीको घरवार सतासी नदीमा पश्चिम दक्षिण तर्फबाट कन्काई नदीसम्म बाँध निर्माण गर्ने
- कभर्ड हल निर्माण गर्ने
- झिलझिले पार्क निर्माण गर्ने र खुला ब्यामशाला निर्माण गर्ने
- लागूऔषध दुर्व्यसनी नियन्त्रण को लागि जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने
- कबड हल को निर्माण गर्ने
- वडा कार्यालय वरपर खुल्ला ब्यामशाला र चिल्ड्रेन पार्क निर्माण गर्ने
- युवा हरुलाई शिप मुलक तालिमको व्यवस्था गर्ने
- k and k sporting club मा ब्यामशाला निर्माण गर्ने
- लागुपदार्थ दुर्व्यसनी नियन्त्रण को लागि सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने
- वडा स्तरमा एक प्रशिक्षक सहित खेलकुद एकेडेमी स्थापना गर्ने
- प्रत्येक वडामा वडा स्तरको खेलमैदान को निर्माण गर्ने
- युवाहरुलाई व्यवसायिक पुजी प्रबर्धन व्यवस्था तथा क्षमता विकास र तालिम कार्यक्रमहरु आयोजना गर्ने
- खेलाडिहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने
- खेलकुदका लागि नगरस्तरिय रंगशाला निर्माण गर्ने
- नगर स्तरिय खेलकुद समिति गठन गरी यूवाहरुलाई सक्रिय वनाउने
- वडा, विद्यालय स्तरिय तथा गाँउस्तरिय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गर्ने
- यूवाहरुलाई दुर्व्यसनवाट जोगाउन अभियानहरु संचालन गर्ने
- यूवा कलवहरु गठन तथा क्रियाशिल बनाउने
- रंगशाला निर्माण गर्ने - वडा नं. ११

५.५.५ अपेक्षित उपलब्धि

- युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गरिनेछ।
- पालिका स्तरीय दुधे रंगशालामा प्यारापेट, ट्र्याक, फिल्ड, दिन रात खेल संचालन गर्ने फ्लड लाईट जडान जस्ता खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरि युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउन एक वडा एक खेलमैदानको अवाधाराणालाई अघि बढाइनेछ।

५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- • सरकारी, गैरसरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ

५.६ कला, सम्पदा, संस्कृति र भाषा

५.६.१ पृष्ठभूमि

सामाजिक सद्भाव, सृजनशीलता र पहिचानका खातिर ऐतिहासिक धरोहर, कला, संस्कृति र स्थानीय भाषाको जगेर्ना र प्रवर्धनका कार्यक्रम गर्न आवश्यक हुन्छ। जातीय संस्कृतिका लागि पोसाक, गरगहना, सामुहिक चाडपर्व मनाउन र भाषा एवं साहित्य प्रकाशनका लागि काम उत्साहजना भएको पाइन्न। यस नगरमा धेरै जसो बसोबास गर्ने दुरा जाति राष्ट्रिय पहिचानका आधारमा अल्पसंख्यक समुदायमा पर्दछ। जातीय पहिचान, भाषिक विकासप्रति नागरिकहरुमा निक्कै संवेदनशिलता बढेको छ। पालिकाभित्र रहेका विभिन्न जातीय समूहलाई सांस्कृतिक विकासका योजनामा आवद्ध गर्दै जातीय सहिष्णुता, पहिचान र सम्मानको अनुभूती गर्दै राष्ट्रिय एकता र अखण्डतालाई बलियो बनाउनु पर्दछ। जातीय मौलिक संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने, भाषा र साहित्यको विकास गर्ने योजनाहरु तय गरिएका छन्। जातीय संस्कृतिका लागि पोषाक, गरगहना, सामुहिक चाडपर्व मनाउन र भाषा एवं साहित्य प्रकाशनका लागि केही काम भइरहेको पाइन्छ। सामाजिक विकासको यो क्षेत्रले उत्साहजनक सरकारी साझेदारीता प्राप्त गर्न सकेको अवस्था छैन। यस नगरपालिकामा दुरा र कुमाल जाति जस्ता अल्पसंख्यक जातिको बसोबास रहेको देखिन्छ। मौलिक कला र संस्कृति रहेको यस नगरमा संरक्षणको आवश्यकता देखिन्छ। विभिन्न जातिबाट प्रदर्शनी गरिने विभिन्न मौलिक नाच तथा नृत्य लोप हुँदै गरेको अवस्था छ।
यस नगरपालिका संस्कृतिमा धनि रहेको पाईन्छ। विभीन्न जातजाति, धर्मका मानिस बसोबास गर्ने यस नगरपालिकामा दर्जन भन्दा बढी सांस्कृतिक चाडपर्व मनाईने गरेको छ। यस नगरपालिकामा सतासी धाम तथा दोमुखाको अलावा ९ वटा सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्त्वका क्षेत्र रहेका छन्।

५.६.२ समस्या तथा चुनौती

यस नगरमा मौलिक जाति सम्बन्धि ईतिहास, मौलिक संस्कृति जगेर्ना गर्न जन तहबाट प्रयास भएको पाइन्छ भने पालिका स्तरबाट कुनै संस्कृति संरक्षण प्रति ध्यानाकार्षण नभएको महसुस हुन्छ। विभिन्न

जाति सँग सम्बन्धित नाच, बाज्य बाजन, नृत्य आदि सम्बन्धि जानकार वृद्धको संख्या कम हुँदै गरेको र सो ज्ञानको कुशलता पुर्वक नयाँ पिँडीमा हस्तान्तरण नभएको पाईन्छ। त्यसैगरी नगरमा सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजना गर्ने स्थलको कमि तथा जना उत्साह विलिन हुँदै गरेको पाईन्छ। नयाँ पुस्तामा संस्कृति र पहिचानको महत्त्व सम्बन्धि ज्ञान प्रवर्धन गर्न अति आवश्यक देखिएको छ।

५.६.३ सम्भावना तथा अवसर

जातीय पहिचानको राजनीतिक सवालले हरेक जातजातिहरुका आफ्ना इतिहास, भाषा, संस्कृति र सम्पदाहरुप्रति आम नागरिकमा चासो अभिवृद्धि भएको अवस्था छ। शिवसताक्षीमा जातीय किम्वदन्ति र दूर्गहरुको खोज अनुसन्धान गर्न स्थानीयहरुले चासो राखिराखेको अवस्था विध्यमान छ।

५.६.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

पालिकाको मौलिक संस्कृतिको अध्ययन गरि सास्कृतिक जीवनका आयामहरूमा विकास गरि अवसरहरुमा पहुँच स्थापित

लक्ष्य

कला, साहित्य र मौलिक संस्कृतिका विविध क्षेत्र भित्र रहेको क्षमता र सम्भावनाहरूलाई व्यवस्थित रुपमा उजागर गर्दै भावि पुस्ताको पहुँच स्थापित गर्नु।

उद्देश्य

१. मौलिक कला तथा संस्कृतिलाई लोप हुन बाट बचाई संरक्षण गर्नु।
२. पालिकाको ईतिहास र गौरवका रुपमा रहेका पाटी, पौवा, गुठी, कोटको संरक्षण गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १५ कला, संस्कृति, सम्पदा र भाषा सम्बन्धि रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: मौलिक कला तथा संस्कृतिलाई लोप हुन बाट बचाई संरक्षण गर्नु।	
१.१: मौलिक भाषा र रैथाने प्रविधिको अध्ययन	१. स्थानीय अध्ययन केन्द्रको निर्माण र सवलीकरण २. जातीय संघ्रालायाको निर्माण

१.२: धार्मिक तथा सांस्कृतिक सिप तथा ज्ञान भएका व्यक्ति पहिचान	१. मौलिक सिप सम्बन्धि प्रोत्साहन सहित युवा तालिम २. मौलिक गित तथा बाजन सम्बन्धि विज्ञ वृद्धबाट प्रोत्साहन सहित युवालाई तालिम
उद्देश्य २: पालिकाको ईतिहास र गौरवका रुपमा रहेका पाटी, पौवा, गुठी, कोटको संरक्षण गर्नु।	
२.१: ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण	१. ऐतिहासिक सम्पदाहरुको अध्ययन तथा प्रचार २. ऐतिहासिक सम्पदाहरुको पुनर्निर्माण र संरक्षण
२.२: ऐतिहासिक स्थलहरु पहिचान तथा जनमानसमा प्रोत्साहन	१. ऐतिहासिक स्थलहरुलाई पर्यटन क्षेत्रमा विकास गरि आम्दानीको श्रोत व्यवस्थापन २. संरक्षणमा जना सहभागिता वृद्धि गर्न तालिम तथा चेतना

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

१. धार्मिक अध्ययन केन्द्र तथा सांस्कृतिक संग्रालय निर्माण

२. सांस्कृतिक मेलाहरु आयोजना र वृत्तचित्र निर्माण

३. पालिकाको मौलिकता, जातीय संस्कृतिको सम्मान र भाषाको समृद्धता

४. ओझेलमा परेका ऐतिहासिक सम्पदाहरुको थप अध्ययन र अनुसन्धान

५. मौलिक कला सिप तालिम

५.६.५ अपेक्षित उपलब्धि

- मौलिक कला तथा संस्कृतिलाई लोप हुन बाट बचाई संरक्षण गगरिनेछर्नु।
- पालिकाको ईतिहास र गौरवका रुपमा रहेका पाटी, पौवा, गुठी, कोटको संरक्षण गरिनेछ।

५.६.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- • सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ

५.७ सामाजिक विकासको नतिजा खाका

सामाजिक विकास										
नतिजा शृंखला	सूचक		आधार बर्ष	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	विवरण	इकाई	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८4	०८४/८५		
प्रभाव २: आधारभूत र गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खानेपानी सेवामा न्यायोचित पहुँच एवं लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गरी समावेशी तथा समतामुलक समाज निर्माण	१५ देखि ६० सम्मको साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	८२.२७	८५	८८	९१	९४	९८	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • वस्तुस्थिति विवरण • मूल्याङ्कन प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	अभिभावक तथा सरोकारवालाको सहभागितामा अभिवृद्धि हुनेछ
	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	७५५	८००	८५०	९००	९५०	१०००		
	उच्चा शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	८४४	९००	९२५	९५०	९७५	१०००		

	आधारभूत शिक्षामा खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा)	प्रतिशत	९७.५	९८	९८.५	९९	९९.५	१००		
	माध्यमिक (९—१२) तहमा खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा) प्रतिशत खुद भर्नादर, (छात्रछात्रा)	प्रतिशत	65	68	71	74	77	80		
	आधारभूत शिक्षामा टिकाउदर (छात्रछात्रा)	प्रतिशत	९३	९४	९५	९६	९७	९८		
	माध्यमिक शिक्षामा टिकाउदर	प्रतिशत	४५	४८	५१	५४	५७	६०		
	कक्षा ८ मा उतीर्ण	प्रतिशत	९४.११	९५.५	९६।५	९७.५	९८.५	९९.५		
	SEE उत्तीर्ण दर	प्रतिशत	९३.७	९४	९४.५	९५.८	९७	९८		

	कक्षा १२ उत्तीर्ण दर	प्रतिशत	३०	३२	३६	४०	४५	५०		
	स्मार्ट विद्यालय	संख्या	2	२+१= ३	३+२=५	५+२= ७	७+२= ९	९+२= ११		
	ज्ञान घर	संख्या	2	२+२= ४	४+२=६	६+२= ८	८+२= १०	१०+१ =११		
	आधारभूत विद्यालय	संख्या	२३	२३	२२	२२	२१	२०		
	माध्यमिक विद्यालय	संख्या	१२	१२	१२	१२	११	११		
	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
	वडा स्वास्थ्य कार्यालयहंरु	संख्या	११	११	११	११	११	११		
	निर्माणाधीन नगर अस्पताल १५ शैयाको	संख्या	१	१	१	१	१	१		

	आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या (ट्युववेल सहित)	प्रतिशत	९०	९२	९४	९६	९८	१००		
	खानेपानी सेवाका लागि निजि धारमा निर्भर घरधुरी	प्रतिशत	९५.५१	११५	१३८	१६५	१९८	२३८		
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	३२	२५	२०	१५	१५	१०		
	स्नातक तह उतीर्ण गर्ने महिला	संख्या	३४९	४००	४५०	५००	६००	७००		
प्रतिफल २.१ जीवन उपयोगी गुणस्तरीय	स्नातक तह उतिर्ण जनसंख्या	संख्या	६३३	८००	९००	१०००	१२००	१४००	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन•	• सरकारी, गैरसरकारी र

आधारभूत प्राविधिक तथा उच्च शिक्षामा सम्वेशी समतामुलक पहुँच वृद्धि भयी दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुनेछ	कृषि बिज्ञान सम्बन्धि अध्यनरत विद्यार्थी	संख्या	४५	५०	५५	६०	६५	७०	वस्तुस्थिति विवरण• मूल्याङ्कन प्रतिवेदन• नगरपालिका प्रोफाईल • नगरपालिका प्रोफाईल	निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ
	सूचना प्रविधि सम्बन्धि अद्यांरत विद्यार्थी	संख्या	१६	२०	२५	३०	३५	४०		
	व्यवस्थित विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला भएको विद्यालय	संख्या	१८	२५	३०	३५	४०	४५		
प्रतिफल २.२ गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच अविवृद्धि भइ म्राती शिशु तथा बाल मृतुदर्र घटी स्वास्थ्य समाजको सृजना भएको हुनेछ	परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर	प्रतिशत	५४	६०	६५	७५	८५	९५	• नगरपालिका प्रोफाईल	जनसंख्या तथा जन्म सम्बन्धि महिला तथा सम्पूर्णमा आवश्यक चेतना वृद्धि हुनेछ
	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउने मातृदर	प्रतिशत	१	३	६	९	१२	१५		
	मातृमृत्युदर	प्रति १० हजारमा	०	०	०	०	०	०		

	शिशुमृत्युदर , जन्ममा	प्रतिहजारमा	०	०	०	०	०	०		
	वालमृत्युदर ५ वर्षमुनि	प्रतिहजारमा	०	०	०	०	०	०		
	मध्यम कुपोषण ५ वर्षमुनि	प्रतिशत	०.७८	०.६	०.४	०.३	०.२	०		
	कडा कुपोषण ५ वर्षमुनि	प्रतिशत	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	0		
प्रतिफल २.३ महिला, बालबालिका, दलित, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला, फरक क्षमता तथा पछाडी पारिएको वर्ग शसक्त भई निर्णायक तहमा सहभागिताको वृद्धि भएको हुनेछ	सामाजिक सुरक्षाबाट लाभान्वित लक्षित वर्ग	संख्या	३३९९	३५००	३७००	३९००	४१००	४३००	• नगरपालिका प्रोफाईल	• सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरु को ध्यानाकर्षण हुनेछ
	नीति योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा महिला सहभागिता	प्रतिशत	३३	३४	३६	३७	३८	४०		

	पेशागत क्षमता विकास तालिमप्राप्त महिलाहरु	संख्या								
	प्रत्यक्ष रोजगारमा संलग्न महिलाहरु	संख्या								
	नीति योजना निर्माणमा पछि परेका वर्ग र समुदायको सहभागिता	प्रतिशत		१०	११	१२	१३	१५		
प्रतिफल २.४ आत्मनिर्भर तथा सिर्जनशील युवाशक्तिको विकास तथा उत्पादनमुलक कार्यमा युवा सहभागिता वृद्धि भएको हुनेछ।	बैदेशिक रोजगारीमा गएका युवा	संख्या	११	१०	९	८	७	६	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • वस्तुस्थिति विवरण • मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	• सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ
	युवा क्लब, संजाल तथा संस्था	संख्या	१५	२०	२५	३०	३५	३५		
	उद्दम, व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	२७९८	२८५०	२९००	३०००	३२००	३५००		

	रोजगार उन्मुखसीप प्राप्त	संख्या	२१०८	२३१९	२५५१	२८०६	३०८६	३३९५	• नगरपालिका प्रोफाईल	
	रोजगारमूलक तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	संख्या	५	१२	२०	२७	३४	४२		

परिच्छेद ६ पूर्वाधार क्षेत्र विकास योजना

६.१ भू-उपयोग र भुमि व्यवस्थापन

६.१.१ पृष्ठभूमि

कुनै पनि स्थलको एकीकृत विकास गर्न तथा समग्र ढाँचाको बारेमा ज्ञान पाउन भू-उपयोगको योजना आवश्यक रहेको देखिन्छ। आवश्यक क्षेत्र निर्धारण गरि आवश्यक क्षेत्र बिचको वैज्ञानिक विश्लेषणबाट उपर्युक्त दुरी निर्धारण गर्नु परेको देखिन्छ। भुमि व्यवस्थापन पनि समग्र विकासको लागि आवश्यक क्षेत्र छ।

यस नगरपालिकामा अधिकांश खेतीयोग्य जमिन रहेको पाईन्छ जसको अनुपात कुल क्षेत्रको ६२.३१% रहेको छ। त्यसैगरी १४.०२% वन क्षेत्र र ५.१७% मानव निर्मित संरचनाले ओगटेको पाईन्छ। यहाँ झाडी र घाँसक्षेत्रको अनुपात ४.३५% र ३.९५% क्रमश रहेको पाइन्छ भने जल क्षेत्र र वालुवाले ढाकेको क्षेत्रले ३.३६% र ३.८७% क्षेत्र ओगटेको पाइन्छ। यस नगरपालिकाको आवास क्षेत्रको मूल निर्धारक राजमार्ग रहेको छ। राजमार्गको उत्तरमा अधिकतम वन क्षेत्र र थोरै मात्रामा आवास विकास भएको पाईन्छ भने दक्षिणी भागको चरम वर्गीकरण भैसकेको पाइन्छ जसमा खेति, बाटाघाटा र भवनहरु रहेका छन्। यस नगरपालिकाका अधिकांश आवासीय क्षेत्रहरु सडकको छेउमा लामबद्ध विकास भएको पाईन्छ।

६.१.२ समस्या तथा चुनौती

जमिनको वनोटका आधारमा भु—उपयोगको खासै योजना निर्माण हुन नसक्दा जमिनको उर्वराशक्तिको क्षयिकरण र विनास भएको पाइन्छ। खास गरि ताजा तरकारीका विऊ उत्पादन, पशुपन्छि पालन, मौरी पालन र जटिवुटीहरूको खेति गर्नका लागि जमिनको चक्लावन्दि हुन सकेको अवस्था छैन। जमिनको भुवनौटका आधारमा वस्तिको विकासका लागि जमिनको विकास गर्न सकिएको छैन भने कृषि सडकका लागि मापदण्ड निर्माण गरि जमिनको विकास गर्न सकिएको छैन।

६.१.३ सम्भावना तथा अवसर

जमिनको व्यवस्थित विकासका लागि योजना निर्माण हुन सकेको छैन तर वस्तिस्तरमा सडक संजालहरूको रेखाकंन र ट्रयाक खोल्ने कार्य तिव्र रुपमा भइरहेको अवस्था छ। सडक निर्माण गर्नेक्रममा कृषि सडकको निर्माण गर्नु पुर्व जमिनको वर्गिकरण र विकास योजना गर्न सकिने अवसर रहेको छ।

६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

भुगोलको वनावट र उपभोगका आधारमा जमिनको वर्गिकरण र विकास

लक्ष्य

आवास, कृषि र वनको प्रयोजनका लागि जमिनको वर्गिकरण गर्ने।

उद्देश्य

१. आवास क्षेत्रका लागि जमिन विकास गरि सवै वस्तिहरू व्यवस्थित गर्नु।
२. कृषि तथा पशुपन्छि पालन क्षेत्रको चक्लावन्दि गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१६ भूउपयोग तथा भूमी व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: भू उपयोग योजना, जैविक विवधता र वातावरण संरक्षण योजना प्रभावकारी वनाईने	
१.१: भू—उपयोग नीति तथा वातावरण संरक्षण नीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	१. भू-उपयोग योजना तथा जग्गा वर्गीकरण गरी कार्यन्वयन गरिनेछ। २. गैर काष्ठजन्य पदार्थहरूको व्यवसायिक उत्पादनमा जोड दिइनेछ। ३. जैविक विविधताको संरक्षण गरिनेछ। ४. सिमसार क्षेत्रहरुको संरक्षण तथा प्रवर्धन गरिनेछ।
१.२: जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी वैज्ञानिक भुउपयोग व्यवस्था लागू गर्ने।	१. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको साझेदारिता गरिनेछ। २. कृतिम वाँधको निर्माण गरी पोखरी निर्माण गरिनेछ। ३. उपयोगका आधारमा जमिनको चक्लावन्दिको व्यवस्था मिलाइनेछ। ४. वाँझो जमिनको उपयोग गरिनेछ। ५. वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरिनेछ। ६. भुमि वैकको व्यवस्थापन गरिनेछ।
उद्देश्य २: आवास क्षेत्रको जमिन विकास गरि सबै वस्तीहरू व्यवस्थित गर्नु।	
२.१: सबै वडा र बस्ती हरूमा आधारभुत आवश्यकता (सुरक्षित बासस्थान र पुर्वाधारहरूको प्रबन्ध) पुग्न सक्ने गरि योजना निर्माण गर्ने।	१. नगरपालिकाका सबै वस्तीहरूका आवास क्षेत्रहरूको नक्सांकन अभिलेख व्यवस्थित गरिनेछ। २. हरेक वडाका वस्तिस्तरमै रहेको श्रोत र साधनलाई समुचित रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।
उद्देश्य ३: कृषि तथा पशुपन्छि पालनको क्षेत्र निर्धारण गरि चक्लावन्दि गर्नु।	
३.१: कृषि उत्पादनका आधारमा चक्लावन्दि गर्ने।	१. जनसहभागिताका आधारमा अन्नबाली, तरकारी बाली, मसलाबाली, नगदेबाली, फलफूलबाली र जटिवुटिबालीहरूको खेति गर्ने गरि जमिनको चक्लावन्दि गरिनेछ।

	२. पशुपन्छि, मौरी तथा माछापालनको पकेट क्षेत्र निर्माण गरि जमिनको चक्लावन्दि गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- भुमि आयोग गठन गरि धनीपुर्जा व्यवस्थापन गर्ने
- भू-उपयोग नीति कार्यन्वयन गर्ने
- उचित क्षेत्रमा जग्गा एकीकरण कार्यक्रम गर्ने

६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

- आवास क्षेत्रका लागि जमिन विकास गरि सवै वस्तिहरू व्यवस्थित गर्नु।
- कृषि तथा पशुपन्छि पालन क्षेत्रको चक्लावन्दि गर्नु

६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- • सरकारी, गैरसरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ

६.२ सडक र यातायात पूर्वाधार

६.२.१ पृष्ठभूमि

भौतिक पूर्वाधार आर्थिक विकास एवं सामाजिक समृद्धिका आधारहरू हुन् जसमा सडक यातायात तथा पुलको सबैभन्दा महत्वपूर्ण योगदान रहन्छ। पूर्वाधारको विकासमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाएको छ। पूर्वाधार निर्माणकालागि स्थानीय निकायलाई प्रदेश एवं संघीय सरकारबाट समेत आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने व्यवस्था गरिएको छ। नगरपालिकाले पूर्वाधार विकासमा समावेशी, वातावरणमैत्री, गुणस्तरीय पूर्वाधार भन्ने अभियानका साथ कार्यक्रम अगाडि बढाएको छ। नगरपालिकाको विकास र समृद्धिको प्रमुख आधारका रुपमा रहेको एक क्षेत्र यातायात पनि हो।

यस नगरपालिकाको २०७४ एकीकृत विकास गुरुयोजनाको अनुसार केहि सडक मात्र कालोपत्रे गरेको पाईन्छ। यहाँको सडकको औशत चौडाई ४-६ मि रहेको छ भने केहि सडकको चौडाई १०मि भन्दा माथि छ। यस नगरपालिकामा कुल ५६९.१३ किमी सडक विस्तार भएको थियो, जसमध्ये ३४.२६ किमी कालोपत्रे, ४२४.१२किमी ग्रेभेल तथा ११०.७५ किमी सडक धुले ग्रामिण सडक रहेको थियो। यस नगरपालिकामा आन्तरिक यात्राको मूल बाहन निजि टेम्पोहरु र रहेका छन्। यस नगरपालिकामा वास पार्कको व्यवस्था नभएको अवस्था छ र राजमार्ग अन्तर्गत दुधे र झिलझिलेमा वास विसौनी निर्माण गरिएको छ।

६.२.२ समस्या तथा चुनौती

पर्याप्त मात्रामा आर्थिक, प्राविधिक एवं भौतिक स्रोतको अभाव हुनु, यातायात पूर्वाधारमा अपेक्षित एकीकृत विकास नहुनु, मापदण्ड बिना योजना पहिचान तथा छनोट हुनु, वर्तमान अवस्थामा अति सीमित मात्रामा यातायात सञ्जाल विकास हुनु, कच्ची सडकमात्र भएकोले यहाँको आन्तरिक यात्रा भाडादर महङ्गो हुनु, क्षमता भन्दा बढी यात्रुहरू बोकी जोखिमयुक्त यात्रा गर्ने प्रवृत्ति वढ्दो हुनु, सवारी नियमको बेवास्ता गर्ने प्रवृत्ति वढ्दो हुनु, निर्माण भइसकेका सडकहरू मर्मत तथा संरक्षणको अभावमा हुनु, अधिकांश निर्माणाधीन सडकहरू बजेट नपुगका कारण सुस्त गतिमा निर्माण हुनु, सडकको लम्बाइ बृद्धि साथै मर्मत सम्भारको दायित्व बृद्धि भए अनुरुप स्रोत व्यवस्थापन नहुनु जस्ता समस्याहरू यस पालिकामा रहेका छन्।

६.२.३ सम्भावना तथा अवसर

- निर्मित संरचनाहरूको मर्मत(सम्भार र सुरक्षाकालागि स्रोत—साधनको पर्याप्त व्यवस्था नहुनु
- छरिएर रहेका बस्तीहरूमा सडक विस्तार गर्नु,
- प्राकृतिक प्रकोप एवं जलवायु परिवर्तनको पक्षलाई समेत ध्यानमा राखी सडक निर्माण गर्नु,
- पहिले निर्माण भएका साँघुरा बाटाहरू चौडा गर्ने क्रममा दिनु पर्ने जग्गा, संरचना आदिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नु
- पूर्वाधार विकासबाट आर्थिक तथा सामाजिक संरचनाको विकास भई आर्थिक समुन्नति तथा रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना हुने
- स्थानीय स्तरमा औद्योगीकरणमा सहजता हुने
- स्थानीय स्रोत साधनको संरक्षण तथा दिगो प्रयोग हुने
- पूर्वाधार विकासबाट स्थानीयहरूको आर्थिक स्थिति मजबुत हुने
- स्थानीय तहमा थप रोजगारी सिर्जना हुने
- नगरपालिकाको विकासकोलागि सडक सञ्जालको विकास एवं सुदृढीकरणको रणनीति तयार हुने।

६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

सडक सञ्जाल तथा यातायात पूर्वाधार, शिवसताक्षीको आर्थिक समृद्धिको आधार

लक्ष्य

दिगो पूर्वाधार विकास मार्फत नागरिकको सहज पहुँच हुने।

उद्देश्य

१. पाँच वर्ष भित्र रिंगरोड, बजार भित्रका सडक, ट्रंक रोड र मुख्य भित्री सडकहरुको कालोपत्रे, ड्रेन, कल्भर्ट लगायतका गुणस्तरिय पूर्वाधारको विकास, बिस्तार र व्यवस्थापन गरि सामाजिक आर्थिक अवसरहरूमा पहुँच बृद्धी गर्नु।

२. यातायात पूर्वाधारको उचित मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन गरी सहज आवतजावत र स्थानीय जनताको सुविधा, आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१७ यातायात तथा पूर्वाधारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: पाँच वर्ष भित्र रिंगरोड, बजार भित्रका सडक, ट्रंक रोड र मुख्य भित्री सडकहरुको कालोपत्रे, ड्रेन, कल्भर्ट लगायतका गुणस्तरिय पूर्वाधारको विकास, बिस्तार र व्यवस्थापन गरि सामाजिक आर्थिक अवसरहरूमा पहुँच बृद्धी गर्नु।	
१.१: सडक सञ्जालहरूको विस्तार गरी दिगो सडक निर्माण गर्ने।	१. सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारसँगको साझेदारितागरिनेछ। २. नगरपालिका भित्र निर्माण हुने सडकहरूलाई मापदण्डका आधारमा निर्माण गरिनेछ। ३. बार्है महिना सडक यातायात संचालन गरी नगरबासीलाई यातायातमा सहजता प्रदान गरिने छ। ४. सडकका स्तरोन्नती र सुरक्षित यातायातप्रबन्ध मिलाइनेछ। ५. नगर रिंगरोड कालोपत्रे सम्पन्न गरी ट्रंक रोडलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी कालोपत्रे गरिनेछ। ६.
१.२: योजनाको दीर्घकालीन उपयोगकोलागि निर्माण भइसकेका पूर्वाधारहरूको संरक्षण, विस्तार तथा मर्मतकोलागि कोषको व्यवस्था गर्ने।	७. नेपाल सरकारले निर्धारण गरेका न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी सोको पालना गरी सडकको गुणस्तर कायम गरिनेछ। ८. पुल निर्माण कार्यहरूको गुणस्तर कायम गर्न अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ। ९. योजनाको दीर्घकालीन उपयोगकोलागि निर्माण भइसकेका पूर्वाधारहरूको संरक्षण, विस्तार तथा मर्मतकोलागि कोषको व्यवस्था गरिनेछ।
१.३: नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक गतिविधिलाई सन्तुलित, समावेशी, गतिशील बनाउन योगदान पुऱ्याउन सक्ने रणनीतिक सडक सञ्जाल सुदृढ गर्ने।	१. व्यवसायिक गतिविधिलाई गतिशील बनाउन सडकको निर्माण तथा स्तरवृद्धि गरिनेछ। २. प्राथमिकता प्राप्त लोकमार्ग तथा नगरपालिकाको रणनीतिक सडक सञ्जालको निर्माणमा तीब्रता दिइनेछ। ३. सडकमा वर्षैभरि निर्वाध यातायात सञ्चालनको लागि सडक पुलको निर्माणलाई प्राथमिकताका साथ तीब्रता दिइनेछ।
१.४: छिटो, भरपर्दो र वातावरण मैत्री सडक सञ्जाल विकास गर्न सहयोगी हुने प्रविधि तथा उपायहरू अबलम्बन गर्ने।	१. बजार क्षेत्रमा सडक, पानी निकास र ढल, खानेपानी पाइप, बिजुली तथा इन्टरनेट वितरण लाइन, फूटपाथ आदिको एकीकृत रुपमा निर्माण गरिनेछ।

	२. बजार क्षेत्र तथा जोखिमयुक्त सडक खण्डहरूमा आवश्यकताका आधारमा आकाशे पुल तथा भूमिगत बाटो निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ।
उद्देश्य २ः यातायात पूर्वाधारको उचित मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन गरी सहज आवतजावत र स्थानीय जनताको सुविधा, आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु।	
२.१ः प्रमुख ग्रामीण बस्तीहरू र प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र जोड्ने गरी यातायात पहुँच बढाउन सडक विस्तार गर्ने।	१. योजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन, विस्तृत डिजाइन र लागत अनुमान गरेर मात्र वातावरणमैत्री पूर्वाधारको निर्माण गरिनेछ। स्थानीय तहको श्रम एवं सीपलाई केन्द्रबिन्दुमा राखिनेछ। २. सम्पूर्ण पूर्वाधार योजनाहरूलाई आधुनिक सूचना प्रणाली अनुसार अद्यावधिक गर्दै नियमितरूपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ। ३. प्रमुख ग्रामीण बस्तीहरू र प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र जोड्ने पूर्वाधार विकासका निर्माणमा व्यापक जनसहभागिता बढाइनेछ। ४. योजनाहरूलाई निर्धारित समयमा नै सम्पन्न गर्न योजनाको प्रकृति अनुरूप आवश्यक स्रोत तथा वस्तु र गुणस्तरको आधारमा वर्गीकरण गरी सोही अनुरूप व्यवस्था मिलाइनेछ।
२.२ः पर्यटकीय पदमार्गहरूको पहिचान तथा निर्माण कार्यलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गर्ने।	१. पदमार्ग निर्माण तथा व्यवस्थापनको लागि समुदाय तथा स्थानीय तहलाई व्यापक रुपमा परिचालन गरिनेछ। २. पर्यटकीय पदमार्ग विकास तथा व्यवस्थापन गुरुयोजना तयार गरी स्तरोन्नति, निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई क्रमागत रुपमा अगाडि बढाइनेछ। ३. ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय ठाउँहरूको प्रवर्द्धन गर्न पदमार्गहरूको निर्माण गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- लक्ष्मी नारायण चोक देखि वडा नम्बर २ को सिमाना सम्म नगर रिंग रोड निर्माण गर्ने (२.५ कि.मी)
- कमल खोला देखि वडा नम्बर ८ को सिमाना सम्म नगर रिंग रोड निर्माण गर्ने
- गणेश माझीको घर देखि कटल डाँडा हुदैं नगर रिंग रोड सम्म निर्माण गर्ने
- तेज बहादुर चेम्जुंगको घर देखि वडा कार्यालय हुदैं इन्द्र चोक सम्म सडक निर्माण गर्ने
- होम पौडेलको घर देखि राम मिल कुन्जीबारी सम्म सडक निर्माण गर्ने
- भवानी नेपालको घर देखि उत्तर मांगबा चोक हुदै महेन्द्र राजमार्ग जोड्ने सडक निर्माण गर्ने
- नगर रिंग रोडबाट प्रेम पोख्रेलको घर हुदै प्रेम फुयालको घर सम्म सडक निर्माण गर्ने
- खानौरी चोक बाट राना मिल कुन्जिबारी जोड्ने सडक निर्माण गर्ने
- राना मिल कुन्जिबारी सडक बाट ८ नम्बर वडाको सिमाना जोड्ने सडकको निर्माण

- नगर रिंग रोडबाट दक्षिण खगेन्द्र कार्कीको घर हुदैं टर्म रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- लोक मार्गबाट जोफ्री बोर्डिंग हुदैं नारायण बास्कोटाको घर सम्मको सडक पिच गर्ने
- बेनु प्रसाद अधिकारी को घरबाट पूर्व-दक्षिण रिंग रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- मन कुमारीको घरदेखि पस्चिम नगर रिंग रोड सम्म सडक निर्माण गर्ने
- पन्चेशोर शिवालय देखि पस्चिम नगर रिंग रोड सम्म सडक निर्माण गर्ने
- प्रदिप तामांगको घर देखि लामा टोल जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- बद्री चोक बाट २ नम्बर सिमाना जोड्ने दक्षिण सडकको निर्माण गर्ने
- तिन पैनीबाट २ नम्बर सिअमन जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- अमृत गिरिको घर देखि दक्षिण नामबिन बोर्डिंग हुदैं नगरको टर्म रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- लक्ष्यान सर्माको घरबाट नगरको टर्म रोअद जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- जय प्रकाश चेम्चोंगको घर बाट टर्म रोअद जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने
- ढकाल चोकबाट डाँडा गाउँ हुदै राना मिल कुन्जीबारी जोड्ने सडकमा पुल निर्माण गर्ने
- फुलबारी सिमसारबाट ८ नं. वडा जोड्ने सिमानामा पुल निर्माण गर्ने
- राम बहादुर कार्कीको घरबाट पूर्व लेलिया खोलामा (Bailey Bridge) को निर्माण गर्ने
- तारा उप्रेतीको घरबाट बहादुर सिंहको घर सम्म लेलिया खोलामा (Bailey Bridge) को निर्माण गर्ने
- जमानजित राईको घरबाट पस्चिम बाबुलाल मणिको घर सम्म झोलिंगे पुलको निर्माण गर्ने
- धरमपुर चोक देखि शुक्रबारे सम्म दुवै साइडमा ड्रेनको निर्माण गर्ने
- फुलबारी चोक देखि ढकाल चोक हुदैं तारा उप्रेतीको घर सम्म ड्रेनको निर्माण गर्ने
- लोक मार्गबाट जोफ्री बोर्डिंग हुदैं धरमपुर-५ गाजी सडकमा ड्रेनको निर्माण गर्ने
- वडा नं. १ को टर्म सडकमा ढल निर्माण गर्ने
- माझी डाँडा देखि दक्षिण हाई स्कुल चोक सम्म सडक बत्ती व्यवस्था गर्ने
- शुक्रबारे बजारमा सडक बत्तीको व्यवस्था गर्ने
- डिल्ली चौहानको घर देखि स्वास्थ्य चौकी जाने बाटोको निर्माण गर्ने
- नर बहादुरको घर देखि तारादेवी स्मृति खानेपनि जाने सडकको कालो पत्र गर्ने
- टर्म रोड दक्षिण प्रेम घिमिरेको घर हुदै शिवालय मन्दिर जाने सडकको निर्माण गर्ने
- लक्ष्मी नारायण मा.वि बाट दक्षिण तिर्थ राईको घर सम्म सडकको निर्माण गर्ने
- इमान सिंह चोक बाट मंगलबारे बजार सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- कमल पूल मंगलबारे हुदै सादुचोक हुदै बनेनी खोला सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- चिउरा मिल , प्रगति चोक हुदै बर्खे टोल सम्म कालोपत्रे गर्ने
- ड्राइभर चोक, मंगलबारे, बस्नेत टोल हुदै पाथिभरा स्कूल जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- देबराज राईको घर पश्चिम लालपानि खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- पार बारे बजार बाट पूर्व सादुचोक हुदै देबदुत चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- प्रगति नगर देखि रिंगरोड सम्म कालोपत्रे गर्ने

- बिकास चोक - प्रगति चोक हुदै दुम्नागाउ जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- ब्यान्दुगेरा र स्वागत चोक बिचमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- यालाम्बर चोकमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- रजी चेम्जोंगको घर पूर्व पट्टि बनेनी खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- रिंगरोड ostrich फर्म देखि दक्षिण स्वागत चोक हुदै भौर्लिचोंन सम्म कालोपत्रे गर्ने
- विकास चोक, यालाम्बर चोक हुदै हिमाली चोक जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- संताल चोक पूर्व आरआरएन पूल हुदै इन्द्रेणी चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- स्वास्थ्य चौकी पश्चिम डुडामारी र लालपानि माथि झोलुंगे पुल निर्माण गर्ने
- पारबारी बजार वरिपरी रिंगरोडको अवधारणामा कालोपत्रे गरिनुपर्ने
- धरमपुर र पाच्गाछे सडक कालोपत्रे गर्ने
- भोर्लिचौन बजार दक्षिण हुदै ताम्सालिंग चोक हुदै धरमपुर पाचगाछे सडक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- माक्लुंगे डाडा उत्तर बिक्रम गुरुंगको घर दक्षिण दुडामारी खोलामा Box Culvert निर्माण गर्ने
- भोटे पूलमा Box Culvert निर्माण गर्ने
- याम प्रसाद हुमागाईंको घर पश्चिम मान बहादुर मोक्तानको घर पूर्व सिगारी खोलामा Box Culvert निर्माण गर्ने
- जंग राइको घर दक्षिण कर्ण पोमुको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने
- माने भुजेलको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने
- पूर्ण बहादुर बिस्टको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने
- कुमार कार्कीको घर पश्चिम सिगारी होलीमा Box Culvert बनाउने
- पदम बहादुर राइको घर दक्षिण टासी मोक्तान घर जाने सिगारी होलिमै Box Culvert निर्माण गर्ने
- प्रकाश राइको घर दक्षिण धादरमा Box Culvert निर्माण गर्ने
- वडा कार्यालय जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- नेत्र बहादुर कटुवालको घर पूर्व शान्ति आ. वि. सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- खेम बरालको घर बाट राम जानकी मन्दिर हुदै दक्षिण रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- कन्काई प्रा वि बाट दक्षिण र पूर्व दुवै तिर जाने कालोपत्रे गर्ने
- पाचगाक्षि बजार बाट पश्चिम राजकुमार पोखरेल को घर हुदै दक्षिण गा पा जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- बिश्व दुबा सुन्दर राजबंसीको घर पूर्व माई जाने बाटोमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- रिंगरोड हुदै किचर डाँगी टेक नारायण राजबंशीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- महेश्वोर दुलालको घर पूर्व होलीमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- पोली बस्ति जाने बाटो मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- गणपत राजबंशीको घर पश्चिम धर्धरी मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- पार्वती ताजपुरियाको घर पश्चिम धर्धरी मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- उत्तर दक्षिण नहर आवत जावतको लागि स्टिल ट्रस को पुल निर्माण गर्ने

- बोलोचोक बजार पश्चिम कमल बनेनी नदीमा पुलको निर्माण गर्ने
- रिजाल घर देखि पश्चिम कमल बनेनी खोलामा झोलुंगे पुल को निर्माण गर्ने
- जनता देखि बोलो चोक बजार हुदै गौरिगंज गा. पा. वडा १ सिमाना सम्म कालोपत्रे गर्ने
- बोलो चोक बजार बाट पूर्व नाराधारी हुदै झिलझिले चौरी बाटो हुदै पूर्व नगरको रिंगरोड सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- बोलो चोक बजार दक्षिण बाहुन टोल हुदै झिलझिले चौरी सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- सिद्धशोर महादेव मन्दिर बाट दक्षिण पनेरु गाउ हुदै कमल गा पा जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- पाथिभरा बिद्यालय बाट साहु टोल हुदै बोलो चोक बजार जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- दुर्गा बास्कोटाको घर बाट टंक चुडालको घर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- नया बजार ओडारी चोक बाट पाचगाची बजार हुदै ३ नं. वडा सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- सय पत्री चोक बाट पूर्व दक्षिण कमल लामिछाने को घर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- नगेन्द्र बिश्वकर्माको घर बाट प्रहरी चौकी हुदै नारा धारी जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- जनता - आमवादी - शिवगंज सडक ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- जनता चोक पश्चिम पाथिभरा आ. वि. शालमारा त्रिबेदी चोक, सुर्यदय स्कुल हुदै डाडागाउ सम्म कालोपत्रे गर्ने
- भेलामणि कटुवाल चोक हुदै जनता चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- जनता चोक उत्तर उमनाथ दाहालको घर हुदै शुवास राइ को घर हुदै आमाबादी सम्म कालोपत्रे गर्ने
- घोगा बस्ति नगर देखि सत्र पथ ब्रमदेव यादवको घर हुदै सुर्य राजबंशीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- जनता चोक देखि वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी जोड्ने सडक कालोपत्रे गर्ने
- राम जानकी मन्दिर देखि कटुवाले चोक हुदै शाह पेट्रोल पम्प सम्मको सडक कालोपत्रे गर्ने
- वडा नं ५ र ३ जोड्ने गरि बनेनी नदि माथि पक्कि पूल निर्माण गर्ने
- शालमारा र खोपेटोली, राजु सिग्देलको घर दक्षिण पश्चिम पक्कि पूल निर्माण गर्ने
- कमला ताजपुरियाको घर पश्चिम खेलमैदान जोड्ने होलिमा पक्कि पूल निर्माण गर्ने
- भेलामणि चोक पूर्व भेलामणि कन्काई धार्मिक तथा पर्यटक संस्थान सम्म कालोपत्रे गर्ने
- घनश्याम मैनालीको घरबाट नवकिरण हुँदै शाखा नं ३ वडा कार्यालयबाट मूल नहर जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- धरहरा चोक बाट लोकु पौडेलको घर सम्म जोड्ने बाटो कालो पत्रे गर्ने
- जन आदर्श मा.वि बाट तिन ढुवाङ सम्म कालोपत्रे गर्ने
- शिवगंज बजार बाट पुरानो बजार कालोपत्रे गर्ने
- सुब्बा चोकबाट मिन व. गुरुङको घर हुँदै वडा नं ६ जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने

- जन आदर्शबाट जित वहादुर केसीको घर हुँदै झिलझिले खोला सम्म कालो [पत्रे र पुल निर्माण गर्ने
- जन आदर्शबाट वडा कार्यालय सम्म आउने बाटो कालोपत्रे
- हवल्दार चोकबाट ज्ञानेन्द्र भण्डारीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- तहक वस्तीबाट दिल व. कटुवालको सडक खण्डमा पुल र कालोपत्रे गर्ने
- भक्त व कुरुङवाङको घर हुँदै गोविन्द भण्डारीको घरसम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- एन्जेलिका एकेडमी हुँदै मनहरा वाट होम पौडेल सम्मको बाटो कालोपत्रे गर्ने
- नर व परियारको घरबाट गोपाल कार्कीको धर हुँदै घोर्ले चोक जोड्ने वाटो कालोपत्रे र कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- तरक व खड्काको घरबाट घोर्ले चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे र कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- ठग वस्तीबाट नयाँ चोक हुँदै वडा कार्यालय सम्म कालो पत्रे गर्ने
- नयाँ बजार बाट रिंगरोड सम्म ड्रेन सहित कालोपत्रे गर्ने
- इन्द्र पौडेलको घर हुँदै किसन गाउँ, दुर्गा सोधुङको घर हुँदै मल नहर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- वुद्ध चोक देखि चतुरमान गुरुङको घरबाट हिमाली चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे र पुल निर्माण गर्ने
- टंक ढुंगानाको घरबाट कुसियारबारी हुँदै हवल्दार चोक जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- धोर्ले चोकबाट चन्द्रडागी जाने बाटो कालोपत्रे निर्माण गर्ने
- पदम ब खड्का पुर्व उज्ज्वल सहकारी हुँदै मूल सडक सम्म कालोपत्रे निर्माण गर्ने
- इलाका प्रहरी कार्यालय बाट पुष्प ढकालको घर हुँदै रिंग रोद जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- नवकिरणबाट उत्तर दुधे महाभारा जोड्ने तिन वटा सडक कालोपत्रे गर्ने
- एन्जेलिका एकेडमी पश्चिमबाट कुसियारवारी जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- शिवगंज बजारबाट यमनाथ ढुंगानाको घरसम कालोपत्रे गर्ने
- शिवगंज यातायात व्यवावास्थापनका लागि वसपार्क निर्माण गर्ने
- पुल्चोक बाट घैटे चोक सम्म सडक कालोपत्रे गर्ने
- सम्झना चोक हुँदै दक्षिण सृजना चोक, मिलन चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- सयपत्री चोक देखि मिलन चोक हुँदै धौले चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- मङ्गलबारे देखि मिलन चोक हुँदै धौले चौक, चन्द्रडाँगी, झोलुङ्गे पुल हुँदै लालपानी सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- सिर्जना चोक देखि मायालु चोक हुँदै मिलन चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- पिपलडाँडा पुर्व कन्काई नदीसम्म जाने मलामी मार्गमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- राज सुब्बाको घर उत्तर सिर्जना चोक हुँदै सम्झना चोक जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- इमानसिंह चोक देखि पुर्व सिर्जना चोक हुँदै भानु मावि हुँदै नगरपालिका जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- सिवु गाउँ हुँदै सतासी खोला जाने ठाउँमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- धौले चोक देखि राजकुमार राई सरको घर सम्मको सडक स्तरोन्नति गर्ने

- लालपानी स्कुल देखि पश्चिम झोलुङ्गे पुल जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- सिमलचोक बाट पश्चिम डिल्ली पौडेलको घरसम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- ब्याङ डाँडा चोक देखि पश्चिम नगरपालिका जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- मधुराम शिवाकोटी घर जाने बाटोमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- लालपानीमा संतोसको घर पश्चिम बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- चन्द्रडाँगी वडा नं ७ को गेट दक्षिण तजर लाल राजवंशीको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- गोल ग्राउण्डदेखि उत्तर घरघरेमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- पाथिभारा चोक देखि दक्षिण तुम्बापू चोक नहर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- दुर्गा पंचाय मन्दिर देखि किराँत चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- धौले चोक देखि उत्तर पुर्व पुल्चोक हुँदै पशुपति अधिकारीको घर देखि शिवालय मन्दिर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- २ नं शाखा देखि नयाँ झोलुङ्गे पुल सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- भानु चोकबाट हेतला गाउँ हुँदै गोल ग्राउण्ड हुँदै तारा सिंह लिंग्देनको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- सिमल चोक देखि मलामी घाट सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- चन्द्र डाँगी बजार देखि कन्काई नदीको झोलुङ्गे पुल जोड्ने बाटो सस्तरोन्नति गर्ने
- चन्द्रडाँगी बजार देखि गाउँपालिका जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- ७ नं वडा कार्यालयबाट बद्रि थापाको घर जोड्ने बाटो स्तरोन्नति गर्ने
- रुदिला देखि लालपानी बजार हुँदै झापा गाऊँपालिका सिमाना जोड्ने बाटो स्तरोन्नति गर्ने
- गोपाल ओलीको घरबाट दक्षिण आर्यघाट सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- झारबारी गोल ग्राउण्डबाट पुर्व रुदिला जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने
- चन्द्रडाँगीबाट धौले चोक जोड्ने बाटोमा पर्ने सतासी खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने
- वुद्ध चोक देखि दक्षिण तुन्देन् चोक सम्मको सडक ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- शान्ति मार्ग दक्षिण धनमाया लोतिको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- डुडामारी बजार हर्क सेर्माको घर दक्षिण भानु रेग्मीको घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- झिलझिले पेट्रोल पम्प दक्षिण बिनोद राईको घर हुदै झिलझिले मा वि निस्कने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- झिलझिले मा. वि. सडक खण्ड रत्न चोक देखि पूर्व नगरपालिका जाने बाटो इन्द्रेणी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने (१ पुल सहित)
- झिलझिले बजारको बस्नेत होटेल देखि पश्चिम झिलझिले खोला सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- शंकरधोज चोक देखि दक्षिण दाहाल चोक पूर्व सताशी खोला सम्म कालोपत्रे गर्ने
- छत्र बहादुर लिम्बुको घर देखि कुलाराम दर्जीको घर सम्म कल्भर्ट सहित कालोपत्रे गर्ने
- महेन्द्र राजमार्ग देखि सेवेनसिज स्कूल हुदै बिन्द्रा पोखरेलको घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- महेन्द्र राजमार्ग देखि गोरे चेम्जोंगको घर हुदै सेवेनसिज स्कूल सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने

- झिलझिले बजारको कृषि टहरा हुदै झिलझिले मा. वि. सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- ढुंगेल चोक पश्चिम सताशी खोला सम्म ढल सहित सडक कालोपत्रे गर्ने
- ढुंगेल चोक पूर्व झिलझिले खोला सम्म ढल सहित कालो पत्रे गर्ने
- शितल चोक हुदै इन्द्रेणी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- बिशाल चेम्जोंग को घर देखि घनस्याम कार्की को घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- पशुपति बोर्डिंग स्कूल दक्षिण हुदै चाशोक टोल सम्म कालोपत्रे गर्ने
- कोइराला ग्रिल पश्चिम हुदै जाने बाटो झिलझिले खोलामा पुल निर्माण गर्ने
- बिकासी चोक पूर्व तुम्लिंग चोक सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- बिकासी चोक पश्चिम हरि कार्कीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- पिपल चोक देखि इमान सिंह चोक सम्म ढल साहित कालोपत्रे गर्ने
- टेकनाथ घिमिरेको घर उत्तर पुल को मर्मत गर्ने
- विकाशी चोक देखि सुरेन्द्र सेर्माको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- सबिन लिम्बु को घर देखि तुलाराम दर्जीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- बूडी बजुको घर देखि दक्षिण हुदै जाने बाटो ७ नं. सिमाना सम्म कालोपत्रे गर्ने
- रत्न चोक बाट पूर्व जाने बाटो सकुमान राईको छेउमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- इन्द्रेणी चोक देखि बैदार चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- झिलझिले पुल पश्चिम हुदै सम्झना चोक को बाटो सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- प्रेम तामांगको घर पश्चिम झिलझिले खोलामा फलामे पुल निर्माण गर्ने
- महेन्द्र राजमार्ग देखि सिता महेश्वोरी रोका को घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- अशोक श्रेष्ठको घर पूर्व सताशी खोलामा पुल निर्माण गर्ने
- बिहानी चोक पश्चिम झिलझिले खोलामा फलामे पुल निर्माण गर्ने
- झिलझिले बजार (वडा कार्यालय दक्षिण) देखि सेवेनसिज स्कूल जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- मुकेश लम्जेलको घर देखि सिर्जना खानेपानी सम्म कालोपत्रे गर्ने
- सिवालय मन्दिर उत्तर नगरपालिका जाने नहरमा फलामे पुल निर्माण गर्ने
- चिल्लागाद धाममा सडक मा ब्लक लगाउने
- आइतबारे बजार क्षेत्र र दुधे बजारमा मा इन्टर लकिंग ब्लक लगाउने
- शताशी प्रा. वि. को उत्तर पट्टिको पूर्व पश्चिमको बाटो वडा कार्यालय वडा नं. १० जाने वैकल्पिक बाटो कालोपत्रे गर्ने
- योंग्या चोक देखि दक्षिण सिमाना सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- यलम्बर चोक देखि दक्षिण रिंगरोड छुने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- मिलन चोक देखि दक्षिण रिंगरोड छुने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- संगम चोक देखि चिल्लागाद धाम सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- राजकुमार राइ को घर अगाडी झरना खोलामा पुल निर्माण गर्ने
- माइदार चोक बाट आपटारी हुदै भालु खोला पुल सम्म बाटो कालोपत्रे गर्ने
- हिलियान रोड हुदै बाल निकुन्ज मा. वि. हुदै भालु खोला जोड्ने trunk रोड सम्म कालोपत्रे गर्ने

- सैनिक बस्ति को महेन्द्र राजमार्ग देखि लक्ष्मी योंगहानको घर सम्म जोड्ने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- राजमार्ग देखि रोमीला ढकालको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- रिंगरोड पश्चिम संजय योंगहान को घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने
- क्षीजन्ग चोक देखि भालु खोला पुल सम्म कालोपत्रे गर्ने
- भण्डारी मार्ग रिंगरोड देखि तुलसी सिटौलाको घर हुदै खानेपानी ट्यांकी सम्म कालोपत्रे गर्ने
- बिर बहादुर को घर दक्षिण बेनु संग्रौलाको घर हुदै भण्डारी मार्ग सम्म कालोपत्रे गर्ने
- लक्ष्मी नारायण मन्दिर दक्षिण बाधको मान्घिम मन्दिर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- राजमार्ग पूर्व बस प्रतिक्ष्यलय् देखि शिवालय मन्दिर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- पालिघर होटेल देखि चिल्ड्रेन पार्क हुदै सरदारे खोला सम्म कालोपत्रे गर्ने
- खगेन्द्र अधिकारीको फार्म देखि कन्काई ४ नं. सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- गौतम चोक पश्चिम हुदै शिवालय मन्दिर दक्षिण कन्काई ४ जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- लक्ष्मण पौडेलको घर देखि कुमार सावा लिम्बुको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- शिवालय मन्दिर पश्चिम हुदै नया बस्ति हुदै मिथला चौधरीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने
- दिपेन्द्र आ. वि. उत्तर कन्काई न. पा. ४ सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- हुन्दुंगे खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने
- दिल्ली सेलिन को घर र पाण्डे साईलाको घर बिचमा पक्कि पुल निर्माण गर्ने
- बाझ र दोमुखा जोड्ने सरदरे खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने
- बेनु संग्रौलाको कित्ता र बिस्ट ठुल्दाईको घर बिचमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- भण्डारी मार्गको दक्षिण तर्फ नहरको छेउमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- शिव चोक देखि धन बहादुर कटुवालको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- दुफ्हे शिवगंज रोद भवानी तिमिलसना देखि पश्चिम झरना खोला हुँदै शिवालय मन्दिर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- क्याम्ब्रिज स्कुल देखि दुधे बच्चा बगर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- दुधे पश्चिम बस स्टेन्ड देखि दक्षिण दुधे-सतासी खोला दोभान सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- लोकमार्ग देखि दक्षिण दुधे-सतासी खोला दोभान सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- देवीराम मार्ग सडक स्तरोन्नति गर्ने
- लोक मार्ग देखि वडा कार्यालय हुँदै पानी टंकी सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- दुधे-लालरुम्बा सडक स्तरोन्नति गर्ने
- दुधे पश्चिम बस स्टेन्ड उत्तर पिपलचोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने
- विजय प्रगति मार्ग हुँदै प्रणामी मन्दिर र मैनाचरी स्कुल मार्ग रिंग रोद सडक स्तरोन्नति गर्ने
- मैनाचुली मार्ग हुँदै उप्रेती टोल गुम्बा डाँडा हुँदै बिहानी मार्गबाट सतासीधाम जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- पेट्रोल पम्प उत्तर गोपाल गिरीको घर जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- मूल नगरको शाखा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने

- निलकण्ठ बोगटेको घर पश्चिम झरना खोलामा त्रस-पुल निर्माण गर्ने
- रोशन खड्काको घर पश्चिम सतासी खोलामा वाटर किंगडम पार्क र झिलझिले विद्यालय जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- लोकमार्ग देखि दक्षिण सतासीधाम स्वास्थ्य चौक सम्म जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने
- जेसिस भवन पश्चिम दुधे खोलामा कज्वे निर्माण गर्ने
- साने राईको घर दक्षिण रातेहोली पुल पुनःनिर्माण गर्ने
- फोल्कल्याण्ड टापु जाने पुल पुनःनिर्माण गर्ने
- वडा कार्यालय देखि उत्तर देवीस्थान मन्दिर अगाडी बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- व्यापारिक एवम् महत्वपूर्ण सडकहरूको विकास व्यापारिक नाका जोड्ने सडकहरूको विकास सडक सञ्जालको मर्मत सम्भार गर्ने
- सडक तथा पुलहरूको निर्माण तथा मर्मतसम्भारबाट सामाजिक एवम् वातावरणीय पक्षमा पर्ने नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्ने
- परम्परागत विधिका अतिरिक्त सार्वजनिक-निजी साझेदारी, डिजाइन एन्ड विल्ड, निर्माण सञ्चालन तथा हस्तान्तरण प्रक्रियाबाट पूर्वाधार विस्तार गर्ने
- रणनीतिक स्थानहरूमा ट्राफिक सङ्केत चिन्हहरू निर्माण गरी स्थापित गर्ने
- ट्राफिकसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने
- सृजनाचोक हुदै सृजना चोक - धौलेचोक सडक कालोपत्रे गर्ने
- रान चोक देखि पूर्व इन्द्रेणी चोक हुदै न. पा. जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने
- बुद्धचोक देखि तुम्देन चोक सडक खण्ड कालोपत्रे गर्ने
- मोहन कार्कीको पश्चिम झिलझिले खोलामा पक्कि पूल निर्माण गर्ने
- मिलन चोक , किरात चोक हुदै चिल्लागढ़ सडक कालो पत्रे गर्ने
- यलम्बर चोक - वडा कार्यालय २ हुदै किरात चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- संगम चोक देखि नहर रिंगरोड सम्म कालोपत्रे गर्ने
- नहर रोड कालोपत्रे गर्ने
- मंगलबारे धौलेचोक चन्द्रदागी लालपानी सडक कालोपत्रे गर्ने
- माईधार - नहरचोक - धौलेचोक - पारावारि घांगी सडक कालोपत्रे गर्ने
- नगरपालिका हुदै चन्द्रडाँगी जाने सडक कालोपत्रे गर्ने
- राम बहादुर सम्वाहाम्मेको घर हुदै किरात चोक जाने बाटोको खुनिऊ खोल्सीमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- बराल होलि, शिवसताक्षी न. पा. १ मा पुल निर्माण गर्ने
- गणेश राईको घर दक्षिण न. पा. जाने बाटो झरना खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- ट्रंक रोड कालोपत्रे गर्ने
- फुलबारी चोक - पाचगाछी सडक कालोपत्रे गर्ने
- मंगलबारे उत्तर इमानसिंह चोक हुदै डुडामारी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने
- झिलझिले बस पार्क निर्माण गर्ने- वडा नं. ११

- दुधे मटमारा सडक ४ लेन सडक कालोपत्रे गर्ने
- धरमपुर पाचगाछी सडक ४ लेन निर्माण गर्ने
- जंगलु चौधरीको घर सिधा पारि झरना खोलामा शिव प्रा. वि. जाने बाटोमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने
- मोज्या चोक हुदै बंसबाडी इलाल चोक हुदै चैतन्य ताल्वोको घर हुदै कृष्ण हुलालको घर हुदै भगवती मा. वि. मा कालोपत्रे गर्ने
- पाडागुन्जी, क्याम्पा, मंगलबारे, हवल्दार चोक शिवगंज सडक कालोपत्रे गर्ने
- झिलझिले - दून्गेल चोक- इन्द्रेणी चोक- हुदै शिवगंज जनता चोक सडक कालोपत्रे गर्ने
- कन्काई माई हुदै सरदारे जाने सडक कालोपत्रे गर्ने
- भालुखोला देखि श्रीजंग चोक सम्मको बाटो कालोपत्रे गर्ने
- श्रीजंग चोक देखि एनसेल टावर, नहर सम्म कालोपत्रे निर्माण गर्ने
- नगर रिंगरोड कालोपत्रे गर्ने

६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

- पाँच वर्ष भित्र रिंगरोड, बजार भित्रका सडक पहुँच बृद्धी गरिनेछ
- यातायात पूर्वाधारको उचित मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन गरी सहज आवतजावत र स्थानीय जनताको सुविधा, आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना गरिनेछ

६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- अन्तर-सरकार, नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ।
- संघ, प्रदेश र गैर सरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ।"

६.३ जलश्रोत, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

६.३.१ पृष्ठभूमि

जल सम्पदामा धनी हाम्रो देश नेपालको उज्जल भविष्य जल उपयोगमा निर्भर गर्छ। नेपाल सरकारको उच्च प्राथमिकतामा परेको जलविद्युत आर्थिक बृद्धि र आर्थिक रुपान्तरणको एक महत्वपूर्ण साधन हो। नेपालको विद्युत विकासको यात्रा वि.स. १९६८ देखि फर्पिङबाट सुरु भए ८३ हजार मेगावाट क्षमता भए पनि हालसम्म भारत बाट समेत बिजुली ल्याइरहेको अवस्था छ। हाल विश्वभर वैकल्पिक ऊर्जा, परम्परागत ऊर्जा अर्थात खनिज ऊर्जामा आधारित ऊर्जाको प्रतिस्पर्धी बनेर उदाउँदो छ। नेपालको संविधानले वैकल्पिक ऊर्जाको विकास गरी आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिकालागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति गर्ने नीति अङ्गीकार गरेको छ र यसबाट दुर्गम क्षेत्रमा रहेका राष्ट्रिय प्रशारण लाइन पुऱ्याउन सम्भाव्यता नभएका तथा छरिएर रहेका बस्तीहरूमा आधुनिक ऊर्जाको पहुँच पुऱ्याउन र शहरी क्षेत्रको बढ्दो ऊर्जा भागको व्यवस्थापन गर्न र परम्परागत तथा आयातित ऊर्जा माथिको निर्भरतालाई कम गर्न विभिन्न किसिमका नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन, विकास र दिगो व्यवस्थापन गरी

यस क्षेत्रलाई मुल प्रवाहमा लयाउन जरुरी छ। नविकरणीय ऊर्जा क्षेत्रमा नेपालमा भैरहेका कार्यहरूमा लघु जलविद्युत सुधारिएको पानि घट्ट, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जा, सुधारिएको चुलो, विद्युतीय चुलो, गोबरग्यास र वायोग्यास आदि रहेको छ।

६.३.२ समस्या तथा चुनौती

तराई क्षेत्र धेरै भएकोले बाढी प्रकोप जोखिम युक्त भूबनौट भएको, समग्र जलस्रोत तथा नदी व्यवस्थापनको गुरुयोजना निर्माण गरी योजनाबद्ध विकास हुन नसकेको, वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्द्धन र विस्तारको लागि सहुलियत ऋण, जोखीम व्यवस्थापनको व्यवस्था नहुनु, वैकल्पिक ऊर्जा विकासमा निजी क्षेत्र अपेक्षाकृत रूपमा आकर्षित हुन नसक्नु, वैकल्पिक ऊर्जा प्रविधि प्रवर्द्धन तथा प्रयोग सम्वन्धमा क्षमताको कमी हुनु, जोखिम व्यवस्थापन र विमा सम्वन्धी आवश्यक व्यवस्था नहुनु पर्याप्त मानव, आर्थिक र भौतिक स्रोत नभएको, वैकल्पिक ऊर्जा व्यवस्थापनको गुरुयोजना निर्माण गरी योजनाबद्ध विकास हुन नसक्नु आदि समस्या रहेका छन्। विद्युतीय विस्तार सन्तोषजनक भएपनि गुणस्तर चित्त बुझ्दो नभएको कारण, विद्युतीय उपकरणहरु प्रयोगमा ल्याउन नसकिएको देखिन्छ।

६.३.३ सम्भावना तथा अवसर

- बजारीकरण तथा आर्थिक गतिविधिको विस्तारका कारण बढ्दै गएको विद्युतको माग पुरा गर्नु
- नविकरणीय ऊर्जा क्षेत्रमा सहुलियत कर्जाको व्यवस्थापन गर्नु
- खाना पकाउने प्रयोजनकालागि प्रयोग हुने परम्पागत ऊर्जाको स्रोतलाई स्वच्छ र आधुनिक ऊर्जाले प्रतिस्थापन गर्नु
- सौर्य तथा वायु ऊर्जा उत्पादनमा निजी तथा समुदायको लगानी आकर्षित गर्नु
- आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी परम्परागत व्यवहारलाई परिवर्तन गरी उत्पादन बृद्धि गर्ने
- ऊर्जा विकासबाट अन्य साना तथा घरेलु उधोग स्थापना तथा सञ्चालनमा सहजता हुने
- स्थानीय स्रोत साधनको संरक्षण तथा दिगो प्रयोग हुने
- वैकल्पिक ऊर्जा मार्फत धुवाँ रहित भान्छाको अवधारणा लागु हुने

६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

ऊर्जाको अधिकतम प्रयोग, शिवसताक्षीको दिगो आर्थिक र सामाजिक विकासको आधार

लक्ष्य

नवीकरणीय तथा वैकल्पिक ऊर्जाको उत्पादन र उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सवैको पहुँचमा बृद्धि गर्ने।

उद्देश्य

१. ऊर्जाको उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण—मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सवैको पहुँचमा बृद्धि गर्नु।
२. परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा बृद्धि गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१८ उर्जाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ः ऊर्जाको उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण—मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सवैको पहुँचमा बृद्धि गर्नु।	
१.१ः ऊर्जा क्षेत्रको संस्थागत संरचना तयार गरी दिगो र अधिकतम् उपयोगको आधार तयार गर्ने।	१. संघीय स्वरूप अनुसार ऊर्जा क्षेत्रको स्थानीय स्तरमा संस्थागत संरचना तयार गरिनेछ। २. संगठनात्मक संरचना अनुसार विद्युत जडान गर्ने र मर्मत सम्भार गर्न तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गरी उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। ३. घरायसी प्रयोजनकालागि अधिकतम् ऊर्जा प्रयोग गर्ने परिवारलाई सम्मानरप्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ।
१.२ः उपलब्ध सम्पूर्ण ऊर्जा स्रोतको पहिचान, उत्पादन, वर्तमान तथा भविष्यमा ऊर्जाको माग र आपूर्ति सम्बन्धी डाटाबेस तयार गरी संस्थागत विकासमा जोड दिने।	१. शिवसताक्षी नगरपालिकामा ऊर्जाको स्रोत पहिचान, कुल सम्भाव्य जलविद्युत क्षमता, माग र आपूर्तिको अध्ययन गरिनेछ। शिवसताक्षीमा उत्पादित ऊर्जा, वर्तमान तथा भविष्यको माग र आपूर्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी डाटाबेस तयार गरिनेछ। २. निर्माण सम्पन्न भई सञ्चालनमा रहेका लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाको मर्मत, सम्भार र संस्थागत विकास गरिनेछ। ३. यस क्षेत्रमा रहेका मुख्य ऊर्जा उत्पादन केन्द्र सम्मको सडक र प्रशारण लाइनको सञ्जाल निर्माण गरिनेछ।
उद्देश्य २ः परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा बृद्धि गर्नु।	
२.१ः ऊर्जाको प्रयोगलई दिगो, भरपर्दो गुणस्तरीय र प्रभावकारी रूपमा विकास गरी बहुउपयोगि बनाउने।	१. ऊर्जाको खपत प्रभावकारी ढङ्गबाट गर्नकालागि विशेष सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. सार्वजनिक संस्था वा स्थानहरू जस्तै, अस्पताल, विद्यालय, धार्मिकस्थल, सडक, पर्यटकय स्थल, आदिमा अधारभूत ऊर्जाको नियमित आपूर्ति गर्न सौर्य ऊर्जा जडान गरिनेछ। ३. विद्युतीय चुलो प्रयोग गर्न सहुलियत ऋण र अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ। ४. सिंचाइ तथा खानेपानीको पहुँच पुर्याउन सम्भावना नरहेका क्षेत्रमा सौर्य ऊर्जाको प्रयोग गरी लिफ्ट खानेपानीको सञ्चालन गरिनेछ।

	५. जलविद्युत, वैकल्पिक ऊर्जाको अधिकतम प्रयोग गरी दैनिक जीवनयापनमा सहजता ल्याउदै परम्परागत ईन्धनको प्रयोग घटाइनेछ। ६. वैकल्पिक ऊर्जा क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रबाट सहुलियत दरमा ऋणको व्यवस्था गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- नगरपालिकाको विभिन्न स्थलमा आवश्यकता अनुसार ट्रान्सफरमर जडान गर्ने
- नगरपालिकाका मुख्य सडक तथा बजार क्षेत्रमा रात्रीकालिन व्यवसायका निम्ति पोल बत्ति जडान गर्ने
- वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन गर्न सहुलियत प्रदान गर्ने
- सफा चुलो कार्यक्रम थालनी गर्ने
- विद्युतीय उपकरण प्रयोग वृद्धि गर्न प्रोत्साहन तथा चेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्ने

६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

- ऊर्जाको उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण—मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सवैको पहुँचमा बृद्धिगरिनेछ
- परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा बृद्धि हुनेछ

६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- स्वच्छ उर्जा उत्पादन र उपयोग संघीय नीति र कानुन तर्जुमा हुनेछ

६.४ आवास तथा बस्ति विकास

६.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले अव्यवस्थित बसोबासलाई योजनाबद्ध पूर्ण पूर्वाधार वातावरणमैत्री तथा नागरिकको सुरक्षित आवासको हकलाई प्रत्याभूति गरेको छ। ग्रामीण चरित्रको जनसख्यालाई भूगोलको आधारमा शहरी परिभाषित गरिए पनि कार्यपद्धति र चरित्रको आधारमा अधिकांश शहरी जनसङ्ख्या ग्रामीण चरित्रको नै छ। शिवसताक्षी नगरपालिकाको आवास संरचना छरिएको तथा सडक विस्तार केन्द्रित रहेको छ। बाढी विपद् जोखिममा रहेका घर परिवारलाई सुविधा सम्पन्न वातावरणमैत्री आवासको व्यवस्थापन र बिपन्न तथा बजारी क्षेत्रमा अनधिकृत अव्यवस्थित रुपले बसोबास गरेका परिवारलाई उचित व्यवस्था गर्न यस क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। व्यवस्थित बस्ती विकासकोलागि नगरपालिकाले उपयुक्त नीति तयार गरेर प्राविधिक विज्ञहरूको सहयोगमा उक्त कार्य गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिन्छ। भवन निर्माण तथा व्यवस्थित बस्तीहरूकोलागि प्रभावकारी

अध्ययन अनुसन्धान तथा आवधिक योजना तर्जुमा गरी यस क्षेत्रमा योजनाबद्ध किसिमको योजना तयार गरेर जान सकिन्छ।

६.४.२ समस्या तथा चुनौती

शहरी विकास गर्ने कामको लागि आधुनिक सबै सेवाहरू उपलब्ध गराउन धेरै रकमको आवश्यकता रहेको हुन्छ। भू-उपयोग नीति अनुसार बस्ती विकास नहुनु, बिभिन्न ठाउँहरूमा मापदण्ड विपरित आवास निर्माण हुनु तथा मापदण्ड अनुसार भएको वा नभएको अनुगमन गर्ने कार्य प्रभावकारी नहुनु, नगरपालिकामा विद्यमान अवस्थामा शहरी विकासको पूर्वाधार विकास गर्न आवश्यक आर्थिक समस्या रहेको छ, एकै पटकमा सेवा प्रदान गर्न बनाउन पर्ने भवनहरू र तिनीहरूकोलागि आवश्यक मानव स्रोत एवं साधनहरूकोलागि गर्नु पर्ने लगानी पुऱ्याउन सक्षम हुन नसक्नु, ग्रामीण क्षेत्रमा आवासको निर्माण गर्दा प्राविधिकको परामर्श नलिनु, निर्माण सामाग्री कम गुणस्तर र खर्चिलो हुनु, सुरक्षित स्वास्थ्य र सुविधायुक्त आवास नहुनु सामुहिक आवास निर्माणमा जनचासो नहुनु आदि यहाँका समस्याहरू हुन्।

६.४.३ सम्भावना तथा अवसर

शहरीक्षेत्रमा अनाधिकृत रुपमा बसोबास गर्ने धरपरिवार स्थानान्तरण गर्नु, स्थानीय निर्माण सामाग्री उच्चतम प्रयोग गरी सुरक्षित आवासको निर्माण गर्नु र बाढी विपदको यच्च जोखिममा रहेका घरपरिवारको लागि भूउपयोगमा एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गर्न सकिनें अवसर रहेको छ।

- शहरी पूर्वाधारको निर्माण पश्चात् सहर बसाल्नु, सडक, चुस्त यातायात सुविधा, पर्याप्त गुणस्तरीय खानेपानी, गुणस्तरीय बिजुली तथा सूचना प्रणालीको व्यवस्था गर्नु
- भौगोलिक अवस्था र बस्तीलाई एकीकृत कार्यमूलक योजना मार्फत बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने
- गरिब तथा न्यून आय भएका परिवारको लागि सुरक्षित आवास कार्यक्रम सचालन गर्न सकिने
- सुरक्षित आवास निर्माणमा जनचेतना बृद्धि हुनु
- पूर्वाधार विकास र आवास निर्माण गर्दै स्थानीय पहिचानयुक्त सहर बसाल्ने सम्भावना रहनु
- भूउपयोग नीति अनुसार बिभिन्न मापदण्ड लागु गर्न पालिकाको चासो हुनु।

६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

"दिगो विकासकालागि सुरक्षित आवास तथा पहिचानयुक्त शहर तथा बस्ती विकास"।

लक्ष्य

सुरक्षित, सुलभ र वातावारणमैत्री एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गर्ने।

उद्देश्य

१. एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको विकास गर्नु।
२. स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गरी स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :१९ आवास तथा बस्ती विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको विकास गर्नु।	
१.१: सुरक्षित आवास र वस्ति विकास गर्ने।	१. मापण्ड अनुसारको घरनक्सा पास गरेर मात्र आवासीय तथा व्यवसियक भवनहरु निर्माण गर्न लगाईनेछ । २. एकिकृत वस्ति विकासका लागि निजी क्षेत्र र सहकारीहरूसँग साझेदारिता गरिनेछ। ३. आवास तथा वस्तिहरूको उत्थानशिलता विकास गरिनेछ।
१.२: ग्रामीण क्षेत्रमा बजार केन्द्र बाट टाढा र छरिएर रहेका तथा विपद्को जोखिममा रहेका र सीमान्तकृत घर परिवारलाई आधारभूत सुविधा सहितको एकीकृत बस्ती निर्माण गर्ने।	४. भू—उपयोग नीती तथा बस्ती विकास योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ। ५. छरिएर रहेका तथा विपद्को जोखिममा रहेका घर परिवारकालागि सुरक्षित, वातावारणमैत्री, सुलभ, आधारभूत सुविधायुक्त र मौलिक पहिचान बोकेको एकीकृत बस्ती निर्माण गरिनेछ। ६. ग्रामीण क्षेत्र र छरिएर रहेका घरपरिवारलाई आधारभूत सुविधा सहितको बस्ती निर्माण गरिनेछ।
१.३: भूउपयोग नीति तथा योजना निर्माण गर्ने र योजनाबद्ध रुपमा एकीकृत बस्ती विकास गर्ने कार्यलाई अभियानको रुपमा अगाडि बढाउने।	१. एकीकृत बस्ती विकास गर्न जग्गा प्राप्ति व्यवस्थालाई सरल बनाइनेछ। २. सडक क्षेत्रमा हुन सक्ने थप बस्ती विस्तारलाई निरुत्साहित गरिनेछ र मापदण्डहरूलाई पूर्णरूपले कायन्वयन गरिनेछ। ३. कृषियोग्य जमिनमा हुने गरेको जग्गा प्लटिङ्गलाई नियन्त्रण गरी व्यवस्थित गरिनेछ। ४. शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायत विपद्को उच्च जोखिममा रहेका व्यक्तिकालागि विशेष सामाजिक आवासको विकास गरिनेछ। ५. राजमार्गसँग जोडिएका मुख्य बजारी क्षेत्रहरूलाई व्यवस्थित वजार क्षेत्रका रुपमा विकास गरिनेछ।
उद्देश्य २: स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गरी स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण गर्नु।	

२.१: स्थानीय पहिचान भएको र सबै वर्ग तथा समुदायले किन्न सक्ने भवनहरूको निर्माण गर्ने।	१. सरकारी तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी उपयुक्त भवन डिजाइन तथा निर्माण गरिनेछ। २. पालिकामा निर्माण हुने भवनहरूको डिजाइनमा एकरूपता ल्याउन भवन निर्माण मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ। ३. स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती निजी भवन निर्माण गर्न निजी क्षेत्र तथा समुदायलाई प्राविधिक सहयोग गरिनेछ।
२.२: भवन डिजाइन, निर्माण तथा सुपरीवेक्षणका कार्यमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने।	१. सुरक्षित, किफायती, वातावरणमैत्री र पहिचानयुक्त भवन निर्माण बारे जनचेतना बृद्धि गर्न समुदाय लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. स्थानीय रूपमा उपलब्ध निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोगलाई अधिकतम प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। ३. एकीकृत सेवा प्रदायक बहुपयोगी र बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गरी एकीकृत जनसेवा प्रदान गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- नगरपालिका भरि आवश्यकता पहिचान गरि १००० घरधुरीलाई आवासको निर्माण गर्ने
- आवास विकास आयोजना तर्जुमा गरि कार्यन्वयन गर्ने
- जोखिम आवास क्षेत्र पहिचान गरि संरक्षण गर्ने

६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

- एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरीनेछ
- अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको विकास गरिनेछ
- स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गरीनेछ
- स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण गरिनेछ

६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- समुदायको योगदान र निगरानीमा वृद्धि हुनेछ

६.५ सञ्चार तथा सुचना प्रविधि

६.५.१ पृष्ठभूमि

नागरिकको संविधान प्रदत्त मौलिक हकको रूपमा रहेको सूचनाको हकको संरक्षण र सम्बर्धन गर्दै आमसञ्चारलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, जिम्मेवार र व्यवसायिक बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने राज्यको नीति हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। विगत केही वर्षदेखि नेपालमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत प्रयासहरू भएका छन्। बदलिंदो परिवेश तथा त्यसबाट सिर्जित चुनौती

सामना गर्न तथा सिर्जित अवसरहरू प्रभावकारी रूपले उपयोग गर्न तदनुरूपको नीतिगत, कानुनी, संस्थागत व्यवस्था तथा रणनैतिक उपायहरू अवलम्वन गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस गरी एकिकृत सूचना तथा सञ्चार प्रविधि नीति २०७२ तर्जुमा गरिएको छ। प्रविधिको व्यापक प्रयोगबाट कानुनको शासन, भ्रष्टाचारमूक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट प्रदान गर्न सकिन्छ।
यस नगरपालिकामा संचार सुविधा विकासोन्मुख रहेको छ। यहाँको सूचनाका मूल आधार ईन्टरनेट नै रहेको छ भने हुलाकी सेवा, टेलिभिजन, रेडियो, पत्रपत्रिका आदिको सुविधा पनि रहेका छाना। यस नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्रमा मोबाईल नेटवर्कको पहुँच रहेको छ हने पालिका भरि करिब २००+ घरधुरीमा ल्याण्ड लाईन सुविधा रहेको छ।

६.५.२ समस्या तथा चुनौती

सूचना तथा सचार सम्बन्धी पर्याप्त नीतिगत र कानुनी व्यवस्था नहुनु, आमसञ्चार माध्यम पूर्णरूपमा मर्यादित, जिम्मेवार, जवाफदेही हुन नसक्नु, जनचेतनाको कमीका कारण सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विस्तारलाई द्रुतता दिन समस्या रहेको, साइवर सुरक्षाका लागि संस्थागत र प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुनु, अधिकांश स्थानहरूमा अप्टिकल फाइवर पुग्न नसकेको आदि यस क्षेत्रका समस्याका रुपमा रहेकाछन्।

६.५.३ सम्भावना तथा अवसर

- नगरपालिका भित्र सूचना तथा सञ्चार पहुँचको एकिकृत र अद्यावधिक विवरण तयार पार्नु र सञ्चार माध्यमहरूलाई ग्रामीण भेगसम्म विस्तार गर्नु
- सञ्चार माध्यमहरूलाई विश्वसनिय र जवाफदेही बनउदै गुणस्तरीय सेवा प्रदायकका रुपमा विकास गर्नु
- सामाजिक सञ्जालको वृद्धिसँगै यसमा बढ्दै गएको दुरूपयोग नियन्त्रण गर्नु
- साइवर सुरक्षा सम्वन्धी संस्थागत संरचना तयार गरी आम जनतामा यस सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्नु
- सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी अधिकारलाई संविधानमा नै मौलिकहकका रुपमा लिपिबद्ध हुनु
- सार्वजनिक निकायका काम कारबाहीका बारेमा नागरिकलाई जानकारी गराउने सामाजिक सञ्जालको विकास हुँदै जानु
- प्रशासनिक लगायत दैनिक कामकाजकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत सहज एवं चुस्त बनाउन सकिने
- पर्यटकीय, कला, भाषा तथा संस्कृतिको दृष्टिकोणले महत्त्वपूर्ण स्थलहरूको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्न सकिने

- ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेटको प्रयोग र अनलाइन प्रकाशनको बढ्दो प्रयोगले सूचनाको पहुँचमा सहज हुनु
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई विद्यमान योजना तथा नीति अनुरूप नगरपालिकालाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि मैत्री बनाउन सकिने।

६.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

सूचना तथा सञ्चारको गुणस्तरीय सेवाहरूमा सबै वर्गको पहुँच।

लक्ष्य

सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास गर्दै सबै नागरिकको पहुँच तथा उच्चतम उपयोग सुनिश्चित गरी आमनागरिकको जीवनस्तरलाई सहज बनाउने।

उद्देश्य

१. आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुँचमा पुऱ्याउनु।
२. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाई प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२० सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुचमा पुऱ्याउनु।	
१.१: सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी नयाँ खोज तथा अनुसन्धान र विकासको लागि कानुनी आधार तयार गर्ने।	१. सञ्चार माध्यमसँग साझेदारीको नीतिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। २. सूचना प्रविधि क्षेत्रको विकासकालागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्न सहजिकरण गरिनेछ। ३. विद्यमान हुलाक सेवालाई आधुनिकिकरण गर्दै हुलाक सेवा प्रभावकारी बनाइनेछ।
१.२: बजार तथा चलचित्र क्षेत्रको पूर्वाधार विकास गरी उद्योगको रूपमा विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने।	१. यस क्षेत्रलाई परिचित गराउने खालका भाषिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक तथा सामाजिक पृष्ठभूमि झल्कने प्रवर्धनात्मक सूचनाका सामग्रीहरूको निर्माण र निर्माण भएका सामग्रीहरूको डिजिटलाइजेशन गरी यस क्षेत्रको विकासलाई टेवा पुऱ्याउन सूचना तथा सञ्चार प्रविधि युक्त पर्यटकीय योजना बनाइनेछ।

	२. यस क्षेत्रको कला संस्कृतिको पहिचानमा जोड दिई मौलिक, सामाजिक तथा गुणस्तरीय लघु चलचित्र तथा डकुमेन्ट्री निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ३. टेलीमेडिसिन केन्द्रको स्थापना गरी सबै नागरिकलाई घरमै बसी स्वास्थ्य उपचार सम्बन्धी परामर्श सेवा लिने अवसरको सुनिश्चितता गरिनेछ। ४. विज्ञापन बजारको व्यवस्थापन एवं नियमन गर्न नियामक निकायको स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ। ५. सार्वजनिक क्षेत्रबाट प्रचार प्रसार हुने विज्ञापनमा समानुपातिक वितरण प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ।
१.३ः समग्र प्रविधिका विकासकालागि डिजिटाइजेसन मार्फत सामाजिक, आर्थिक र शासकीय व्यवस्थामा सुधार गर्ने।	१. सार्वजनिक तथा निजी सेवाहरू क्रमश सफ्टवेयर अनलाइन मार्फत सूचना तथा सेवा प्रदान गरिनेछ। २. सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको विकासकालागि स्थानीय प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनको आधार तयार गरिनेछ। ३. डिजिटल डिभाइड कम गर्नकोलागि डिजिटल साक्षरता र सचेतना अभिवृद्धिलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। ४. सूचना प्रविधिलाई शिक्षा र आधुनिक प्रविधिमा उपयोग गरिनेछ। ५. सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत स्थनिय भाषा, संस्कृति तथा मौलिकताको संरक्षण गरिनेछ। ६. आधारभूत तह देखि नै हरेक विद्यार्थीले कम्प्युटर तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन गर्न पाउने अवसरको सुनिश्चितता गरिनेछ।
उद्देश्य २ः सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाई प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्नु।	
२.१ः सूचना तथा सञ्चार सेवालाई प्रतिस्पर्धी, मर्यादित, सर्वसुलभ तथा नियमित पहुँचको स्थापना गरी सूचना प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्ने।	१. नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा अप्टिकल फाइबरको विस्तार गरी इन्टरनेटको पहुँच सर्वसुलभ बनाइनेछ। २. सबै कार्यालयका वेवसाइट, इमेल, ट्वीटर, भाइबरजस्ता माध्यमबाट नागरिकको गुनासो प्राप्ति तथा सुनुवाइ हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। ३. सबै वडाहरूमा डिजिटल सूचना पाटीको व्यवस्था गरी सम्पूर्ण सूचना, क्रियाकलाप तथा गतिविधिहरूका बारेमा सुसूचित हुने अधिकारको सुनिश्चितता गरिनेछ। ४. सार्वजनिक आमसञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, प्रतिस्पर्धी, मर्यादित, उत्तरदायी र व्यवसायिक बनाइनेछ।

	५. नगरपालिकाका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूलाई सूचना प्रविधि मैत्री बनाई सबैकालागि सहज एवं सर्वसुलभ सेवाको सुनिश्चितता गरिनेछ।
२.२: सूचनामा सम्पूर्ण नागरिकहरूको पहुँच र सञ्चार प्रविधिको उच्चतम प्रयोगको सुनिश्चितता गर्ने।	१. सञ्चार क्षेत्रकालागि विद्यमान भौतिक संरचनामा आवश्यकता अनुसार थप संरचना विस्तार गरिनेछ। २. नगरपालिकाका सबै ठाँउमा टेलिफोन सेवाको नेटवर्क उपलब्ध हुन सक्ने गरी आवश्यकता अनुरूप मोबाइल टावरको विस्तार गरिनेछ। ३. नगरपालिकाका सम्पूर्ण सार्वजनिक कार्यालयहरू लगायत हरेक समुदायमा कम्तिमा एकवटा Landline टेलिफोन सेवा उपलब्ध गरिनेछ। ४. नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा स्थानीय तथा राष्ट्रिय पत्र-पत्रिकाहरूको ताजा खबर नियमित रूपमा पढ्न पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

१. आवश्यकता अध्ययन गरि टेलिकम टावर निर्माण
२. एक वडा एक टेलिमेडिसिन स्थापना
३. एक वडा एक डिजिटल सूचनापाटि व्यवस्था
४. विभिन्न उपर्युक्त स्थल पहिचान गरि Free Wi-Fi व्यवस्था

६.५.५ अपेक्षित उपलब्धि

- आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाईनेछ
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुँचमा पुग्नेछ।
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाईनेछ
- प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गरिनेछ

६.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- अन्तर-सरकार, नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ।

६.६ पूर्वाधार विकासको नतिजा खाका

पूर्वाधार विकास										
नतिजा शृंखला	सूचक		आधार बर्ष	लक्ष्य					पुस्टयाईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	विवरण	इकाई	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८4	०८४/८५		
प्रतिफल ३.१ सडक एवं सहायक पूर्वाधारको विस्तार र विकास एवं यातायात सुचारु भएको हुनेछ	पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	२२	२०	१८	१३	१०	१०	· आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • यातायात गुरुयोजना	· अन्तर-सरकार, नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ। • संघ, प्रदेश र गैर सरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र
	हाईवेवाहेक कालोपत्रे सडक, किमी	किमी	५५	५८	६२	६५	७०	७५		
	नगर रिंगरोड कालोपत्रे	किमी	२८	३१	३४	३७	३९.४	सम्पन्न		
	सडक स्तरोन्नति	किमी	६०	७०	८०	९०	१००	११०		
	पुल तथा कलभर्ट	संख्या	१५०	१५५	१६०	१६५	१७०	१७५		

	ग्राभेल सडक	किमी	४२४.१२	३८२	३४४	३०९	२७८	२५०		कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ।
	धुले सडक(Earthern road)	किमी	११०.७५	१००	९०	८१	७३	६५		
	बायो इन्जिनीरिंग प्रविधि र सडक साइड वृक्षारोपण	किमी	0	१५	३८	५०	७५	९०		
	पानी निका ढल	किमी	१०	१५	१८	२२	२५	३०		
प्रतिफल ३.२ आवास बजार, बस्ति , एकीकृत, व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुनेछ	नगरपालिकाबाट घरनक्सा पास भएको	संख्या	४५६	५६०	७००	९००	११००	१४००	· आर्थिक प्रतिवेदन· नगर पालिका प्रोफाईल	· समुदाय को योगदान र निगरानीमा वृद्धि हुनेछ
	सडकवत्ती जडान	किमी	१५	२०	२५	३०	३५	४०		
	प्रवार्धित तथा मापदण्ड अनुसार निर्माण तालिम	संख्या	125	१३८	१५१	१६६	१८३	२०१		

	लिएको दक्ष व्यक्ति									
	आधारभूत पूर्वाधार सहित व्यवस्थित बजार	संख्या	३	४	६	८	१०	१२		
प्रतिफल ३.३ बिद्दुत र बैकल्पिक उर्जाको विस्तार उपलब्धता तथा उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ	बिद्दुत ट्रान्समिसन लाइन बिस्तार	किमी	८२	४५	६५	८०	८५	९५	नगरपालिका प्रोफाईल	स्वच्छ उर्जा उत्पादन र उपयोग संघीय नीति र कानुन तर्जुमा हुनेछ
	मिटर जडान गरी विद्धुत उपयोगकर्ता	घरसंख्या		८०	८२	८५	९०	९५		
	सोलार प्रणाली सहित बिद्दुत सेवा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	९५.७८	९७	९८	९८	९९	१००		
	सुधारिएको उर्जा (Bio-Gas, LP) प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	२.४१	४	६	१०	१६	२५		
प्रतिफल ३.४	मोबाइल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	९२.४२	९५	१००	१००	१००	१००	•नगरपालिका प्रोफाईल	अन्तर- सरकार,

सूचना र संचार प्रविधिको पहुँच भएको हुनेछ	इन्टरनेट प्रयोगकर्ता	प्रतिशत		६०	६५	७०	८०	९०		नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ।
	१८ वर्ष माथिका स्मार्ट मोवाईल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत		४०	४५	५०	६०	७०		
	१८ वर्ष माथिका मोवाईल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००		
	उद्दम व्यवसायमा सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२५	३५	५०	७५	९०	१००		

परिच्छेद ७ वन, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन योजना

७.१ वन क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्धन र विकास

७.१.१ पृष्ठभूमि

शिवसताक्षी नगरपालिकाको ठुलो क्षेत्र वन क्षेत्रले ओगटेको अवस्था छ। झापा जिल्लामै दोस्रृ बढी वन भएको स्थानीय तह रहेको यस नगरपालिकाको कृषि उत्पादकत्वको वढाउनका लागि वन क्षेत्रको संरक्षरण र विकासको आवश्यकता रहन्छ। नगरपालिकाको स्थानीय आयको प्रमुख स्रोतकारुपमा सामुदायिक वनको आय र वन पैदावारको व्यवसायिक विकास पनि हो। कृषि वनको आधारमा नै विकासको सम्भावना रहेको यस नगरपालिकामा हाल उपलव्ध स्रोतको अवस्थालाई विकास गर्न सके प्रमुख आम्दानीको स्रोत वन्न सक्ने संभावना रहेको अवस्था छ।

कतिपय जडिवुटीहरूको प्रशोधन र व्यवस्थापनको अभावमा त्यसै खेर गईराखेको अवस्था छ भने उचित संरक्षणको अभावमा लोप हुदै गईराखेको अवस्था छ। साना सरिसृप जातका प्राणीहरू लोपन्मुख अवस्थामा छन् भने केही चराहरू अब देखिन छाडेका छन्। जंगलमा खानेपानीको अभाव र वातावरणीय प्रदुषणका कारण चराहरूको प्रजनन क्षमताको अभाव मात्र होईन आगन्तुक चराहरू आउन छोडेको अवस्था छ।

७.१.२ समस्या तथा चुनौती

वन तथा वातावरणका हिसावबाट देखिएको प्रमुख समस्या भनेको वन पैदावारलाई गरिबी निवारणको साधनका रुपमा प्रयोग गर्दै स्थानीय समुदायलाई उद्यमशिल बनाउन नसक्नु रहेको छ। कार्बन उत्सर्जनको क्षमता अभिवृद्धि गरे वापत प्राप्त हुने (रेड परिक्षण) रकममा स्थानीय समुदायको पहुँच स्थापना गर्नु र गैरकाष्ठ पैदावर पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न नसक्नु हाल स्थानीय तहमा देखिएका समस्याहरू हुन्। वन क्षेत्रभित्र रहेका पानीका मुहान, पोखरी र सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गर्न नसक्नु अन्य कोटीका समस्याका रुपमा लिन सकिन्छ।

७.१.३ सम्भावना तथा अवसर

वन, जैविक विविधता तथा जलाधारको दिगो र सहभागीमूलक व्यवस्थापनबाट वातावरणीय सन्तुलन र दिगो विकास गर्न वनजन्य उद्यम तथा पर्यटनको विकास तथा वनजन्य वस्तु तथा सेवा उत्पादन गर्ने राष्ट्रिय लक्ष्य अनुसार वन क्षेत्रको पूर्णक्षमताको उपयोग हुने गरी वस्तु तथा सेवा विविधिकरण गर्ने चुनौती तथा अवसर रहेको छ।

नगरपालिकाको एकीकृत विकासका लागि कृषि तथा पशुपालन र पर्यटनको व्यवसायिक विकासमा सामुदायिक वनभित्रको जैविक विविधतालाई परिचालन गरी वातावरण सन्तुलनलाई अछुण्य राख्ने सोच राखिएको छ।

७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

वन तथा वातावरणको संरक्षण गरी दिगो विकासका अवधारणा अनुसार वन, जैविक विविधता र जलाधारको संरक्षण, पुनरुस्थापना र प्राप्त लाभको न्यायोचित वितरण

लक्ष्य

वन क्षेत्रलाई जैविक विविधताका आधारमा करिडोरको (जैविक मार्ग) निर्माण गरी मानव तथा वन्यजन्तुको द्वन्द न्यूनिकरण गर्ने र शुक्ष्म तथा लघु जलाधार क्षेत्रहरूको संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने।

उद्देश्य

१. स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्नु।
२. भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२१ वन तथा भूसंरक्षणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्नु।	
२.१: वनलाई उत्पादनमुखी बनाई वनजन्य उत्पादनको व्यवसायीकरण गर्ने।	१. वनभित्रका ढलेका तथा सुकेका रुखहरू बिक्रीवितरणको व्यवस्था गरिनेछ। २. काठजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र उपयोगमा विविधीकरण र प्रविधि विकास गरी नयाँ रोजगारी र उत्पादनका क्षेत्र सिर्जना गरिनेछ। ३. गैरकाष्ठ वन पैदावरको खेती विस्तार तथा वजारीकरण गरिनेछ। ४. जडीबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। ५. वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा व्यवसायीकरणकालागि स्थानीय जनतालाई प्रेरित गरिनेछ। ६. वनजन्य व्यवसायप्रति स्थानीय युवायुवतीको आकर्षण बढाउन आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई वनविज्ञान विषयमा अध्ययन गर्न आर्थिक सहयोग गरिनेछ।
१.२: समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार वनको संरक्षण गर्ने।	१. स्थानीय जनतालाई वनको महत्त्व र यसका फाइदाबारे जानकारी गराइनेछ। २. वनको सीमा निर्धारण गरी तारबार गरिनेछ। ३. खाली भूभागमा वृक्षारोपण गरिनेछ। ४. वन नर्सरी स्थापना गरिनेछ।

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
	५. सामुदायिक वनहरूका कार्ययोजना अनुसार वनको संरक्षण गरिनेछ। ६. स्थानीय जनतालाई फलफूलका विरुवाहरू वितरण गरिनेछ। ७. तालिम, गोष्ठी, अध्ययन भ्रमण आदिका माध्यमबाट उपभोक्ता समितिका सदस्यहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
उद्देश्य २ः भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु।	
२.१ः जनसहभागिता मार्फत् दिगो माटो व्यवस्थापन प्रणाली अवलम्बन गरी भूमिको उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने।	१. मह आउने जातका बिरुवा भएमा मौरीपालनमा समेत टेवा पुग्ने बिरुवाहरू लगाइनेछ। २. कृषियोग्य जमिनलाई बाढीबाट जोगाउन तटबन्ध गर्ने, ग्याभिन जाली भरिनेछ। ३. विपद सूचक यन्त्र जडान गरिनेछ।
२.२ः बाह्य र आन्तरिक स्रोतसाधनको परिचालन गर्ने।	१. योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिनेछ। २. गैरसरकारी संस्थाहरूलाई वन तथा भूसंरक्षणका कार्यक्रमहरूमा लगानी गर्न आह्वान गरिनेछ। ३. नगरपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम वन तथा भूसंरक्षण क्षेत्रका कार्यक्रमकालागि छुट्याइनेछ। ४. वनजन्य उद्योगको विकास र व्यवसायीकरणकालागि स्थानीय निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- जंगली जनावर आतंक बाट बच्नको लागि Fencing र बिजुली पोल को व्यवस्था गर्ने
- नुनमाती- गैदे हुदै सैनिक बस्तीमा fencing तार बिस्तार गर्ने
- खुला सार्वजनिक जग्गाहरुमा वृक्षारोपण कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- प्राकृतिक तालतलैयाहरूको संरक्षण, जलाधार संरक्षण, सुक्खा क्षेत्रहरूमा पोखरीहरूको निर्माण साथै सुराकी परिचालन एवम् वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने
- बनहरूको दिगो र वैज्ञानिक व्यवस्थापनको लागि क्षमता वृद्धि कार्यक्रमहरू सन्चालन गर्ने
- गरिब तथा विपन्न परिवारलाई प्रत्यक्ष लाभ र आय बृद्धिमा योगदान हुने गरी कबुलियती वन कार्यक्रमको विकास र विस्तार गर्ने
- उद्यम स्थापनाका लागि प्रवर्द्धन र सहयोगात्मक कार्यक्रम
- वनस्रोतको प्रयोग वा बिक्रीबाट प्राप्त आम्दानीको केही अंश सोही क्षेत्रमा लगानी गर्ने व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यन्वयन सुनिश्चितता तथा अनुगमन गर्ने
- स्थानीयलाई प्रत्यक्ष लाभ प्राप्त हुने गरी कृषि र पशुपन्छी क्षेत्रसँगको समन्वयमा विशेष आयआर्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

- स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन गरिनेछ।
- भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गरिनेछ।

७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- "वन सम्बन्धि कानुन नीति र कानुन तर्जुमा भई कार्यन्वयन गार्ने चुनौती
- संग, प्रदेश र गैरसरकारी क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ"

७.२ विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन

७.२.१ पृष्ठभुमि

नेपाल विपद्को उच्च जोखिममा रहेकाले विपद्का कारण वर्षेनी धनजनको ठुलो क्षति हुने गरेको छ। मुख्यतः भूकम्प, अतिवृष्टि, बाढी, पहिरो, हावाहुरी, चट्याङ, आगलागी, खडेरी, महामारी, शीतलहर र हिमताल विष्फोटन हुनसक्ने कारण नेपाल विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ। यसैगरी कोरोना, हैजा, बर्डफ्लु, स्वाइन फ्लुजस्ता रोगहरू पनि विपद्को कारकका रूपमा देखिएका छन्। शिवसताक्षी नगरपालिका क्षेत्रको जलश्रोतको अवस्था र जलवायु एवं मानवीय क्रियाकलापबाट सिर्जित विपद्का दृष्टिले जोखिममा रहेको छ। प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद्का घटनाहरूबाट धनजन तथा विकासका पूर्वाधारहरूको क्षतिले आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा ठुलो असर पर्न सक्छ। यस नगरपालिकामा रहेका नदिछेउका क्षेत्रहरुमा बाढीको जोखिम रहेको छ भने वर्षेनी धेरै खेतहरूमा क्षति हुने गरेको पाइन्छ।

७.२.२ समस्या तथा चुनौती

मनसुनको समयमा हुने मेघगर्जन र चट्याङ्ग, मनसुनी बर्षाले सिर्जना गर्ने बाढीले खेतवारी तथा भौतिक पूर्वाधारमा क्षति, विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन र सूचना प्रवाहमा समन्वयको कमी, विपद् हुनु अघि त्यसको तयारी र प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू क्रियाशील हुन नसकिएको अवस्था छ। त्यसैगरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा नहुनु, पर्याप्त मानव, आर्थिक, भौतिक स्रोत को अभाव, एक द्वार प्रणाली मार्फत विपद् सम्बन्धी भएका घटनाहरूको सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन तथा प्रक्षेपण हुन नसक्नु, क्षति न्यूनीकरण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धानको कमी, स्थानीय स्तरको विपद् सम्बन्धी भरपर्दो तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न नसकिएको अवस्था विद्यमान रहेको छ।

७.२.३ सम्भावना तथा अवसर

- पूर्वानुमान सूचना प्रणालीको प्रभावकारी व्यवस्था नहुनु
- उद्धार राहात र पुनरुथापनाको लागि प्रभावकारी सयन्त्रको कमी हुनु
- विपद् न्यूनीकरण गर्ने ठोस र उपयुक्त योजना, नीति, निर्देशिकाहरूको अभाव हुनु
- विपद् न्यूनीकरण गर्न नयाँ प्रविधि, सिकाइहरू विकास र विस्तार नहुनु
- विपद् व्यवस्थापनमा कार्य गर्ने सङ्घसंस्थाहरूको काम कर्तव्यमा अधिकार बाझिने वा दोहोरोपन सिर्जना हुनु
- नयाँ बन्ने संरचना तथा पूर्वाधारहरू विपद् प्रतिरोधी हुने
- जनसमुदाय तथा विपद् सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने
- खुला क्षेत्रहरूको संरक्षण हुने
- परम्परागत ज्ञान, सीप र स्थानीय स्रोतहरूको दिगो प्रयोग हुने

आकर्षक भूवातावरण सिर्जना हुने

७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

सुरक्षित जीवनकालागि विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन।

लक्ष्य

विपदबाट हुने मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र पर्यावरणीय क्षतिमा कमी ल्याउने।

उद्देश्य

१. जोखिम न्यूनीकरणकालागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास गर्नु।
२. मानव सिर्जित तथा नदि कटान, घरघरे लगायत प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी शिवसताक्षी नगरपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२२ विपद् व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: जोखिम न्यूनीकरणका लागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास गर्नु।	
१.१: विपद् व्यवस्थापन र प्रतिकार्य क्षमताको विकास गर्ने।	१. विपद पूर्वतयारी योजना तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिनेछ। २. विपद व्यवस्थापन मैत्री तथा उत्थानशील पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ।

	३. दमकल तथा एम्वुलेन्स व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी वनाइनेछ । ४. विपद् प्रतिकार्यमा खटिनेका लागि क्षमता विकास तथा विमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । ५. विपद्का समयमा गर्नु पर्ने उद्धार खोज कार्यका लागि विपद व्यवस्थापन समितिको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ।
१.२: विपद् रोकथाम मार्फत् विपद् न्यूनीकरण गर्दै विपद् उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने।	६. पूर्वानुमान तथा पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास तथा सञ्चालन गरिनेछ। ७. विपद् सूचना केन्द्र, आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, खोज तथा उद्धार, जोखिम लगायतका कार्यहरू गर्न अधिकार सम्पन्न विपद् व्यवस्थापन समिति स्थापना गरी एक द्वार प्रणालीबाट उक्त कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ। ८. विपदबाट हुन सक्ने क्षति कम गर्न विकास निर्माणमा र स्थानीय स्तरको योजना तर्जुमामा जोखिम व्यवस्थापनलाई आन्तरिकीकरण गरिनेछ। ९. विपद् जोखिम पूर्वतयारी र जोखिम न्यूनीकरणमा स्थानीय क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
१.३: सरोकारवालाहरूको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापन कार्यहरूलाई प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्ने।	१. विपद् सम्बन्धी जोखिम तथा प्रकोपबारे जानकारी एवं तथाङ्क अद्यावधिक गर्न विपद् व्यवस्थापन इकाइहरू स्थापना गरिनेछ। २. नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापनसँग कार्य गर्ने सम्बन्धित निकायहरूलाई सूचना सङ्कलन, प्रशोधन, प्रक्षेपण जस्ता विषयहरूमा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। ३. नगरपालिकामा कार्यरत सरकारी, निजी, सहकारी, स्थानीय निकाय, गैरसरकारी क्षेत्र लगायत स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरूलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उत्कृष्ट कार्य भएका पालिकाहरूमा अवलोकन भ्रमण गराइनेछ। ४. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्व तयारी गर्ने कार्यहरूमा सम्बन्धित विपद् व्यवस्थापन इकाइहरू बीच समन्वयात्मक सहभागिता कायम गरिनेछ।
१.४: विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्रभावकारी प्रचार/प्रसारका कार्यहरू सञ्चालन गर्ने।	१. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी गोष्ठी, अन्तर्क्रिया र विचार आदान प्रदानका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ। २. नगरपालिकामा कार्यरत निकायहरूले आआफ्नो वार्षिक कार्य योजनामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रचारप्रसारका कार्यहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। ३. विपद् व्यवस्थापनलाई विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरूमा विशेष रूपले अध्यापन गराउन विद्यालय तथा शैक्षिक

	संस्थाको पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन विषयलाई समावेश गरिनेछ। ४. विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरूमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयहरूको कक्षा सञ्चालन गरिनेछ। ५. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उत्कृष्ट कार्य भएको जिल्लाहरूमा सम्बन्धित विषयका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई अध्ययन भ्रमण गराइनेछ।
उद्देश्य २ः मानव सिर्जित तथा नदि कटान, घरघरे लगायत प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी शिवसताक्षी नगरपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नु।	
२.१ः विपद् संवेदनशील क्षेत्रहरूको पहिचान, संरक्षण, रोकथाम, पुनः स्थापना र स्थानान्तरण गर्ने।	१. बाढी, चटयाङ, डुबान, खानी तथा उद्योग क्षेत्र आदिका आधारमा बढी विपद् संवेदनशील क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूबाट बस्ती अन्यत्र सारी व्यवस्थित एवं सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ। २. जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको पहिचान गरी सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा पुनः स्थापना तथा स्थानान्तरण गरिनेछ। ३. भूकम्पको जोखिमलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी नयाँ निर्माण हुने सम्पूर्ण भौतिक संरचनालाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाइनेछ। ४. साथै निर्माण भइसकेका संरचनाहरूलाई सम्भव भएसम्म प्रवलीकरण गर्न जोड गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु

- हस्त बहादुर कार्कीको जमिनबाट दक्षिण कटुवाल गाउँ सम्म तटबन्धन गर्ने
- लेलिया खोलामा प्रत्येक ०.५-१ कि.मी मा कट पिस गर्ने
- अमृत खड्काको घरको पूर्व पट्टिको लेलिया खोलामा तटबन्धन गर्ने
- देविनारायण श्रेष्ठको माछाखाडीको छेउमा तटबन्धन गर्ने
- सामुदायिक भवनको छेउमा तटबन्धन गर्ने
- धुर्व बुढाथोकीको कित्तामा धाधर नियन्त्रण गर्ने
- वडा ८ र १ को सिमानामा रहेको डुरामरी खोलामा तटबन्धन गर्ने
- जंगली जनावरको आतंक कम गर्नलाई माझी साइलाको घर देखि मन्दिर टोल हुँदै कटुवाल नारा सम्म सडक बत्तिको व्यवस्थापं गर्ने
- कमल खोलामा झुनाबारी माथिल्लो क्षेत्र बाट कमल नर्सरी भौरलीचोक को बाद सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने
- दिपेश राई को घर पश्चिम डोडाबारी खोला वरपर बाध लगाउने
- बनेनी खोला क्षेत्रमा तटबन्द निर्माण गर्ने
- लालपानी खोलामा आर आर एन पूल देखि खानेपानी ट्यांकी सम्म तटबन्द लगाउने
- सामुदायिक खोला देखि दक्षिण दोभान सम्म तटबन्द लगाउने

- सुरछित घर को निर्माण गर्ने
- स्वास्थ्य चौकी पश्चिम बाट दक्षिण पूल सम्म तटबन्द लगाउने
- कमल खोलामा भौर्लिचोंनको दक्षिण देखि भिम भारतीको घर सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने
- बनेनी खोलामा देवदत्त चोक दक्षिण देखि शिब्सताशी ६ र ३ बिचमा पर्ने बनेनी पुल सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने
- कन्काई नहर दक्षिण केदार सापकोटाको घर हुदै दोभान सम्म तटबन्द गर्ने
- बनेनी धोभान दक्षिण कुमार गुरुंगको घर हुदै कमल र बनेनीको दोभान सम्म तटबन्द गर्ने
- विपद तालिमको व्यवस्थापन गर्ने
- आगो नियन्त्रण गर्न को लागि सम्बन्धित यन्त्र बजार क्षेत्र मा व्यवस्थापन गर्ने
- किचरडाँगी देखि दक्षिण रंगेथान बजार पूर्व सम्म कन्काई नदीमा तटबन्द निर्माण गर्ने
- कमल बनेनीमा वडा नं. ३ को सिमाना देखि दक्षिण गौरिगंज गा. पा. को सिमाना सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने
- विपद व्यवस्थापन को लागि Food Box सहितको सुरछित घरको निर्माण गर्ने
- विपद व्यवस्थापन को लागि तालिम का कार्यक्रम संचालन गर्ने
- बनेनी ढोभान सत्तानी राजबंशीको घर सम्म कमल नदीमा तटबन्द लगाउने
- विपद बाट बच्न को लागि सुरछित भवन को निर्माण गर्ने (शालामारा र भेलामणि मा)
- विपद व्यवस्थापनको लागि तालिमका कार्येक्रम संचालन गर्ने
- जन आदर्श मा.वि. उत्तर मकलडुब्बा नदीमा बाँद निर्माण गरि दुबै छेउ तटबन्धन निर्माण गर्ने
- बनियानी र झिलझिले नदीमा बाँध निर्माण गर्ने
- कन्काई नदीमा उच्चस्तरीय बाँध निर्माण गर्ने
- नदि क्षेत्रमा विपद समयका लागि आपतकालीन सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने
- वडा कार्यालयमा आपतकालीन अन्न भण्डारण निर्माण गर्ने
- बजार, चोक, अस्पताल. विद्यालयहरुको संघ संस्थाहरुमा अग्नि नियनत्रण सामग्री व्यवस्थापन गर्ने
- दिपक सेर्माको घर छेउ धरधरे नियन्त्रण गर्ने
- झिलझिले खोला दक्षिण पुल सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने
- दल माया मगरको घर दक्षिण झिलझिले खोला कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने
- टंक मगरको घर पूर्व सताशी खोलाको कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने
- कुमार ठटालको घर पश्चीम झिलझिले कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने
- डुडामारी खोलाको कटान नियन्त्रण गर्ने
- आइतबारे र दुधे बजार क्षेत्रमा अग्नि नियन्त्रण गर्ने यन्त्र को व्यवस्थापन गर्ने
- highway दक्षिण झरना खोला दुवै तर्फ Retaining वाल को निर्माण गरि बहाब नियन्त्रण गर्ने
- भालु खोला पश्चिम पट्टि बाध निर्माण गर्ने
- चिल्लागाद धामको पूर्व देखि ढकालपुर सम्म बाद निर्माण गर्ने
- दोमुखा चिल्ड्रेन पार्क हुदै पुल सम्म तटबन्धन निर्माण गर्ने

- कन्काई सिमाना देखि दक्षिण वडा नं. ७ को सिमाना सम्म तटबन्धन निर्माण गर्ने
- भालु खोलाको पूर्व पट्टिको तटबन्धन निर्माण गर्ने
- सरदारे खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने
- ढुंगे (माथिल्लो) खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने
- छुनदुन्गे खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने
- सुकुना नदीको नियन्त्रण गर्ने
- झरना खोलामा १ किमी तटबन्धन गर्ने
- दुधे खोलामा २ किमी तटबन्धन गर्ने
- राते खोला ०.५ किमी तटबन्धन गर्ने
- बडरे खोला ०.३ किमी तटबन्धन गर्ने
- सतासी खोलामा ५ किमी तटबन्धन गर्ने
- जरुवानी खोलामा १ किमी तटबन्धन गर्ने
- विपद व्यवस्थापनको लागि तालिम र पुर्बधारको व्यवस्थापन गर्ने
- वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि साधनस्रोत र व्यवस्थापकीय क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने
- कमल खोला तटबन्धनका लागि जनताको तटबन्धन कार्यक्रम संग साझेदारी गर्ने
- शिबसतक्षि वडा नं. ३ को गोपाल उप्रेतीको घर दक्षिण दमाई बस्ति सम्म कटान नियन्त्रणका लागि जनता तटबन्धन कार्यक्रम संग साझेदारी गर्ने

७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

- जोखिम न्यूनीकरणकालागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास गरिनेछ।
- मानव सिर्जित तथा नदि कटान, घरघरे लगायत प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी शिवसताक्षी नगरपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ।

७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- "• स्थानीयलाई जलवायु परिवर्तन बारे ज्ञान हुनेछ
- • नगरपालिकाले कार्यान्वायन गरेका नियमहरु स्थानीयद्वारा गम्भिरतापुर्वक मानिनेछ
- " स्थानीयले जोखिम पूर्वतयारीलाई गम्भीरता पुर्वक लिई सहभागीमूलक विकास हुनेछ

७.३ वन तथा विपद व्यवस्थापनको नतिजा खाका

वन तथा वातावरण										
नतिजा शृंखला	सूचक		आधार बर्ष	लक्ष्य					पुस्टयाईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	विवरण	इकाई	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८4	०८४/८५		
प्रभाव ४: वन, जैविक, जलाधार, विपद तथा जलवायु सम्बन्धित नीति बनाएर कायान्वयन गरि उत्थान सिल समाजको निर्माण गर्ने										
असर ४: वन तथा जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र दिगो	रुख विरुवाले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	१२.५७	१३	१४	१५	१५	१६	आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	वन सम्बन्धि कानुन नीति र कानुन तर्जुमा भई कार्यन्वयन गार्ने चुनौती संग, प्रदेश र गैरसरकारी
	खुला सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपण भएको क्षेत्रफल	प्रतिशत		४०	४१	४१	४३	४४		

उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ	सुरक्षित तथा संरक्षित चरण क्षेत्र	प्रतिशत	०.१६	०.१८	०.२१	०.२४	०.२८	०.३२		क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ
	वनमा आधारित उद्धोग	संख्या	७०	७१	७२	७२	७५	७८		
	सामुदायिक वन	संख्या	४	४	४	४	४	४		
प्रतिफल ४.१ जलाधार संरक्षण तथा भुमिको एकीकृत व्यवस्थापन र उचित सदुपयोग भएको हुनेछ	संरक्षित पानीमुहान	संख्या	६९	७२	७६	८०	८४	८८		• नगरपालिकाद्वारा संरक्षणतर्फ अग्रगामी प्रयासहरु गरिनेछ
	नदिनियन्त्रण लम्बाई	किमी	३६	४०	४०	४२	४४	४५		
	खोला नदी तटवन्ध, किमी, कन्काई र कमल वाहेक	किमी	५	७	१०	१२	१५	२०		
	संरक्षित गल्छी र पहिरो	संख्या	६	६	७	८	८	९		

प्रतिफल ४.२ जलवायु अनुकुल पर्यवारनिय स्वच्छता अबिब्रिद्धि भएको हुनेछ	प्रयोग भएको फोहोर्मैहिला व्यवस्थापन प्रणाली (ल्याण्डफिल साइट, सामुदायिक Dumping Site)	संख्या	०	१	१	२	२	३	• नगरपालिका प्रोफाईल	• स्थानीयलाई जलवायु परिवर्तन बारे ज्ञान हुनेछ • नगरपालिकाले कार्यान्वायन गरेका नियमहरु स्थानीयद्वारा गम्भिरतापुर्वक मानिनेछ
	फोहोरमैला व्यवस्थापनमा शुल्क सहित संलग्न घर धुरी	संख्या	०	१०००	१२००	१५००	२०००	२५००		
	कम्पोस्ट-बिन, गार्बेज पिट प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	१०	१२	१३	१५	१५	१६		
	परम्परागत दाउरा प्रयोग गर्ने घर धुरी	प्रतिशत	५१.८५	४४	३७	३२	२७	२३		

	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुल कार्ययोजना तर्जुमा	संख्या	४	५	५	६	७	७		
प्रतिफल ४.३ विपदबाट हुने क्ष्यतिलाई न्यूनीकरण गरी उत्थानशील समाजको निर्माण भएको हुनेछ	अयोग्य स्थानमा रहेका बस्ति	संख्या	७	४	४	०	०	०	• नगरपालिका प्रोफाईल	स्थानीयले जोखिम पूर्वतयारीलाई गम्भीरता पुर्वक लिई सहभागीमूलक विकास हुनेछ
	दमकल व्यवस्थापनमा तालिमप्राप्त जनशक्ति	संख्या	०	२	४	६	६	६		
	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	संख्या	115	१३२	१५२	१७५	२०१	२३१		

परिच्छेद ८ संस्थागत विकास तथा सुशासन योजना

८.१ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि एवं सशक्तिकरण

८.१.१ पृष्ठभूमि

शीघ्र सेवा र तीव्र विकासको लागि शिवसताक्षी नगरपालिका भन्ने सोचका साथ सार्वजनिक सेवालाई अझ बढी प्रभावकारी र चुस्त बनाउनको लागि संस्थागत विकास गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। पालिकामा सेवा लिन आउने सेवाग्राहीले सरकारसंगको सन्निकटताको पूर्णप्रत्याभूति गर्ने, पालिकालाई आफ्नो संरक्षण र अभिभावकको रुपमा आभाष गर्ने र सामाजिक सेवामा तत्पर सस्थाको रुपमा महसुस गर्न सक्ने गरी योजना निर्माण गर्न लागिएको छ। हाल यस पालिकामा राजनीतिक नेतृत्व गर्न युवा पुस्ताहरूको चाहना देखिन्छ तर त्यसका लागि सरकारी संरचना, कार्य सम्पादन गर्ने पद्धती र न्युनतम मापदण्डका विषयमा जानकारीको अभाव रहेको पाइन्छ। नेतृत्वकर्तामा हुनुपर्ने गुण, क्षमता र योग्यताका विषयमा हुनु पर्ने छलफलहरू र तालिमहरूको व्यवस्था गर्न नगरपालिकाले केहि लगानी गरेको भए पनि अन्य क्षेत्रहरूवाट खासै लगानी भएको पाइंदैन।

८.१.२ समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकामा हाल नेतृत्व विकास, क्षमता अभिवृद्धि र सशक्तिकरणका क्षेत्रमा कार्य गर्ने अनुभवी संघ संस्थाहरूको विध्यमानता देखिदैन। राजनीतिक दलहरूले पनि यस्ता विषयमा खासै प्रशिक्षणहरू सञ्चालन गरेको पाइंदैन। नेतृत्व विकासका लागि अन्तरपुस्तामा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूको सञ्चालन गर्न सकिएको छैन। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले स्थानीय सरकार सञ्चालनका लागि विभिन्न विषयगत समितिहरूको निर्माण गरि तिनीहरूको विभिन्न पाँच विषयगत समिति, न्यायिक समिति, राजश्व परामर्श समिति, अनुगमन समिति र अन्य कार्यदल आदिहरूको निर्माण गरि कार्य सम्पादन गर्ने कुराहरू उल्लेख छ। ति सबै संयन्त्रहरूका कार्यविधि, निर्देशिका र प्रतिवेदनहरूलाई व्यवस्थित रुपमा वार्षिक कार्यपालिका सभामा पेश गर्न सकिराखेको अवस्था छैन।

८.१.३ सम्भावना तथा अवसर

संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, नियम, निर्देशिकाहरूले विभिन्न समिति, उपसमितिहरूको गठन गर्ने व्यवस्था गरि तिनीहरूले सम्पादन गर्ने काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरू तोकिएको छ। नगरपालिकाले निर्माण गर्नु पर्ने समितिहरूको गठन र परिचालन गर्दै आएको अवस्था छ। ति समितिहरूले आ—आफ्ना काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरूलाई आत्मासाथ गरिरहेको अवस्था छ। समितिहरूले आ—आफ्ना कार्य क्षेत्रहरूको दिर्घ कालिन गुरुयोजना निर्माण गर्ने प्रयासरत छन्। समितिहरूको क्षमता विकास तालिम तथा प्रशिक्षणहरूमा कर्मचारी र समितिका सदस्यहरूको रुचि रहनेगरेको अवस्था छ।

८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

लोकतन्त्रको सस्थागत अभ्यास स्थानीय तहमा अनुभुति गर्न सक्ने वातावरण तयार गर्ने।

लक्ष्य

सिघ्र सेवा तिव्र विकास अभियान सञ्चालन गर्न सक्ने सामुहिक नेतृत्व तयार गर्ने।

उद्देश्य

१. कार्यपालिका र व्यवस्थापिकालाई विकास, विकासप्रतिको दृष्टिकोण र कार्य योजनामा केन्द्रित छलफल सभाका रुपमा विकास गर्ने विषयगत समितिहरूको सबलीकरण गर्नु।
२. सेवा प्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सवलिकरण गर्नु।
३. सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गर्नु।
४. पालिकाको संस्थागत स्मरण, अभिलेख र तथ्याङ्कहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न सेवा प्रदायक शाखाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु।
५. सार्वजनिक प्रशासनलाई पारदर्शी, परिणाममुखी, जवाफदेही बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२३ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि एवं सशक्तिकरणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: कार्यपालिका र व्यवस्थापिकालाई विकास, विकासप्रतिको दृष्टिकोण र कार्य योजनामा केन्द्रित छलफल सभाका रुपमा विकास गर्ने विषयगत समितिहरूको सबलीकरण गर्नु।	
१.१: कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था र अध्यावधिक गर्ने।	१. आवश्यक नीति, ऐनको निर्माण र संशोधन गरिनेछ। २. नियमावली र निर्देशिकाहरू निर्माण गरिनेछ। ३. पाँच वर्षे आवधिक योजना स्वीकृत गरी कार्यान्वन गरिनेछ ४. कार्यकारिणी समिति अन्तर्गतका उप समितिको कार्यसम्पादन—निर्देशिका तयारगरिनेछ।
उद्देश्य २: सेवा प्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सवलिकरण गर्नु।	
२.१: सेवाप्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सुधार गर्ने।	१. नगरपालिकाको सेवाहरू चुस्त र दुरुस्त बनाइनेछ। २. वडाकार्यालय विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थामा अनलाइन हाजिरी, राजस्व संकलनलाई digital माध्यमबाट सेवा प्रदान गरी सेवा प्रवाह प्रभाबकारी बनाइने छ। ३. डिजिटल तथ्याङ्कको व्यवस्थापन गरिनेछ। ४. कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२.२: सङ्घीयताको सिद्धान्त, संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा कार्यविधि अनुसार आवश्यक ऐन,	१. वडा समिति र सचिवालय कार्यालयको सबलीकरण गरिनेछ। २. शाखाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। ३. पालिकाको भौतिक पूर्वाधार विकास गरिनेछ। ४. डिजिटल तथ्याङ्कको व्यवस्थापन गरिनेछ।

नियमावली र निर्देशिकाहरू तयार गर्ने।	५. कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। ६. विषयगत समितिहरूको कार्ययोजना गरिनेछ।
उद्देश्य ३: सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गर्नु।	
३.१: सुशासन, जवाफदेहिता र पारदर्शिताको सुनिश्चितता गर्ने।	१. कार्यालयमा नागरिक सहायता कक्ष स्थापना गरिनेछ । २. सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण मार्फत सेवाको गुणस्तर नापिनेछ । ३. कार्य सम्पादन र खर्चको अवस्थालाई नियमितरुपमा सार्वजनिक गरिनेछ । ४. सार्वजनिक लेखापरीक्षण,सामाजिकपरीक्षण सार्वजनिक सुनुवाई तथा GESI परीक्षण नियमित रुपमा गरिनेछ।
३.२: अन्तर समन्वय विस्तार र सबलीकरण गर्ने।	१. सङ्घीय सरकारका निकायहरूसंग समन्वय गरिनेछ। २. अन्य स्थानीय तहहरूसंगको समन्वय गरिनेछ। ३. अन्तरशाखा र वडा समन्वय गरिनेछ। ४. जन परिचालन र साझेदारिता गरिनेछ।
३.३: वजेट,वस्तु तथा सेवाका गुणस्तरलाई जनता समक्ष अनुमोदन वा जानकारी गराउने प्रक्रियालाई सवलिकरण गर्ने।	१. योजना तर्जुमा र अनुगमन निर्देशिका तयार गरिनेछ। २. हटलाईन टेलिफोन सेवा र कल केन्द्र एवं डिजीटल प्लाटफर्म सञ्चालन गरिनेछ। ३. विभिन्न विधामा उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्नेलाई पुरस्कृत गरिनेछ। ४. सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्बेक्षण ड्यास बोर्डमा प्रर्दशन गरिनेछ। ५. साप्ताहिक कार्य सम्पादन र खर्चको अवस्थालाई ड्यास वोर्डमा प्रदर्शन गरिनेछ। ६. सार्वजनिक लेखा, जेण्डर परिक्षण गरिनेछ। ७. आयोजना स्थलमा आयोजना सूचना बोर्ड राखिनेछ।
उद्देश्य ४: पालिकाको संस्थागत स्मरण, अभिलेख र तथ्याङ्कहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न सेवा प्रदायक शाखाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु।	
४.१: आन्तरिक मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गर्ने।	१. निजी र सहकारीसंगको साझेदारिता गरिनेछ। २. सवै अभिलेखहरूको डिजिटल अभिलेखन गरिनेछ। ३. निर्णयहरूलाई यथासिघ्र सार्वजनिक गरिनेछ। ४. अभिलेख तथा स्रेस्ताका आधारमा अनुगमन गरिनेछ। ५. आन्तरिक स्वमूल्याङ्कन (लिसा)को अभ्यास गरिनेछ। ६. कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई प्रशिक्षण दिइनेछ।
उद्देश्य ५: सार्वजनिक प्रशासनलाई पारदर्शी, परिणाममुखी, जवाफदेही बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु।	
५.१ प्रशासनलाई जनउत्तरदायी बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने।	१. कर्मचारीको क्षमता विकासकालागि तालिम सञ्चालन गरिनेछ। २. सार्वजनिक प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त र मितव्ययी बनाउन विद्युतीय सुशासन अवलम्बन गरिनेछ।

	३. नियमित व्यवस्थापन परीक्षण र सूचना प्रविधिको विकासबाट स्वचालित कार्य प्रणालीको विस्तार गरिनेछ।
५.२ आयोजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता बृद्धि गर्ने।	१. आयोजना कार्यान्वयनमा पारदर्शिताको अभिवृद्धि गर्दै जिम्मेवार पदाधिकारीको कार्य जिम्मेवारी र जवाफदेहिता तोकेर कार्य सम्पादन सूचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने कानुनी व्यवस्था गरिनेछ २. पालिकाभित्र सञ्चालित आयोजनाको प्रगति अनुगमन गरी प्राप्त पृष्ठपोषण अनुरूप कार्यान्वयनमा लगिनेछ ३. आयोजना कार्यान्वयनकोलागि भरपर्दो सुरक्षा व्यवस्था गरिनेछ।
५.३ प्रशासनिक सुशासन कायम गर्न कर्मचारीको प्रशासनिक क्षमता बृद्धि गर्ने।	१. कार्य प्रभावकारिताकालागि कर्मचारीलाई सक्षम र प्रतिस्पर्धी बनाउन क्षमता अभिवृद्धिकालागि तालिम लगायतका उत्प्रेरणाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. भ्रष्टाचार विरुद्धको शून्य सहनशीलताको मान्यता अनुरूप प्रशासनमा सदाचारिता अभिवृद्धि गर्न जनगुनासो व्यवस्थापन गरी उजुरी पेटिकाको व्यवस्थापन गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रमहरु</u>

- वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकी वरपर प्रहरी बिट निर्माण गर्ने
- सहकारी संस्था अनुगमन तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी अध्ययन अबलोकन कार्यक्रम संचालन गर्ने
- सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गर्ने
- प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रममा सहकार्य गर्ने
- ईलाका प्रहरी कार्यलाय मा घेरबार र भवन व्यवस्थित गर्ने
- यालाम्बर चोक वडा कार्यालय निर र आइतबार बजारमा प्रहरी बिट को निर्माण गर्ने
- टोल विकास समितिको गठन गर्ने
- टोल समितिहरु गठन गर्ने
- प्रत्यक वडा र बजार क्षेत्रमा प्रहरी बिटको व्यवस्थापन गर्ने
- सहकारी को व्यवस्थापन गर्ने
- संविधानले प्रत्याभूत गरेको मानव अधिकारको सुनिश्चितताका लागि सम्बन्धित निकायहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने
- मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धनमा जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्ने
- बजार व्यवस्थापन समितिहरु गठन तथा परिचालन गर्ने
- सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता सुशासनका कार्यक्रम संचालन गर्ने
- रेडियो स्टेसन् संचालन गर्ने
- नगरपालिका संगठन संरचना निर्माण तथा संसोधन गर्ने
- कर्मचारी व्यवस्थापन तथा परिचालन सहि तरिकाले गर्ने
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षेमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने

- आर्थिक पारदर्शीता को लागि आर्थिक विवरण सार्वजनिक गर्ने
- जनगुनासो सुनुवाई तथा समाधानका लागि कार्यक्रम संचालन गर्ने
- दमकल, एम्बुलेन्स तथा सब बहान संचालनको व्यवस्थापन गर्ने
- आवस्यकता अनुसारका नियम, कानुन, बिधि तथा निर्देशिका निर्माण गर्ने
- नगरपालिकाका मौलिक समुदायहरुका भेष, भाषा आदि संरक्षण कार्यक्रम आयोजना गर्ने

८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

- कार्यपालिका र व्यवस्थापिकालाई विकास हुनेछ
- विकासप्रतिको दृष्टिकोण र कार्य योजनामा केन्द्रित छलफल सभाका रुपमा विकास गरिनेछ
- विषयगत समितिहरूको सबलीकरण गगरिनेछ
- सेवा प्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सवलिकरण गरिनेछ।
- सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गरिनेछ।
- पालिकाको संस्थागत स्मरण, अभिलेख र तथ्याङ्कहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न सेवा प्रदायक शाखाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।

८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

- संघीय शासन प्रणालीको प्रभावकारिता वृद्धि हुनेछ।
- स्थानीय सरकारको नीति, कानुन , योजना र निर्णय प्रक्रियामा जनताको सहयोग वृद्धि हुनेछ।
- विकास बजेटमा वृद्धि हुनेछ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाहप्रति स्थानीयको गुनासो तथा टिप्पणी आउनेछ।

८.२ सुशासन विकासको नतिजा खाका

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह सुशाशन र अन्य										
नतिजा शृंखला	सूचक		आधार बर्ष	लक्ष्य					पुस्टयाईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	विवरण		०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८4	०८४/८५		
प्रभाव ५: नगरपालिकाको संरचना र मनाव संसाधन व्यवस्थित गरेर योजना तर्जुमालाई सुध्रिड गरी सुशाशन कायम गर्ने										
असर ५:नगरपालिकाको कार्यसम्पादनको स्तर वृद्धि भएर सेवाग्राह सन्तुष्ट भई सुशासन कायम हुनेछ	राजस्व योजना तर्जुमा तयार	संख्या	१	१	१	१	१	१	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन	• अन्तर सरकार समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वमा अभिवृद्धि हुनेछ।
	आन्तरिक राजस्व वृद्धी (बाँडफाँट हुने वाहेक)	प्रतिशत	२३	२०	२२	२०	२०	२०		
	नगरपालिकामा क्रियाशील गैस.स. अ.गैस.स. विकास साझेदार	संख्या	१२	१२	१३	१५	१६	१८		

प्रतिफल ५.१ स्थानीय कानुन तर्जुमा भई पूर्ण रुपमा कार्यन्वयन भएको हुनेछ	नगरपालिकाले स्वीकृत गरेका कानुन नीति, ऐन	संख्या	२६	६	८	१२	१४	१५	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन	• संघीय शासन प्रणालीको प्रभावकारिता वृद्धि हुनेछ। • स्थानीय सरकारको नीति, कानुन , योजना र निर्णय प्रक्रियामा जनताको सहयोग वृद्धि हुनेछ।
	क्रियाशील नीतिगत समिति तथा संयन्त्र	संख्या	११	१२	१३	१३	१४	१४		
	भु-उपयोग नीति तयार भएको	संख्या	१	२	२	३	५	८		
	राजस्व सुधार योजना तयार भएको	संख्या	१	१	१	१	१	१		
प्रतिफल ५.२ नगरपालिका र सबै वडा कार्यालयहरुको संस्थागत क्षमता, मानव संसाधन र कार्यदक्षता	नगरपालिकामा कार्यरत मानव संसाधन	संख्या	८८	९६	९६	९७	९७	९८	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाइल	• विकास बजेटमा वृद्धि हुनेछ। • नगरपालिकाको सेवा प्रवाहप्रति स्थानीयको गुनासो तथा
	नगरपालिका प्रशासिनक भवन	संख्या	१	२	२	२	२	२		
	वडा कार्यालयहंरु	संख्या	१०	११	११	११	११	११		

अविवृद्धि भएको हुनेछ	सेवा केन्द्रहरु	संख्या	१०	१२	१३	१५	१७	२०		टिप्पणी आउनेछ।
	संचालित स्थानीय शासन योजना तर्जुमा तथा सेवाप्रवाह सम्बन्धि क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	९	१२	१५	१५	१८	२०		

परिच्छेद ९ कार्यान्वयन व्यवस्था

९.१ योजना तर्जुमा

९.१.१ पृष्ठभूमि

योजनाबद्ध विकासकालागि तथ्यगत अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्दै विषयगत समस्या, चुनौती र अवसरहरूको पहिचान गर्ने र त्यसका आधारमा विषय केन्द्रित रणनीति र व्यवहारिक कार्यनीतिसहितको योजना आवश्यक पर्दछ। त्यसैले शिवसताक्षी नगरपालिकाले पनि पन्ध्रौं योजना तथा कोशी प्रदेशको नीतिका आधारमा ती योजनाका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू प्राप्ती आधारमा शिवसताक्षी नगरपालिकाले आफ्नो पहिलो पञ्चवर्षीय योजना तयार पारेको छ। योजनाहरूलाई तथ्य र प्रमाणमा आधारित र नतिजामुखी बनाउन हरेक आयोजनाको नतिजा खाका विकास गर्ने र पालिकाले कार्यान्वयन गरेको योजनाको नियमित रूपमा मूल्याङ्कन गरी उपलब्धि सार्वजनिक गर्ने व्यवस्थाको विकास गर्न पनि आवश्यक भएको छ।

९.१.२ समस्या तथा चुनौती

राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश योजना आयोगसँग नियमित रूपमा परामर्श गरी नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने र कार्यक्रमहरूको वर्गीकरण गर्ने वातावरण बन्न नसक्नु। योजना तर्जुमालाई मार्गनिर्देश गर्न आवश्यक खण्डीकृत तथ्याङ्कको उपलब्धता नहुनु। पर्याप्त जनशक्ति, भौतिक संरचना र बजेटको अभाव रहनु। कर्मचारीहरूको स्थायित्व नहुनु र समयमा नै योजनाको तयारी हुन नसक्नु मुख्य समस्याहरू हुन।

९.१.३ सम्भावना तथा अवसर

प्रथम पञ्चवर्षीय योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रम बीचको सामन्जस्य कायम गर्दै योजना कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनु। योजना निर्माणकोलागि आवश्यक विज्ञ जनशक्तिहरू पालिका स्तरमा नै उत्पादन गरी योजना निर्माणको प्रणालीलाई मजबुत र दिगो बनाउनु। नियमित रूपमा विषयगत तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण गरी योजना छनौट गर्ने प्रणालीको आधारशीला तयार गर्नु। योजना कार्यान्वयन गर्ने निकायको क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गरी योजना कार्यान्वयन गर्नु। योजना तर्जुमाप्रति सबै समुदायको जनचासो र सहभागिता बढ्दै जानु। राष्ट्रिय योजना आयोग तथा प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोगको अनुभव योजना निर्माणमा उपयोग गर्न सक्ने सम्भावनाहरू रहनु। शिवसताक्षी पालिकाले पञ्चवर्षीय योजना निर्माण गरी योजनाबद्ध रूपमा विकास निर्माणका कार्यहरू अगाडि बढाउने कार्यको थालनी हुनु। राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश नीति तथा योजना आयोग बीच सहकार्य र समन्वय बृद्धि भई स्थानीय तहलाई सहजीकरण गर्ने वातारण बन्नु।

९.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

"जनताका आवश्यकता अनुरुपको योजना निर्माण गरि प्राथामिकरण गर्ने पद्धतिको विकास"

लक्ष्य

परिणाममुखी योजना निर्माणको शिवसताक्षीलाई समृद्ध बनाउने।

उद्देश्य

१. वैज्ञानिक तथ्यमा आधारित परिणाममुखी योजना तर्जुमा गर्नु।

२. योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु।

३. योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको विकास गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२४ योजना तर्जुमाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वैज्ञानिक तथ्यमा आधारित परिणाममुखी योजना तर्जुमा गर्नु।	
१.१: तथ्यका आधारमा स्थानीय आवश्यकतालाई समेटेर परिणाममुखी नीति तथा योजना बनाउने।	१. योजना निर्माणलाई परिष्कृत र सहभागितामूलक बनाउन आवश्यकता र विशिष्टताको आधारमा विश्वविद्यालय, आन्तरिक तथा वाह्य विषयगत अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, विभिन्न संघसंस्था तथा विज्ञ व्यक्तित्वहरू र विकास साझेदारहरूसँग निरन्तर सहकार्य र समन्वय गरिनेछ। २. योजना निर्माणमा उपयोगी हुने तथ्याङ्कहरूको सूची तयार गरी अधिकतम प्रयोग गरिनेछ र उक्त तथ्याङ्क स्थानीय तह, योजनाकार वा सम्बन्धित निकायहरूलाई पनि उपलब्ध गराइनेछ। ३. योजना निर्माणकोलागि राष्ट्रिय योजना आयोग र नेपाल सरकार अन्तर्गतका मन्त्रालय तथा विभागहरूसँग निरन्तर सहकार्य र समन्वय गरिनेछ। ४. पालिकाको नीति तथा योजना उत्पादन, उत्पादकत्व र रोजगार बृद्धि गर्नतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ। ५. नीति तथा योजना निर्माणलाई सहयोगी हुने विषय तथा मुद्दाहरूमा राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोग, विकास साझेदार संघसंस्था, विश्वविद्यालयहरू र निजी संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गरी खोजमूलक अनुसन्धान गरिनेछ।
उद्देश्य २: योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु।	

२.१: विषयगत समितिहरू बनाई तहगत सम्बन्ध तथा अन्तरसरकारी समन्वय कायम गर्ने।	१. योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयनको लागि उच्चस्तरीय अन्तरनिकाय बीचमा समन्वय गरी आयोजना कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ २. शिवसताक्षीको विकासलाई मध्य विन्दुमा राखी भौगोलिक र क्षेत्रगत सन्तुलन कायम हुने गरी आयोजनाको पहिचान, छनौट र कार्यान्वयनकोलागि व्यवस्था गरिनेछ। ३. हरेक योजनाको समय तालिका, लागत, अध्ययन, स्थान, सहभागिता, स्रोत, गुणस्तर र परिणामको बारेमा मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। ४. योजना कार्यान्वयन गर्ने निकायको संस्थागत सुधार तथा क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गरिनेछ। ५. योजनाका हरेक चरणका कमजोरी र परिणामलाई यथार्थ विश्लेषण गरी सबै निकायसँग समन्वय र अन्तरसम्बन्ध स्थापना गरिनेछ।
उद्देश्य ३: योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको विकास गर्नु।	
३.१: योजना अनुगमन निर्देशिका र सयन्त्र बनाई नियमित समीक्षा गर्ने साथै तेस्रो र स्वतन्त्र पक्षबाट विशेष आयोजनाहरूको मूल्याङ्कन गर्ने।	१. विशेष आयोजनाहरूको तेस्रो पक्षबाट पनि मूल्याङ्कन गराई सुझावहरूलाई योजना तर्जुमा गर्दा समावेश गरिनेछ। २. उपलब्धि मापनकोलागि परियोजनाको नतिजा सूचकसहितको प्रत्येक आयोजनाको नतिजा खाका तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

९.२ आयोजना बैंक

९.२.१ पृष्ठभूमि

शिवसताक्षीको तिब्र आर्थिक विकास तथा सामाजिक रुपान्तरणकालागि आवश्यक आयोजनाहरूको पहिचान गर्दै तिनको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरी बीत्तीय अनुशासन कायम गर्न र लगानीका थप अवसर जुटाउन प्रारम्भ देखि नै आयोजना बैंकको अवधारणालाई आत्मसात सोही अनुरूप अयोजना बैकको तयारी गरे बाट स्थानीय माग र आवश्यकता अनुरूप आर्थिक रूपमा संभाव्य, सामाजिक सांस्कृतिक रूपमा ग्राह्य, वातावरणीय रूपमा अनुकुलित र व्यवस्थापकीय रूपमा कार्यान्वयन योग्य आयोजनाहरूको छनौट गर्न र कुशल कार्यान्वयन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न शिवसताक्षी आयोजना बैंकले आवधिक योजना बनाउन सहयोग गरेको छ।

९.२.२ समस्या तथा चुनौती

पूर्वतयारी र विश्लेषण विना आयोजनाहरूको छनोट गरी कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीले निरन्तरता पाउनु। आवश्यकता, लागत र लाभ विश्लेषण गरी आयोजनाहरूको बैंक बनाउने परिपाटी विकास हुनु पर्नेमा राजनीतिक र प्रशासनिक पहुँच हाबी हुनु। संस्थागत संरचना र पर्याप्त जनशक्ति नहुँदा आयोजना बैंक

बनाउने कार्यहरू अगाडि बढ्न नसक्नु। अध्ययन र अनुसन्धानको आधारमा आयोजनाहरूको लागत र मुनाफाबारे स्पष्ट हुन नसक्दा अन्तरिक लगानी व्यवस्थापन र लगानी आकर्षित गर्नमा कठिनाइहरू हुनु।

९.२.३ सम्भावना तथा अवसर

- संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग तादत्म्यता हुने गरी आयोजनाहरूको बैंक तयार पार्नु।
- आयोजना बैंक बनाउनकोलागि संस्थागत संरचना निर्माण गर्नु।
- लागत र मुनाफा हेरी सरकारी आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गर्ने परिपाटीको विकास गर्न सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याउने आयोजनाहरूको आयोजना बैंक बनाउनु।
- सरकारी स्रोतले मात्र विकास गर्न नसकिने पालिकाका गौरवका आयोजनाहरूको विकासकोलागि निजी क्षेत्र तथा वैदेशिक लगानीकर्ता आकर्षित गर्न सहयोगी हुने गरी आयोजना बैंक बनाउनु।
- आयोजनाहरूको छनौट प्रक्रिया वैज्ञानिक बनाउनु।
- सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा स्थानीय स्तरको आयोजना बैंक बनाउने अभ्यास प्रारम्भ गर्नु।
- आयोजना बैंक बनाउने कार्यलाई प्राथमिकतामा राख्नु।
- आयोजना बैंक बनाएर मात्र बजेट विनियोजन योजना तर्जुमालाई भरपर्दो बनाउन आयोजनाको सूची तयार गर्ने अभ्यासहरूको प्रारम्भ हुनु।

९.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

"आयोजना बैंक मार्फत शिवसताक्षीको रणनैतिक आयोजनाहरूको पहिचान र छनौट"

लक्ष्य

आयोजनाहरूका निर्धारित लक्ष्यहरू तोकिएको गुणस्तर, लागत र समयावधि भित्र सम्पन्न गरी लगानीको उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्ने।

उद्देश्य

१. शिवसताक्षीको तिब्र विकासकालागि आयोजना बैंक बनाउने आधारशीला निर्माण गर्नु।
२. आयोजना कार्यान्वयन मोडालिटी पहिचान गरी सिफारिस गर्नु।
३. वित्तीय स्रोतको पहिचान गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट परिचालन गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२५ आयोजना बैंकका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १ः शिवसताक्षीको तिब्र विकासकालागि आयोजना बैंक बनाउने आधारशीला निर्माण गर्नु।	
१.१ः आयोजना बैंक निर्माणको थप बैज्ञानिक आधार तयार गर्ने।	१. आयोजना बैंक निर्माणकोलागि आवश्यक संस्थागत संरचनाको निर्माण गरिनेछ।

	२. आयोजना बैंक निर्माणकोलागि आवश्यक नीति, नियम, निर्देशिका तयार पारिनेछ। ३. आयोजना बैंकमा भएका आयोजनाहरूलाई पारदर्शी र यथार्थपरक ढङ्गबाट अभिलेख राख्न र छनौट गरिनेछ। ४. आयोजना छनौट गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
उद्देश्य २: आयोजना कार्यान्वयन मोडालिटी पहिचान गरी सिफारिस गर्नु।	
२.१: कार्यान्वयन मोडालिटीको लागि आवश्यक नीति नियम बनाई नियमन गर्ने।	१. परियोजना कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक नीति नियम तयार पारी लागु गरिनेछ। २. आयोजना बैंकलाई व्यवस्थित गर्नकोलागि आवश्यक सफ्टवेयरको विकास गरी विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ।
उद्देश्य ३: वित्तीय स्रोतको पहिचान गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट परिचालन गर्नु।	
३.१: संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी आवश्यक वित्तीय स्रोत तथा साधनको पहिचान तथा परिचालन गर्ने।	१. आयोजना बैंकमा आबद्ध भएका आयोजना सञ्चालन गर्न सार्वजनिक, निजी, सहकारी र सामुदायिक र वैदेशिक लगानीको सम्भावनाहरू पहिचान गरी वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ। २. आयोजनाहरूको प्रथमिकताको आधारमा आयोजना छनौट गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गरिनेछ। ३. वित्तीय सुधारकालागि राजस्व सुधार कार्य योजना तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ।

९.३ योजनाको संस्थागत कार्यान्वयनको व्यवस्था

९.३.१ पृष्ठभूमि

समृद्ध शिवसताक्षी निर्माण गर्न बनेका योजनाहरूको सफल कार्यान्वयनकालागि तीन तहका सरकारहरू बीच मात्र नभई पालिका भित्रैका सबै वडा कार्यालयहरू तथा विभिन्न सरकारी कार्यालयहरू बीच समन्वय एवं सहकार्य अत्यावस्यक हुन्छ। नेपालको संविधानको धारा २३२ मा तीन तहका सरकारहरूको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने उल्लेख गरेको छ। त्यसैगरी अनुसूची ५ मा नेपाल सरकारले सम्पादन गर्ने एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यहरू, अनुसूची ६ मा प्रदेश सरकारले सम्पादन गर्ने कार्यहरू, अनुसूची ७ मा संघ र प्रदेशले साझा रूपमा सम्पादन गर्ने कार्यहरू, अनुसूची ८ मा स्थानीय तहका एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यहरू र अनुसूची ९ मा तीन तहका सरकारले सम्पादन गर्ने साझा अधिकारका कार्यहरू उल्लेख गरिएको छ। देशमा संघीयताको अभ्यास प्रारम्भ भए पश्चात् तीन तहमा (संघ, प्रदेश र स्थानीय तह) सरकार गठन भई क्रियाशील भएका छन्। तीन तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्ने एकल अधिकार क्षेत्रका कार्यहरूमा प्रष्टता भए तापनि साझा अधिकार भित्रका कार्यहरू कार्यान्वयन गर्ने कार्यहरूमा प्रष्टता आएको छैन। तसर्थ तीन तहका सरकारले प्रभावकारी काम सम्पादन गर्न आपसी सामन्जस्य, समन्वय र सहकार्य आवश्यक पर्दछ। प्रष्टता नभएका कार्यहरू आपसी सहकार्य र समन्वयमा सम्पादन गरी जनतालाई सरकारको उपस्थिति र अनुभूति गराउन सकिन्छ।

९.३.२ समस्या तथा चुनौती

स्थानीय तहका क्षेत्राधिकारहरू मोटामोटी रूपमा मात्र उल्लेख गरिएको र तोकेर नछुट्याइएको हुँदा कार्य सम्पादन गर्न केही अस्पष्टताहरू रहेको। कार्य विस्तृतीकरणमा केही व्याख्या गरिएको भए तापनि व्याख्या नभएका कैयौं सबालहरू रहेको। कार्यान्वयन चरणमा ती कार्यहरू दोहोरिने, एक अर्काको क्षेत्र अतिक्रमण हुने। तीन तहका सरकारले कार्यन्वयन गर्ने आयोजनाहरूको हालसम्म वर्गीकरण नभएको। योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा थप समस्या पैदा गरेको।

९.३.३ सम्भावना तथा अवसर

१. तीन तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्ने आयोजनाहरूको वर्गीकरण गरी कार्य प्रष्टता गर्नु।
२. प्राथमिकतामा परेका आयोजनाहरू कार्यान्वयनकोलागि स्रोत व्यवस्थापन गर्नु।
३. आयोजना कार्यान्वनमा प्रभावकरिता ल्याउनु।
४. आयोजनाहरूको वर्गीकरण गरी कार्य प्रष्टता ल्याउन आयोजना वर्गीकरण सम्बन्धी छलफलले नीति निर्माताको ध्यान आकर्षण गर्नु।
५. संघीयता कार्यान्वयनकोलागि कार्यतालिका निर्माण हुनु।

९.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्दश्य, रणनीति तथा कार्यनीति

सोच

"सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग सहअस्तित्व सहितको सहकार्य"

लक्ष्य

सहकार्य र समन्वयका आधारमा आयोजनाहरूका किफायत र समयमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमतामा अभिवृद्धि

उद्देश्य

क आयोजना पहिचान, बजेट विनियोजन तथा निर्माणमा सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग समन्वय एवं सहकार्य गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२६ योजनाको संस्थागत कार्यान्वयनको व्यवस्थाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: आयोजना पहिचान, बजेट विनियोजन तथा निर्माणमा सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग समन्वय एवं सहकार्य गर्नु।	
१.१: तीन तहका सरकारको कार्यक्षेत्र र क्षेत्राधिकार प्रष्ट गर्न	१. ठूला र रणनीतिक आयोजनाहरूकोलागि आवश्यक स्रोत बहुपक्षीय समन्वय र सहकार्य मार्फत् व्यवस्था गरिनेछ।

आयोजनाहरूको वर्गीकरण गर्न प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गर्ने।	२. रणनीतिक महत्त्वका ठूला आयोजनाहरू संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्य र समन्वयमा पहिचान, विकास र कार्यान्वयन गरिनेछ। ३. जनतामा सेवाप्रवाह गर्ने साना आयोजनाहरूको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन गर्न सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ।

<u>प्रमुख कार्यक्रम</u>

१. आयोजनाहरूको पहिचान, विकास तथा कार्यान्वयन
२. ठुला आयोजनाहरूको कार्यन्वयन समयन्वय सहजीकरण
३. योजना तर्जुमा गर्न विज्ञहरूसँग प्राविधिक परामर्श

९.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

संघीय तथा प्रदेश सरकारवाट राजस्वको बाँडफाँड, समपूरक, ससर्त र विशेष अनुदान आवश्यकता अनुसार समयमै प्राप्त हुनेछ। ठुला रणनीतिक आयोजनाहरूको विस्तृत अध्ययन गर्ने र कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था हुनेछ।

९.४ अनुगमन, मूल्याङ्कन र वार्षिक समिक्षा

९.४.१ पृष्ठभूमि

अनुगमनले विकास कार्यक्रम र आयोजनाहरूको नतिजा खोज्ने र कार्यान्वयन गर्ने पक्षलाई बढी जिम्मेवार बनाउनुको साथै जवाफदेही पनि बनाउँछ। अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले कार्यक्रम वा आयोजनाका सबल र दुर्बल पक्ष पत्ता लगाई दुर्बल पक्षलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायको खोजी गर्नुका साथै समीक्षा गरी सूचना सङ्कलन गरी प्रमाणमा आधारित सुधार तथा निर्णय गर्न सहयोग पुर्याउँछ।

नीति, योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको कार्यान्वयनको सुनिश्चितितालागि अनुगमन तथा त्यसबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषणकालागि मूल्याङ्कनको आवश्यकता पर्दछ। विकास आयोजनाहरूबाट, निर्धारित समयावधि भित्र निश्चित उपलब्धि तथा लागत अनुसारको प्रतिफल प्राप्त भए/नभएको यकिन गर्न सशक्त एवं निष्पक्ष अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको व्यवस्था हुनुपर्दछ। अनुगमन एउटा निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो, जो आयोजना कार्यान्वयनको चरणमा गरिन्छ, यसको मुख्य उद्देश्य चालु परियोजनाको प्रगति र ढिलासुस्तीको बारेमा सरोकारवालाहरूलाई समयमा नै जानकारी गराई परियोजनालाई सही बाटोमा हिंडाउनु हो।

९.४.२ समस्या तथा चुनौती

कर्मचारीहरूको स्थायित्व नहुनु, आवश्यक तथ्याङ्क र सूचनाहरू उपलव्ध र व्यवस्थित नहुनु। सीमित बजेट, तथ्याङ्कको कमजोर आधारहरू, संस्थागत संरचनाहरू व्यवस्थित नहुनु। पर्याप्त जनशक्ति र भौतिक संरचना नहुनु।

९.४.३ सम्भावना तथा अवसर

- सफलतापूर्वक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको कार्यान्वयन गर्नु।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको स्थापना गर्नु।
- नतिजामूलक तथ्यहरूको पहिचान गरी आयोजनामा समावेश गर्नु।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बारे संस्थागत धारण बन्नु।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यकोलागि संगठन संरचना निर्माण गर्दा महत्त्व दिनु।

९.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

सोच

"प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणलीको विकास"

लक्ष्य

नतिजामूखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणलीलाई विकास निर्माण तथा व्यवस्थापनमा संस्थागत एवं स्थापित गर्ने।

उद्देश्य

१. योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउनु।
२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका :२७ अनुगमन, मूल्याङ्कन र वार्षिक समिक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउनु।	
१.१: जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै जनशक्तिलाई बलियो साझेदारीको निर्माण, M&E Matrix, Project Performance Information System (PPIS) Software, M&E data को प्रयोग, अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ।
१.२: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन निर्देशिका बनाई तहगत रूपमा अनुगमन संयन्त्र विकास गर्ने।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनको प्रयोगबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २. हरेक वडाले महिनाको एकपटक र कार्यपालिकाले चौमासिक रूपमा कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयन प्रगति अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ।
१.३: आयोजनाहरूको हरेक पक्षलाई आधार मानी अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउने।	१. सार्वजनिक नीति, पञ्चवर्षीय योजना, आर्थिक नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा आयोजनाको दस्तावेज र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धताको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ।

	२. हरेक आयोजनाको समयमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विश्लेषणको आधारमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाइनेछ।
उद्देश्य २: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था गर्नु।	
२.१: अनुगमन तथा मूल्याङ्कनकोलागि स्पस्ट नीति बनाई लागु गर्ने।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन पुनरावलोकन गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यान्वयन गरिनेछ।
२.२: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने।	१. आयोजनागत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखालाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
२.३: योजना कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई यथार्थपरक र परिणामुखी बनाउने।	१. दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरूको प्रगतिलाई अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा एकीकृत गरिनेछ।

परिच्छेद १० अनुसूची

अनुसूची १: आवधिक योजना तर्जुमाका विभिन्न चरण तथा उपस्थित सहभागीहरु

चैत्र ९, २०७९ — अभिमुखिकरण कार्यक्रम

आज मिति २०७८ वैशाख ०५ गते शिवसताक्षी नगरपालि[illegible] नगर कार्यपालिकाका प्रमुख श्री मेघाहाङ थोप्राको अध्यक्षता[illegible] देहाय अनुसारका पदाधिकारीहरुको उपस्थितीमा निम्न प्रस्तावहरु माथी छलफल तथा निर्णय गरियो।

उपस्थिती

श्री मेघाहाङ थोप्रा - प्रमुख
श्री नरमाया कार्की - उप प्रमुख
श्री लक्ष्मी प्रसाद चेम्जोङ - १ नं. वडाध्य[illegible]
श्री भीमबहादुर नेम्बाङ - २ नं. "
श्री भास्कर न्यौपाने - ३ नं. "
श्री विष्णु प्रसाद प्रसाई - ४ नं. "
श्री डिल्लि पाख्रिन - ५ नं. "
श्री मनोज खनाल - ६ नं. "
श्री भवानी विक्रम चेमजुङ लिम्बु - ७ नं. "
श्री सन्तकुमार फेयादिन - ८ नं. "
श्री डिल्लीलाल फेम्बु - ९ नं. "
श्री हर्क बहादुर किराँ - १० नं. "
श्री बहादुर आङ्बो - ११ नं. "
श्री मुनाकुमारी तामाङ - महिला सदस्य
श्री यशोदा विमली - " "
श्री गोमा रिजाल - " "
श्री रुपा ढकाल - " "
श्री मंगलदेवी विश्वकर्मा - " "
श्री रामनरेश शर्मा - अल्पसंख्यक "
श्री कुमार राई - " "
श्री विनोद दर्नाल - दलित "
श्री अमृतबहादुर राई - प्र.प्र.अधिकृ[illegible]

प्रस्ताव तथा निर्णय

प्र.नं.१ बजेट व्यवस्थापन सम्बन्धमा।

प्रमाणित।

यस कार्यालय र **N.N. Foundation, Birtamode** संग नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना तयारीको लागि भएको सम्झौता कार्यान्वयनको कक्रमा TOR मा भएको व्यवस्था अनुसार उक्त संस्थाले नगर आवधिक योजना तयारी सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

निर्णय प्रतिलिपि प्रमाणित

प्रकाशचन्द्र चौधरी
वरिष्ठ कार्यक्रम अधिकृत

चैत्र १५, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ६

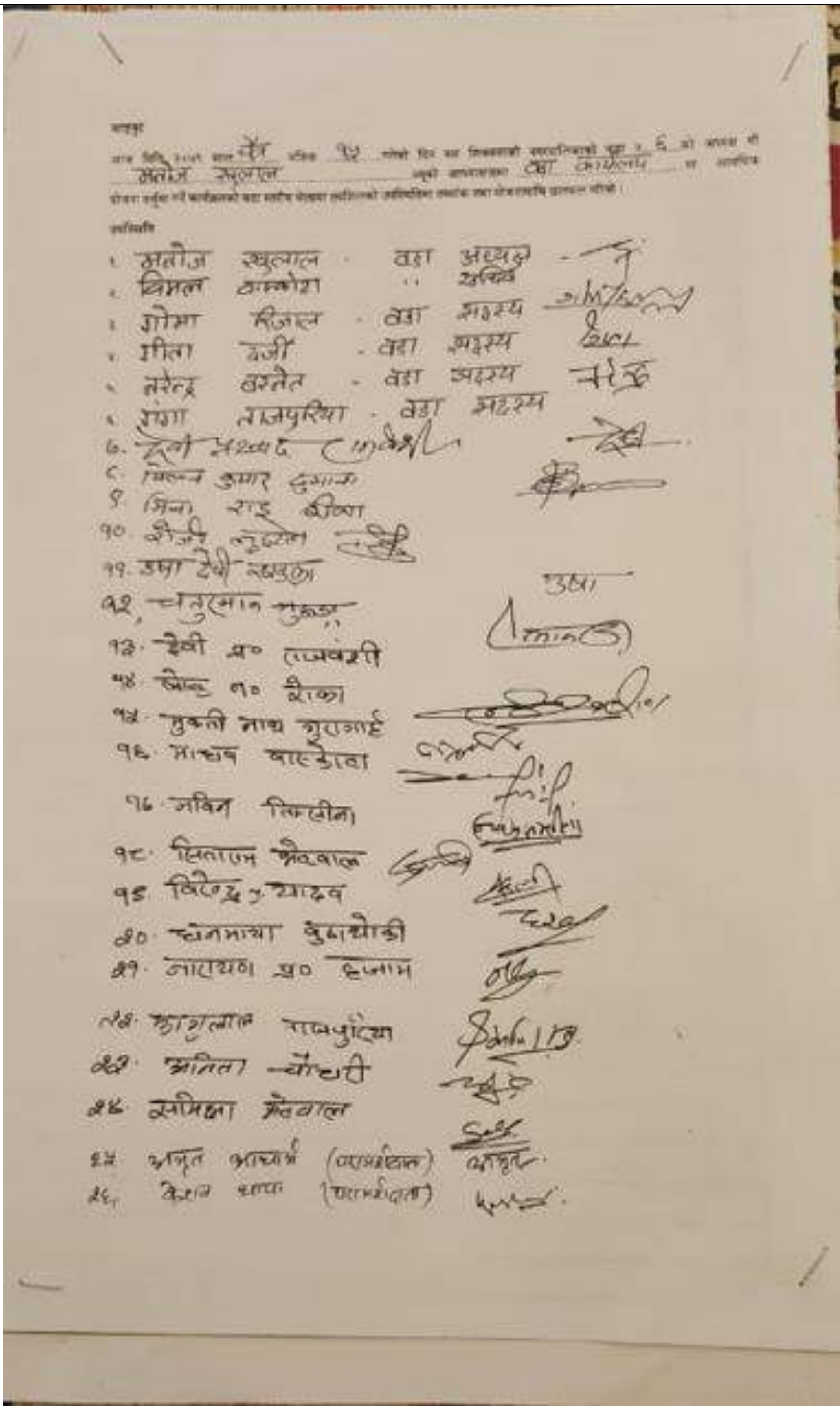

[illegible]

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना १२ गतेका दिन [illegible] ६ [illegible] मनोज खुलाल [illegible] वडा कार्यालय [illegible]

[illegible]

उपस्थिति

१. मनोज खुलाल - वडा अध्यक्ष
२. बिमल [illegible] - ,, सचिव
३. शोभा रिजाल - वडा सदस्य
४. गीता कुँवर - वडा सदस्य
५. नरेन्द्र बस्नेत - वडा सदस्य
६. गंगा राजपुरिया - वडा सदस्य
७. [illegible]
८. मिलन कुमार [illegible]
९. मिना राई [illegible]
१०. [illegible] लुइटेल
११. उषा देवी खड्का
१२. चतुरमान [illegible]
१३. देवी प्र० [illegible]
१४. [illegible] प्र० दैलो
१५. मुकुन्द नाथ कुइकाई
१६. [illegible] बाउँकोटा
१७. नबिन [illegible]
१८. [illegible] खतिवाल
१९. बिरेन्द्र य. यादव
२०. [illegible] खुलाखोक
२१. नारायण प्र० [illegible]
२२. [illegible] राजपुरिया
२३. अनिता चौधरी
२४. सुमित्रा खतिवाल
२५. अमृत आचार्य (परामर्शदाता)
२६. [illegible] थापा (परामर्शदाता)

चैत्र १५, २०७९ — वडा स्तरीय भेला, वडा ७

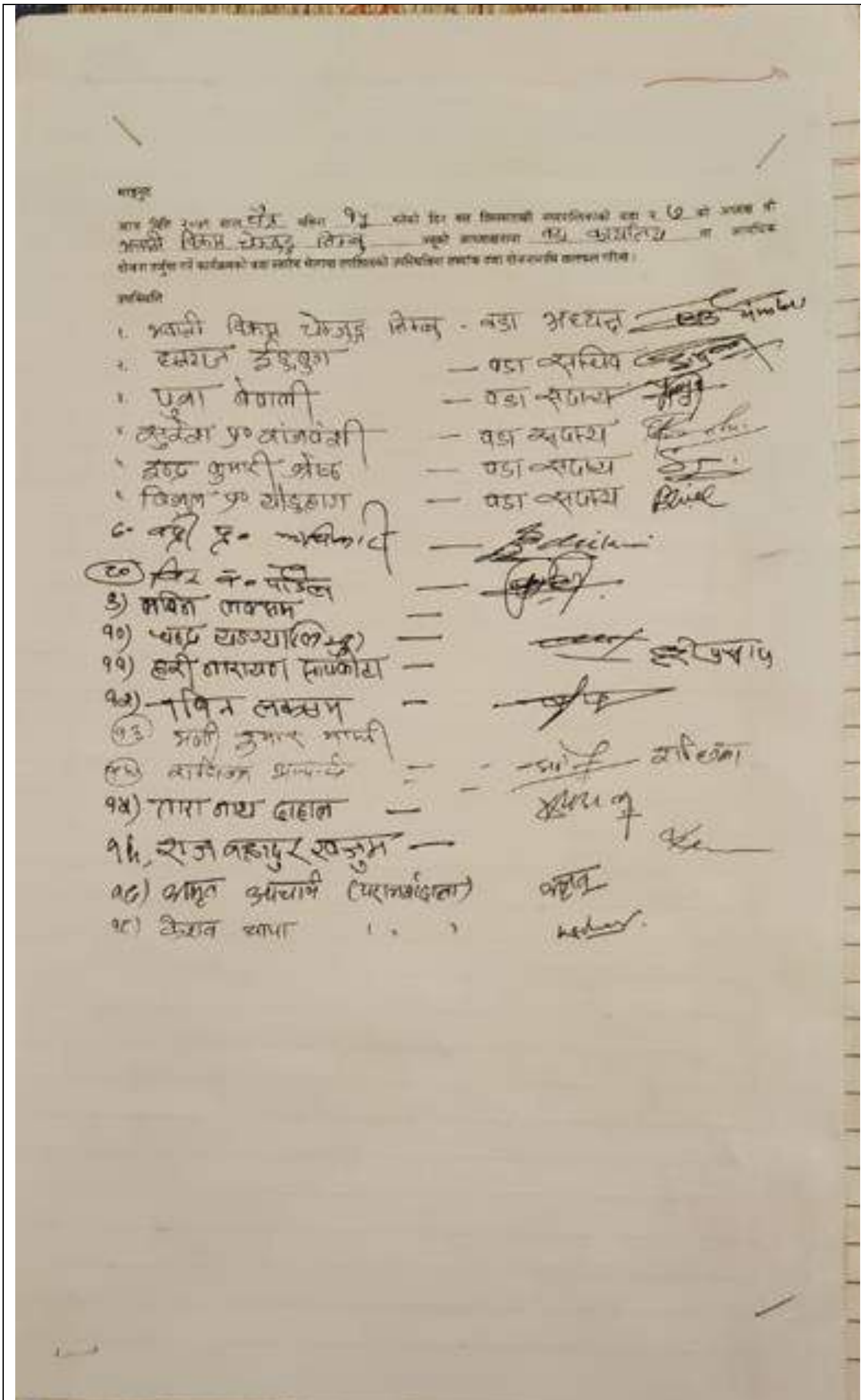

<u>चैत्र १९, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ९</u>

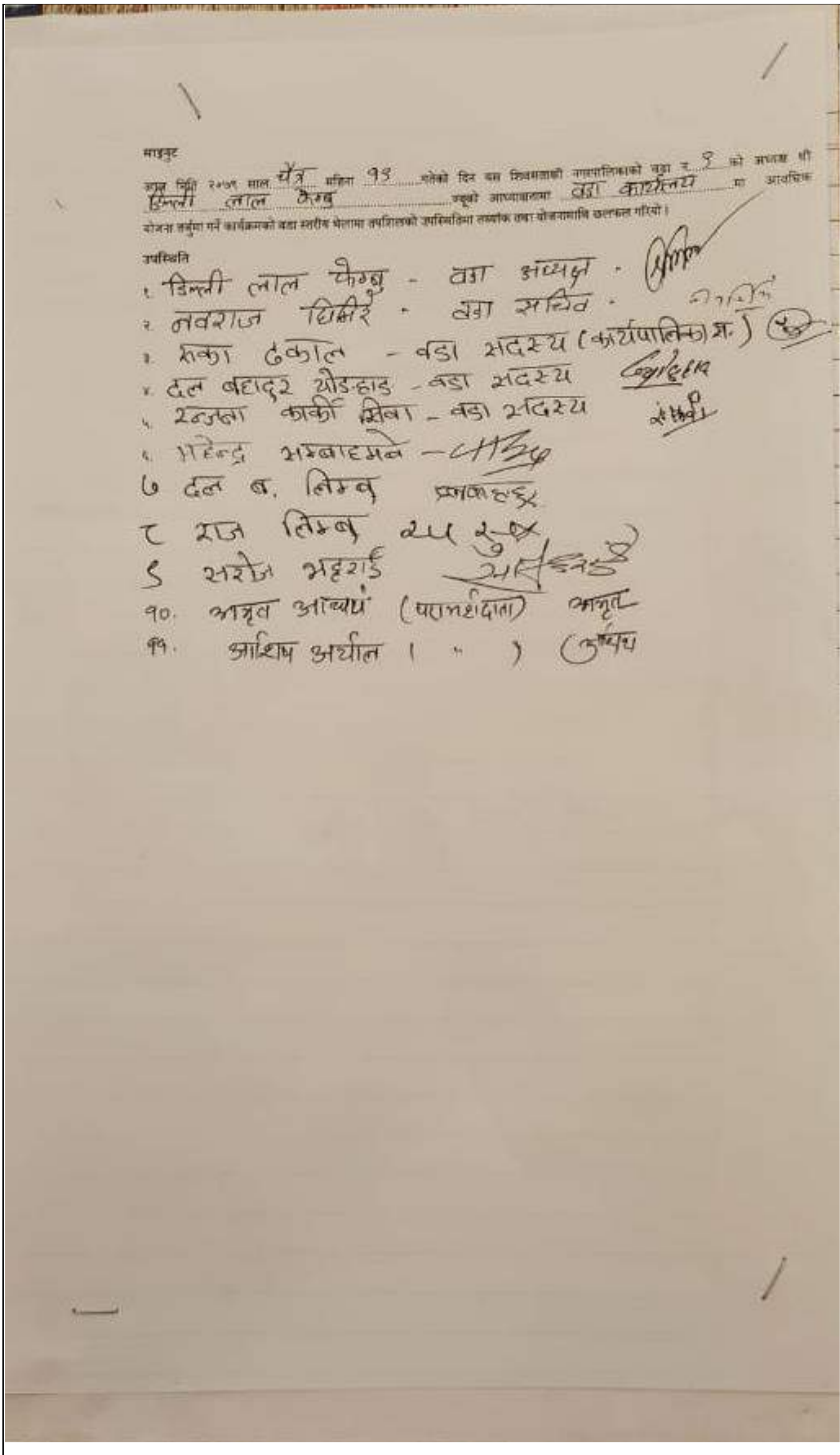

माइनुट

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना १३ गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं. ९ को अध्यक्ष श्री डिल्ली लाल फेम्बु ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय भेलामा तपशिलको उपस्थितिमा तथ्यांक तथा योजनाबारे छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. डिल्ली लाल फेम्बु - वडा अध्यक्ष
२. नवराज घिमिरे - वडा सचिव
३. रुक्मा ढकाल - वडा सदस्य (कार्यपालिका स.)
४. दल बहादुर योङहाङ - वडा सदस्य
५. रन्जना कार्की खिवा - वडा सदस्य
६. महेन्द्र अम्बाहाङबे
७ दल ब. लिम्बु
८ राज लिम्बु
९ सरोज भट्टराई
१०. आकृत आचार्य (परामर्शदाता)
११. आशिष अर्याल (")

चैत्र १९, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ११

मुचुल्का

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना १६ गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं. ११ को अध्यक्ष श्री बहादुर आङदो ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय भेलामा उपस्थितको उपस्थितिमा तथ्यांक तथा योजनासम्बन्धि छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. बहादुर आङदो - वडा अध्यक्ष
२. पुर्णराम अधिकारी - वडा सदस्य
३. प्रेमलाल भुजेल - वडा सदस्य
४. रमिला राई - वडा सदस्य
५. रुद्रप्रसाद अधिकारी - वडा सचिव
६. अनिल नेपाल -(परामर्शदाता)
७. केशव थापा - (" ")

चैत्र २०, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा १

माइनुट

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना 20 गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं. 9 को अध्यक्ष श्री लक्ष्मी प्रसाद चेम्जोङ ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय भेलामा तपशिलको उपस्थितिमा तपशिल तथा योजनामाथि छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. लक्ष्मी प्रसाद चेम्जोङ - वडा अध्यक्ष
२. नारायण प्रसाद दिवाल - वडा सदस्य
३. पूर्णजङ चेम्जोङ - वडा सदस्य
४. उमा माझी - वडा सदस्य
५. निर्मला पौडेल (लयाङ्ली) - वडा सदस्य
६. नन्दी केशव भट्टराई - वडा सचिव
७. मोति लाल खपाल -
८. गुणाम राई —
९. टिका राम घिमिरे —
१०. भुपत सेन्दाङ —
११. नगेन्द्र बोहोरा —
१२. कर्मा नाथ दमाई —
१३. विराट किराती —
१४. अमृत आचार्य (परामर्शदाता)
१५. आशिष अर्याल (" ")

चैत्र २०, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा २

माइन्युट

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना २० गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं २ को अध्यक्ष श्री भीम बहादुर तेम्बाङ्ग ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय भेलामा उपस्थितको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिम छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. भीम बहादुर तेम्बाङ्ग - वडा अध्यक्ष -
२. खेमराज दुलाल वडा सचिव
३. दुर्गा देवी कटुवाल वडा सदस्य
४. श्याम बहादुर राई वडा सदस्य
५. ओम कुमार ढकाल वडा सदस्य
६. धनकुमारी तिवारी वडा सदस्य धनकुमारी
७. केशव थापा — (पत्रकारिता)
८. अमृत आचार्य — (" ") अमृत.

चैत्र २०, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ३

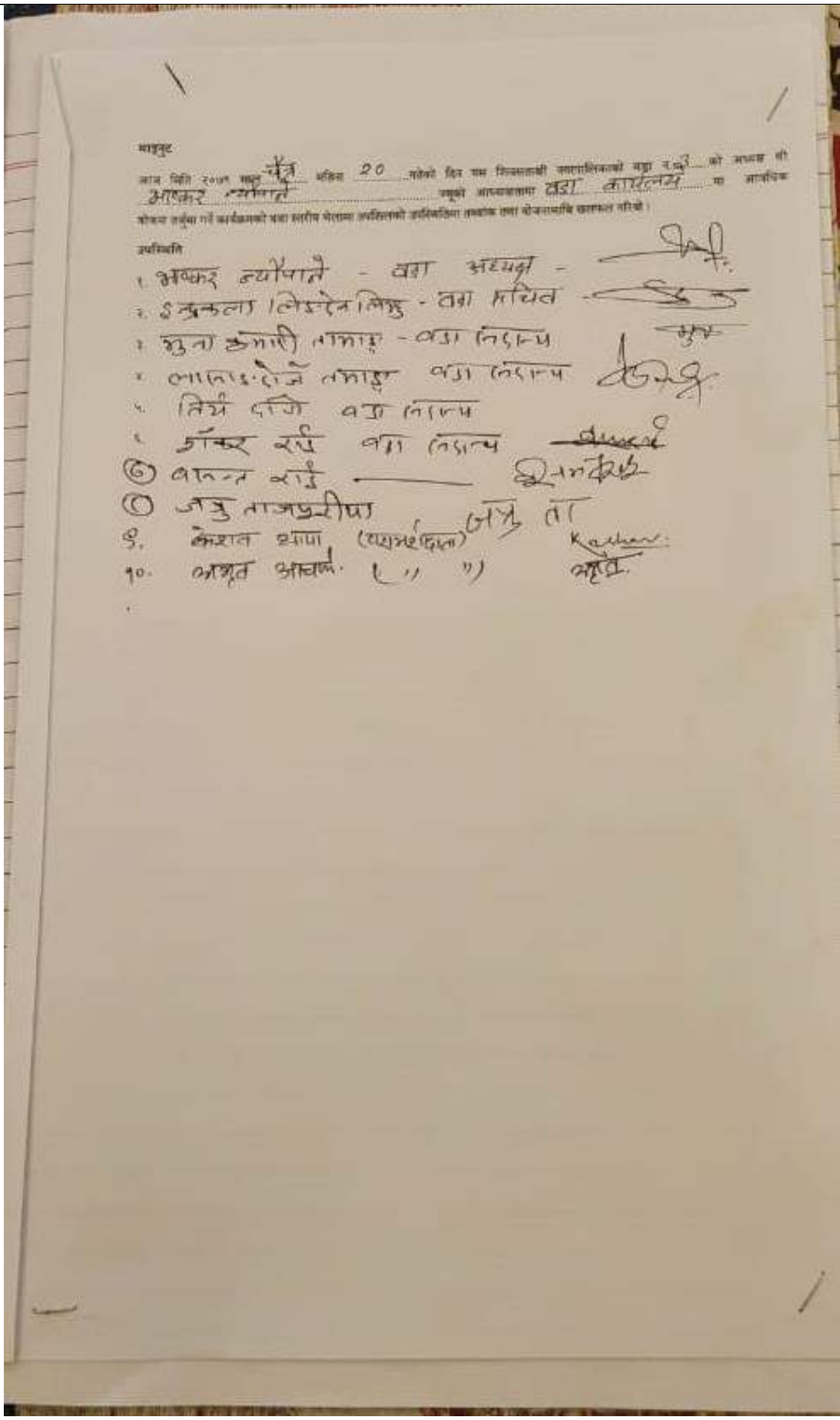

माइनुट

आज मिति २०७७ साल चैत्र महिना 20 गतेका दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं. 3 को अध्यक्ष श्री आस्कर न्यौपाने ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय भेलामा उपस्थितको उपस्थिति तथ्यांक तथा योजनामाथि छलफल गरियो।

उपस्थिति

1. भास्कर न्यौपाने - वडा अध्यक्ष -
2. इन्द्रकला लिम्बु - वडा सचिव -
3. जुना कुमारी तमाङ - वडा निवासी
4. लाक्पा दोर्जे तमाङ वडा निवासी
5. तिर्थ दर्जी वडा निवासी
6. शंकर राई वडा निवासी
7. बसन्त राई ———
8. जनु ताजपुरीया
9. कैलाश थापा (सहजकर्ता)
10. अमृत आचार्य (" ")

चैत्र २१, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ५

माइनुट

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना २१ गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं. ४ को अध्यक्ष श्री सिकिन पासवान ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय बैठकमा उपस्थितको उपस्थिति तथ्यांक तथा योजनासम्बन्धि छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. सिकिन पासवान वडा अध्यक्ष
२. लिलीसरा काफ्लेको (?) वडा सचिव
३. यशोदा किमली वडा सदस्य
४. रिमा वि.क. वडा सदस्य
५. पूर्ण प्रसाद नाखुरेल वडा सदस्य
६. सुमित्रा रजौरी
८. सुनिता पौडेल स्वास्थ्य कर्मी
९. मिनजय कु. लाम्पुरीया (हे.अ.) (उ.मा.वि.)
१०. विरेन्द्र तिमल्सीना
११. हिरालाल गिरी
१२. मान ब. जबेगु
१३. राजु सिग्देल
१४. सोनु कुमार शाह
१५. अशोक राजवंशी
१६. गजेन्द्र ब. लिम्बु
१७. सुबोध उप्रेती
१८. दूर लाल लाजपुरीया
१९. अमृत आचार्य परामर्शदाता
२०. केशव थापा ..

चैत्र २१, २०७९ — वडा स्तरीय भेला, वडा ८

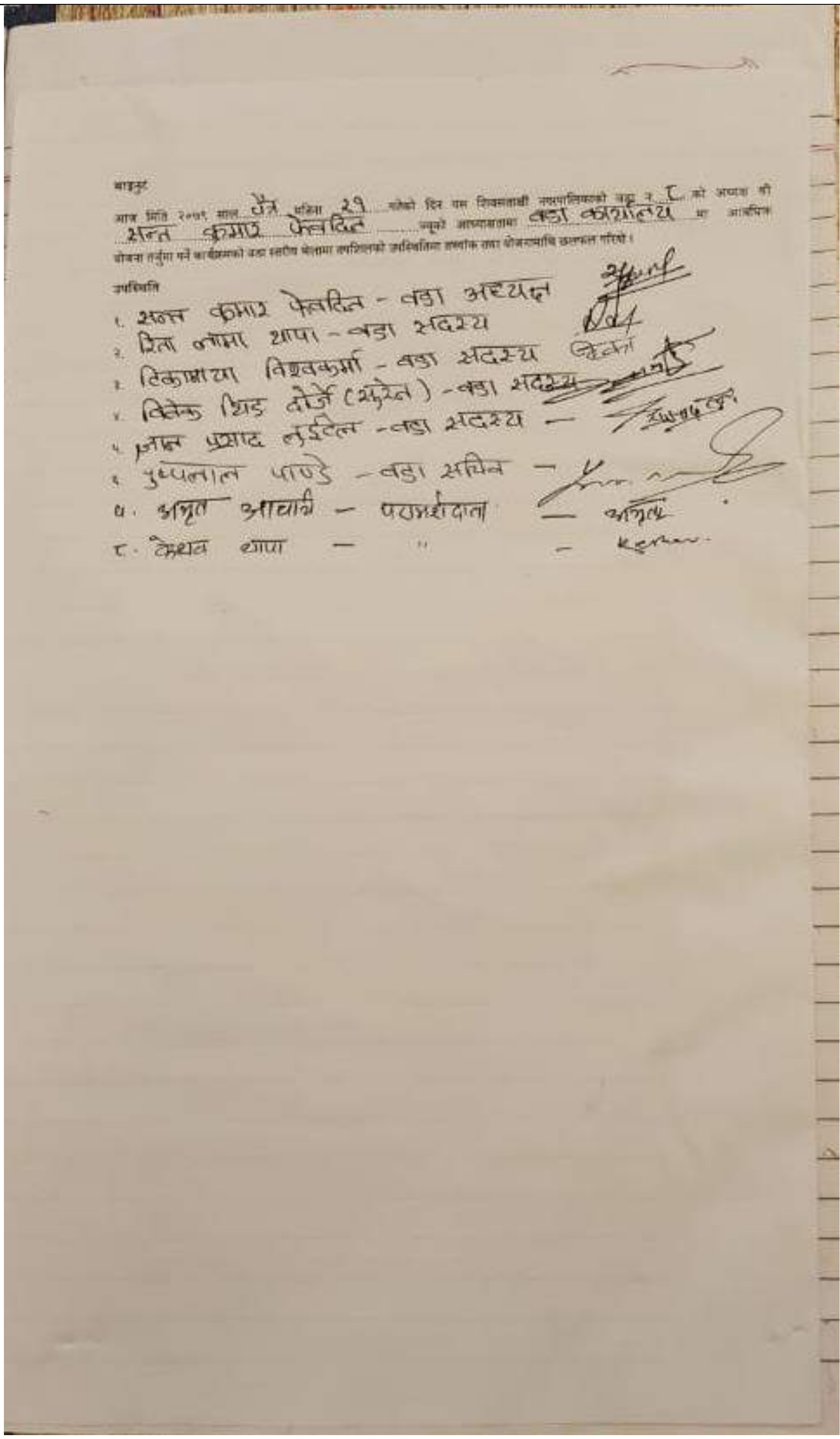

माइन्युट

आज मिति २०७९ साल चैत्र महिना २९ गतेको दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकाको वडा नं ८ को अध्यक्ष श्री सन्त कुमार फेलदिन ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको वडा स्तरीय बैठकमा तपशिलको उपस्थितिमा तपशिल बमोजिम तथा योजनाबाहि छलफल गरियो।

उपस्थिति

१. सन्त कुमार फेलदिन - वडा अध्यक्ष
२. रिता लामा थापा - वडा सदस्य
३. टिकामाया विश्वकर्मा - वडा सदस्य
४. विवेक सिंह दोर्जे (सुरेन) - वडा सदस्य
५. ओम प्रसाद लईटेल - वडा सदस्य
६. पुष्पलाल पाण्डे - वडा सचिव
७. अमृत आचार्य - परामर्शदाता
८. केशव थापा - "

<u>चैत्र २२, २०७९ – वडा स्तरीय भेला, वडा ४</u>

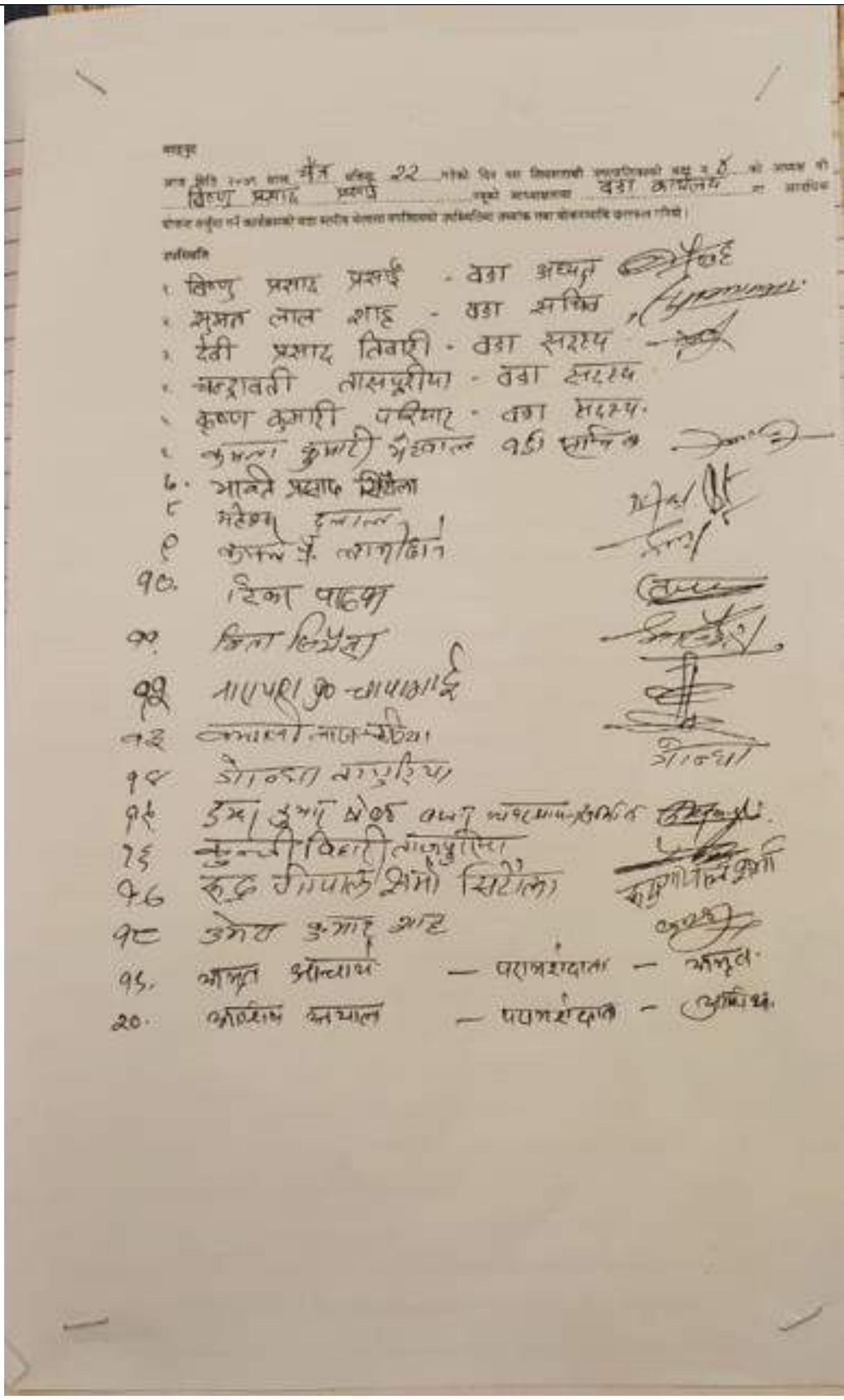

मिति २०७९ साल चैत्र महिना 22 गतेका दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिका वडा नं ८ को अध्यक्ष श्री विष्णु प्रसाद प्रसाई ज्यूको अध्यक्षतामा वडा कार्यालय मा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रमको ... उपस्थिति ... गरियो।

उपस्थिति

1. विष्णु प्रसाद प्रसाई - वडा अध्यक्ष
2. सुमत लाल शाह - वडा सचिव
3. देवी प्रसाद तिवारी - वडा सदस्य
4. चन्द्रावती तासपुरीया - वडा सदस्य
5. कृष्ण कुमारी परियार - वडा सदस्य
6. कमला कुमारी पोखरेल वडा सचिव
7. भक्ति प्रसाद सिटौला
8. महेश दुलाल
9. कमल प्र. लामिछाने
10. टिका पाठक
11. गिता सिग्देल
12. [illegible] चापागाई
13. [illegible]
14. [illegible]
15. [illegible]
16. कुन्ती [illegible] ताजपुरिया
17. [illegible] सिटौला
18. [illegible] कुमार शाह
19. अमृत आचार्य — परामर्शदाता
20. [illegible] — परामर्शदाता

वैशाख ३, २०८० — विषयगत समितिसँग छलफल, नगरपालिका

मिति : २०८०/०१/०६

आज मिति २०८०/०१/०६ बुधवारका दिन यस शिवसताक्षी नगरपालिकामा यस पालिकाको आवधिक योजनाको सन्दर्भमा सरोकारवाला परामर्शदाता र विषयगत समितिका प्रतिनिधिहरु बीचको छलफलमा उपस्थित भएका छौं ।

~~[illegible]~~

तपसिल :-

१. श्री [illegible] ओझा (पेम्बा) - नगर प्रमुख
२. श्री [illegible] साची - नगर उप - प्रमुख
३. श्री प्रमुख व. [illegible] - प्र. प्र. अधिकृत
४. श्री [illegible] - वडा नं. २ अध्यक्ष सो. वि. [illegible]
५. श्री [illegible] - वडा नं. ३ "
६. श्री [illegible] विक्रम [illegible] - वडा नं. ६ "
७. श्री [illegible] - वडा नं. ८ "
८. श्री [illegible] - वडा नं. ११ "
९. श्री यशोदा [illegible] वडा नं. ४
१० श्री हरि प्रसाद [illegible] [illegible]
११. श्री [illegible] अधिकारी [illegible]
१२. श्री [illegible] रोजगार संयोजक
१३. श्री [illegible] [illegible] [illegible]
१४ श्री [illegible] योजना शाखा
१५ श्री राम अवतार [illegible] पशु सेवा शाखा
१६) श्री [illegible] कृषि विकास शाखा
१७) श्री [illegible] योजना शाखा
१८ श्री [illegible] वडा ६ अ. [illegible]
१९ श्री [illegible] अमृत आचार्य - परामर्शदाता
२० श्री प्रकाश [illegible] [illegible]
२१ [illegible] प्रसाद [illegible] वडा नं ९
२२ [illegible] - [illegible] विज्ञान [illegible]
२३ प्रदिप [illegible] - परामर्शदाता

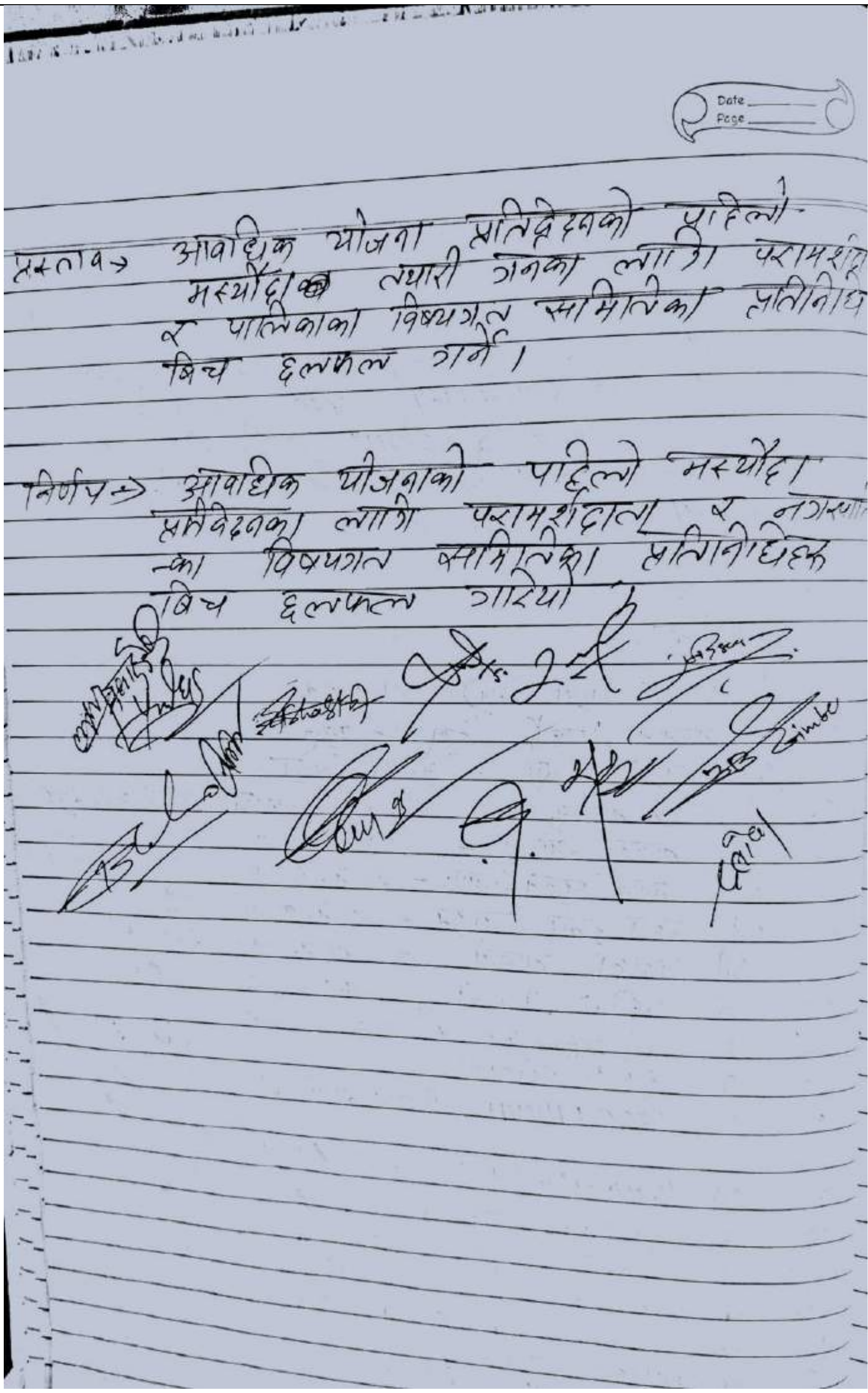

प्रस्ताव→ आवधिक योजना प्रतिवेदनको पहिलो मस्यौदा तयारी गर्नका लागि परामर्शदाता र पालिकाका विषयगत समितिका प्रतिनिधि बिच छलफल गर्ने।

निर्णय⇒ आवधिक योजनाको पहिलो मस्यौदा प्रतिवेदनका लागि परामर्शदाता र नगरपालिकाका विषयगत समितिका प्रतिनिधिहरू बिच छलफल गरियो।

वैशाख १४, २०८० – सोच निर्धारण तथा निर्देशक समिति गठन

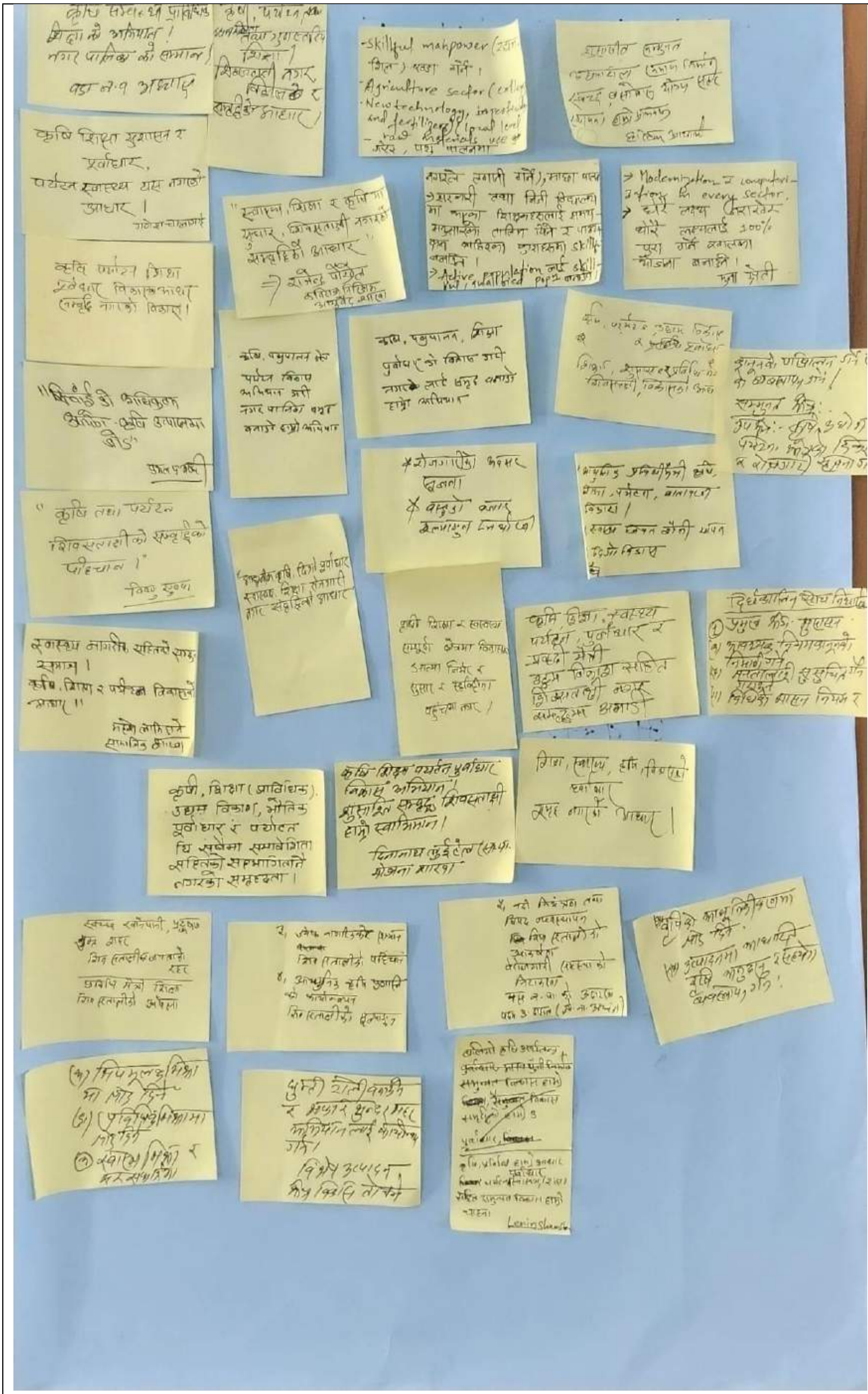

-Skillful manpower
> Modernization & computerization in every sector.
कृषि, शिक्षा (प्राविधिक), उद्यम विकास, भौतिक पूर्वाधार र पर्यटन
" कृषि तथा पर्यटन शिवसताक्षीको समृद्धिको पहिचान।"
कृषि शिक्षा सुशासन र पूर्वाधार,

आज मिति २०८०।१।१४ गते शिवसताक्षी नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा नगरपालिकाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता निर्धारण र विषयगत योजना तर्जुमा गर्नको लागि नगर प्रमुख श्री मेगा हाङ थोप्रा ज्यूको अध्यक्षतामा एवं नगर उप-प्रमुख श्री तारामाया कार्की लगायत, विषयगत शाखाका प्रमुख ज्यूहरू, विषयगत समितिका संयोजकहरू तथा विषयगत क्षेत्रका प्रमुखहरू, सबै सरोकारवाला प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा १ दिने कार्यशाला गोष्ठीमा उपस्थिति विवरण -

उपस्थिति

सि.नं	नाम, थर	कार्यालय / संस्था पद	हस्ताक्षर
१.	श्री मेगाहाङ थोप्रा नगर प्रमुख	शिवसताक्षी न.पा.	
२.	श्री तारामाया कार्की नगर उपप्रमुख	"	
३.	श्री अमृत ब. राई	"	
४.	श्री विरेन्द्र प्र. पकुर्ली	प्रमुख कृषि विकास फार्म मनुडंगा	
५.	श्री सन्तोष कुमार दाहाल	प्र.अ. श्री [illegible] मा.वि.	
६.	श्री केशु प्र. कार्की	[illegible] महासंघ नगर अध्यक्ष	
७.	गणेश चाम्लागाई	VANTO शिवसताक्षी नगर अध्यक्ष	
८.	मदन कुमार राई	विद्यालय कर्मचारी नगर अध्यक्ष	
९.	हरिकृष्ण आचार्य	कृषि [illegible]	
१०	कमल प्र. भण्डारी	[illegible]	
११	मुना उप्रेती	पञ्जीकरण शाखा	
१२	राम नरेश शर्मा	कार्यपालिका सदस्य	
१३	सन्त कुमार [illegible]	वडा अध्यक्ष वडा ८	
१४	कुविर बहादुर थोकग्याङ	[illegible] शा.प्र.	
१५	लोकेन्द्र शमशेर कुँवर	अधिकृत [illegible]	
१६	प्रकाश [illegible]	"	
१७	राम चाम्लागाई	"	
१८	जोगेन्द्र [illegible]	[illegible]	
१९	हिमाल नेपाल	शिवसताक्षी न.पा.	
२०	मोहन लामिछाने	शिवसताक्षी [illegible]	

क्र.सं.	नाम / थर	कार्यालय / संस्था / पद	हस्ताक्षर
२१	दीपिनाथ ढकाल	शिवसताक्षी न.पा.	[illegible]
२२	नविन भट्टराई	"	[illegible]
२३	वद्री दाहाल	राजस्व शाखा / लेखा / न.पा.	[illegible]
२४	राजेन्द्र पोखरेल	आयुर्वेद शाखा	[illegible]
२५	इन्द्रप्रसाद राई	स्वास्थ्य सेवा / न.पा. उपप्रमुख	[illegible]
२६	पदम प्र. दाहाल	जेष्ठ नागरिक सि. व. अध्यक्ष	[illegible]
२७	दिपक गिरी	[illegible]	[illegible]
२८	प्रकाश भट्ट [illegible]	[illegible]	[illegible]
२९	विदुर तिमल्सिना	संयोजक / शि.स.न.पा.	[illegible]
३०	[illegible] राई	[illegible]	[illegible]
३१	दिनानाथ [illegible]	[illegible]	[illegible]
३२	सुरेश [illegible]	[illegible]	[illegible]
३३	[illegible]	शिवसताक्षी [illegible]	[illegible]
३४	[illegible] चौलागाईं	वडा अध्यक्ष (४)	[illegible]
३५	ओमा [illegible]	कार्यपालिका सदस्य	[illegible]
३६	कमला गिरीला	सचिव शिवसताक्षी न.पा.	[illegible]
~~३७~~	~~प्रकाश चन्द्र चौधरी~~	~~[illegible] न.पा.~~	[illegible]
३८.	अमृत आचार्य	परामर्शदाता	[illegible]
३८.	केशव थापा	परामर्शदाता	[illegible]
३९.	निरज गिरीला	"	[illegible]
४०.	अनिल नेपाल	"	[illegible]
४१.	सान्दिप पाण्डे	"	[illegible]

प्रस्तावहरू

१. आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति गठन सम्बन्धमा ।
२. विषयगत क्षेत्रगत समिति गठन सम्बन्धमा
३. अ.य

निर्णय नं.१ : नयाँ काल योजनाको आ.यो. को निर्देशक समिति गठन गर्ने

१. अध्यक्ष वा प्रमुख (नगर प्रमुख) - श्री मेघराज खड्का - संयोजक
२. नगर उप-प्रमुख - श्री तसमाया कार्की - उप-संयोजक
३. विषयगत समितिका संयोजकहरू - सदस्य
   i) आर्थिक विकास समिति - श्री जितमाया थापा - ״
   ii) सामाजिक विकास ״ - श्री दुर्गे सिंह - ״
   iii) पूर्वाधार विकास ״ - श्री लक्ष्मी भण्डारी - ״
   iv) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन - श्री मेघराज खड्का - ״
   v) सुशासन तथा संस्थागत विकास - श्री सुन्दर ब. पुवार - ״
४. विषयगत शाखाका प्रमुखहरू - ״
५. नगर कार्यपालिका सबै सदस्यहरू - ״
६. संयोजकले तोकेको कम्तिमा १ जना महिला समेत नागरिक समाज तथा स्थानीय विषय विद 3 जना - ״
७. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री अमृत ब. राई - सदस्य-सचिव

निर्णय नं.२ : विषयगत क्षेत्रगत समिति गठन सम्बन्धमा
यस नगरपालिकाले गठन गरेका विषयगत ५ वटा समितिहरूलाई नै विषयगत क्षेत्रगत समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

८०/१/१८

दोश्रो बैठक

प्रास्ताव तथा निर्णयहरु (२०७९/०३/१६)

प्र.न. १ विषयगत समिति गठन सम्बन्धमा ।

निर्णय- उक्त प्रस्तावमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २२ बमोजिम नगरसभाले गठन गर्नु पर्ने समितिहरु मध्ये नगरपालिकाको बार्षिक नीति बजेट तथा कार्यक्रम तयारीका लागि देहायका समितिहरुको गठन गर्न अति आवश्यक भएको महसुस गरी मिति २०७९/०२/२९को नगर कार्यपालिको बैठकबाट गठन गरेका समितिलाई अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो ।

देहाय

१)सामाजिक विकास समिति
संयोजक श्री हर्कबहादुर सिगु
सदस्य श्री भीमबहादुर नेम्वाङ्ग
सदस्य श्री यशोदा विमली

२)पूर्वाधार विकास समिति
संयोजक श्री लक्ष्मीप्रसाद चेम्जोङ्ग
सदस्य श्री डिल्लीलाल फेम्बु
सदस्य श्री रुका ढकाल

३)आर्थिक विकास समिति
संयोजक श्री रामनरेश शर्मा
सदस्य श्री भाष्कर न्यौपाने
सदस्य श्री मंगलदेवी विश्वकर्मा

४)सार्वजनिक सेवा,शुसासन तथा क्षमता विकास समिति
संयोजक श्री सन्तकुमार फेवदिन
सदस्य श्री बहादुर आङ्बो
सदस्य श्री गोमा रिजाल

५)वातावरण तथा विपद ब्यवस्थापन समिति
संयोजक(नगर प्रमुख) श्री मेगाहाङ्ग थोप्रा

सदस्य श्री विष्णु प्रसाद प्रसाई
सदस्य श्री भवानी बिक्रम चेम्जुङ्ग

<u>६) राजश्व परामर्श समिति</u>

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ६५ बमोजिम गठन हुने राजश्व परामर्श समितिमा ऐनको दफा ६५ को उपदफा १(ग) अनुसारका सदस्यहरुमा श्री मनोज खुलाल र श्री मुनाकुमारी तामाङ्गलाई छनौट गर्ने ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २२ बमोजिम निम्नानुसारका समिति गठन गर्ने समेत निर्णय गरियो ।

<u>७) लेखा समिति</u>

संयोजक श्री सिकिन पासवान
सदस्य श्री कोपिला मैनाली
सदस्य श्री पूजा नेपाली

<u>८) विधायन समिति</u>

संयोजक श्री गोमा रिजाल
सदस्य श्री कुमार राई
सदस्य श्री ज्ञानप्रसाद लुईंटेल

<u>प्र.न. २ बार्षिक नीति सम्बन्धमा ।</u>

निर्णय- मिति २०७९/०३/१० को पहिलो बैठकमा उपप्रमुखबाट आ व ०७९/८० का लागि शिवसताक्षी नगरपालिकाको बार्षिक नीति छलफलका लागि पेश गर्नु भएकोमा आज दोश्रो बैठकमा उक्त प्रस्तावित नीति उपर दफावार छलफल गरी शिवसताक्षी नगरपालिकाको आ.व.०७९/८० को बार्षिक नीति सर्वसम्मत पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

<u>प्र.न. ३ अर्थ विधयेक र विनियोजन विधयेक सम्बन्धमा ।</u>

<u>निर्णय</u>-उक्त प्रस्ताबमा आ.व. ०७९/८० को बार्षिक बजेट सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न स्थानीय कर, दस्तुर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनीक ब्यवस्था गर्न बनेको शिवसताक्षी नगरपालिकाको अर्थ विधयेक,२०७९ र आ.व.०७९/८० को सेवा र कार्यहरुका लागि स्थानीय सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च र विनियोजन गर्ने सम्बन्धी शिवसताक्षी नगरपालिकाको विनियोजन विधयेक,२०७९ उपर आवश्यक छलफलका लागि पहिलो बैठकमा नगर सभाध्यक्षज्यूको आदेशले उपप्रमुख श्री नरमाया कार्कीबाट पेश गर्नु भएको उक्त बिधयेकहरु छलफल गरी सर्वसम्मत पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

<u>प्र नं. ४ आ.व. ०७९/८० को बार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट सम्बन्धमा ।</u>

निर्णय- उक्त प्रस्तावमा नगर सभाध्यक्षज्यूको आदेशले उपप्रमुख श्री नरमाया कार्कीबाट शिवसताक्षी नगरपालिकाको आ.व. ०७९/८० को बार्षिक कार्यक्रम र बजेट छलफलका लागि पहिलो बैठकमा पेश गर्नु भए बमोजिम

अनुसूची २: दिगो विकासका लक्ष्य, २०३०

नेपालका हरेक तहका सरकारहरले दिगो विकास लक्ष्य केन्द्रित योजनहरु तर्जुमा गर्नु पर्ने प्रावधान अनुरुप यस वैतेश्वर गाउँपालिकाले पनि आफ्ना योजनाहरुलाई दिगो किास लक्ष्यहरु सँग आन्तरिकिकरणमा विशेष जोड दिने छ।

दिगो विकास लक्ष्यहरु यस प्रकार छन् :

दिगो विकासका लक्ष्य १: हरेक क्षेत्रमा रहेका सबै स्वरुपहरुको गरिबीको अन्त्य गर्ने । यस गाउँपालिकाका निम्न योजनाहरुबाट लक्ष्य १ को संबोधन हुनेछ।

दिगो विकासका लक्ष्य २: भोकमरी अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा र पोषण प्राप्त गर्ने र दिगो कृषि प्रवर्द्धन गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ३: सबै उमेर समूहका ब्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चतता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रदान गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ४: समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने र सबैका लागि आजीवन सिकाईका अवसर प्रवर्द्धन गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ५: लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने तथा महिला, किशोरी तथा बालबालिकाहरुलाई सशक्त बनाउने।

दिगो विकासका लक्ष्य ६: सबैका लागि सुरक्षित पानी तथा सरसफाईको उपलब्धताका साथै यसको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ७: ब्यहोर्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक उर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ८: सबैका लागि स्थिर, समावेशी तथा दिगो आर्थिक वृद्धि, पूर्ण तथा उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित कामलाई प्रवर्द्धन गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य ९: उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी तथा दिगो औद्योगिकरणको प्रवर्द्धन र नवप्रवर्तनलाई प्ररित गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य १०: देश भित्र तथा देशहरुबीचको असमानता हटाउने।

दिगो विकासका लक्ष्य ११: शहरहरु एबै मानव बस्तीहरुलाई समावेशी, सुरक्षित, उत्थानशील र दिगो बनाउने।

दिगो विकासका लक्ष्य १२: दिगो उपभोग तथा उत्पादन प्रणली/ढाचाहरु सुनिश्चित गर्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य १३: जलवायु परिवर्तन तथा यसका प्रभावसँग जुध्न तत्काल कार्य अघि बढाउने ।

दिगो विकासका लक्ष्य १५: भूसतही, भूपरिधिस्तरीय, पारिस्थितिकीय प्रणालिको दिगो उपयोग, रक्षा र पुनरर्स्थापना गर्ने, वनको दिगोरुपमा व्यवस्थापन गर्ने, मरुमूमिकरण बिरुध्द लड्ने र जमीनको क्षयिकरण रोक्नुका साथै यसलाई उल्ट्याउँने तथा जैबिक विविधताको क्ष्यातिलाई रोक्ने।

दिगो विकासका लक्ष्य १६: दिगो विकासका निम्ति शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने, न्यायमा सबैको पहुँच प्रदान गर्ने र सबै तहमा प्रभावकारी, जवाफदेही र समावेशी संस्था निर्माण गर्ने ।

दिगो विकासका लक्ष्य १७: दिगो विकासका लागि कार्यान्वयनका साधनलाई सुदृढ गर्ने र अन्तराष्ट्रिय साझेदारीलाई पुनः जीवन्त तुल्याने।

माथि भनिए अनुसार दिगो विकस लक्ष्यका कुन लक्ष्यहरुको अन्तर सम्बन्ध कुन योजना तथा आयोजना सँग छ भनि प्रत्येक नतिजा तथा सो सँग सम्बन्धित योजना गतिविधि सँग उल्लेख गरिएको छ।

अनुसूची ३ः सन्दर्भ सामग्रीहरु

- स्थानीय तहको आवधिक योजना तयारी निर्देशिका २०७५, राष्ट्रिय योजना आयोग
- १५ औं राष्ट्रिय आधिक योजना खाका २०७५, राष्ट्रिय योजना आयोग
- पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७७ चैत्र ४ गते तथा प्राप्त सूचनाहरु कोरोनाका कारण लकडाउँन भएकाले पालिकका जिम्मेवार व्यक्तिहरु सँग भच्युअल छलफल बाट प्रप्त सूचना
- ५ वर्षका लागि वडास्तरबाट तयार भएका योजना खाका
- नेपालको संविधान
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४
- विभिन्न नीतिहरु (भू उपयोग नीति २०७२, विकास सहायता नीति, कृषि, सिँचाई, वन तथा वातावरण सम्बन्धि नीतिहरु,
- सहभागी पार्टिहरुका घोषणा पत्रहरु

अनुसूची ४: गौरवका आयोजनाहरु

१. पाँच वर्ष भित्र ३९ किमी रिङरोड कालो पत्रे गरि सक्ने र बजार भित्रका ड्रेन तथा कालो पत्रे सडक र ट्रंक रोड र मुख्य भित्री सडकहरुलाई कालोपत्रे गर्न जोड दिने साथै झिलझिले बसपार्क तथा भवन निर्माण कार्यललाई तीव्रता दिने
२. कम्तीमा ११ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुलाई स्मार्ट विद्यालय र बाँकी विद्यालयहरुलाई भौतिक, शैक्षिक, सुधार गर्दै १२ कक्षासम्म निशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्ने, दलित, विपन्न, आदिवासी जनजाती तथा गरिव जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने
३. दोमुखा, सतासीधाम, चिल्लागढधाम आदि बहु संस्कृतिक उद्यानलाई धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलको रुपमा विकसित गर्ने, सबै ठाँउलाई पर्यटकिय स्थलको रुपमा विकसित गर्दै नगरको आन्तरिक राजश्वमा वृद्धि गर्ने तथा आदिबासी, जनजाति बहुसंस्कृतिक संग्रहालय निर्माण गर्ने
४. शिवगंजमा रहेको कृषि वजारलाई व्यवस्थित गर्दै पुर्ण रुपमा संचालन गर्ने, तरकारी बाली, खाद्यन्नमा धान, मकै, तोरी, गहुँ लगायतका अन्न बाली, फलफुल, अन्डा, माछामासु तथा दुधमा आत्मा निर्भर हुँदै निर्यात गर्ने गरिको लक्ष्य सहित किसानहरुको आर्थिक अवस्था सुधारमा जोड गर्ने
५. फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साईटलाई पुर्ण रुपमा संचालन गरि हाल वजार तथा विभिन्न क्षेत्रवाट निस्किएको फोहोरलाई व्यवस्था गर्दै सुन्दर सफा नगरपालिका वनाउने
६. सवै जात जातीको धार्मिक, साँस्कृतिक, मौलिक जर्गेना गर्दै स्थानिय भाषा लिपिका कक्षा संचालन तथा पठनपाठनको सुनिश्चितता गर्ने
७. पालिका स्तरिय दुधे रंगशालालाई प्यारापिट ट्र्याक एण्ड फिल्ड, दिनरात खेल संचालनका गर्न सकिने गरि फ्लड लाईड सहितको रंगशाला तयार गरि सवै वडाहरुमा एक वडा एक खेल मैदानको अवधारणालाई अगाडी बढाईने
८. नगर अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई (PHC) पुर्णरुपमा संचालन गरी विभिन्न विषेशज्ञ डाक्टरहरुको सेवा सुविधा सहित अत्याधुनिक उपकरण सहतिको ल्याव सेवा, भिडियो एक्स रे, चोविसै घण्टाको ईमरजेन्सी सेवाको सुविधा तथा शल्यक्रिया समत गर्ने गरी संचालनमा ल्याईने
९. पशुपंक्षीका लागि नस्ल सुधार कार्यक्रमहरु प्रभावकारी ढंगले अगाडी वढाईने, अण्डा, दुध, मासुजन्य उत्पादनमा उल्लेख्य जोड दिनलाई पशुबधशालाको निर्माण गरी नगरलाई आत्मनिर्भर वनाई निर्यात समेत गरी किसानको आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने
१०. नगर भित्रका सवै बजारहरुलाई सरसफाई ढलहरुको व्यवस्था गरी, सि.सी. क्यामेरा जडान गरी फ्लड लाईड सहितको ग्रिनरी पार्क निर्माण गरी सुन्दर स्माट सिटीको रुपमा विकाश गर्ने
११. नगर औद्योगिक क्षैत्रको निर्धारण तथा औधोगिकग्रामको निर्माण गरी कलकारखाना उद्योग धन्दा स्थापित गर्ने, तथा नगर भित्र संचालन भईरहेका साना तथा मझौला उद्योगलाई प्रोत्साहन गरी रोजगारको सृजना हुने गरी कार्यक्रमहरु अगाडी वढाईने
१२. महिलाहरुलाई साक्षरतामा जोड दिँदै साक्षर बनाउने, आत्माविश्वास, आत्मानिर्भर, समाजमा स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भुमिकाका लागि पहल गर्दै महिला सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरु ल्याईने
१३. जेष्ठ जागरिकहरुको अनुभव,ज्ञान,शिक्षा,वौद्धिकतालाई ग्रहण गर्दै समाजमा सम्मानित ढंगले जिउने वातावरण वनाई प्रत्येक वडामा जेष्ठ जागरिक चौतारी निर्माण गर्ने

१४. युवायुवतीहरुलाई व्यवहारिक शिक्षा, विभिन्न व्यवहारिक तालिम, ज्ञान प्रदान गर्दै वेरोजगारहरुलाई रोजगारको सुनिश्चित गर्दै लैजाने

१५. लागु औषध विरुद्ध समाजमा जनचेतना फैलाई जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने, लागुऔषधको कुलतमा फसेका युवायुवतीहरुको पहिचान गरी कुलतवाट टाढा राख्नका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु लागु गर्ने साथै लागुऔषध ओसारपसार नियन्त्रणका लागि आवश्यक समन्यय गरी ओसारपसार तथा विक्री वितरण गर्नेलाई कानुनी कारवाहीका लागि पहल गर्ने साथै दुव्र्यसनीवाट मुक्त भएका तथा कुलत छाडेका व्यक्तिहरुलाई समाजमा पुनर्स्थापत गर्नका लागि समेत पहल गर्ने

१६. खानेपानीको मुख्य समस्या रहेको क्षेत्रको पहिचान गरी प्राथमिकतका आधारमा खानेपानी आयोजनाका कामलाई अगाडी वढाउदै सम्पूर्ण आयोजनाहरु सम्पन्न गरी नगर भित्र स्वच्छ खानेपानी पिउने वातावरण तयार पार्ने

१७. विपद व्यवस्थापन, नदि कटान, धरधरे नियन्त्रणलाई व्यवस्थि गर्दै लैजाने

१८. हात्ती प्रभावित क्षेत्रमा हात्तीको आहारको व्यवस्था तथा नियन्त्रण गर्ने

अनुसूची ५: प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु

कार्यक्रम	एकाई	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा		स्था.स	प्र.स	के.स	नि.क्षे
आर्थिक विकास													
१) कृषि तथा पशुपालन													
कृषि प्रवर्धन तथा विमा कोष स्थापना	संख्या	११	१०००	१५००	२०००	१०००	०	५५००	५००	√			
कृषि तथा पशु प्रयोगशाला निर्माण	संख्या	५	१०००	१०००	२०००	१०००	०	५०००	१०००		√		
कृषि भुमि व्यवस्थापन	कठ्ठा	१००	१८०००	२४०००	३००००	३६०००	४२०००	१५००००	१५००	√			
पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम	संख्या	५००	१२०००	१६०००	२००००	२४०००	२८०००	१०००००	२००			√	
कृषि विउ विजन तथा मल वितरण केन्द्र	संख्या	६	५००	५००	१०००	५००	५००	३०००	५००			√	
कृषि तथा पशु प्राविधिक व्यवस्थापन	संख्या	५	६०	६०	६०	१२०	०	३००	६०	√			
कृषि तथा पशु अनुसन्धान केन्द्र स्थापना	संख्या	१	२५००	०	०	०	०	२५००	२५००		√		
चिस्यान केन्द्र निर्माण	संख्या	६	१००००	२००००	२००००	१००००	०	६००००	१००००	√			
कृषि भण्डारण केन्द्र निर्माण	संख्या	४	१०००	१०००	१०००	१०००	०	४०००	१०००	√			
कृषि केन्द्रित तालिम व्यवस्थापन	पटक	५५	७००	९००	११००	१४००	१४००	५५००	१००	√			
कृषि उपकरण वितरण	वटा	२५०	१५०००	२००००	२५०००	३००००	३५०००	१२५०००	५००	√			
२) उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन													
हाट बजार निर्माण	वटा	५	५०००	१००००	१००००	०	०	२५०००	५०००	√			
स्वरोजगारी तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम	संख्या	२५००	१५०	२००	२५०	३००	३५०	१२५०	०.५	√			
कृषि उद्योग निर्माण	संख्या	११	४००	६००	८००	४००	०	२२००	२००				√
उद्योग प्रोत्साहन कोष स्थापना	एक मुष्ठ	१	२५००	०	०	०	०	२५००	२५००	√			
लघु तथा साना उद्यमी मेला	पटक	१	२०००	०	०	०	०	२०००	२०००	√			
उद्दमी अध्ययन भ्रमण	संख्या	५००	१८००	२४००	३०००	३६००	४२००	१५०००	३०				√
३) पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा													
पर्यटन विकास कोष स्थापना	एक मुष्ठ	१	६०००	०	०	०	०	६०००	६०००	√			
वहुजातीय संग्रालय स्थापना	संख्या	१	६०००	०	०	०	०	६०००	६०००		√		
पर्यटकीय स्थल स्तरोन्नति	संख्या	२२	२०००	२५००	३०००	२०००	१५००	११०००	५००	√			
मौलिक भेषभुषा तथा बाजा गाजा प्रवर्धन तालिम	पटक	१०	१००	१००	२००	१००	५००	१०००	१००	√			
धार्मिक केन्द्र स्तरोन्नति	संख्या	१५	२००	३००	४००	२००	४००	१५००	१००	√			
४) वैंक, सहकारी तत्थ वित्तीय संस्था													

कार्यक्रम	एकाई	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा		स्था.स	प्र.स	के.स	नि.क्षे
सहकारी क्षमता विकास तालिम	वटा	५	५०	५०	५०	१००	०	२५०	५०	√			
वित्तीय संस्था अनुगममं तथा निगरानी कोष	वटा	१	६०	०	०	०	०	६०	६०	√			
वित्तीय संस्था सम्बन्धि वृहत गोष्ठी	पटक	४	६०	६०	६०	६०	०	२४०	६०	√			
५) सिचाई													
सिंचाई आयोजना स्तरोन्नति	संख्या	४	१००००	१००००	१००००	१००००	०	४००००	१००००	√	√	√	
साना समुह भूमिगत सिंचाई आयोजना निर्माण गर्ने	संख्या	२००	४८००	६४००	८०००	९६००	११२००	४००००	२००	√	√		
सिंचाई पोखरी निर्माण	संख्या	३	२०००	२०००	२०००	०	०	६०००	२०००	√			
आकासे पानी संकलन ट्यांकी निर्माण	वटा	२२	२०००	२५००	३०००	२०००	१५००	११०००	५००	√			
सामाजिक विकास													
१) शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन													
शिक्षा गुरुयोजना	वटा	१	२०००	०	०	०	०	२०००	२०००	√			
विद्यालय घेराबार	संख्या	२५	४००	५००	६००	४००	६००	२५००	१००	√			
शौचालय निर्माण तथा मर्मत	संख्या	३५	५००	६००	७००	९००	८००	३५००	१००	√			
विद्यार्थी खानेपानी व्यववस्था	संख्या	३५	१२५	१५०	१७५	२२५	२००	८७५	२५	√			
फर्निचरको व्यवस्था	थान	२५००	६००	८००	१०००	१२००	१४००	५०००	२	√			
अपांग तथा आशक्त छात्रवृत्ति	संख्या	११००	३३०००	४४०००	५५०००	६६०००	७७०००	२७५०००	२५०	√			
प्राथमिक उपचार सामग्री वितरण	संख्या	७५०	४५०	६००	७५०	९००	१०५०	३७५०	५	√			
अभिभावक शिक्षक समन्वय कार्यक्रम	पटक	५५	७०	९०	११०	१४०	१४०	५५०	१०	√			
उत्कृष्ट विधार्थी पुरस्कार	जना	२५०	६०	८०	१००	१२०	१४०	५००	२	√			
विद्यालय स्तरमा जीवनोपयोगी सिप प्रवर्धन	संख्या	२५००	९००	१२००	१५००	१८००	२१००	७५००	३	√			
२) स्वास्थ्य तथा पोषण													
स्वास्थ्य शिविर	संख्या	५५	१४००	१८००	२२००	२८००	२८००	११०००	२००	√			
पोषण सम्बन्धि जनचेतनात्मक कार्यक्रम	पटक	२२	२४०	३००	३६०	२४०	१८०	१३२०	६०	√	√		
स्वास्थ्य कर्मम्चारी व्यवस्थापन	संख्या	७५	५४०	७२०	९००	१०८०	१२६०	४५००	६०	√			
एम्बुलेन्स व्यवस्थापन	संख्या	३	५०००	५०००	५०००	०	०	१५०००	५०००	√			√
बर्थिंग सेन्टर निर्माण	संख्या	५	१००००	२००००	२००००	०	०	५००००	१००००	√			
स्वास्थ्य चौकी स्तरोन्नति	संख्या	११	४०००	६०००	८०००	४०००	०	२२०००	२०००	√			

कार्यक्रम	एकाई	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा		स्था.स	प्र.स	के.स	नि.क्षे
स्वास्थ्यकर्मी क्षमता अभिवृद्धि	पटक	५	१००	१००	१००	२००	०	५००	१००	√			
३) खानेपानी तथा सरसफाई													
खानेपानी उपभोक्ता समितिहरुको संस्थागत विकास सम्बन्धि तालिम	पटक	१०	२००	२००	४००	२००	१०००	२०००	२००	√			√
सरसफाई सम्बन्धि चेतनात्मक कार्यक्रम	पटक	२२	२००	२५०	३००	२००	१५०	११००	५०	√			
सार्वजनिक शौचालय निर्माण	संख्या	१०	१००	१००	२००	१००	५००	१०००	१००	√			√
खानेपानी आयोजना सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	८	२५०	२५०	५००	२५०	७५०	२०००	२५०	√			
४) महिला वालवालिका तथा लक्षित वर्ग													
महिला लक्षित जनाचेतनात्मक कार्यक्रम	पटक	५५	३५०	४५०	५५०	७००	७००	२७५०	५०	√			
महिला उद्दम्शिलता विकास तालिम	पटक	३०	२००	२५०	३००	४००	३५०	१५००	५०	√			
ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माण	वटा	५	२००	२००	२००	४००	०	१०००	२००	√			
लैंगिक तथा घरेलु हिंसा निर्मुल कार्यक्रम	पटक	१५	१००	१५०	२००	१००	२००	७५०	५०	√			
महिला स्वास्थ्य शिविर	पटक	५५	१४००	१८००	२२००	२८००	२८००	११०००	२००	√			
वाल उद्यान निर्माण	संख्या	५	६००	६००	१२००	६००	०	३०००	६००	√			
ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य शिविर	पटक	५५	८४०	१०८०	१३२०	१६८०	१६८०	६६००	१२०	√			
अपांग तथा अनाथ पुन स्थापना कार्यक्रम	वटा	१	१००	०	०	०	०	१००	१००	√			
५) युवा तथा खेलकुद													
दुर्व्यसन सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	वटा	१०	५०	५०	१००	५०	२५०	५००	५०	√		√	
युवा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	वटा	५५	३५०	४५०	५५०	७००	७००	२७५०	५०	√			
युवा सिपमुलक तालिम	संख्या]	२५००	१८००	२४००	३०००	३६००	४२००	१५०००	६	√			
गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद कोष	संख्या	१	१०००	०	०	०	०	१०००	१०००	√			
वडा स्तरीय खेलकुद कोष	संख्या	११	२००	३००	४००	२००	०	११००	१००	√			
खेलमैदान निर्माण	वटा	४	५०००	५०००	५०००	५०००	०	२००००	५०००	√	√		

वन तथा विपद व्यवस्थापन

१) वन व्यवस्थापन													
नर्सरी निर्माण	संख्या	१०	५००	५००	१०००	५००	२५००	५०००	५००	√			
सडक किनारमा व्रिक्षरोपन	एकमुष्ठ	१	४५००	०	०	०	०	४५००	४५००	√	√	√	

कार्यक्रम	एकाई	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा		स्था.स	प्र.स	के.स	नि.क्षे
२) विपद व्यवस्थापन													
नदि क्षेत्रमा वृक्षरोपण	संख्या	१००००	२४०	३२०	४००	४८०	५६०	२०००	०.२	√	√	√	
वडा स्तरीय विपद पुर्व तयारि योजना	संख्या	११	२००	३००	४००	२००	०	११००	१००	√	√	√	
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जनचेतानात्मक कार्यक्रम	पटक	११	१२०	१८०	२४०	१२०	०	६६०	६०	√	√	√	
विपद सामग्री व्यवस्थापन	एकमुष्ठ	१	२५००	०	०	०	०	२५००	२५००	√	√	√	
नदि तटबन्धन कार्यक्रम	किमी	२०	३००००	४००००	५००००	३००००	५००००	२०००००	१००००	√	√	√	
पूर्वाधार विकास													
१) सडक, पुल तथा यातायात													
सडक कालो पत्रे	किमी	२६०	४८०००	६३०००	७८०००	९४५००	१०६५००	३९००००	१५००	√	√	√	
ढल संजाल निर्माण	किमी	२६०	४८००००	६३००००	७८००००	९४५०००	१०६५०००	३९०००००	१५०००	√	√	√	
बस स्टेन्ड निर्माण	संख्या	१	१००००	०	०	०	०	१००००	१००००	√	√	√	
मोटरेवल पुल निर्माण तथा स्तरोन्नति	संख्या	३७	३७५००	४५०००	६००००	६७५००	६७५००	२७७५००	७५००	√	√	√	
२) आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक भवन													
एकीकृत वस्ती विकास अध्ययन	वटा	१	१५००	०	०	०	०	१५००	१५००		√	√	
विपन्न परिवारलाई आवास व्यवस्थापन	संख्या	२००	१२०	१६०	२००	२४०	२८०	१०००	५	√	√		
डकर्मी तालिम	संख्या	१०००	४२००	५६००	७०००	८४००	९८००	३५०००	३५	√			
३) विद्युत तथा उर्जा													
वैकल्पिक उर्जा श्रोत DPR	संख्या	५०	३०००	४०००	५०००	६०००	७०००	२५०००	५००	√	√	√	
विद्युतीय लाईन विस्तार	किमी	२५	२००००	२५०००	३००००	२००००	३००००	१२५०००	५०००			√	
फलामे पोलको व्यवस्थापन	संख्या	११००	१९८०	२६४०	३३००	३९६०	४६२०	१६५००	१५	√		√	
सोलार बत्ति वितरण	संख्या	५५००	३३०००	४४०००	५५०००	६६०००	७७०००	२७५०००	५०	√		√	
४) संचार तथा सूचना													
सरकारी कार्यालयमा wifi व्यवस्थापन	संख्या	१००	३६००	४८००	६०००	७२००	८४००	३००००	३००	√			
सूचना तथा प्रविधि तालिम	पटक	५५	३५०	४५०	५५०	७००	७००	२७५०	५०	√			
मोबाईल टावर निर्माण	संख्या	२	२००	२००	०	०	०	४००	२००				√
ईन्टरनेट फाईबर सहुलियत	किमी	५०	९०००	१२०००	१५०००	१८०००	२१०००	७५०००	१५००				√

कार्यक्रम	एकाई	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा		स्था.स	प्र.स	के.स	नि.क्षे
संस्थागत विकास तथा सुशासन													
१) संस्थागत विकास तथा सुशासन													
आर्थिक विकास सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	१	२००	०	०	०	०	२००	२००	√			
मालपोत तथा राजस्व अनलाईन प्रणाली व्यवस्थापन	संख्या	२	१०००	१०००	०	०	०	२०००	१०००	√		√	
जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	५	५०	५०	५०	१००	०	२५०	५०	√			
त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन	पटक	१५	१२०	१८०	२४०	१२०	२४०	९००	६०	√			
राजस्व सुधार कार्यक्रम	वटा	१	१२०	०	०	०	०	१२०	१२०		√	√	

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	२	मंगलबारे बजारमा सडक बत्ति जडान गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	४	बालाचोक बजार, रंगथान बजार, -जनता बजार, पाचगाची बजार, ओडारी चोक बजार विकास गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	८	डुडामारी बजार व्यवस्थापनका लागि टहरा निर्माण गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	मकै प्रसोधन तथा उत्पादन उद्योग निर्माण गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	सबै वडामा सार्वजनिक-निजी साझेदारीमा कम्तीमा एक/एक वटाउद्योग स्थापना गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	उद्यमीहरूका लागि तालिम प्रदान गरी उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	महिला उद्यमशिलता विकास कोष स्थापना गरी महिला उद्यमीहरूलाई कर्जामा पहुँच वृद्धि गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको स्थापना गरी नगर स स्तरमा लागु गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई उद्यमी बन्न उत्प्रेरित गर्ने खालका तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	उद्योग स्थापना गर्नका निम्ति आधार तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने एवम् बजार नक्साङ्कन तयार गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	निर्यातयोग्य वस्तुहरूको कटिङ, ब्रान्डिङ, लेबलिङ र प्याकेजिङका तालिमहरू सञ्चालन गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	उन्नत जातको मल, विउ तथा प्राङ्गारिक मल सम्बन्धि सिप प्रदान गर्ने तथा नगर स्तरको उद्योग स्थापना गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	कृषि केन्द्रित नगर स्तरीय बजार व्यवस्थापन गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	साना तथा मझयौला उद्योगहरुका लागि वडागत विशेष क्षेत्र निर्धारण गरि सहुलियत प्रदान गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	नगरपालिका भरि रणनीतिक रुपले १२ मौसमी तरकारी पकेट क्षेत्र घोसणा गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	स्यानिटरी प्याड उत्पादन घरेलु उद्योग स्थापना गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	नगर स्तरमा पशु तथा कृषि विशेषज्ञ उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन	न. पा.	नगरपालिकामा रणनीतिक हिसाबले चिस्यान केन्द्रहरु तथा भण्डारन स्थापना गर्ने	१	क	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	३	पशुपन्छी बजार तथा संकलन केन्द्र शिबसताक्षि -३, मा स्थापना तथा संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	६	शिबसतक्षि -६ , शिबगंजमा व्यवस्तित कृषि चोक बजार स्थापना तथा संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	नगरपालिका स्तरमा वृहत माटोको परिक्षण गरि कृषि विकास गुरुयोजना तयार गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	पशुपंक्षीलाई आवश्यक दाना तथा आहारा स्थानीय तहमै तयार पार्न उद्योग स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषकहरुलाई आधुनिक कृषि सम्बन्धी वृहत तालिम व्यवस्थापन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषकहरुलाई मकै रोप्ने र गोड्ने मेसिन सहुलियतामा उपलब्ध गराउने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि विमा कार्यक्रमको नगर स्तरको ढाँचा तयार पारि कार्यन्वयन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	Combined Harvester उपकरणको वडा स्तरमा व्यवस्था गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि उत्पादन संकलन केन्द्रको रणनीतिक स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	मत्स्य पानका लागि प्रोत्साहन अनुदान तथा अनुगमन प्रणालीको स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	नगर खेति कार्यक्रम प्रोत्साहन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	मौसम परिवर्तन र सो सम्बन्धित कृषिमा प्रभावबारे चेतनामुलक कार्यक्रम तथा तालिम दिने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	गाइ तथा बाखा पालन को लागि गोठसुधार र तालिमका कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	उत्कृष्ट प्रदर्शनी गर्ने कृषि फर्म तथा समुहहरुलाई पुरस्कार कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि औजार संचालन तथा स्थानीय तहमा निर्माण गर्ने तालिम संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि ऋण सहुलियतमा उपलब्ध गराउन समन्वय गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	उन्नत जातका पशु तथा बिउ उत्पादन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि औजार सम्बन्धि तालिमहरु आयोजना गर्ने र Custom Hiring Model मा hire गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि जग्गाहरुमा बिजुलीको व्यवस्थापन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	Drier Machine (मकै सुकाउनलाई) गाउपालिकामा व्यवस्थापन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	गोबर ग्यास तथा गोठ सुधार कार्यक्रम गाउपालिका स्तरमा संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	उत्पादन सामग्रीहरू,रासायनिक मल, प्राङ्गारिक मल, उन्नत बिउ बिजन, सिँचाइ, मेसिनरी औजार, जैविक तथा रासायनिक विषादी तथा बिमा प्रिमियममा लागतसहभागिताको आधारमा अनुदानको व्यवस्था गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	महिलाकरण हुँदै गएको कृषि र श्रमको अभावलाई सम्बोधन तथा कृषि व्यवसायीकरण गर्न यान्त्रिकीकरणमा प्रोत्साहन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषक समूह तथा सहकारीहरूलाई बिउ भण्डारण घर, उपकरण खरिद सहयोग, थ्रेसिङ फ्लोर निर्माण र बिउबिजन आत्मनिर्भर कोष स्थापना PPP MODEL मा गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	बजारको जानकारीका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग र कृषि उपज मूल्य सङ्कलन तथा लाभ लागत अध्ययन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि भूमिको उर्वरा शक्ति र बाली उत्पादन क्षमताको आधारमा विशिष्टीकृत कृषि उत्पादन क्षेत्रलाई पकेट क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी उक्त क्षेत्रहरूमा उन्नत र गुणस्तरीय बिउ, बेर्ना, बिरुवाका अतिरिक्त कृषि यन्त्र उपकरण र औजारको सेट, स्रोत केन्द्र स्थापना, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, कृषि हाट बजार केन्द्र, प्रशोधन केन्द्र, शीतभण्डार, गोदाम घर र व्यावसायिक तालिम केन्द्र, प्राङ्गारिक मल कारखाना, जैविक विषादी उत्पादन केन्द्र, फ्लोर मिलको निमार्णका लागि पुँजीगत अनुदान PPP MODEL मा गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	कृषि तथा पशुपन्छीसम्बन्धी आधारभूत तथ्याङ्क नियमित रूपमा सङ्कलन तथा प्रकाशन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	गुणस्तर नियमन, मानव तथा पशु रोग व्यवस्थापन एवम् विपद् व्यवस्थापन तथा सचेतना विषादी न्यूनीकरण अभियान कार्यक्रम तथा तरकारी बालीमा विषादीको अवशेष तथा जोखिम विश्लेषण गरी प्रतिवेदन सार्वजनिक तथा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	मुख्य बजार केन्द्रहरू र बृहत् व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्रमा विषादी द्रुत परीक्षण प्रयोगशाला र घुम्ती प्रयोगशाला स्थापना तथा प्रयोग, विषादी तथा गुणस्तर मापन प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	गाई, भैंसी, जुमा, बाख्रा र बङ्गुरको कृत्रिम गर्भाधानबाट उन्नत नस्लका पशुहरूको सङ् ख्या वृद्धि र नस्ल सुधार अभियान कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	उन्नत नस्लका गाई, भैंसीको स्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रमको विस्तार गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	खेर गइरहेका सार्वजनिक वा अनुत्पादक वन क्षेत्रको जग्गा कबुलियत गरी करारमा उपलब्ध गराउन आवश्यक समन्वय गर्ने र जग्गा अनुसारको को खेति गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	पशुरोग अन्वेषणका लागि आधारभूत प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	एकीकृत कृषि प्रणाली लागु गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	बजार र उत्पादनकर्ता जोड्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	मार्केटलाइ डिजिटल बनाउने र मुल्य निर्धारण गरि Update गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	स्वच्छ मासु उत्पादनका लागि बधशाला निर्माण गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	वडा स्तरिय दुध संकलन केन्द्र स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	सामुदायिक कुकुरको व्यवस्थापन गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	कृषि तथा पशुपालन	न. पा.	चिस्यान केन्द्रको रणनीतिक स्थापना गर्ने	१	क	४	६	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	१	कमल पुल देखि उत्तर मा रहेको आर्यघाटमा सब राखने ठाउँ र मलामी बस्ने टहराको निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	१	लक्ष्मी नारायण मन्दिर छेत्रमा एउटा भवनको निर्माण गर्ने	२	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	१	नेपाल क्रिस्टेन चर्चको लागि माझीडाँडामा भवनको निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	१	पन्चेशोरी शिवालय मन्दिरमा टहरा निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	१	शुक्रबारे शिवालय मन्दिर र फुलबारी चोकको दुर्गा मन्दिरमा कम्पाउण्ड घेरा बेराको साथै शौचालय निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	२	किरात भवन मा सभा हाल सहित COMPOUND वाल को निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	२	सिद्धि विनायक मन्दिरमा COMPOUND वाल र भवन पुननिर्माण गर्ने	२	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	३	शिवपन्च्यान् मन्दिरमा घेरबार निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	४	कन्काई माई मा आर्यघाट र मलामी टहराको निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	४	बोलोचोक बजारको पश्चिममा आर्यघाट र मलामी टहराको व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	५	भेलामणि कन्काई धार्मिक तथा पर्यटन संस्थालाई स्तर उन्नति गरि पर्यटक क्षेत्र को विकास गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	६	मलामि टहराको स्तरोन्नति गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	कटहरे बाध क्षेत्रलाइ पर्यटककिए क्षेत्र निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	घलेबाध सिमसार क्षेत्र निर्माण गर्ने	२	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	किरात मन्दिरको बाध क्षेत्रलाइ पर्यटकीय क्षेत्रमा विकास गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	शिव मन्दिरमा मुर्ति व्यवस्थापन र घेरबार निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	सिसम खोला देबिस्थानमा घेरबार निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	दुर्गा पन्चायत मन्दिर परिसरमा घेरबार र सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	सिद्दवेबी पाथिभरा मन्दिर को घेरबार र भवन निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	किरात मान्घिमको अधुरो घेरबार निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	मानब सेवा धर्म मन्दिरमा घेरबार निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	दलित परम्परागत सांस्कृतिक बाजागाजा संरक्षण प्रबर्द्धन गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	८	रंगनाथ बैश्रम मन्दिर घेराबार तथा अपुरो सामुदायिक मन्दिर निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	९	गौतमेश्वोर शिब पंचायिन मन्दिरमा घेरबार निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	९	गणेश मन्दिरमा कृतनको लागि बस्ने ठाउँ को निर्माण गर्ने	२	ग		९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	९	ग्रामथान मन्दिरमा घेरबार निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	११	पर्यटकीय क्षेत्र सतासीधाममा बाँध निर्माण गर्ने तथा वनभोज स्थलको उचित व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	११	पानी टंकी पर्यटकीय क्षेत्रमा वनभोज स्थल निर्माण गर्ने	२	ग	४	९	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	रोजगारी	न. पा.	रोजगार दाताहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने	१	क	१	८	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	रोजगारी	न. पा.	बजार माग अनुसारको सिप विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	क	१	८	क	सहयोगी	तटस्थ
आर्थिक विकास	रोजगारी	न. पा.	स्थानियलाई नगरको विकास निर्मसंग जोड्न कामका लागि पारिश्रमिक , ज्याला साझेदारी जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	क	१	८	क	सहयोगी	तटस्थ
पूर्वाधार विकास	अन्य	७	बजार क्षेत्रका लागि ढल गुरुयोजना तयार पार्ने	१	घ	५	१२	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	आवास क्षेत्र	न. पा.	नगरपालिका भरि आवश्यकता पहिचान गरि १००० घरधुरीलाई आवासको निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	उर्जा	न. पा.	नगरपालिकाको विभिन्न स्थलमा आवश्यकता अनुसार ट्रान्सफरमर जडान गर्ने	१	घ	७	७	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	उर्जा	न. पा.	नगरपालिकाका मुख्य सडक तथा बजार क्षेत्रमा रात्रीकालिन व्यवसायका निम्ति पोल बत्ति जडान गर्ने	१	घ	७	७	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	१	नर बहादुर-तारा देवी स्मृति खानेपानी आयोजनामा पाईप र फिल्टर को निर्माण गर्ने (५० कि.मी. पाइप लाईन)	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	१	नर बहादुर-तारा देवी स्मृति खानेपानी आयोजनामा चौकीदारलाई बस्न आवाश निर्माण गर्ने	२	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	२	धरमपुर खानेपानी आयोजना को पाइप लाइन बिस्तार गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	३	भौर्लिचोंनमा रहेको निर्माणधिन् खानेपानी आयोजनालाइ पुरा गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	३	पुरानो धरमपुरमा ट्यांकी को निर्माण गर्ने	२	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	४	वडा स्तरमा आवश्यकता मुल्यांकन गरि दुइवटा खानेपानी आयोजना निर्माण गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	५	खानेपानीका आयोजनाहरु निर्माण गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	८	सिर्जना खानेपानी आयोजना को पाइपलाइन बिस्तार गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	८	झिलझिले खानेपानीमा ट्यांकी निर्माण गर्ने	२	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	९	मिलन चोक, यलम्बर चोक र योंगगा चोक मा ट्यांकी को व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	खानेपानी तथा सरसफाई	१०	नुनमाटी खानेपानी, फागुनन्द खानेपानी, र टेकरा खानेपानीको पाइपलाइन बिस्तार गर्ने	१	ख	५	६	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	ढल	८	झिलझिले बजारमा ढल निकास निर्माण गर्ने	१	घ	७	१२	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	ढल	८	टेकनाथ घिमिरे को घर दक्षिण तुन्ग्लुंग चोक सम्म २ तिर ढल निर्माण गर्ने	२	घ	७	१२	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	ढल	न. पा.	धरमपुर पाचगाछि सडकमा ढल निर्माण गर्ने	१	घ	७	१२	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	१	धरमपुर बजारमा फूटपाथको निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	१	वडा कार्यालयको वरिपरी घेरा बेरा गरि बगैंचा को निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	३	वडा कार्यालय घेरबार गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	४	बोलो चोक बजार सामुदायिक भवन बनाउने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	४	रेड क्रस को भवन निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	४	वडा कार्यालको तल थप गर्ने र वडा परिसरमा व्यवसायिक टहरा निर्माण गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	५	सहकारी भवनको निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	५	सामुदायिक भवनको निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	५	वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकीमा घेरबार लगाउने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	ज्येष्ठ नागरिक मैत्री भवन र उद्यान निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	अपांगमैत्री सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	सामुदायिक भवनमा घेराबार सहित उचित ध्वनि प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	शिवसताक्षी उद्योग वाणिज्य संघको जमिनमा अतिथि सदन निर्माण गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	सार्वजनिक शौचालय र स्नानगृहको व्यवस्थापन गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	आत्माज्ञान भवनमा फर्निचर र कम्पाउण्डको व्यवस्थापन गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	वडा कार्यालयको जमिनमा महिला शिपसाला भवनको निर्माण गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	६	किसन गाउँ सचेतना केन्द्रको निर्माण र स्तरीकरण गर्ने	३	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	७	वडा कार्यालयको जमिनमा सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	८	८ नं. वडा कार्यलाए भवन निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	८	सामुदायिक भवन को निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	९	सामुदायिक भवन को निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	भवन	९	योग ध्यान गर्ने भवन निर्माण गर्ने	२	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	१०	मंगलबारे बजार क्षेत्रमा सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	११	बिरान सामुदायिक भवन संचालन हुने गरि निर्माण गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	भवन	न. पा.	नगरपालिका अन्तर्गत वडा अनुसार को भवन निर्माण तथा स्तर उन्नति गर्ने	१	ग	५	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	लक्ष्मी नारायण चोक देखि वडा नम्बर २ को सिमाना सम्म नगर रिंग रोड निर्माण गर्ने (२.५ कि.मी)	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	कमल खोला देखि वडा नम्बर ८ को सिमाना सम्म नगर रिंग रोड निर्माण गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	गणेश माझीको घर देखि कटल डाँडा हुदैं नगर रिंग रोड सम्म निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	तेज बहादुर चेम्जुंगको घर देखि वडा कार्यालय हुदैं इन्द्र चोक सम्म सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	होम पौडेलको घर देखि राम मिल कुन्जीबारी सम्म सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	भवानी नेपालको घर देखि उत्तर मांगबा चोक हुदै महेन्द्र राजमार्ग जोड्ने सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	नगर रिंग रोडबाट प्रेम पोखेलको घर हुदै प्रेम फुयालको घर सम्म सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	खानौरी चोक बाट राना मिल कुन्जिबारी जोड्ने सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	राना मिल कुन्जिबारी सडक बाट ८ नम्बर वडाको सिमाना जोड्ने सडकको निर्माण	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	नगर रिंग रोडबाट दक्षिण खगेन्द्र कार्कीको घर हुदैं टर्म रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	लोक मार्गबाट जोफ्री बोर्डिंग हुदैं नारायण बास्कोटाको घर सम्मको सडक पिच गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	बेनु प्रसाद अधिकारी को घरबाट पूर्व-दक्षिण रिंग रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	मन कुमारीको घरदेखि पस्चिम नगर रिंग रोड सम्म सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	पन्चेशोर शिवालय देखि पस्चिम नगर रिंग रोड सम्म सडक निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	प्रदिप तामांगको घर देखि लामा टोल जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	बद्री चोक बाट २ नम्बर सिमाना जोड्ने दक्षिण सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	तिन पैनीबाट २ नम्बर सिअमन जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	अमृत गिरिको घर देखि दक्षिण नामबिन बोर्डिंग हुदैं नगरको टर्म रोड जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	लक्ष्यान सर्माको घरबाट नगरको टर्म रोअद जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	जय प्रकाश चेम्चोंगको घर बाट टर्म रोअद जोड्ने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	ढकाल चोकबाट डाँडा गाउँ हुदै राना मिल कुन्जीबारी जोड्ने सडकमा पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	फुलबारी सिमसारबाट ८ नं. वडा जोड्ने सिमानामा पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	राम बहादुर कार्कीको घरबाट पूर्व लेलिया खोलामा (Bailey Bridge) को निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	तारा उप्रेतीको घरबाट बहादुर सिंहको घर सम्म लेलिया खोलामा (Bailey Bridge) को निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	जमानजित राईको घरबाट पस्चिम बाबुलाल मणिको घर सम्म झोलिंगे पुलको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	धरमपुर चोक देखि शुक्रबारे सम्म दुवै साइडमा ड्रेनको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	फुलबारी चोक देखि ढकाल चोक हुदैं तारा उप्रेतीको घर सम्म ड्रेनको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	लोक मार्गबाट जोफ्री बोर्डिंग हुदैं धरमपुर-५ गाजी सडकमा ड्रेनको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	वडा नं. १ को टर्म सडकमा ढल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	माझी डाँडा देखि दक्षिण हाई स्कुल चोक सम्म सडक बत्ती व्यवस्था गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	शुक्रबारे बजारमा सडक बत्तीको व्यवस्था गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	डिल्ली चौहानको घर देखि स्वास्थ्य चौकी जाने बाटोको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	नर बहादुरको घर देखि तारादेवी स्मृति खानेपनि जाने सडकको कालो पत्र गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	टर्म रोड दक्षिण प्रेम घिमिरेको घर हुदै शिवालय मन्दिर जाने सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१	लक्ष्मी नारायण मा.वि बाट दक्षिण तिर्थ राईको घर सम्म सडकको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	इमान सिंह चोक बाट मंगलबारे बजार सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	कमल पूल मंगलबारे हुदै सादुचोक हुदै बनेनी खोला सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	चिउरा मिल , प्रगति चोक हुदै बर्खे टोल सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	ड्राइभर चोक, मंगलबारे, बस्नेत टोल हुदै पाथिभरा स्कूल जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	देबराज राईको घर पश्चिम लालपानि खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	पार बारे बजार बाट पूर्व सादुचोक हुदै देबदुत चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	प्रगति नगर देखि रिंगरोड सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	बिकास चोक - प्रगति चोक हुदै दुम्नागाउ जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	ब्यान्दुगेरा र स्वागत चोक बिचमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	यालाम्बर चोकमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	रजी चेम्जोंगको घर पूर्व पट्टि बनेनी खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	रिंगरोड ostrich फर्म देखि दक्षिण स्वागत चोक हुदै भौर्लिचोंन सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	विकास चोक, यालाम्बर चोक हुदै हिमाली चोक जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	संताल चोक पूर्व आरआरएन पूल हुदै इन्द्रेणी चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	२	स्वास्थ्य चौकी पश्चिम डुडामारी र लालपानि माथि झोलुंगे पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	पारबारी बजार वरिपरी रिंगरोडको अवधारणामा कालोपत्रे गरिनुपर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	धरमपुर र पाच्गाछे सडक कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	भोर्लिचौन बजार दक्षिण हुदै ताम्सालिंग चोक हुदै धरमपुर पाचगाछे सडक सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	माक्लुंगे डाडा उत्तर बिक्रम गुरुंगको घर दक्षिण दुडामारी खोलामा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	भोटे पूलमा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	याम प्रसाद हुमागाईंको घर पश्चिम मान बहादुर मोक्तानको घर पूर्व सिगारी खोलामा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	जंग राइको घर दक्षिण कर्ण पोमुको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	माने भुजेलको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	पूर्ण बहादुर बिस्टको घर छेउमा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	कुमार कार्कीको घर पश्चिम सिगारी होलीमा Box Culvert बनाउने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	पदम बहादुर राइको घर दक्षिण टासी मोक्तान घर जाने सिगारी होलिमै Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	प्रकाश राइको घर दक्षिण धादरमा Box Culvert निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	वडा कार्यालय जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	३	नेत्र बहादुर कटुवालको घर पूर्व शान्ति आ. वि. सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	खेम बरालको घर बाट राम जानकी मन्दिर हुदै दक्षिण रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	कन्काई प्रा वि बाट दक्षिण र पूर्व दुवै तिर जाने कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	पाचगाक्षि बजार बाट पश्चिम राजकुमार पोखरेल को घर हुदै दक्षिण गा पा जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	बिश्व दुबा सुन्दर राजबंसीको घर पूर्व माई जाने बाटोमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	रिंगरोड हुदै किचर डाँगी टेक नारायण राजबंशीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	महेश्वोर दुलालको घर पूर्व होलीमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	पोली बस्ति जाने बाटो मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	गणपत राजबंशीको घर पश्चिम धर्धरी मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	पार्वती ताजपुरियाको घर पश्चिम धर्धरी मा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	उत्तर दक्षिण नहर आवत जावतको लागि स्टिल ट्रस को पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	बोलोचोक बजार पश्चिम कमल बनेनी नदीमा पुलको निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	रिजाल घर देखि पश्चिम कमल बनेनी खोलामा झोलुंगे पुल को निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	जनता देखि बोलो चोक बजार हुदै गौरिगंज गा. पा. वडा १ सिमाना सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	बोलो चोक बजार बाट पूर्व नाराधारी हुदै झिलझिले चौरी बाटो हुदै पूर्व नगरको रिंगरोड सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	बोलो चोक बजार दक्षिण बाहुन टोल हुदै झिलझिले चौरी सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	सिद्धशोर महादेव मन्दिर बाट दक्षिण पनेरु गाउ हुदै कमल गा पा जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	पाथिभरा बिद्यालय बाट साहु टोल हुदै बोलो चोक बजार जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	दुर्गा बास्कोटाको घर बाट टंक चुडालको घर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	नया बजार ओडारी चोक बाट पाचगाची बजार हुदै ३ नं. वडा सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	सय पत्री चोक बाट पूर्व दक्षिण कमल लामिछाने को घर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	४	नगेन्द्र बिश्वकर्माको घर बाट प्रहरी चौकी हुदै नारा धारी जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	जनता - आमवादी - शिवगंज सडक ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	जनता चोक पश्चिम पाथिभरा आ. वि. शालमारा त्रिबेदी चोक, सुर्यदय स्कुल हुदै डाडागाउ सम्म कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	भेलामणि कटुवाल चोक हुदै जनता चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	जनता चोक उत्तर उमनाथ दाहालको घर हुदै शुवास राइ को घर हुदै आमाबादी सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	घोगा बस्ति नगर देखि सत्र पथ ब्रमदेव यादवको घर हुदै सुर्य राजबंशीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	जनता चोक देखि वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी जोड्ने सडक कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	राम जानकी मन्दिर देखि कटुवाले चोक हुदै शाह पेट्रोल पम्प सम्मको सडक कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	वडा नं ५ र ३ जोड्ने गरि बनेनी नदि माथि पक्कि पूल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	शालमारा र खोपेटोली, राजु सिग्देलको घर दक्षिण पश्चिम पक्कि पूल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	कमला ताजपुरियाको घर पश्चिम खेलमैदान जोड्ने होलिमा पक्कि पूल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	५	भेलामणि चोक पूर्व भेलामणि कन्काई धार्मिक तथा पर्यटक संस्थान सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	घनश्याम मैनालीको घरबाट नवकिरण हुँदै शाखा नं ३ वडा कार्यालयबाट मूल नहर जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	धरहरा चोक बाट लोकु पौडेलको घर सम्म जोड्ने बाटो कालो पत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	जन आदर्श मा.वि बाट तिन ढुवाङ सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	शिवगंज बजार बाट पुरानो बजार कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	सुब्बा चोकबाट मिन व. गुरुङको घर हुँदै वडा नं ६ जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	जन आदर्शबाट जित वहादुर केसीको घर हुँदै झिलझिले खोला सम्म कालो [पत्रे र पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	जन आदर्शबाट वडा कार्यालय सम्म आउने बाटो कालोपत्रे	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	हवल्दार चोकबाट ज्ञानेन्द्र भण्डारीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	तहक वस्तीबाट दिल व. कटुवालको सडक खण्डमा पुल र कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	भक्त व कुरुङवाङको घर हुँदै गोविन्द भण्डारीको घरसम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	एन्जेलिका एकेडमी हुँदै मनहरा वाट होम पौडेल सम्मको बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	नर व परियारको घरबाट गोपाल कार्कीको धर हुँदै घोर्ले चोक जोड्ने वाटो कालोपत्रे र कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	तरक व खड्काको घरबाट घोर्ले चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे र कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	ठग वस्तीबाट नयाँ चोक हुँदै वडा कार्यालय सम्म कालो पत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	नयाँ बजार बाट रिंगरोड सम्म ड्रेन सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	इन्द्र पौडेलको घर हुँदै किसन गाउँ, दुर्गा सोधुङको घर हुँदै मल नहर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	वुद्ध चोक देखि चतुरमान गुरुङको घरबाट हिमाली चोक जोड्ने बाटो कालोपत्रे र पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	टंक ढुंगानाको घरबाट कुसियारबारी हुँदै हवल्दार चोक जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	धोर्ले चोकबाट चन्द्रडागी जाने बाटो कालोपत्रे निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	पदम ब खड्का पुर्व उज्ज्वल सहकारी हुँदै मूल सडक सम्म कालोपत्रे निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	इलाका प्रहरी कार्यालय बाट पुष्प ढकालको घर हुँदै रिंग रोद जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	नवकिरणबाट उत्तर दुधे महाभारा जोड्ने तिन वटा सडक कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	एन्जेलिका एकेडमी पश्चिमबाट कुसियारवारी जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	शिवगंज बजारबाट यमनाथ ढुंगानाको घरसम कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	शिवगंज यातायात व्यावास्थापनका लागि वसपार्क निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	६	पुल्चोक बाट घैटे चोक सम्म सडक कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सम्झना चोक हुँदै दक्षिण सृजना चोक, मिलन चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सयपत्री चोक देखि मिलन चोक हुँदै धौले चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	मङ्गलबारे देखि मिलन चोक हुँदै धौले चौक, चन्द्रडाँगी, झोलुङ्गे पुल हुँदै लालपानी सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सिर्जना चोक देखि मायालु चोक हुँदै मिलन चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	पिपलडाँडा पुर्व कन्काई नदीसम्म जाने मलामी मार्गमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	राज सुब्बाको घर उत्तर सिर्जना चोक हुँदै सम्झना चोक जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	इमानसिंह चोक देखि पुर्व सिर्जना चोक हुँदै भानु मावि हुँदै नगरपालिका जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सिवु गाउँ हुँदै सतासी खोला जाने ठाउँमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	धौले चोक देखि राजकुमार राई सरको घर सम्मको सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	लालपानी स्कुल देखि पश्चिम झोलुङ्गे पुल जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सिमलचोक बाट पश्चिम डिल्ली पौडेलको घरसम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	ब्याङ डाँडा चोक देखि पश्चिम नगरपालिका जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	मधुराम शिवाकोटी घर जाने बाटोमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	लालपानीमा संतोसको घर पश्चिम बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	चन्द्रडाँगी वडा नं ७ को गेट दक्षिण तजर लाल राजवंशीको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	गोल ग्राउण्डदेखि उत्तर घरघरेमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	पाथिभारा चोक देखि दक्षिण तुम्वापू चोक नहर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	दुर्गा पंचाय मन्दिर देखि किराँत चोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	धौले चोक देखि उत्तर पुर्व पुल्चोक हुँदै पशुपति अधिकारीको घर देखि शिवालय मन्दिर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	२ नं शाखा देखि नयाँ झोलुङ्गे पुल सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	भानु चोकबाट हेतला गाउँ हुँदै गोल ग्राउण्ड हुँदै तारा सिंह लिंग्देनको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	सिमल चोक देखि मलामी घाट सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	चन्द्र डाँगी बजार देखि कन्काई नदीको झोलुङ्गे पुल जोड्ने बाटो सस्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	चन्द्रडाँगी बजार देखि गाउँपालिका जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	७ नं वडा कार्यालयबाट बद्रि थापाको घर जोड्ने बाटो स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	रुदिला देखि लालपानी बजार हुँदै झापा गाऊँपालिका सिमाना जोड्ने बाटो स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	गोपाल ओलीको घरबाट दक्षिण आर्यघाट सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	झारबारी गोल ग्राउण्डबाट पुर्व रुदिला जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	७	चन्द्रडाँगीबाट धौले चोक जोड्ने बाटोमा पर्ने सतासी खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	वुद्ध चोक देखि दक्षिण तुन्गदेन् चोक सम्मको सडक ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	शान्ति मार्ग दक्षिण धनमाया लोतिको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	डुडामारी बजार हर्क सेर्माको घर दक्षिण भानु रेग्मीको घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले पेट्रोल पम्प दक्षिण बिनोद राईको घर हुदै झिलझिले मा वि निस्कने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले मा. वि. सडक खण्ड रत्न चोक देखि पूर्व नगरपालिका जाने बाटो इन्द्रेणी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने (१ पुल सहित)	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले बजारको बस्नेत होटेल देखि पश्चिम झिलझिले खोला सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	शंकरधोज चोक देखि दक्षिण दाहाल चोक पूर्व सताशी खोला सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	छत्र बहादुर लिम्बुको घर देखि कुलाराम दर्जीको घर सम्म कल्भर्ट सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	महेन्द्र राजमार्ग देखि सेवेनसिज स्कूल हुदै बिन्द्रा पोखरेलको घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	महेन्द्र राजमार्ग देखि गोरे चेम्जोंगको घर हुदै सेवेनसिज स्कूल सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले बजारको कृषि टहरा हुदै झिलझिले मा. वि. सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	ढुंगेल चोक पश्चिम सताशी खोला सम्म ढल सहित सडक कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	ढुंगेल चोक पूर्व झिलझिले खोला सम्म ढल सहित कालो पत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	शितल चोक हुदै इन्द्रेणी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	बिशाल चेम्जोंग को घर देखि घनस्याम कार्की को घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	पशुपति बोर्डिंग स्कूल दक्षिण हुदै चाशोक टोल सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	कोइराला ग्रिल पश्चिम हुदै जाने बाटो झिलझिले खोलामा पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	बिकासी चोक पूर्व तुम्लिंग चोक सम्म जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	बिकासी चोक पश्चिम हरि कार्कीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	पिपल चोक देखि इमान सिंह चोक सम्म ढल साहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	टेकनाथ घिमिरेको घर उत्तर पुल को मर्मत गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	विकाशी चोक देखि सुरेन्द्र सेर्माको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	सबिन लिम्बु को घर देखि तुलाराम दर्जीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	बूडी बजुको घर देखि दक्षिण हुदै जाने बाटो ७ नं. सिमाना सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	रत्न चोक बाट पूर्व जाने बाटो सकुमान राईको छेउमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	इन्द्रेणी चोक देखि बैदार चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले पुल पश्चिम हुदै सम्झना चोक को बाटो सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	प्रेम तामांगको घर पश्चिम झिलझिले खोलामा फलामे पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	महेन्द्र राजमार्ग देखि सिता महेश्वोरी रोका को घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	अशोक श्रेष्ठको घर पूर्व सताशी खोलामा पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	बिहानी चोक पश्चिम झिलझिले खोलामा फलामे पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	झिलझिले बजार (वडा कार्यालय दक्षिण) देखि सेवेनसिज स्कूल जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	मुकेश लम्जेलको घर देखि सिर्जना खानेपानी सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	८	सिवालय मन्दिर उत्तर नगरपालिका जाने नहरमा फलामे पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	चिल्लागाद धाममा सडक मा ब्लक लगाउने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	आइतबारे बजार क्षेत्र र दुधे बजारमा मा इन्टर लकिंग ब्लक लगाउने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	शताशी प्रा. वि. को उत्तर पट्टिको पूर्व पश्चिमको बाटो वडा कार्यालय वडा नं. १० जाने वैकल्पिक बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	योंग्या चोक देखि दक्षिण सिमाना सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	यलम्बर चोक देखि दक्षिण रिंगरोड छुने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	मिलन चोक देखि दक्षिण रिंगरोड छुने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	संगम चोक देखि चिल्लागाद धाम सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	९	राजकुमार राइ को घर अगाडी झरना खोलामा पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	माइदार चोक बाट आपटारी हुदै भालु खोला पुल सम्म बाटो कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	हिलियान रोड हुदै बाल निकुन्ज मा. वि. हुदै भालु खोला जोड्ने trunk रोड सम्म कालोपत्रे गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	सैनिक बस्ति को महेन्द्र राजमार्ग देखि लक्ष्मी योंगहानको घर सम्म जोड्ने बाटो ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	राजमार्ग देखि रोमीला ढकालको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	रिंगरोड पश्चिम संजय योंगहान को घर सम्म ढल सहित कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	क्षीजन्ग चोक देखि भालु खोला पुल सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	भण्डारी मार्ग रिंगरोड देखि तुलसी सिटौलाको घर हुदै खानेपानी ट्यांकी सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	बिर बहादुर को घर दक्षिण बेनु संग्रौलाको घर हुदै भण्डारी मार्ग सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	लक्ष्मी नारायण मन्दिर दक्षिण बाधको मान्घिम मन्दिर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	राजमार्ग पूर्व बस प्रतिक्ष्यलय् देखि शिवालय मन्दिर हुदै रिंगरोड जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	पालिघर होटेल देखि चिल्ड्रेन पार्क हुदै सरदारे खोला सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	खगेन्द्र अधिकारीको फार्म देखि कन्काई ४ नं. सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	गौतम चोक पश्चिम हुदै शिवालय मन्दिर दक्षिण कन्काई ४ जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	लक्ष्मण पौडेलको घर देखि कुमार सावा लिम्बुको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	शिवालय मन्दिर पश्चिम हुदै नया बस्ति हुदै मिथला चौधरीको घर सम्म कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	दिपेन्द्र आ. वि. उत्तर कन्काई न. पा. ४ सम्म जोड्ने बाटो कालोपत्रे गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	हुन्दुंगे खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	दिल्ली सेलिन को घर र पाण्डे साईलाको घर बिचमा पक्कि पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	बाझ र दोमुखा जोड्ने सरदरे खोलामा पक्कि पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	बेनु संग्रौलाको कित्ता र बिस्ट ठुल्दाईको घर बिचमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	१०	भण्डारी मार्गको दक्षिण तर्फ नहरको छेउमा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	शिव चोक देखि धन बहादुर कटुवालको घर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	दुफ्हे शिवगंज रोद भवानी तिमिलसना देखि पश्चिम झरना खोला हुँदै शिवालय मन्दिर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	२	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	क्याम्ब्रिज स्कुल देखि दुधे बच्चा बगर सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	दुधे पश्चिम बस स्टेन्ड देखि दक्षिण दुधे-सतासी खोला दोभान सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	लोकमार्ग देखि दक्षिण दुधे-सतासी खोला दोभान सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	देवीराम मार्ग सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	लोक मार्ग देखि वडा कार्यालय हुँदै पानी टंकी सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	दुधे-लालरुम्बा सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	दुधे पश्चिम बस स्टेन्ड उत्तर पिपलचोक सम्म सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	विजय प्रगति मार्ग हुँदै प्रणामी मन्दिर र मैनाचरी स्कुल मार्ग रिंग रोद सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	मैनाचुली मार्ग हुँदै उप्रेती टोल गुम्बा डाँडा हुँदै बिहानी मार्गबाट सतासीधाम जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	पेट्रोल पम्प उत्तर गोपाल गिरीको घर जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	मूल नगरको शाखा बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	निलकण्ठ बोगटेको घर पश्चिम झरना खोलामा त्रस-पुल निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	रोशन खड्काको घर पश्चिम सतासी खोलामा वाटर किंगडम पार्क र झिलझिले विद्यालय	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	लोकमार्ग देखि दक्षिण सतासीधाम स्वास्थ्य चौक सम्म जाने सडक स्तरोन्नति गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	जेसिस भवन पश्चिम दुधे खोलामा कज्वे निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	साने राईको घर दक्षिण रातेहोली पुल पुनःनिर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	फोल्कल्याण्ड टापु जाने पुल पुनःनिर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	११	वडा कार्यालय देखि उत्तर देवीस्थान मन्दिर अगाडी बक्स कल्भर्ट निर्माण गर्ने	३	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	व्यापारिक एवम् महत्वपूर्ण सडकहरूको विकास व्यापारिक नाका जोड्ने सडकहरूको विकास सडक सञ्जालको मर्मत सम्भार गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	सडक तथा पुलहरूको निर्माण तथा मर्मतसम्भारबाट सामाजिक एवम् वातावरणीय पक्षमा पर्ने नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	परम्परागत विधिका अतिरिक्त सार्वजनिक-निजी साझेदारी, डिजाइन एन्ड विल्ड, निर्माण सञ्चालन तथा हस्तान्तरण प्रक्रियाबाट पूर्वाधार विस्तार गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	रणनीतिक स्थानहरूमा ट्राफिक सङ्केत चिन्हहरू निर्माण गरी स्थापित गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	ट्राफिकसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	सृजनाचोक हुदै सृजना चोक - धौलेचोक सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	रान चोक देखि पूर्व इन्द्रेणी चोक हुदै न. पा. जाने बाटो कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	बुद्धचोक देखि तुम्देन चोक सडक खण्ड कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	मोहन कार्कीको पश्चिम झिलझिले खोलामा पक्कि पूल निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	मिलन चोक , किरात चोक हुदै चिल्लागढ़ सडक कालो पत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	यलम्बर चोक - वडा कार्यालय २ हुदै किरात चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	संगम चोक देखि नहर रिंगरोड सम्म कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	नहर रोड कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	मंगलबारे धौलेचोक चन्द्रदागी लालपानी सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	माईधार - नहरचोक - धौलेचोक - पारावारि घांगी सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	नगरपालिका हुदै चन्द्रडाँगी जाने सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	राम बहादुर सम्वाहाम्मेको घर हुदै किरात चोक जाने बाटोको खुनिऊ खोल्सीमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	बराल होलि, शिवसताक्षी न. पा. १ मा पुल निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	गणेश राईको घर दक्षिण न. पा. जाने बाटो झरना खोलामा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	ट्रंक रोड कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	फुलबारी चोक - पाचगाछी सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	मंगलबारे उत्तर इमानसिंह चोक हुदै डुडामारी चोक सम्म कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	झिलझिले बस पार्क निर्माण गर्ने- वडा नं. ११	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	दुधे मटमारा सडक ४ लेन सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	धरमपुर पाचगाछी सडक ४ लेन निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	जंगलु चौधरीको घर सिधा पारि झरना खोलामा शिव प्रा. वि. जाने बाटोमा कल्भर्ट निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	मोज्या चोक हुदै बंसबाडी इलाल चोक हुदै चैतन्य ताल्वोको घर हुदै कृष्ण हुलालको घर हुदै भगवती मा. वि. मा कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	पाडागुन्जी, क्याम्पा, मंगलबारे, हवल्दार चोक शिवगंज सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	झिलझिले - दून्गेल चोक- इन्द्रेणी चोक- हुदै शिवगंज जनता चोक सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	कन्काई माई हुदै सरदारे जाने सडक कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	भालुखोला देखि श्रीजंग चोक सम्मको बाटो कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	श्रीजंग चोक देखि एनसेल टावर, नहर सम्म कालोपत्रे निर्माण गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	यातायात	न. पा.	नगर रिंगरोड कालोपत्रे गर्ने	१	ग	३	११	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
पूर्वाधार विकास	संचार तथा सूचना प्रविधि	न. पा.	wifi र उपर्युक्त नेटवर्क सुविधाको व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	५	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	२	खेत खेतमा विघुत तार र मोटरको व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	२	भूमिगत सिचाईको अबधारणा विकास गर्ने	२	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	३	शिवासताछ्री ३ को उत्तर भागमा भरलीचौन डाडामा दीप बोरिंगको निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	३	मन्दिर टोलमा दीप बोरिंग को निर्माण गर्ने	२	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	४	सिंचाईको लागि ५, ६, र ८ इन्च को कालो प्लास्टिक पाइप वितरण गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	५	उत्तर शालमारामा तराई- मदेश सिंचाई सम्बृद्धि कार्येक्रम लागु गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	८	सिचाई को लागि मोटर र हरेक खेतमा पोल को व्यवस्था गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	९	सिचाई को लागि खेत खेतमा पोल र तारको व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	९	तराई - मदेश सिचाई आयोजना ४ ठाउँ मा विस्तार गर्ने	२	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	९	मिलन चोक, संगम चोक, र यलम्बर चोक नहर देखि माथि सिचाई को व्यवस्था गर्ने	३	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	१०	नुनमाटी क्षेत्रमा ३ ओटा दीप बोरिंग निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	१०	सैनिक बस्तीमा ५ ओटा दीप बोरिंग निर्माण गर्ने	२	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	१०	गैडे क्षेत्र मा ४ ओटा दिप बोरिंग निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	१०	आपटारी क्षेत्रमा ६ ओटा दीप बोरिंग निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिंचाई	१०	तेक्रा क्षेत्रमा ६ ओटा दीप बोरिंग निर्माण गर्ने	३	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिचाई	न. पा.	खेतहरूमा विद्युतीय पहुँच विस्तार गरि सिचाई व्यवस्थापन गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिचाई	न. पा.	बृहत् सिचाई कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू संचालन गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
पूर्वाधार विकास	सिचाई	न. पा.	मूल नहर निर्माण तथा नहर अन्तर्गतका शाखा र प्रशाखा नहरहरूको संरचना निर्माण तथा कमाण्ड क्षेत्र विकास गर्ने	१	ग	४	९	ग	सहयोगी	सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	८	जंगली जनावर आतंक बाट बच्नको लागि Fencing र बिजुली पोल को व्यवस्था गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	१०	नुनमाती- गैंदे हुदै सैनिक बस्तीमा fencing तार बिस्तार गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	खुला सार्वजनिक जग्गाहरुमा वृक्षारोपण कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	प्राकृतिक तालतलैयाहरूको संरक्षण, जलाधार संरक्षण, सुक्खा क्षेत्रहरूमा पोखरीहरूको निर्माण साथै सुराकी परिचालन एवम् वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	बनहरूको दिगो र वैज्ञानिक व्यवस्थापनको लागि क्षमता वृद्धि कार्यक्रमहरू सन्चालन गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	गरिब तथा विपन्न परिवारलाई प्रत्यक्ष लाभ र आय बृद्धिमा योगदान हुने गरी कबुलियती वन कार्यक्रमको विकास र विस्तार गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	उद्यम स्थापनाका लागि प्रवर्द्धन र सहयोगात्मक कार्यक्रम	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	वनस्रोतको प्रयोग वा विक्रीबाट प्राप्त आम्दानीको केही अंश सोही क्षेत्रमा लगानी गर्ने व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यन्वयन सुनिश्चितता तथा अनुगमन गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
वन तथा विपद व्यवस्थापन	वन व्यवस्थापन	न. पा.	स्थानीयलाई प्रत्यक्ष लाभ प्राप्त हुने गरी कृषि र पशुपन्छी क्षेत्रसँगको समन्वयमा विशेष आयआर्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	घ	४	१५	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	हस्त बहादुर कार्कीको जमिनबाट दक्षिण कटुवाल गाउँ सम्म तटबन्धन गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	लेलिया खोलामा प्रत्येक ०.५-१ कि.मी मा कट पिस गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	अमृत खड्काको घरको पूर्व पट्टिको लेलिया खोलामा तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	देविनारायण श्रेष्ठको माछाखाडीको छेउमा तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	सामुदायिक भवनको छेउमा तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	धुर्व बुढाथोकीको कित्तामा धाधर नियन्त्रण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	वडा ८ र १ को सिमानामा रहेको डुरामरी खोलामा तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१	जंगली जनावरको आतंक कम गर्नलाई माझी साइलाको घर देखि मन्दिर टोल हुँदै कटुवाल नारा सम्म सडक बत्तिको व्यवस्थापं गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	कमल खोलामा झुनाबारी माथिल्लो क्षेत्र बाट कमल नर्सरी भौरलीचोक को बाद सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	दिपेश राई को घर पश्चिम डोडाबारी खोला वरपर बाध लगाउने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	बनेनी खोला क्षेत्रमा तटबन्द निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	लालपानी खोलामा आर आर एन पूल देखि खानेपानी ट्यांकी सम्म तटबन्द लगाउने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	सामुदायिक खोला देखि दक्षिण दोभान सम्म तटबन्द लगाउने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	सुरछित घर को निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	२	स्वास्थ्य चौकी पश्चिम बाट दक्षिण पूल सम्म तटबन्द लगाउने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	कमल खोलामा भौर्लिचोंनको दक्षिण देखि भिम भारतीको घर सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	बनेनी खोलामा देवदत्त चोक दक्षिण देखि शिब्सताशी ६ र ३ बिचमा पर्ने बनेनी पुल सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	कन्काई नहर दक्षिण केदार सापकोटाको घर हुदै दोभान सम्म तटबन्द गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	बनेनी धोभान दक्षिण कुमार गुरुंगको घर हुदै कमल र बनेनीको दोभान सम्म तटबन्द गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	विपद तालिमको व्यवस्थापन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	३	आगो नियन्त्रण गर्न को लागि सम्बन्धित यन्त्र बजार क्षेत्र मा व्यवस्थापन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	४	किचरडाँगी देखि दक्षिण रंगेथान बजार पूर्व सम्म कन्काई नदीमा तटबन्द निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	४	कमल बनेनीमा वडा नं. ३ को सिमाना देखि दक्षिण गौरिगंज गा. पा. को सिमाना सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	४	विपद व्यवस्थापन को लागि Food Box सहितको सुरछित घरको निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	४	विपद व्यवस्थापन को लागि तालिम का कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	५	बनेनी ढोभान सत्तानी राजबंशीको घर सम्म कमल नदीमा तटबन्द लगाउने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	५	विपद बाट बच्न को लागि सुरछित भवन को निर्माण गर्ने (शालामारा र भेलामणि मा)	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	५	विपद व्यवस्थापनको लागि तालिमका कार्येक्रम संचालन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	६	जन आदर्श मा.वि. उत्तर मकलडुब्बा नदीमा बाँद निर्माण गरि दुबै छेउ तटबन्धन निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	६	बनियानी र झिलझिले नदीमा बाँध निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	६	कन्काई नदीमा उच्चस्तरीय बाँध निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	७	नदि क्षेत्रमा विपद समयका लागि आपतकालीन सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	७	वडा कार्यालयमा आपतकालीन अन्न भण्डारण निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	७	बजार, चोक, अस्पताल. विद्यालयहरुको संघ संस्थाहरुमा अग्नि नियनत्रण सामग्री व्यवस्थापन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	दिपक सेर्माको घर छेउ धरधरे नियन्त्रण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	झिलझिले खोला दक्षिण पुल सम्म तटबन्द निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	दल माया मगरको घर दक्षिण झिलझिले खोला कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	टंक मगरको घर पूर्व सताशी खोलाको कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	कुमार ठटालको घर पश्चीम झिलझिले कटान नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	८	डुडामारी खोलाको कटान नियन्त्रण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	९	आइतबारे र दुधे बजार क्षेत्रमा अग्नि नियन्त्रण गर्ने यन्त्र को व्यवस्थापन गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	९	highway दक्षिण झरना खोला दुवै तर्फ Retaining वाल को निर्माण गरि बहाब नियन्त्रण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	९	भालु खोला पश्चिम पट्टि बाध निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	९	चिल्लागाद धामको पूर्व देखि ढकालपुर सम्म बाद निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	दोमुखा चिल्ड्रेन पार्क हुदै पुल सम्म तटबन्धन निर्माण गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	कन्काई सिमाना देखि दक्षिण वडा नं. ७ को सिमाना सम्म तटबन्धन निर्माण गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	भालु खोलाको पूर्व पट्टिको तटबन्धन निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	सरदारे खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	ढुंगे (माथिल्लो) खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	छुनदुन्गे खोलामा तटबन्धन निर्माण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	१०	सुकुना नदीको नियन्त्रण गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	झरना खोलामा १ किमी तटबन्धन गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	दुधे खोलामा २ किमी तटबन्धन गर्ने	२	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	राते खोला ०.५ किमी तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	बडरे खोला ०.३ किमी तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	सतासी खोलामा ५ किमी तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	११	जरुवानी खोलामा १ किमी तटबन्धन गर्ने	३	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	न. पा.	विपद व्यवस्थापनको लागि तालिम र पुर्वधारको व्यवस्थापन गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	न. पा.	वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि साधनस्रोत र व्यवस्थापकीय क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	न. पा.	कमल खोला तटबन्धनका लागि जनताको तटबन्धन कार्यक्रम संग साझेदारी गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
वन तथा विपद व्यवस्थापन	विपद व्यवस्थापन	न. पा.	शिबसतक्षि वडा नं. ३ को गोपाल उप्रेतीको घर दक्षिण दमाई बस्ति सम्म कटान नियन्त्रणका लागि जनता तटबन्धन कार्यक्रम संग साझेदारी गर्ने	१	घ	७	१३	घ	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
संस्थागत विकास	भुमि व्यवस्थापन	न. पा.	भुमि आयोग गठन गरि धनीपुर्जा व्यवस्थापन गर्ने	१	घ	५	१५	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	५	वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकी वरपर प्रहरी बिट निर्माण गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	८	सहकारी संस्था अनुगमन तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	८	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी अध्ययन अबलोकन कार्यक्रम संचालन गर्ने	२	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	८	सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	८	प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रममा सहकार्य गर्ने	३	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	८	ईलाका प्रहरी कार्यलाय मा घेरबार र भवन व्यवस्थित गर्ने	३	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	९	यालाम्बर चोक वडा कार्यालय निर र आइतबार बजारमा प्रहरी बिट को निर्माण गर्ने	३	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	९	टोल विकास समितिको गठन गर्ने	३	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	टोल समितिहरु गठन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	प्रत्यक वडा र बजार क्षेत्रमा प्रहरी बिटको व्यवस्थापन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	सहकारी को व्यवस्थापन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	संविधानले प्रत्याभूत गरेको मानव अधिकारको सुनिश्चितताका लागि सम्बन्धित निकायहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धनमा जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	बजार व्यवस्थापन समितिहरु गठन तथा परिचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता सुशासनका कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	रेडियो स्टेसन् संचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	नगरपालिका संगठन संरचना निर्माण तथा संसोधन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	कर्मचारी व्यवस्थापन तथा परिचालन सहि तरिकाले गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षेमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	आर्थिक पारदर्शीता को लागि आर्थिक विवरण सार्वजनिक गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	जनगुनासो सुनुवाई तथा समाधानका लागि कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	दमकल, एम्बुलेन्स तथा सब बहान संचालनको व्यवस्थापन गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	आवस्यकता अनुसारका नियम, कानुन, बिधि तथा निर्देशिका निर्माण गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
संस्थागत विकास	संस्थागत विकास	न. पा.	नगरपालिकाका मौलिक समुदायहरुका भेष, भाषा आदि संरक्षण कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१	ङ	४	९	ङ	तटस्थ	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	५	महिला सामुदायिक भवनको निर्माण गर्ने		ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	महिलाहरुको लागि व्यक्तित्व तथा नेतृत्व विकास र योजना तर्जुमा तालिम को व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	एकल महिलाह केन्द्रितसिप विकास तालिम संचालन गर्ने	१		६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	अल्पसंख्यक तथा सिमान्तकृत वर्ग	न. पा.	दलित ससक्तिकरण र असल बुहारी सम्मान कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	च	६	१०	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	७	लाल्जोडा र लालपानीमा खानेपानी ट्यांकी तथा पाईप निर्माण गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	७	विद्यालयहरुमा उचित खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने तथा सरसफाई सम्बन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम आयोजना गर्ने	२	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	७	पिपलडाँडा देखि पुर्व आर्यघाट निर्माण गर्ने	३	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	११	सतासीधाम खानेपानीको पाईप विस्तार गरि सुचारु गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	११	झिलझिले खानेपानी ट्यांकी जडान तथा पाईप विस्तार गर्ने	२	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	११	नगरपालिका भरि रणनीतिक हिसाबले फिल्टर सहित डिप बोरिंग आयोजना निर्माण गर्ने	३	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	नगरपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवा विस्तार, निर्माण र सञ्चालनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन तथा सुख्खाग्रस्त क्षेत्रमा खानेपानी आयोजनाहरू निर्माण गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	बर्सातको पानी सङ्कलन तथा उपयोग खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	सफा र स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई तथा सरसफाईको हक अधिकार सुनिश्चित गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	खानेपानी गुणस्तर सुधारका लागि खानेपानी सुरक्षा योजना, पानी प्रशोधन प्रविधि लगायतका गुणस्तर सुधारसम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	ठूला, मझौला र साना सबै प्रकारका खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूको मर्मतसम्भार व्यवस्थापन योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	सामाजिक अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने वातावरणीय सरसफाइ आयोजना अन्तर्गत पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	नगरभित्र संकलित फोहोरमैलाको डिपो व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	खानेपानी सेवा नियमन तथा अनुगमन र सूचना व्यवस्थापनलाई सबलीकरण गर्ने	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	खानेपानी तथा सरसफाई	न. पा.	ल्यान्डफिल साइट निर्माण तथा संचालन गर्ने- वडा नं. ७	१	ख	५	६	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	ज्येष्ठ नागरिक तथा असक्त	न. पा.	नगरपालिकामा रणनीतिक स्थलहरुमा ज्येष्ठ नागरिक भवनहरु निर्माण गर्ने	१	ख	२	३	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	ज्येष्ठ नागरिक तथा असक्त	न. पा.	जेस्ठ नागरिक केन्द्रित निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर नियमित आयोजना गर्ने	१	ख	२	३	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	६	शिवालय मन्दिरमा अतिथि सदनको निर्माण र घेराबार गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	७	माघहिङ्ग मन्दिरमा घेराबारा गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	७	शिवालय हुनमान मन्दिर परिसरमा भक्तजन र सेवाग्राहीलाई सहज बनाउन फर्निचर व्यवस्थापन गर्ने	२	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	७	राम जानकी मन्दिर, शिवालय मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, माघहिङ्ग शिव मन्दिर, कृष्ण प्रणामी मन्दिर, पाथिभरा मन्दिरको परिसर वरिपरी ब्लक टायल व्यवस्थापन गर्ने	३	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	७	चर्च घेराबारा तथा टाईल व्यवस्थापन गर्ने	३	ग	४		ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	पर्यटन क्षेत्रको सुधार र आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सम्बन्धित ऐन, नियमहरू तथा आवश्यक नयाँ नियमावलीको तर्जुमा गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानको सुदृढीकरण गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	पर्यटनको प्रतिफल ग्रामीण जनस्तरसम्म पुयई गरिबी न्यूनीकरणमा सघाउन पर्या- पर्यटन, कृषि पर्यटन तथा ग्रामीण पर्यटन विकासका लागि सामुदायिक एवम् निजी होमस्टेको स्तरवृद्धि लगायतका प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि निजी तथा अन्य क्षेत्र समेतको सहभागितामा प्रचारप्रसार अभियान कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	लाहुरे बाध सिमसार क्षेत्र निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	सतासीधाम , दौमुखा, चिल्लागढ़ र डुडामारी पर्यटन क्षेत्र निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	आदिबासी जनजाती बहुसान्कृतिक संग्राहलय दोमुखा मा निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	धार्मिक क्षेत्र तथा पर्यटन	न. पा.	कन्काई माई दक्षिण घाटमा पार्किंग स्थल निर्माण गर्ने	१	ग	४	९	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	वालवालिका उद्यान र मनोरंजन स्थल निर्माण गर्ने	१		६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	महिला सशक्तिकरण तथा सिपमुलक कार्यक्रम गर्ने (सिलाई बुनाई,बुटिक तालिम, प्राविधिक तालिम आदि) र मेसिन खरिद गरि उद्योग संचालन गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	नवजन्म शिशुलाइ न्यानो कपडा र पोषणको व्यवस्था गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	महिला स्वास्थ्य सम्बन्धि सिपमुलक कार्यक्रम	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	विपद् जोखिमसम्बन्धी आपत्कालीन संरक्षण सेवामा महिला समूहहरूको परिचालन गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	लैङिगक हिंसा निवारणका लागि एकीकृत विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	ग्रामीण समुदायमा लैङ्गिक समानता कायम गर्न महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको रोकथामका लागि वर्तमान कानुनी अवस्थावारे सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	महीला तथा वालवालिका	न. पा.	एकल महिला सुरक्षा कोष सञ्चालन तथा एकल महिलाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	१	ख	६	५	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	२	चिल्ड्रेन पार्क, खुला ब्यामशाला र कबड हलको निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	३	पारबारे बजार छेउमा खुला ब्याम्शाला र चिल्ड्रेन पार्क को निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	४	खेलकुद मैदान को निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	४	युवाका लागि तालिम संचालन गर्ने -कम्प्युटर तालिम -repairing तालिम	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	५	खुल्ला ब्यामशाला र चिल्ड्रेन पार्क को निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	५	बहुउपयोगी खेलकुद हल को निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	६	पुरानो बजारमा रहेको खुल्ला व्यायामशालामा घेराबार र थप सामग्री खरिद र आराम गृहको निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	६	केदार कडरियाको घर नजिक जन आदर्शको जमिनमा सानो रंगशाला निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	६	रेडक्रसको भवन निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	६	शिवगंज बजार र धरहरा चोकमा रंगशालामा बत्तिको व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	६	पशुपति अधिकारीको घरवार सतासी नदीमा पश्चिम दक्षिण तर्फबाट कन्काई नदीसम्म बाँध निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	७	कभर्ड हल निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	८	झिलझिले पार्क निर्माण गर्ने र खुला ब्यामशाला निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	८	लागूऔषध दुर्व्यसनी नियन्त्रण को लागि जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	९	कबड हल को निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	९	वडा कार्यालय वरपर खुल्ला ब्यामशाला र चिल्ड्रेन पार्क निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	१०	युवा हरुलाई शिप मुलक तालिमको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	१०	k and k sporting club मा ब्यामशाला निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	१०	लागुपदार्थ दुर्व्यसनी नियन्त्रण को लागि सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	११	वडा स्तरमा एक प्रशिक्षक सहित खेलकुद एकेडेमी स्थापना गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	प्रत्येक वडामा वडा स्तरको खेलमैदान को निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	युवाहरुलाई व्यवसायिक पुजी प्रबर्धन व्यवस्था तथा क्षमता विकास र तालिम कार्यक्रमहरु आयोजना गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	खेलाडिहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	खेलकुदका लागि नगरस्तरिय रंगशाला निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	नगर स्तरिय खेलकुद समिति गठन गरी यूवाहरुलाई सक्रिय वनाउने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	वडा, विद्यालय स्तरिय तथा गाँउस्तरिय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	यूवाहरुलाई दुर्व्यसनवाट जोगाउन अभियानहरु संचालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	यूवा कलवहरु गठन तथा क्रियाशिल बनाउने	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	युवा तथा खेलकुद	न. पा.	रंगशाला निर्माण गर्ने - वडा नं. ११	१	ख	२	४	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१	लक्ष्मी नारायण मा.वि. मा एउटा भवनको साथै शौचालयको निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१	विध्यालयमा विद्यार्थीहरुलाई फर्निचर र स्मार्ट बोडको व्यवस्थापन गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१	वडाका विध्यालयमा दरबन्दी थप्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१	लक्ष्मी नारायण मा.वि. मा विद्यार्थीहरुको लागि खेल्ने मैदान निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	२	मोति मा. वि. मा CTEVT कार्यक्रम संचालन गर्ने र दरबन्दी थप गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	३	प्रत्यक स्कूल मा स्वच्छ व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	३	प्रत्यक Pad र First Aid को व्यवस्थापन गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	३	विद्यालयको स्तर उन्नति गरि दरबन्दी थप गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	३	पाथिभरा विद्यालयमा भवन निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	शिक्षा	४	मन्जुश्री आ वि मा- -भवन निर्माण गर्ने -घेरबार निर्माण गर्ने -सौचालयको निर्माण गर्ने -फिल्टरको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	४	पाथिभरा आ. वि. मा सौचालय सहित भवन निर्माण गर्ने	२		२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	४	त्रिभुवन उच्च मा. वि. मा भवन निर्माण, Ground Leveling गरि घेरबार निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	५	बालकल्याण आ. वि. मा भौतिक विकास गरि स्तर उन्नति गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	६	शिवगंज वहुमुखी भवन र घेराबार निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	६	वडा भित्र रहेका मा.वि. र आधारभूत विद्यालयहरुको भवन निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	६	जन आदर्श मा.वि कम्पाउण्ड निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	७	मासिक रुपमा शैक्षिक संस्थाहरुको अनुगमन तथा मुल्यांकन कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	७	लालजोडा विद्यालयको खेल मैदान घेराबार सहित स्तरोन्नति गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	झिलझिले मा. वि. को सैक्षिक गुदस्तर सुधार तथा भौतिक पुर्वधार निर्माण गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	भगवती आ. वि. को सैक्षिक गुदस्तर सुधार तथा भौतिक पुर्वधार निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	अरुणोदय प्रा. वि. को शैक्षिक गुणस्तर अभिबृधि विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	गणेशमान सिंह अध्ययन प्रतिस्थान प्राबिधिक तथा व्यवसायिक शिक्षायालय भौतिक निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	सरस्वती प्रा. वि. को बालविकास केन्द्र को शैक्षिक गुणस्तर अभिबृधि बिकाश कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	बिद्यालयमा सफा खानेपानी को व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	सम्पूर्ण विद्यालय दरबन्दी थप गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	सरस्वती प्रा. वि. र झिलझिले मा. वि. मा स्कूल बस को व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	८	सरस्वती प्रा. वि. मा विद्यार्थीको चाप बृधि भएकाले थप बालविकास शिक्षिका थप गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	९	शिव प्रा. वि. र सतासी प्रा. वि. मा पूर्वाधार निर्माण तथा दरबन्दी थप	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	९	शिव प्रा. वि. जाने झरना खोला माथि पुल निर्माण गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल निकुन्ज मा. वि. मा प्राबिधिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने	१		२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	विद्यार्थीको लागि सफा खानेपानीको व्यवस्था गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल निकुन्ज मा. वि. को अधुरो निर्मित भवन पूर्ण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल ज्योति प्रा. वि. को compound wall निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	दिपेन्द्र आ. वि.र श्रीजंग प्रा. वि. मा भवन निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल निकुन्जमा साइन्स ल्याब को व्यवस्था गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	सम्पूर्ण स्कूलमा छाना फेर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल निकुन्ज मा. वि. मा स्कूल बसको व्यवस्था गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	१०	वडा नं. १० का सम्पूर्ण विद्यालयमा फर्निचरको खरिद गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	शिक्षा	१०	बाल ज्योति मा. वि. मा smart board को व्यवस्था गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	११	भिम नारायण आधारभूत विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको व्यववस्था तथा स्कुल साधन, आधुनिक उपकरणहरु तथा भौतिक सामग्री व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	११	राष्ट्रिय रमणीय आदर्श मा.वि मा नयाँ भवन, साधन तथा अन्य भौतिक तथा उपकरणीय सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने	२	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	११	मैनाचरी प्रा.वि मा आवश्यक शिक्षक दरबन्दी पूर्ण गर्ने, खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने तथा आवश्यक मर्मत संहार सहित वाल उद्यान निर्माण गर्ने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	११	विद्यालयस्तरमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	३	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	चार वर्ष उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अवसर प्रदान गर्न विद्यालय संरचना भित्रै प्रारम्भिक बालशिक्षा सञ्चालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	प्रारम्भिक बालशिक्षालाई व्यवस्थित सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्री व्यवस्थापन अनुदानको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	तोकिएका क्षेत्रहरूमा विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम, छात्रवृत्तिका कार्यक्रमहरू, वैकल्पिक शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	समयमै निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	शिक्षक व्यवस्थापन, पद तथा दरबन्दी मिलान, शिक्षक तालिम संचालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	बालमैत्री शिक्षण सिकाइ प्रवर्द्धनका लागि सिकाइ सामग्री अनुदान, प्रारम्भिक कक्षामा पढाइ सीप विकास कार्यक्रम, बहु वर्ग शिक्षण, मातृभाषामा शिक्षा संचालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	ई-पुस्तकालय, खुला विद्यालय तथा सिकाइ केन्द्र स्थापना गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	विद्यार्थी लाइ डिजिटल साक्षरता बृधि गर्ने कार्यक्रम संचलान गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	शिक्षा एन र नियमावलीका आधारमा शिक्षकको सरुवा गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	Digital Learning प्रवर्धन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	माध्यमिक शिक्षामा गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि नमूना विद्यालयको विकास तथा सञ्चालन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	प्रधानाध्यापकको छुट्टै पदीय व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	बिद्यालयमा ICT आधारमा शिक्षाको व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	कक्षा ९ देखि नै व्यवसायिक र प्राविधिक शिक्षाको पहुँच विस्तार गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	नगरपालिका स्तरीय उत्कृष्ट तथा विपन्न विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्ति कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	शिक्षा	न. पा.	विद्यार्थीहरुलाई स्तर अनुसारको पाठ्यक्रम अतिरिक्त प्राविधिक तथा शैक्षिक तालिम प्रदान गर्ने	१	ख	२	४	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	१	धरमपुर चोकमा प्रहरी चौकीको निर्माण गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	२	प्रहरी चौकीमा भवन र घेरबार निर्माण गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	३	बजार क्षेत्रमा प्रहरी बिटको निर्माण गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	४	बोलोचोक बजारमा प्रहरी चौकी निर्माण गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	७	शिवगंज ईलाका प्रहरी कार्यालयको घेरावार तथा स्तरोन्नति गर्ने तथा ईन्स्पेक्टर तहको दरबन्दी विकास गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	७	लाघु औषध नियनत्रण कार्यक्रम आयोजना गर्ने	२	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा	११	सतासी धाममा प्रहरी बिट स्थापना गर्ने	१	च	६	१६	ख	निर्दिष्ट	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१	आधारभूत स्वस्थ्य चौकीमा ८ कोठे भवनको निर्माण सहित शौचालयको पनि निर्माण गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१	आधारभूत स्वस्थ्य चौकीको ल्याबमा (X-ray, Video X-ray) मेसिनको व्यवस्थापन गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१	वडाका हरेक विध्यालयमा विद्यार्थीहरुलाई स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१	आधारभूत स्वस्थ्य चौकीमा दरबन्दी थप्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	२	घर को फोहोर घरमै व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	२	नया स्वास्थ्य चौकीमा प्राबिधिक दरबन्दी बढाउने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	३	स्वास्थ्य चौकी घेरबार गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	३	हाल रहेको स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब को व्यवस्था गर्ने र दरबन्दी थप्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	३	मासिक स्वास्थ्य शिबिर को संचालन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	३	स्वास्थ्य बिमा को व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	४	स्वास्थ्य भवन निर्माण गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	४	स्वास्थ्य सिबिर मासिक रुपमा संचालन गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	४	नव्जन्म शिशु र आमालाई पोषणको कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	४	स्वास्थ्य चौकीमा रबिजको सुइ र snake bite को औसधि को व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	५	स्वास्थ्य शिबिर मासिक रुपमा संचालन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	५	न्यानो कपडा र पोषण को कार्येक्रम संचालन गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	६	शिव्गंजमा रहेको हस्पिटलमा आवश्यक अत्याधुनिक उपकरणहरुको व्यवस्थापन र एम्बुलेन्स खरिद गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	७	मधुमेह, गल ग्रन्थी आदि जाँच गर्न मिल्ने परिक्षण केन्द्र स्थापना गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	विपन्न घर परिवार स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	विद्यालयमा Health Desk को स्थापना गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब को व्यवस्था गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	स्वास्थ्य चौकीमा दरबन्दी थप गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	छात्रा अध्ययन प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	सुत्केरी आमा र नवजात शिशुलाइ उचित पोषण को व्यवस्था गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	८	फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि dumping site को व्यवस्थापन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	९	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा घेरबार लगाउने, दरबन्दी थप गर्ने, र उच्च स्तरिय ल्याब को निर्माण गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	९	मासिक रुपमा स्वास्थ्य शिबिर को आयोजना गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	९	कुहिने फोहोर को व्यवस्था गरि ओर्गानिक मल उत्पादन को तालिम संचालन गर्ने	३	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१०	टेकरामा स्वास्थ्य चौकी निर्माण गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	१०	स्वास्थ्य चौकीमा -दरबन्दी थप गरि HA को व्यवस्थापन गर्ने, औषधिको व्यवस्थापन गर्ने र ल्याब को निर्माण गर्ने	२	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ

क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यन्वयन हुने स्थान, वडा/न. पा	योजना/कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	स्थनीय लक्ष्य	राष्ट्रिय लक्ष्य	दिगो विकासको लक्ष्य	प्रादेशिक विकासको उद्देश्य	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
सामाजिक	स्वास्थ्य	११	सतासीधाम स्वास्थ्य चौकीमा आधुनिक उपकरण, नयाँ भवन तथा उपर्युक्त स्थलमा स्थानाकरण गरेर विस्तार गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	बाल स्वास्थ्य तथा पोषणका कार्यक्रम संचालन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	परिवार स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्वका कार्येक्रम संचालन गर्ने र birthing centre को स्तर उन्नति गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	रक्त सञ्चार सेवाको स्थापना तथा विस्तार गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	वडास्तरमा पूर्ण खोप घोषणा कार्य गरी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	मापदण्ड अनुरूप भूकम्पलगायत अन्य विपद् प्रतिरोधी तथा अपाङ्गमैत्री स्वास्थ्य संरचनाहरूको निर्माण, मर्मतसम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	नसर्ने रोगको रोकथाम तथा उपचारका कार्येक्रम संचालन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	बहुवर्षीय सम्झौताका आधारमा औषधी खरिद गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	गुणस्तरीय अत्याधुनिक स्वास्थ्य औजार उपकरणको व्यवस्था, डिजीटल अभिलेखीकरण, योजनाबद्ध मर्मतसम्भार तथा प्रतिस्थापन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा दरबन्दीबमोजिम चिकित्सकको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमको निरन्तरता र गुणस्तरियता कायम गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	किशोर किशोरीको बिद्यालय स्तरिय स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	महिला स्वास्थ्य जाच को व्यवस्था गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ
सामाजिक	स्वास्थ्य	न. पा.	स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा सुलभ र गुणस्तरीय औषधि व्यवस्थापन गर्ने	१	ख	२	३	ख	सहयोगी	तटस्थ

अनुसूची ६: नतिजा खाका

समष्टिगत नतिजा खाका										
नतिजा शृंखला	सूचक		आधार बर्ष	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	विवरण	इकाई	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५		
प्रभाव १. कृषि, पशु जन्य औद्योगिक तथा पर्यटकीय उत्पादन एवं उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता गुणस्तर र उपयोगमा वृद्धि गरी रोजगारीको सुनिश्चिता तथा खाद्द सुरक्षा मा सुधार	आफ्नो उत्पादन र आम्दानी बाट बर्षभरि खान पुग्ने परिवार	प्रतिशत	७३.८३	८८	९०	९५	१००	१००	• अध्ययन/ सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • आर्थिक प्रतिवेदन	• सरकारी, गैसस र निजि क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ • कृषि, औद्योगिक र रोजगारी क्षेत्रमा संघ, प्रदेश र विकास साझेदारको लगानी वृद्धि हुनेछ
	बेरोजगारी	प्रतिशत	६.९१	६	५	५	४	४		
	आर्थिक प्रतिष्ठान	सङ्ख्या	४००	४३६	४७५	५१८	५६५	६१५		
	रोजगारी सिर्जनामा बढोत्तरी	जना	१७२०	१७४०	१७५०	१८००	१९००	२२००		
	उत्पादनशील उद्द्योग	सङ्ख्या	६३	१२५	१४०	१५५	१६०	१७५		
	जनशक्ति तालिम प्राप्त व्यक्ति	जना	२१०८	२४२४	२७८८	३२०६	३६८७	४२४०		
	वैदेशिक रोजगारीमा गएकाको सङ्ख्या	प्रतिशत	११	१०	९	८	७	६		

प्रतिफल १.१ः कृषिजन्य उत्पादनको वृद्धि, व्यासायिकरण, विविधिकरण र औद्योगिकरण भएको हुनेछ	कृषिछेत्रमा संलग्न घरपरिवार(कृषि र पशुपंची पालन)	प्रतिशत	१६	१८	१९	२१	२३	२६	•अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • आर्थिक प्रतिवेदन	कृषि विकास रणनिती कार्यन्वयन हुनेछ प्रणालीको प्रयोग हुनेछ • जलवायु परिवर्तन तथा विपद असर न्यून हुनेछ
	गैर कृषि पेशा (उद्दम, व्यापार र जागिर) मा निर्भर	जनसंख्या	१८६११	१८८००	१९०००	१९२००	१९२५०	१९४५०		
	उद्द्योग तथा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना	५७१	५९०	६१०	६५०	६७५	७००		
प्रतिफल १.२ खेतियोग्य जमीनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ	सुचारु सिंचाई आयोजना	सङ्ख्या	१८	२२	२६	३१	३७	४५	• आर्थिक प्रतिवेदन	कृषि विकास रणनिती कार्यान्वयन हुनेछ

प्रतिफल १.३. आधुनिक पशुपालन व्यवसायको माध्यमबाट पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर भएको हुनेछ	स्थानीय व्यवसायिक कृषि फार्म	संख्या	९१	१०९	१३१	१५७	१८९	२२६	वस्तुस्थिति विवरण	• नगरपालिकाका पशुपालनसम्बन्धि कार्यक्रम फलदायी भएर पशुपालनमा वृद्धि हुनेछ • पशु सेवा र प्रविधि प्रवाहमा वैकल्पिक प्रभावकारी प्रणाली प्रयोग हुनेछ
प्रतिफल १.४ स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना एवं उत्पादनमा वृद्धि तथा बजारको विकास भएको हुनेछ	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न परिवार	प्रतिशत	५	६	६	७	८	९	नगर वस्तुस्थिति विवरण सर्वेक्षण प्रतिवेदन प्रगति/ अनुगमन प्रतिवेदन	उद्यम तथा व्यापार प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय प्रदेश तथा स्थानीय कानुन तथा नीति तत्काल तर्जुमा भई कार्यन्वयन हुनेछ औद्योगिक विकास नीति तर्जुमा हुनेछ
	सुचारु व्यापार व्यवसाय	संख्या	११७२	१४०६	१६८८	२०२५	२४३०	२९१६		
	चालु लघु उद्योग	सङ्ख्या	५६	६७	८१	९७	११६	१३९		
	चालु घरेलु उद्योग	सङ्ख्या	११२	१३४	१६१	१९४	२३२	२७९		

प्रतिफल १.५ पर्यटकीय पूर्वाधार, सेवा तथा सुविधाको प्रवर्द्धन भई पर्यटकको आगमनमा वृद्धि हुनेछ	व्यवस्थित पर्यटकीय स्थल	सङ्ख्या	२२	२६	३२	३८	४६	५५	वस्तुस्थिति विवरण सर्वेक्षण प्रतिवेदन • समिक्षा प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	संघीय संरचना अनुसार पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी संघीय कानुन तथा नीति तर्जुमा हुनेछ - संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार, विकास साझेदार र निजि क्षेत्रबाट पर्यटन विकासमा लगानी वृद्धि हुनेछ
	व्यवस्थित होमस्ते र पर्यटकीय गाउ	सङ्ख्या	२	२	३	३	४	५		
	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (वाह्य)	सङ्ख्या	१६००	१९२०	२३०४	२७६५	३३१८	३९८१		
	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	सङ्ख्या	२५००	३०००	३६००	४३२०	५१८४	६२२१		
	पर्यटक, सेवामुलक व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	सङ्ख्या	८९०	१०६८	१२८२	१५३८	१८४६	२२१५		
प्रतिफल १.६ वित्तीय सेवा तथा सुविधाको पहुँचमा अभिवृद्धि हुनेछ	सेवा सुचारु बैंक शाखा तथा वित्तीय सेवा प्रदायक	संख्या	७	८	१०	१२	१५	१७	• आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	• संघीय संरचना अनुसार वित्तीय सेवा प्रदायकको सेवा समायोजन हुनेछ • वित्तीय सेवा र सुविधा स्थानीय तहमा विस्तार हुनेछ
	बैंकमा खाता हुने तथा सेवा उपयोग गर्ने परिवार	संख्या	२५३०	२७८३	३०६१	३३६७	३७०४	४०७५		

प्रभाव २: आधारभूत र गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खानेपानी सेवामा न्यायोचित पहुँच एवं लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गरी समावेशी तथा समतामुलक समाज निर्माण	१५ देखि ६० सम्मको साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	८२.३०	८५	८८	९१	९४	९८	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • वस्तुस्थिति विवरण • मूल्याङ्कन प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	अभिभावक तथा सरोकारवालाको सहभागितामा अभिवृद्धि हुनेछ
	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	७५५	८००	८५०	९००	९५०	१०००		
	उच्चा शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	८४४	९००	९२५	९५०	९७५	१०००		
	खानेपानी सेवाका लागि निजि धारमा निर्भर घरधुरी	प्रतिशत	९५.५१	११५	१३८	१६५	१९८	२३८		
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	३२	२५	२०	१५	१५	१०		
	स्नातक तह उतीर्ण गर्ने महिला	संख्या	३४९	४००	४५०	५००	६००	७००		
प्रतिफल २.१ जीवन उपयोगी गुणस्तरीय आधारभूत प्राविधिक तथा उच्च शिक्षामा सम्वेशी समतामुलक पहुँच वृद्धि भयी दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुनेछ	स्नातक तह उतिर्ण जनसंख्या	संख्या	६३३	८००	९००	१०००	१२००	१४००	• अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • वस्तुस्थिति विवरण • मूल्याङ्कन प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • नगरपालिका प्रोफाईल	• सरकारी, गैरसरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ
	कृषि बिज्ञान सम्बन्धि अध्यनरत विद्यार्थी	संख्या	४५	५०	५५	६०	६५	७०		
	सूचना प्रविधि सम्बन्धि अद्यांरत विद्यार्थी	संख्या	१६	२०	२५	३०	३५	४०		
	व्यवस्थित विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला भएको विद्यालय		१८	२५	३०	३५	४०	४५		

प्रतिफल २.२ गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच अविवृद्धि भइ म्राती शिशु तथा बाल मृतुदर्र घटी स्वास्थ्य समाजको सृजना भएको हुनेछ	परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर	प्रतिशत	५४	६०	६५	७५	८५	९५	• नगरपालिका प्रोफाईल	जनसंख्या तथा जन्म सम्बन्धि महिला तथा सम्पूर्णमा आवश्यक चेतना वृद्धि हुनेछ
प्रतिफल २.३ महिला, बालबालिका, दलित, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला, फरक क्षमता तथा पछाडी पारिएको वर्ग शसक्त भई निर्णायक तहमा सहभागिताको वृद्धि भएको हुनेछ	सामाजिक सुरक्षाबाट लाभान्वित लक्षित वर्ग	संख्या	३३९९	४२४९	५३११	६६३९	८२९८	१०३७३	• नगरपालिका प्रोफाईल	• सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ

प्रतिफल २.४ आत्मनिर्भर तथा सिर्जनशील युवाशक्तिको विकास तथा उत्पादनमुलक कार्यमा युवा सहभागिता वृद्धि भएको हुनेछ।	बैदेशिक रोजगारीमा गएका युवा	संख्या	११%	१०	९	८	७	६	अध्ययन/सर्वेक्षण प्रतिवेदन • वस्तुस्थिति विवरण • मूल्याङ्कन प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	• सामाजिक विकासका लागि आर्थिक कार्यक्रममा संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण हुनेछ
	युवा क्लब, संजाल तथा संस्था	संख्या	१५	२०	२५	३०	३५	३५		
	उद्दम, व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	२७९८	२८५०	२९००	३०००	३२००	३५००		
प्रतिफल ३.१ सडक एवं सहायक पूर्वाधारको विस्तार र विकास एवं यातायात सुचारु भएको हुनेछ	पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	२२	२०	१८	१३	१०	१०	· आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल • यातायात गुरुयोजना	· अन्तर-सरकार, नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ। • संघ, प्रदेश र गैर सरकारी र निजि क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा वृद्धि हुनेछ।
	कालोपत्रे सडक	किमी	३४.२६	५१	७७	११६	१७३	२६०		
	ग्राभेल सडक	किमी	४२४.१	३८२	३४४	३०९	२७८	२५०		
	धुले सडक(Earthern road)	किमी	११०.८	१००	९०	८१	७३	६५		
	बायो इन्जिनीरिंग प्रविधि र सडक साइड वृक्षारोपण	किमी	०	१५	३८	५०	७५	९०		

प्रतिफल ३.२ आवास बजार, बस्ति , एकीकृत, व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुनेछ	प्रवार्धित तथा मापदण्ड अनुसार निर्माण तालिम लिएको दक्ष व्यक्ति	संख्या	१२५	१३८	१५१	१६६	१८३	२०१	· आर्थिक प्रतिवेदन· नगरपालिका प्रोफाईल	· समुदायको योगदान र निगरानीमा वृद्धि हुनेछ
	आधारभूत पूर्वाधार सहित व्यवस्थित बजार	संख्या	३	४	६	८	१०	१२		
प्रतिफल ३.३ बिदुत र बैकल्पिक उर्जाको विस्तार उपलब्धता तथा उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ	बिदुत ट्रान्समिसन लाइन बिस्तार	किमी	८२	४५	६५	८०	८५	९५	नगरपालिका प्रोफाईल	स्वच्छ उर्जा उत्पादन र उपयोग संघीय नीति र कानुन तर्जुमा हुनेछ
	सोलार प्रणाली सहित बिदुत सेवा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	९५.७८	९७	९८	९८	९९	१००		
	सुधारिएको उर्जा (Bio-Gas, LP) प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	२.४१	४	६	१०	१६	२५		
प्रतिफल ३.४ सूचना र संचार प्रविधिको पहुँच भएको हुनेछ	मोबाइल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	९२.४२	९५	१००	१००	१००	१००	•नगरपालिका प्रोफाईल	अन्तर-सरकार, नागरिक समाज र समुदायको सहकारी र साझेदारीमा वृद्धि हुनेछ।
	उद्दम व्यवसायमा सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२५	३५	५०	७५	९०	१००		

प्रभाव ४: वन, जैविक, जलाधार, विपद तथा जलवायु सम्बन्धित नीति बनाएर कायान्वयन गरि उत्थान सिल समाजको निर्माण गर्ने										
असर ४: वन तथा जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र दिगो उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ	रुख विरुवाले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	१२.५७	१३	१४	१५	१५	१६	आर्थिक प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाईल	वन सम्बन्धि कानुन नीति र कानुन तर्जुमा भई कार्यन्वयन गार्ने चुनौती संग, प्रदेश र गैरसरकारी क्षेत्रको लगानी वृद्धि हुनेछ
	सुरक्षित तथा संरक्षित चरण क्षेत्र	प्रतिशत	०.१६	०.१८	०.२१	०.२४	०.२८	०.३२		
	वनमा आधारित उद्धोग	संख्या	७०	७१	७२	७२	७५	७८		
	सामुदायिक वन	संख्या	४	४	४	४	४	४		
प्रतिफल ४.१ जलाधार संरक्षण तथा भुमिको एकीकृत व्यवस्थापन र उचित सदुपयोग भएको हुनेछ	संरक्षित पानीमुहान	संख्या	६९	७२	७६	८०	८४	८८		• नगरपालिकाद्वारा संरक्षणतर्फ अग्रगामी प्रयासहरु गरिनेछ
	नदिनियन्त्रण लम्बाई	किमी	३६	४०	४०	४२	४४	४५		
	संरक्षित गल्छी र पहिरो	संख्या	६	६	७	८	८	९		
प्रतिफल ४.२ जलवायु अनुकुल पर्यवारनिय स्वच्छता अबिब्रिद्धि भएको हुनेछ	प्रयोग भएको फोहोर्मैहिला व्यवस्थापन प्रणाली (ल्याण्डफिल साइट, सामुदायिक Dumping Site)	संख्या	०	१	१	२	२	३	• नगरपालिका प्रोफाईल	• स्थानीयलाई जलवायु परिवर्तन बारे ज्ञान हुनेछ • नगरपालिकाले कार्यान्वायन गरेका नियमहरु स्थानीयद्वारा गम्भिरतापुर्वक मानिनेछ
	कम्पोस्ट-बिन, गार्बेज पिट प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	१०	१२	१३	१५	१५	१६		
	परम्परागत दाउरा प्रयोग गर्ने घर धुरी	प्रतिशत	५१.८५	४४	३७	३२	२७	२३		

	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुल कार्ययोजना तर्जुमा	संख्या	४	५	५	६	७	७		मानिनेछ
प्रतिफल ४.३ विपदबाट हुने क्ष्यतिलाई न्यूनीकरण गरी उत्थानशील समाजको निर्माण भएको हुनेछ	अयोग्य स्थानमा रहेका बस्ति	संख्या	७	४	४	०	०	०	• नगरपालिका प्रोफाईल	स्थानीयले जोखिम पूर्वतयारीलाई गम्भीरता पुर्वक लिई सहभागीमूलक विकास हुनेछ
	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	संख्या	११५	१३२	१५२	१७५	२०१	२३१		

प्रभाव ५: नगरपालिकाको संरचना र मनाव संसाधन व्यवस्थित गरेर योजना तर्जुमालाई सुध्रिड गरी सुशाशन कायम गर्ने										
असर ५:नगरपालिकाको कार्यसम्पादनको स्तर वृद्धि भएर सेवाग्राह सन्तुष्ट भई सुशासन कायम हुनेछ	नगरपालिकामा क्रियाशील गैस.स. अ.गैस.स. विकास साझेदार	संख्या	१२	१२	१३	१५	१६	१८	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन	• अन्तर सरकार समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वमा अभिवृद्धि हुनेछ।
प्रतिफल ५.१ स्थानीय कानुन तर्जुमा भई पूर्ण रुपमा कार्यन्वयन भएको हुनेछ	नगरपालिकाले स्वीकृत गरेका कानुन नीति, ऐन	संख्या	२६	६	८	१२	१४	१५	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन	• संघीय शासन प्रणालीको प्रभावकारिता वृद्धि हुनेछ। • स्थानीय सरकारको नीति, कानुन , योजना र निर्णय प्रक्रियामा जनताको सहयोग वृद्धि हुनेछ।
	क्रियाशील नीतिगत समिति तथा संयन्त्र	संख्या	११	१२	१३	१३	१४	१४		
	भु-उपयोग नीति तयार भएको	संख्या	१	२	२	३	५	८		
	राजस्व सुधार योजना तयार भएको	संख्या	१	१	२	४	५	५		

प्रतिफल ५.२ नगरपालिका र सबै वडा कार्यालयहरुको संस्थागत क्षमता, मानव संसाधन र कार्यदक्षता अविवृद्धि भएको हुनेछ	नगरपालिकामा कार्यरत मानव संसाधन	संख्या	८८	९६	९६	९७	९७	९८	• समिक्षा र मुल्यांकन प्रतिवेदन • सर्वेक्षण प्रतिवेदन • नगरपालिका प्रोफाइल	• विकास बजेटमा वृद्धि हुनेछ। • नगरपालिकाको सेवा प्रवाहप्रति स्थानीयको गुनासो तथा टिप्पणी आउनेछ।
	नगरपालिका तथा वडा कार्यालय आफ्नै भवन	संख्या	७	८	९	१०	११	१२		
	सेवा केन्द्रहरु	संख्या	१०	१२	१३	१५	१७	२०		
	संचालित स्थानीय शासन योजना तर्जुमा तथा सेवाप्रवाह सम्बन्धि क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	९	१२	१५	१५	१८	२०		

अनुसूची ७: श्रोत नक्शाहरु

Shivasatakshi Municipality: Location Map

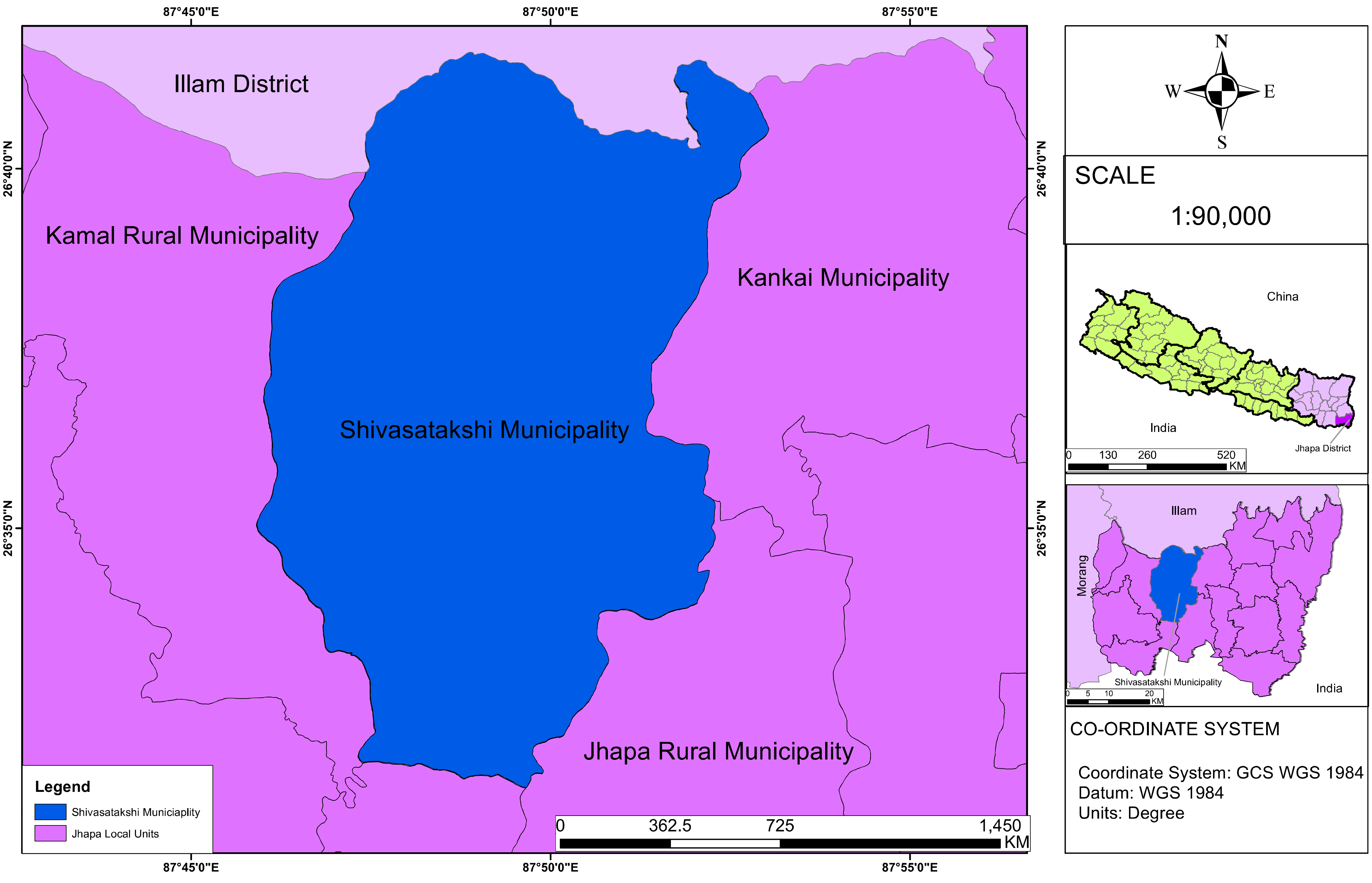

Shivasatakshi Municipality: Ward Map

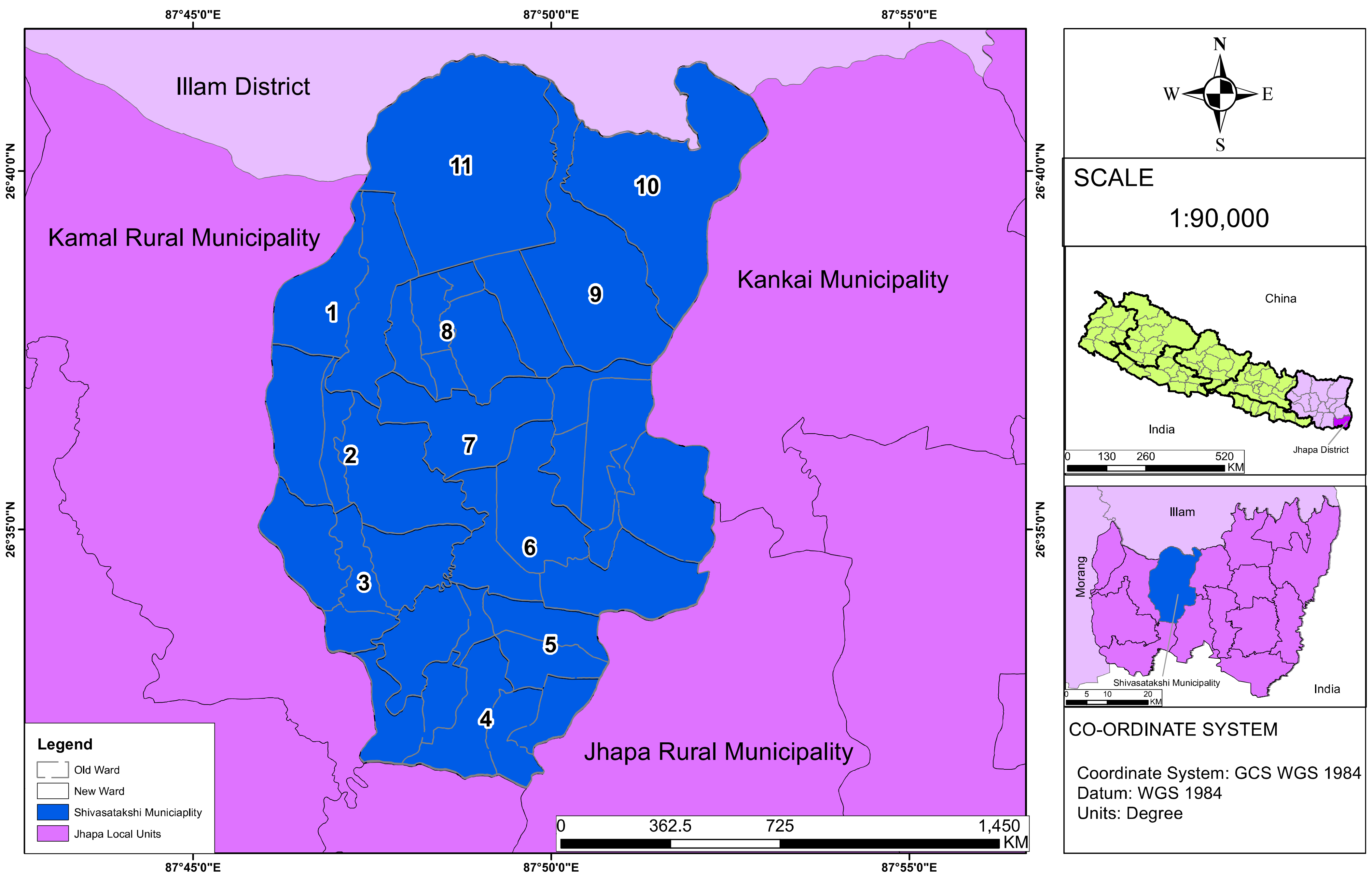

Shivasatakshi Municipality: Population Density Map

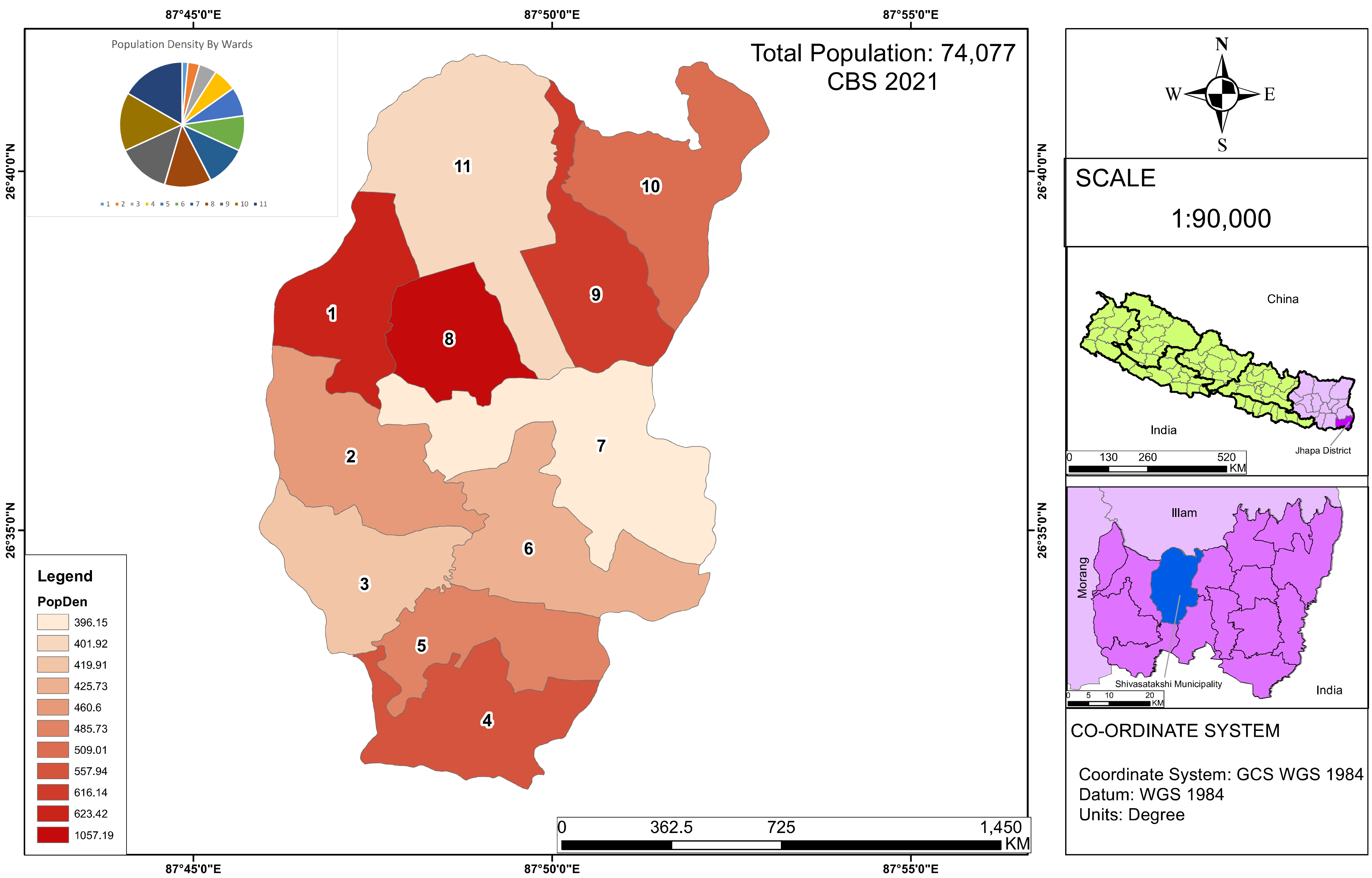

Shivasatakshi Municipality: Linkage Map

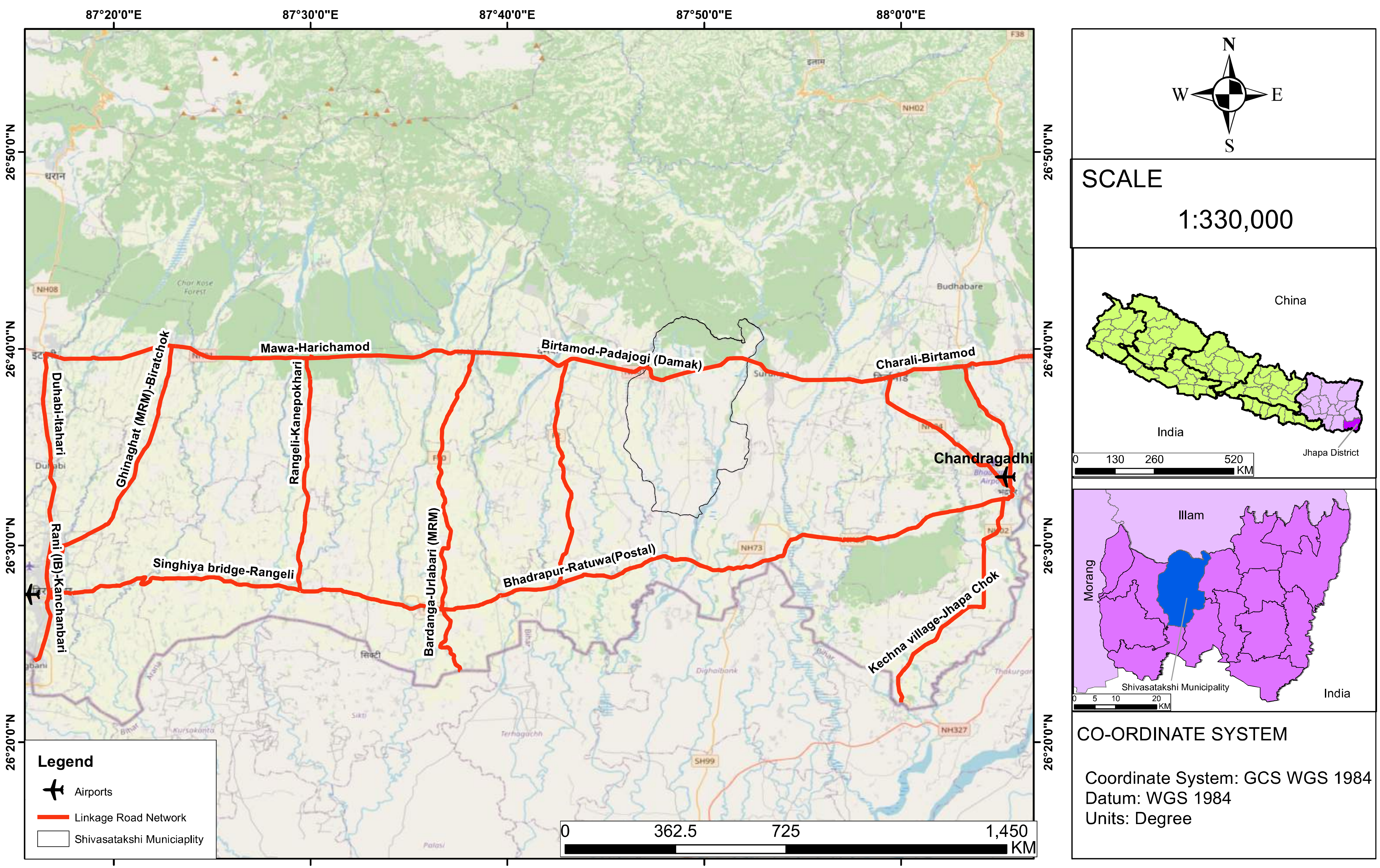

Shivasatakshi Municipality: Road Map

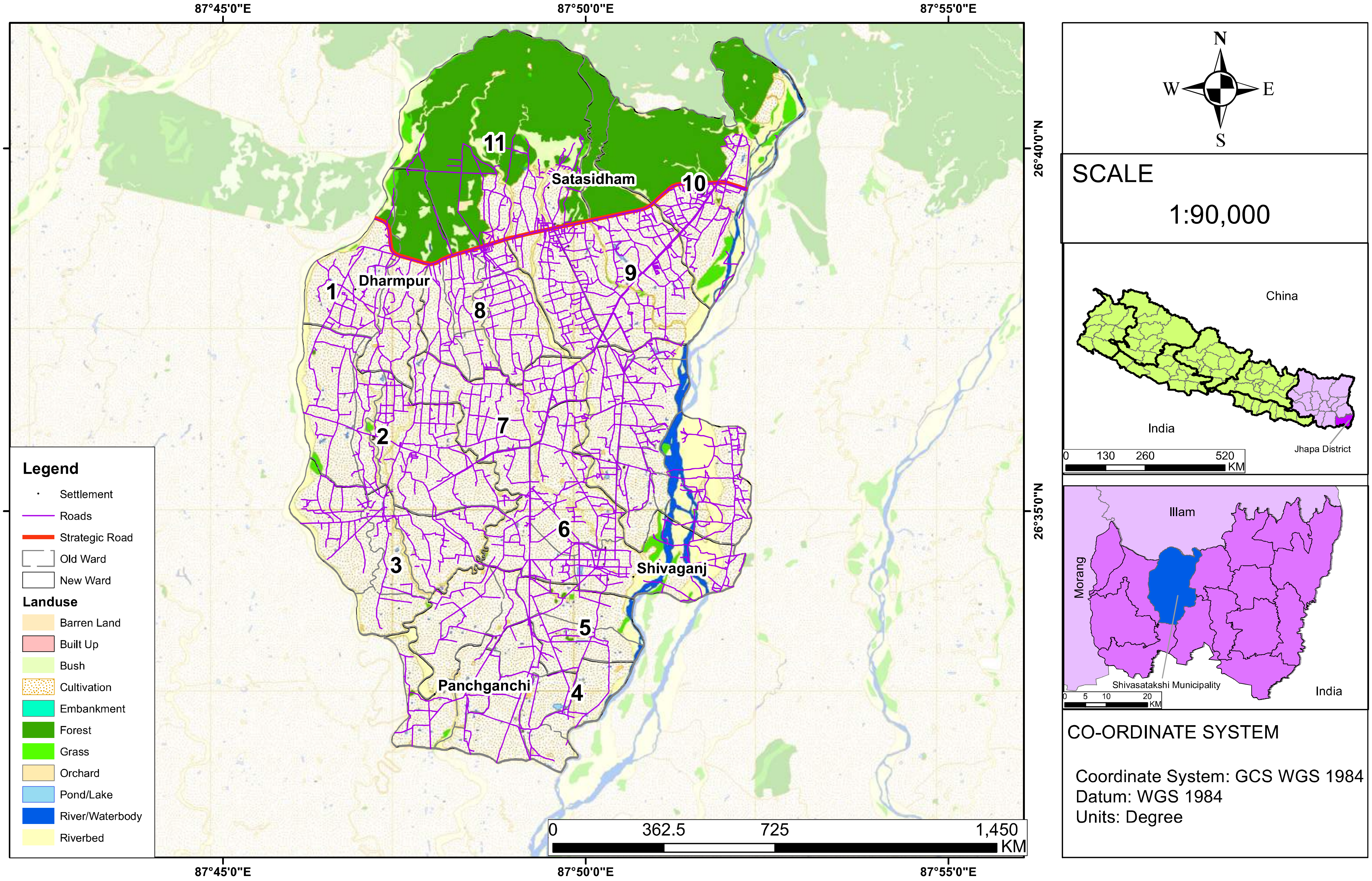

Shivasatakshi Municipality: Landuse Map

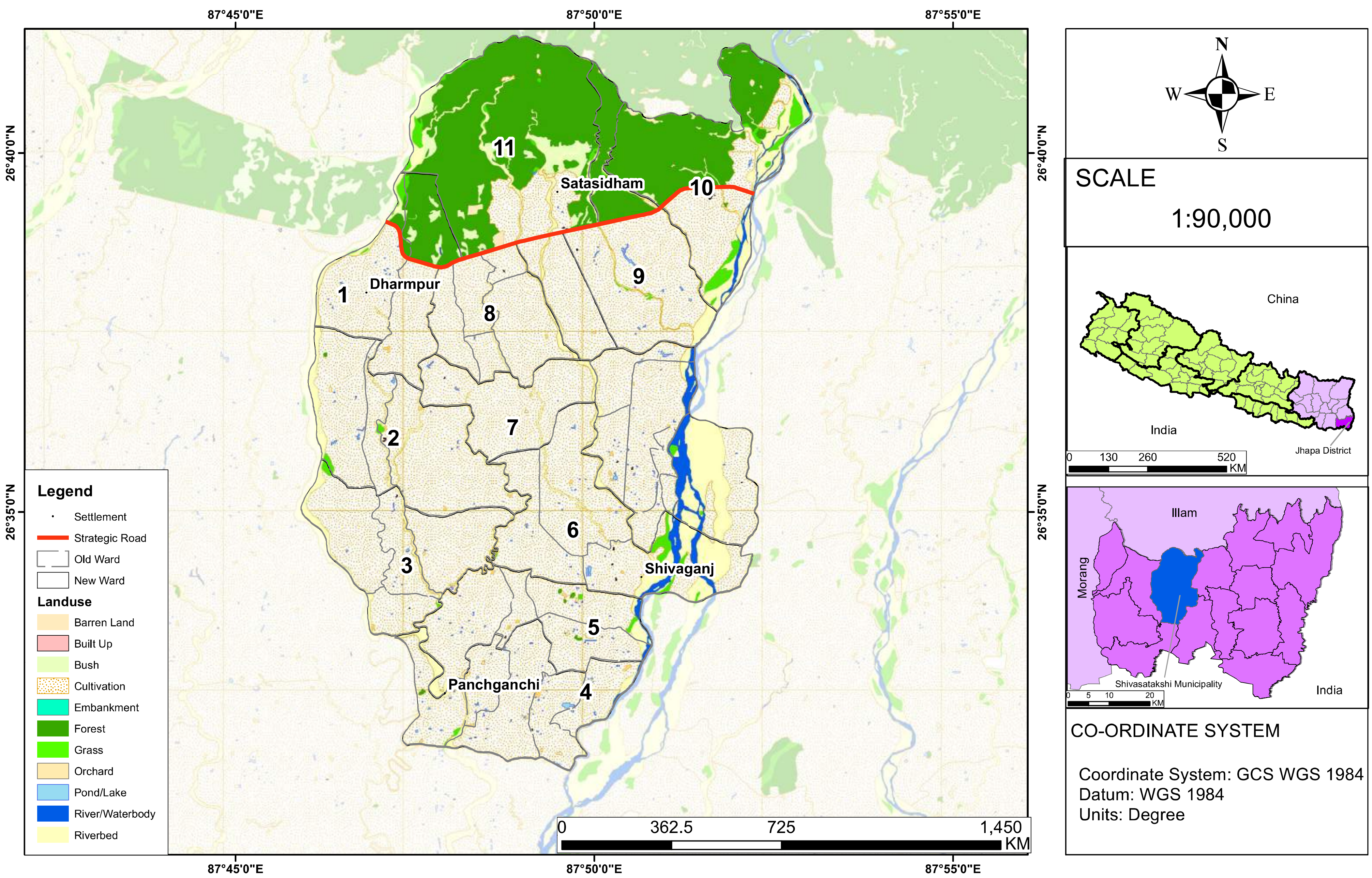

Shivasatakshi Municipality: Satellite Map